

„Susogók”

**Kisvárosi értelmiség és az 1945 előtti
keresztény középosztály
az államvédelmi szervek célkeresztjében**

A Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet kiadványa

Budapest, 2013

ISBN 978-615-5364-02-0

Soós Mihály

„Susogók”

**Kisvárosi értelmiség és az 1945 előtti
keresztény középosztály
az államvédelmi szervek célkeresztjében**

Bevezetés

Az alábbi tanulmány arra tesz kísérletet, hogy bemutassa egy átlagos magyar kisváros, Cegléd példáján keresztül, hogy miként ellenőrizték, figyelték meg, s próbálták kriminalizálni az „ötvenes évek” Magyarországon a helyi közösségekben tradicionálisan vezető szerepet betöltő, középosztályi származású tisztviselői, illetve értelmiségi réteget.

A Rákosi Mátyás nevéhez köthető, 1945 után fokozatosan kiépülő diktatúra fogantatásának pillanatától kezdve ellenségként tekintett számos társadalmi csoportra. Az 1919 és 1944 között regnáló Horthy-rendszer vezető társadalmi rétegeihez tartozó úri birtokos családok tagjai, a gyár-, vállalat-, illetve banktulajdonosok, valamint az üzemek, kereskedelmi cégek, pénzügyintézetek irányítói mellett a közigazgatás működtetésében kulcsszerepet játszó volt politikusok és tisztviselők is ab ovo az új rendszer ellenségeivé váltak. Rajtuk kívül külön figyelem fordult az egykori fegyveres testületek, illetve erőszakszervezetek tagjai felé, s kivált ezek tisztviselői állománya szenvedett el sok retorziót az 1945 előtti szerepvállalásáért. Az utóbb említett társadalmi csoportok tagjai közül mindazokat, akik igazolhatóan háborús vagy népellenes bűncselekményeket követtek el, jelentős arányban ítélték el az országban 1945 és 1950 között működő népbíróságok. Azonban a jogosan büntetést szenvedettek kivételével nagyon sokan kerültek úgy a korabeli igazságszolgáltatás fórumai elé, hogy az illetékes népbíróságok – megállapítható bűncselekmény hiányában – kénytelenek voltak felmentő ítéletet hozni.¹ A diktatúra számára ideológiai és hatalomtechnikai okok miatt egyaránt létfontosságú volt az ellenségkép permanens fenntartása, így a felmentő ítélet vagy a népbírósági felelősségre vonás elmaradása nem jelentette egyben a menekülést is az állam megtorló hatalmától. A népbírósági eljárás alól elítéltettség nélkül szabadulók jelentős részét internálták.² A bíróságok elé nem kerülő, szakképzett, közigazgatási gyakorlattal rendelkező tisztviselőkre pedig a B-listázás³, illetve nyugdíjazás várt, majd a nyugdíjuktól való megfosztásuk következett. 1950-ben aztán sor került mindezen társadalmi csoportok nagyszámú fővárosi, vidéki nagyvárosokban, illetve a nyugati és déli határok mentén élő képviselőjének ingatlanától való megfosztására és kitelepítésére.⁴

A folytonos ellenségkereső és -gyártó hisztéria nem kímélte az új, „népi demokratikus” rendszer deklarált „uralkodó osztályait”, a munkásságot és a parasztságot sem. Az előbbiekből azok, akik nem szimpatizálva a kommunista eszmékkel nem voltak a Magyar Kommunisták Pártja (MKP) tagjai, vagy 1948 júniusában, az MKP és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt (MSZDP) kikényszerített egyesítése után, szociáldemokrata elveikhez ragaszkodva nem lettek a Magyar Dolgozók Pártjának (MDP) tagjai, „osztályárulóként” szintén az ellenség táborába soroltattak. A parasztságot pedig földtulajdonának mennyisége alapján osztották meg. A „kulák” kategóriába került, sok esetben a néhány kataszteri holdon gazdálkodó társaiktól csak alig valamivel jómódúbb parasztemberek a folyamatos sarcolás, zaklatás, a termelőszövetkezetekbe való belépésre való agitáció igen durva változatait szenvedték el.

A szervezkedéssel és kémkedéssel gyanúsított, „Susogók” fedőnévvel illetett csoport meghatározó tagjai középosztályi származású, értelmiségi emberek voltak. Nem követtek el semmilyen törvénytörtést, a megél-

1 A háborús bűnösök felelősségre vonásával, a népbíróságok működésével kapcsolatban lásd Zinner Tibor: *Háborús bűnösök perei. Internálások, kitelepítések és igazoló eljárások, 1945–1949. Történelmi Szemle*, 1985/1.

2 Az internálás intézményéről lásd: Bank Barbara–Gyarmati György–Palasik Mária: *„Állami titok”. Internáló- és kényszermunkatáborok Magyarországon, 1945–1953. Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára–L’ Harmattan Kiadó, Budapest, 2012. 19–22.*

3 A B-lista a rendszer által politikai okokból kiválasztott azon személyek listája, akiket munkahelyeiről, a közigazgatásból elbocsátottak. A B-listára kerültek olyanok, akiket az előző rendszerben elkövetett bűnököt kutató igazolóbizottságok nem igazoltak, akik igazolásuk mellé feddést kaptak, illetve akik nyugatról tértek vissza.

4 Az „internálásszerű kitelepítésekről” lásd: Bank–Gyarmati–Palasik, i. m. 49–52.

hetés kényszere miatt alkalmazkodtak a fennálló viszonyokhoz. Mégis hosszú éveken keresztül tartották ellenőrzés alatt őket, hiszen társadalmi státuszuk már önmagában elegendő alapot adott erre Rákosi Magyarországon. „Általánosságban az rögzíthető, hogy a proletárdiktatúra államában – mozgalomtörténeti előzmények és aktuálpolitikai megfontolások sajátos egyvelegéből adódóan – az értelmiség egészében lett megfigyelési célcsoport, mint gyanús társaság.”⁵ A súlyos bűncselekményekkel gyanúsított ceglédiek csoportjából, még a meghatározó tagok közül is, kiemelkedtek hárman, akik közül ketten klerikus értelmiségiek voltak. A velük szemben érvényesülő „megkülönböztetett figyelem” mögött az állam és a vallás, illetve az állam és az egyházak – ezen belül is elsősorban a katolikus egyház, mint fő ideológiai ellenfél – problematikus viszonya állt.

Az egyházakat, s kiemelten a legtöbb hívőt számláló katolikus egyházat, kezdettől fogva ellenségének tekintette a fokozatosan berendezkedő sztálinista diktatúra. A jogszabályokban kodifikált, vagy e nélkül, pusztán „erőből végrehajtott” politikai döntések az egyházak fokozatos visszaszorítását, befolyásuk csökkentését kívánták szolgálni. Közülük ki kell emelni az egyházakat is érintő 1945-ös földosztást, a katolikus egyesületek 1946-os feloszlását és az egyházi iskolák 1948-as államosítását.

Az 1952 februárjától „Susogók” fedőnéven nyilvántartott csoport elleni bizalmas nyomozás dr. Tóth Tibor plébános megfigyelésével 1948-ban kezdődött, és egészen 1956-ig tartott. Ez alatt az idő alatt számos olyan, az állam és a katolikus egyház viszonyát alapvetően meghatározó esemény történt hazánkban, amelyeknek hatása lehetett a ceglédi nyomozásra, illetve a már említett két, egyházhoz kötődő értelmiségi sorsára is. Az egyik ilyen nagypolitikai esemény természetesen Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek 1948. decemberi letartóztatása és 1949. februári elítélése volt, majd pedig az, hogy 1949 szeptemberétől fakultatívvá tették az addig kötelező iskolai hitoktatást. 1950. augusztus végére az államnak sikerült annyira megtörnie az akkor már bő másfél éve a feje nélkül működő magyar katolikus egyházat, hogy sor került a megtöretést szentesítő megállapodás megkötésére. Ebben a püspöki kar egyebek mellett elismerte és egyben támogatta a Magyar Népköztársaság államrendjét és alkotmányát. 1950. szeptember 7-én pedig megjelent az Elnöki Tanács 1950. évi 34. számú törvényerejű rendelete, amely gyakorlatilag betiltotta Magyarországon a szerzetesrendek működését. 1950-től a magyarországi katolikus egyház modernkori történetének talán legnehezebb időszaka kezdődött el. Az állammal kötött megalázó egyezmény aláírása után nem egészen kilenc hónappal, 1951. május 18-án mondvacsinált okok miatt letartóztatták, majd június 15-én hosszú börtönbüntetésre ítélték Grósz József kalocsai érseket és öt társát, további négy püspököt pedig ideiglenesen házi őrizetbe helyeztek. Köztük volt Pétery József is, aki annak a váci egyházmegyének volt a főpásztora, amelyhez Cegléd tartozott. „Miután a katolikus egyházzal kierőszakolt »megállapodást« aláírták, a kommunista vezetés jószírivel politikai rendőrségi kérdéssé redukálta az egyházpolitikát. Arra hivatkozva indított újabb offenzívát 1951 tavaszán a püspöki kar ellen, hogy az nem támogatja elvárható buzgalommal a »békeharcot«”.⁶ 1951. május 19-én pedig létrehozták az Állami Egyházügyi Hivatalt, amelyen keresztül az államvédelem szoros pórázon tarthatta, s a legapróbb részletekig irányíthatta és ellenőrizhette az egyházak, köztük természetesen a katolikus egyház működését.

A Sztálin halála nyomán a Szovjetunióban bekövetkezett események Magyarországon is éreztették hatását. Bár a katolikus egyház továbbra is a legnagyobb ideológiai ellenfél maradt, és a társadalom egészét nyomorító terroruralom lényegében nem változott, 1953 után, ha vargabetűkkel és ellentmondásoktól terhelten is, de a magyar belpolitika irányvonalának átalakulása a politikai rendőrség tevékenységét is befolyásolta. A legfelsőbb párt, illetve kormány szinteken meghozott döntések lassan-lassan módosították valame-

5 Gyarmati György: *A Rákosi-korszak. Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945–1956*. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Rubicon, Budapest, 2011. 251.

6 Gyarmati, i. m. 254.

lyest az időközben önállóságát veszített, újra a Belügyminisztérium (BM) alá tartozó Államvédelmi Hatóság napi gyakorlatát.⁷ Az MDP Központi Vezetősége (MDP KV) 1953. június 27–28-án hozott határozatában kritikával illette az államvédelmi szerveket. „Helytelen, a dolgozókkal szembeni rideg magatartásáról” tett említést, valamint előírta, hogy „fel kell számolni a törvénytelen ségek és törvénytiségek gyakorlatát a rendőrség, az államvédelmi és igazságügyi szervek, valamint a tanácsok munkájában.”⁸ A „szocialista törvényesség” megteremtése – mivel a politikai rendőrség tagjai ennek egyáltalán nem voltak lelkes hívei – vontatottan haladt, és „eredményei” nem változtatták meg az egypárti diktatúra jellegét. Az azonban mégis fontosnak mondható, hogy megkezdtek az operatív nyilvántartásban szereplők felülvizsgálatát. 1953 és 1954 során a nyilvántartásba vett 1 149 659 személy közül felülvizsgálták 1 129 865 fő kartonját. Ezek után nyilvántartásban maradt 463 137 személy.⁹ Nagy Imre miniszterelnök leváltása és Rákosi 1955-ös megerősödése után, csak 1956-ban kapott újabb lendületet a „szocialista törvényesség további megszilárdítása”. A MDP KV Politikai Bizottsága 1956. május 11-én ülésezett, és megtárgyalta Piros László belügyminiszter jelentését, amelyet az államvédelmi szerveknek a belső reakció ellen folytatott harcáról tartott. A tárgyalás eredményeképpen a Politikai Bizottság a nyilvántartottak számának további csökkentésére adott utasítást.¹⁰ Az MDP KV 1956. július 18. és 21. közötti ülése pedig a „korábbi törvénytiségek nyomán kialakult helytelen szemlélet és vizsgálati módszerek maradványainak felszámolására, a szocialista törvényesség szellemének hiánytalan érvényesítésére” helyezte a hangsúlyt.¹¹ Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy az egész korszak alatt, a legfelsőbb pártvezetés elvárásainak megfelelően, sokszor pedig – saját megbízhatóságát és éberségét bizonyítandó – önszorgalomból is, permanensen ellenségeket üldözött és gyártott a többszörös névváltozáson átment politikai rendőrség. 1953 után, de különösen 1956-ra azonban már csökkent az ellenségkereső hisztéria, s ennek nyomán a szakszerűség, a törvényesség szempontjai is felbukkanhattak.

Azt, hogy az 1948 és 1956 közötti – egyébként az egész alávett magyar társadalom számára rendkívül nehéz – időszak legkomorabb része az 1950 és az 1953 közötti esztendőkre esett, sajátos módon tükrözi a „Susogók” ügyében folytatott ceglédi titkos nyomozás. A megközelítőleg négyszáz oldalt tartalmazó, két-kötetes dossziében az iratok túlnyomó többsége ezekből az évekből származik. A jóval az ügy kezdete előtt vagy lezárulása után sok évvel később keletkezett, s ide becsatolt néhány lapon kívül 1948-ból és 1949-ből jószerével csak a dr. Tóth Tibor plébánossal kapcsolatos jelentéseket olvashatjuk. 1954-ből egyetlen iratot sem találunk a dossziében, 1955–56-ból pedig mindössze az irategyüttes néhány százalékát kitevő, mintegy húsz-huszonöt oldalt.

Az általam áttekintett és az alább elemzett bizalmas nyomozás iratai kivételesen jól dokumentálják a politikai rendőrségi szervek vidéki, kisvárosi átlagemberekkel, tisztviselőkkel, értelmiségiekkel, illetve a római katolikus egyházhoz tartozó személyekkel szembeni viszonyulását, céljait és tevékenységének módszereit az 1950-es években. Emellett nagy bizonyossággal azt is kijelenthetjük, hogy korántsem tekinthető egyedi,

7 1953. július 17-én szűnt meg az önálló Államvédelmi Hatóság.

8 A Központi Vezetőség határozata a párt politikai irányvonalában és gyakorlati munkájában elkövetett hibákról, s az ezek kijavításával kapcsolatos feladatokról [1953. június 27–28.] In *A Magyar Dolgozók Pártja határozatai, 1948–1956*. Főszerkesztő: Izsák Lajos. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. 196., 202.

9 Piros László belügyminiszter 1955. március 29-i dátummal jelentést terjesztett a PB 1955. április 13-i ülése elé, s ebben közölte a számadatokat. A Politikai Bizottság határozata a szocialista törvényességre vonatkozó párthatározatok végrehajtásáról a BM államvédelmi szerveinél [1955. december 15.] In *A Magyar Dolgozók Pártja határozatai, 1948–1956*. I. m. 389–390.

10 Baráth Magdolna: Az állambiztonság célkeresztjében. Az ellenségkép változása. In *A felügyelt (mozgás)tér. Tanulmányok a szovjet típusú rendszer hazai történetéből*. Szerkesztette Rainer M. János. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2011. 48.

11 A Központi Vezetőség határozata: Pártegységgel a szocialista demokráciáért [1956. július 18–21.] In *A Magyar Dolgozók Pártja határozatai, 1948–1956*. I. m. 449.

kivételes esetnek az, ami 1948 és 1956 között Cegléden történt. Véleményem szerint a helyi közösségek, vagy legalábbis az ezekben élő lakosok egy része, országszerte hasonló megfigyelések és titkos nyomozások alanyai lehettek. Ugyanúgy, mint Cegléden, elég volt egy bejelentés, egy névtelen levél vagy egy rossz helyen elmondott kétértelmű, illetve alkalmasint nagyon is egyértelmű mondat, s már be is indult az államvédelem gépezete, amit aztán akár hosszú ideig tartó bizalmas nyomozás, majd adott esetben nyílt eljárás követett. Azonban abban sem különleges a „Susogók” ügye, hogy ez lett volna az egyetlen, amelyben a politikai rendőrségi szervek nem tudták nyomozásuk eredményeit ügyészi vádirattá, illetve bírósági ítéletté formáltatni.

Így történt ez például a galgamácsai Szili Kovács Jánosné és két társa, a szintén ebben a községben lakó Janek József volt honvédtiszt és a nagykőrösi illetékességű Huszár Lajos ügyében. „Váradit” fedőnevű ügynök arról tájékoztatta megbízóit, hogy a fenti személyek olyan kijelentéseket tettek, és olyan beszélgetéseket folytattak, amelyek a hírszerzés és a szervezkedés gyanúját vetik fel. Ezt követően, 1954. március 13-án „Bűnözők” fedőnéven csoportdossziét nyitottak rájuk.¹² „Váradit” egyéb okok miatt már nem tudták foglalkoztatni ebben az ügyben, viszont beszerveztek még két ügynököt, a bizalmas nyomozást pedig két és fél éven keresztül folytatták. Ennek végén, 1956. augusztus 8-án, lényegében beismerve kudarcukat, azt rögzítették, hogy „Váradit” jelentéseiben eltúlzott tájékoztatást adott, és sok esetben nem is volt őszinte. Sem szervezkedést, se kémkedést nem tudtak bizonyítani egyikőjük esetében sem. Ekkor tettek javaslatot a csoportdosszié lezárására.¹³

Végezetül említsünk meg még egy példát. 1952. február 22-én nyitották a „Kárhozottak” fedőnevű csoportdossziét.¹⁴ A kiskunfélegyházi célszemélyek¹⁵ közül kettő rádiószerelő volt, a harmadik viszont a helyi plébános. A dossziében Illés Józsefet, az egyik szerelőt, mint még 1944-ben beszervezett angol hírszerző ügynököt említik, aki Hermann Józseffel, a másik szerelővel együtt Szabó László plébános kémjelentések adására alkalmas rádiójának javítását, karbantartását végezte. Hermannt ezen kívül azzal is gyanúsították, hogy rádióadó-készüléket rakott össze, amelynek hatótávolságát a Szabad Európa Rádió, illetve az Amerika Hangja adásainak felerősítésével próbálta ki. Az ügyben két hálózati személyt („Varga Sámuel” és „Zeke” fedőnevűeket) foglalkoztattak. Ezen kívül az egyik célszemélyt, Illés Józsefet is be akarták szervezni, azonban 1952. április 23-i kihallgatása után elálltak ettől. Kiderült ugyanis, hogy Illés soha nem volt angol ügynök, ezt ő találta ki, hogy menyasszonyának „jobboldali beállítottságú” szülei előtt kedvező színben tüntesse fel magát. Valománya alapján az is nyilvánvalóvá vált, hogy nemcsak 1944-ben, hanem 1952-ben sem folytatott semmiféle kémtevékenységet, bár ez utóbbiról megoszlott az államvédelmi tiszték véleménye. A bizalmas nyomozás ebben az ügyben, mint ahogy a „Bűnözők” és a „Susogók” fedőnevet viselők esetében is – talán nem véletlenül – 1956-ig tartott.¹⁶ Az utolsó ügynöki jelentés 1954 júniusából származik, ám a lezárási javaslatot csak 1956. augusztus 30-án fogalmazták meg. „A meglevő adatok szerint a dosszié nyitása idején sem volt olyan

12 ÁBTL 3.1.5. O-8932.

13 ÁBTL 3.1.5. O-8932/1. 115–117. Jelentés, 1956. augusztus 8.

14 ÁBTL 3.1.5. O-8935.

15 „Célszemély: akire a tanulmányozás vagy a bizalmas nyomozás irányul.” ÁBTL 4.1. A-3036 *Állambiztonsági értelmező kézikönyv*. Összeállította: Gergely Attila r. alezredes. BM Könyvkiadó, Budapest, 1980. 33. (A továbbiakban: ÁBTL 4.1. A-3036.)

16 Az államvédelmi szervek szovjet mintára 1950-től kezdték el a tevékenységük nyomán keletkezett iratokat különböző típusú dossziékba gyűjteni. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL) a fennmaradt O-naplók jóvoltából a 3.1.5. O-8218 jelzetű dossziétől vannak pontos ismereteink arról, hogy a számsorban ezután következőket mikor, milyen címmel nyitották, és mikor zárták le. Az ettől alacsonyabb számokon nyilvántartott O-dossziék közül nagyjából kéttucatról tudunk, a többit különböző időpontokban megsemmisítették. Azok közül a dossziék közül, amelyekről vannak ismereteink – akár megtalálhatóak a levéltárban, akár nem – megállapíthatjuk, hogy egészen októberig nagyon sokat zártak le belőlük 1956-ban. Az ÁBTL kezelésében levő O-napló tanúsága szerint 1956. július 2-a és 1956. október 23-a között számuk mintegy ezerháromszázra tehető. Összehasonlításként: 1957-ben 188, 1958-ban 167, 1959-ben pedig 439 O-dosszié került lezárásra. A tömegesnek tekinthető dossziézárások a fentebb említett 1956-os parthatározatok irányvonalából következnek, s központi döntés nyomán kellett bekövetkezniük. Az erről rendelkező parancs vagy utasítás eddig nem került elő.

körülmény, mely a nevezett személyek kém, vagy ellenséges tevékenységét bizonyították volna.” „...Megállapításom, hogy a szereplő személyek nem gyanúsíthatók azokkal az adatokkal, melynek alapján a dossziét megnyitották és jelenleg sincs olyan értesülésünk, hogy valamilyen más ellenséges tevékenység végzésével lennének gyanúsíthatók, ezért kérem a csoportdosszié lezárását engedélyezni.”¹⁷

1. Célszemélyek – adatgyűjtés, kapcsolati háló feltérképezése, ügynöki beépülés¹⁸, koncepciógyártás (1948–1951)

Barta Gyula, az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) Pest Megyei Osztályának II. alosztályán szolgálatot teljesítő alhadnagya, 1952. január 31-én kelt javaslatában dr. Tóth Tibor és társai ügyében „Susogók” fedőnév alatt csoportdosszié nyitásának engedélyezését kérte. A javaslatot jóváhagyta Görög Ferenc főhadnagya, alosztályvezető, és megerősítette Czirok András százados, osztályvezető.¹⁹ Dr. Tóth Tibort, az 1947-ben megalapított ceglédi Újplébánia első plébánosát és a vele szorosabb kapcsolatot tartó személyeket azzal gyanúsították, hogy a különböző lakásokon tartott összejöveteleiket arra használják fel, hogy a városban állomásozó szovjet csapatokkal kapcsolatos információikat megbeszéljék és „imperialista államok” részére hírszerző tevékenységet fejtsenek ki. A javaslat dr. Tóth Tiboron kívül külön említi Komáromi László volt honvéd ezredes nevét, mint aki kapcsolatot tart fenn egy amerikai követségi tisztviselővel, s így Tóth mellett a kémkedési ügy másik lehetséges főszereplője. Az államvédelmi szervek érdeklődése látszólag egy 1951-ben keletkezett névtelen levél, majd pedig Kovács Tiborné közlései nyomán fordult dr. Tóth és társainak tevékenysége felé. Azonban a „Susogók” fedőnévű dosszié további részeiből kiderül, hogy dr. Tóth Tibornak, dr. Taraba Józsefnek, a ceglédi Óplébánia plébánosának, valamint rajtuk kívül több, a város meghatározó, középosztályi származású, illetve értelmiségi polgárának, mint célszemélyeknek a felépítése²⁰ már jóval korábban, 1948 tavaszán elkezdődött. 1948. április 13. és 1951. szeptember 1. között több személyről készítettek az államvédelmi szervek környezettanulmányt, dr. Tóth Tiborról nem is egy alkalommal. Ezen kívül a jelentések túlnyomórészt dr. Tóth plébános, valamint a további környezettanulmányon átesett személyek kijelentéseiről, cselekedeteiről, illetve személyes kapcsolataikról szólnak. Ezeket végigolvasva egyáltalán nem tűnik megalapozatlan kijelentésnek az, hogy az államvédelmi szervek célja 1948 végétől a város értelmiségi köreiben népszerű, fiatal és aktív plébánosnak valamilyen súlyos bűncselekménnyel való meggyanúsítása, s ennek sikere esetén elítéltetése volt. Másfelől az is egyértelmű, hogy a dr. Tóthhoz, illetve a római katolikus egyházhoz kötődő értelmiségiek, kisebb részben pedig volt tisztviselők és iparosok megfélemlítése, megtörése volt a szándékuk.

1.1. Dr. Tóth Tibor plébános

Dr. Tóth Tibor 1948. április 13-án keletkezett első állambiztonsági jellemzéséből megtudjuk²¹, hogy 1914. április 16-án született Szabadkán, értelmiségi családból származik, a hittudomány doktora, akinek latin és német nyelvismerete is van, külföldi kapcsolatai nincsenek. A környezettanulmány meghatározó elemei ekkor és a fél évvel később keletkezett második jellemezésben egyaránt – amelyeket 1948 októberében már kapcsolatai-

17 ÁBTL 3.1.5. O-8935. 195. Javaslat, 1956. augusztus 30.

18 „Beépülés: hírszerzési szándékkal belép valamely szervezetbe, illegációba.” ÁBTL 4.1. A-3036. 20.

19 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 33. Javaslat, 1952. január 31.

20 A „célszemélyek felépítése” kifejezést Rainer M. János: *Jelentések hálójában. Antall József és az állambiztonság emberei, 1957–1989* (1956-os Intézet, Budapest, 2008) című könyvéből kölcsönöztem.

21 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 83. Jelentés, 1948. április 13.

nak felsorolásával bővítettek – a következők: „A demokrácia vívmányaival szembeni magatartása ellenségesnek mondható, mivel sem a földreformot, sem a bankok és üzemek államosítását nem helyesli, baráti körében és közvetlen környezetében ellenszenvéről tesz tanúbizonyságot. A Szovjetunióval szembeni magatartása gyűlöletes, minek több ízben adott baráti körben kifejezést. A választások idején, mint plébános Barankovicsék oldalán fejtett ki propagandát, de oly burkoltan, hogy abba ne lehessen belekötni. A felszabadító hadsereggel szemben nyíltan propagandát nem fejtett ki, de gyűlöletét azzal szemben baráti körben többször hangoztatta. Jelenleg egyik politikai pártnak sem tagja, így nyilvánosan politikai tevékenységet nem fejt ki, ellenben ifjúsági vonalon és vallásos körökben jobboldali kommunistaellenes álláspontot képvisel. Nagyan befolyásolja a plébániájához tartozó leány kongregáció tagjait, azok körében feltétlen bizalmat élvez. Baráti kapcsolatai lelkésztaisaival és a r.k. [római katolikus – S. M.] egyháztanács tagjaival, valamint Micsinai Pál volt horthysta katonatiszttal, Vásárhelyi László egyetemi hallgatóval, Császár Imre járásbíróval, dr. Jójárt József és Kuthy orvosokkal van.”²² Nem sokkal a környezettanulmány elkészülte után, a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága Szegedi Osztálya már sürgette a területileg illetékes ceglédi „járás-államvédelmi előadót”, hogy Tóth Tibor baráti körét térképezze fel, majd készítsen környezettanulmányokat a látókörbé került barátokról, és mihamarább tegyen javaslatot a plébános mellé való ügynöki beépülésre.²³ Ezen kívül folyamatosan figyelték papi tevékenységét is. Így például egy 1949. február 19-én, Cegléden összeállított jelentés arról számolt be, hogy 1949. január 13-án háromnapos lelkigyakorlatra utazott a fővárosba hat ceglédi személy kíséretében. A lelkigyakorlaton világnézeti előadásokat is tartottak, s dr. Tóth Tibor javaslatára közösen imádkoztak a „most fogságban lévő főpapért”²⁴, hogy az „isten mentse meg és szabadítsa ki.”²⁵

Az 1949. március 12-i harmadik környezettanulmányban szüleivel kapcsolatban már úgy fogalmaztak, hogy apja kúriai bíró volt, édesanyjának pedig arisztokrata származását emelték ki. Fontosnak tartották azt is közölni, hogy „elsőfokú nagybátyja volt a hírhedt dr. Tóth Tihamér²⁶ és ennek szellemében vezetete mindig dr. Tóth Tibor az ifjúságot.”²⁷ A környezettanulmányból Tóth további kapcsolatait ismerhetjük meg, így Magyar László kovácmestert, Vásárhelyi István nyugalmazott fogháztisztviselőt, volt alezredest, Vágó György szobafestőt, Lukács István kovácmestert és Zsámbéki Ferenc volt vasutast. Ezen kívül arról is értesülhetünk, hogy Cegléd két plébánosa között nem a legjobb a viszony, mert Tóth szerint Taraba József és a befolyása alatt álló beosztott papok „hintapolitikát űznek, és politikailag »megbízhatatlanok«”. A környezettanulmányból kitűnik, hogy Tóth Tibor szerint a papságnak nem szabad engednie az elveiből, s egyértelműen Mindszenty József magatartását tekintette követendő példának. 1949. március 26-án egy jelentésben már a Tóth mellé való ügynöki beépülésre tesznek személyi javaslatot. A legalkalmasabbnak erre a feladatra Vásárhelyi Istvánt tartották, aki ebben az időben kántori feladatokat látott el Tóth mellett. Azonban a jelentésből az is kiderül, hogy Vásárhelyi ellen „pressziós anyagot” nem sikerült gyűjteniük, így beszerzése meghiúsult.²⁸

22 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 43. Jelentés, 1948. október 23.

23 Uo. 44. Átirat, 1948. november 3.

24 Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek

25 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 48. Jelentés, 1949. február 19.

26 Dr. Tóth Tihamér (1889–1939) egyetemi magántanár 1924-től, római katolikus püspök 1938–1939-ben. A serdülő és ifjúkor pedagógiai kérdéseivel foglalkozó könyvei, így például *A tiszta férfúság* (1923), *A művelt ifjú* (1924), *A jellemes ifjú* (1925) a korabeli valláserkölcsi nevelés fontos művei voltak.

27 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 49. Jelentés, 1949. március 12.

28 Uo. 50. Jelentés, 1949. március 26.

1949. július 18-án elkészítették dr. Tóth Tibor negyedik környezettanulmányát. Ebben az eddigiekhez képest csak óvatos és zárkózott természetének hangsúlyozása jelent új információt. Megfigyelése azonban folyamatos volt. 1950. január 7-én Ceglédre látogatott Pétery József váci püspök.²⁹ Jelenlétében és további 1200 ember előtt prédikált Tóth plébános, s prédikációjában arra hívta fel a hívek figyelmét, hogy küldjék templomba a gyermekeiket, s ők maguk is inkább oda járjanak, s „ne a Rákóczi utat válasszák”.³⁰ Az eseményről szóló jelentésben megtaláljuk ennek a fél mondatnak a magyarázatát: Cegléden a Rákóczi úton volt a Magyar Dolgozók Pártjának (MDP) a székháza.

1950. február 15-én már szélsőjobboldali beállítottságúnak és a „klerikális reakció” aktív tagjának nevezik. A korábbi években elkövetett „bűneit” sorolva többek közt megtudhatjuk, hogy a fakultatív hitoktatás törvénybe iktatásának idején³¹ arra buzdította a tanulókat, hogy minél többen kérjék az iskolai hittantánítást. Egy alkalommal kijelentette, hogy a pápának igen sokat köszönhet az egész magyarság, máskor hogy a kultúrát főleg a római katolikus egyház képviseli, s végül, hogy Krisztus megalapozta az egyházat, melynek szikláit hiába verik jelenleg is a szennyes hullámok, megdönteni úgysem fogják. Kitűnően jellemzi a jelentés írójának, a Cegléden szolgálatot teljesítő Kocsis Sándor főhadnagynak a gondolkodásbeli, illetve nyelvi, kifejezésbeli képességeit a dr. Tóth Tibor plébános jellemzéséről szolgáló mondata: „Egyébként értelmileg jól fejlett, politikailag iskolázott és erős akaratú, úgyszólván állhatatos, emellett bigottan vallásos.”³² 1950. szeptember 2-án Tóth kapcsolatairól állítottak össze jelentést. E szerint ekkor a legszorosabb kapcsolatban Csányi Ignáccal, a ceglédi kiskorúak fogházának századosával, Latóczki Ferenc ácsmesterrel, Détári János autó-motorszerelővel, Őze Károly ácsmesterrel, Juhász István villanytelepi tisztviselővel és Csendes István bognármesterrel volt.

Úgy tűnik, hogy 1950 nyaráig a Tóth Tibor ellen folytatott nyomozás nem hozta meg azokat az eredményeket, amelyeket az államvédelmi szervek kívánatosnak tartottak, ezért ezt követően újult erővel folytatták „gyűjtőmunkájukat”. Egy 1950. szeptember 22-én keletkezett jelentésben kerülnek először elő olyan adatok, amelyekkel már a majdani kémkedési ügyet készíthették elő. Így az, hogy dr. Tóth „a felszabadulás utáni időkben széleskörű levelezést folytatott a nyugati államokkal”, valamint, hogy a Cegléden és környékén átlomázó szovjet egységek iránt erősen érdeklődik.³³ A folytatás pedig már egyértelműen szervezett hírszerző tevékenységre utal: „Az eddigi megállapítások szerint nevezett egy hálózattal rendelkezik, aki részére (sic!) az anyagot gyűjti.”³⁴

Görög Ferenc alosztályvezető 1951. március 14-én hatpontos javaslatot fogalmazott meg dr. Tóth Tibor ügyében. Ennek a lényege az volt, hogy miután Tóth plébános további tevékenységét és kapcsolatait a nyomozás eddig alkalmazott módszereivel nem tudják felderíteni, javaslatot tesz ismeretségi köréből egy, szükség esetén két ügynök beszerzésére. Az ügynöki jelentések alapján beigazolódó gyanú esetén a kémhátlózat tagjainak bíróság elé állítását, annak hiányában pedig a városból való kitiltásukat helyezte kilátásba, „mivel az ott lévő jelenlétük (sic!) zavarja a demokratikus fejlődést.”³⁵

29 Pétery József 1942 és 1967 között a váci egyházmegye püspöke volt, azonban 1953 és 1967 között fogsága, illetve hejcei házi őrizete miatt nem irányíthatta egyházmegyéjét.

30 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 53. Jelentés, 1950. január 9.

31 1949 ősze

32 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 57. Jelentés, 1950. február 15.

33 Uo. 64. Jelentés, 1950. szeptember 22.

34 Uo. 64.

35 Uo. 69–70. Javaslat, 1951. március 14.

1951. április 20-án keletkezett az a névtelen levél³⁶, amelyben az ismeretlen feladó kémkedéssel gyanúsítja meg Tóth plébánost, valamint a város több köztisztviselőjének álló polgárának a feleségét. A levél fontos eleme az addigra már jórészt felépített, „szervezett hírszerzői hálózat” működtetésére vonatkozó koncepciónak. Az 1951. május 1-jén keltezett jelentés a Tóth Tiborral kapcsolatot tartók személyi körét újabb két fővel gyarapította. Az egyik Ungureán István gyógyszerész, a másik pedig sógora, Velkey Imre gimnáziumi tanár.³⁷ Az 1949 tavaszi sikertelen kísérlet után, ami arra irányult, hogy dr. Tóth Tibor mellé ügynököt vezessenek be, az 1951 márciusában keletkezett javaslat újra felvetette ennek szükségességét. Azonban erre csak később – pontosan nem meghatározható időpontban – került sor. „Téglás” fedőnevű ügynök, aki 1945 előtt honvéd főhadnagy volt, s az ötvenes évek elején a ceglédi magasépítő vállalatnál dolgozott mint építésvezető³⁸, első ismert jelentését 1952. február 7-én adta Tóth Tiborról.

1.2. Dr. Tóth Tibor plébános baráti köre

Dr. Tóth Tibor ismeretségi körét vizsgálva azt láthatjuk, hogy igen sok emberrel tartott kapcsolatot, akik közül többeket az államvédelem a pap szoros kapcsolatának minősített. Azonban olyan értelmiségiek, középosztálybeliek, akik ténylegesen meghatározó szerepet tölthettek be Cegléd korabeli társadalmi életében, s ezért a „kémkedési ügy” szereplőivé válhattak, már jóval kevesebben voltak.

Az egyik ilyen személy dr. Hulin Béla volt.³⁹ 1884-ben született Jászberényben, értelmiségi családban. Iskoláit szülővárosában, illetve Selmecebányán végezte, majd Budapesten járt egyetemre. 1920 és 1939 között Cegléd rendőrkapitánya volt. A környezettanulmány tanúsága szerint „működése során a baloldali egyének üldözését” tartotta legfőképpen szem előtt. 1940-ben nyugdíjazták, ezt követően a ceglédi római katolikus egyházközség világi tanácsának tagja lett. A háború vége felé családjával együtt nyugatra menekült, s csak 1946-ban tért haza. Következésként keresztény gondolkodásának az iskolák államosításakor is hangot adott, az 1947-es választáson a Demokrata Néppárt mellett állt ki. Barátai a város két plébánosa mellett Komáromi László, dr. Hitter Miklós ügyvéd, Simonyi István iskolaigazgató, Nagy István volt detektív, dr. Jójárt József és dr. Kuthy Károly orvosok voltak.

1951. április 9. és május 30. között az ÁVH Pest Megyei Osztályának II. Alosztályán több környezettanulmány is készült. Néhány kivételtől eltekintve ekkor rögzítették a kémkedéssel gyanúsítható értelmiségi-középosztálybeli személyek életrajzi adatait, politikai irányultságát. Ezen kívül minden esetben feltüntették a város két plébánosával, Taraba Józseffel és Tóth Tiborral, illetve egymással való szoros kapcsolataik tényét. Ezt vélhetőleg az államvédelem szervei azért tartották nagyon fontosnak, hogy később ezzel is bizonyíthassák, a hírszerzés hálózatban és szervezett keretek között zajlott.

Dr. Hitter Miklós 1882-ben született Cegléden értelmiségi családban.⁴⁰ Az elemi iskolát Cegléden, gimnáziumi tanulmányait Kecskeméten, a piarista rend gimnáziumában, a jogi akadémiát pedig Budapesten végezte el. Ezt követően ügyvédként dolgozott szülővárosában. A Tanácsköztársaság bukása után öt kommunista

36 Uo. 86–87. Névtelen levél, 1951. április 20. Beszédés a feljelentő értelmi képességeit illetően a levél szövegének stílusa, nyelvhasználata és a levélíró helyesírása is. Illusztrációként a levél első és utolsó három mondatát szó szerint idézem: „Értesítem az elvtársakat, hogy Tóth Tibor r.k. pap és egy másik katolikus pap elég gyakran pikni szerű összejöveteleket rendeznek, mindig, mindig más tagnál, vagyis a társaságba valakinél.” „Nem volt más módom e levelet eljuttatni, minthogy a politikai osztály ajtónyílásán bedukni. Levelet a rendőrség fojosólyán írtam meg. A bejelentőben volt dolgom.”

37 Uo. 93. Jelentés, 1951. május 1.

38 Uo. 37. Jelentés, 1952. február 10.

39 Uo. 67–68. Jelentés, 1951. február 5.

40 Uo. 77–78. Jelentés, 1951. április 9.

ügyében látott el kirendelt védői feladatot, s a jelentés összeállítója szerint védelem helyett inkább vádolta védenceit, aminek az lett a következménye, hogy a bíróság öt éves börtönbüntetésre ítélte őket. Vallásos életet élt, többször szervezett zarándokutakat is. Az 1930-as évektől aktív tagja volt a Magyar Élet Pártjának (MÉP). 1945 után jobboldali tevékenysége miatt eljárás folyt ellene a kecskeméti ügyészségen, de egy hónapi vizsgálati fogság után szabadon engedték. 1947-ben a Pfeiffer Zoltán irányította Magyar Függetlenségi Párt számára korteskedett. Tagja volt a helyi katolikus egyházközség tanácsának.

Simonyi István 1900-ban született Nyitrán, kereskedőcsaládban.⁴¹ Szülei vallásos szellemben nevelték. Elemi iskolai tanulmányait és a gimnázium négy osztályát Nyitrán végezte el, majd Baján járt tanítóképzőbe. 1920-ban Nagykőrösön szerzett tanítói képesítést. A szintén tanítói végzettségű feleségével Ceglédre költöztek, aki 1922-től a római katolikus iskolában kapott állást. Simonyi az 1930-as években lett jegyzője a ceglédi katolikus egyházközség világi tanácsának, amely funkciót 1948 tavaszáig töltötte be. 1941-ben tagja lett a MÉP-nek, azonban érdemi tevékenységet a pártban nem fejtett ki. A szovjet csapatok elől a már iskolaigazgató Simonyi a feleségével együtt nyugatra távozott, de még 1945-ben visszatértek Ceglédre. Hazatérése után újra a helyi katolikus iskolában tanított, lakhelye pedig az Óplébánia épületében volt 1950-ig.

Nagy István 1894-ben született Cegléden kereskedő-tisztviselő családban.⁴² Az elemi és a középiskolát is Cegléden végezte el, majd 1913-ban a szegedi tanítóképzőbe iratkozott be. Az első világháborúban 1914-től önkéntesként szolgált, tanulmányait félbehagyta. 1921-ben Cegléden jelentkezett rendőri szolgálatra. 1923-ban hat hónapos detektív tanfolyamot végzett Karcagon. Visszakerülve Ceglédre előbb a bűnügyi osztályon, majd közigazgatási területen dolgozott. 1936-ban tagja lett a MÉP-nek, rendőrségi pályafutását pedig újra a bűnügyi osztályon folytatta. 1940-ben Budapesten újabb tanfolyamon vett részt, s ezután detektívfelügyelői beosztásba került. 1941–42-ben Erdélyben szolgált, majd újra visszakerült Ceglédre. A szovjet csapatok elől a Dunántúlra menekült, és 1945 tavaszán tért vissza szülővárosába. 1947-ig ismét a rendőrségen szolgált, de ekkor B-listázták, így kikerült a testületből. 1947 végén a ceglédi katolikus egyházközség gondnoka lett.

Dr. Jójárt József orvos 1904-ben született Horlyón.⁴³ Értelmiségi származású volt, édesapja tanítóként dolgozott. Iskoláit Szegeden végezte, 1928-ban szerzett orvosi diplomát. A szegedi gyermekklinikán kezdett dolgozni. Ismeretséget kötött egy délvidéki származású szegedi család lányával, nősülése után pedig Ceglédre költözött. Az 1951 áprilisában keletkezett jelentés szerint az 1930-as években tagja volt a Turul Szövetségnek⁴⁴, a Magyar Orvosok Nemzeti Egyesületének (MONE)⁴⁵, és a Magyar Országos Véderő Egylet⁴⁶ (MOVE) helyi díszelnöke is volt. 1938-ban belépett a MÉP-be.⁴⁷ 1944-ben bevonult katonának, orvosként szolgált. Sopron környéki fogságba esése után önként jelentkezett a „demokratikus hadseregbe”. 1945-ben leszerelt, azonban Ceglédre való visszaérkezése után múltbeli tevékenysége miatt nem igazolták, városi orvosi állásában nem

41 Uo. 79–80. Jelentés, 1951. április 9.

42 Uo. 88–89. Jelentés, 1951. április 23.

43 Horlyó a történelmi Magyarországon Ung vármegye szerednyei járásához tartozott. Dr. Jójárt József környezettanulmánya. ÁBTL 3.1.5. O-9033. 75–76.

44 Bajtársi egyesület, pontos neve: Magyar Egyetemek és Főiskolák Országos Nemzeti Turul Szövetsége Előkészítő Bizottsága. 1919. augusztus 3-án alapították a budapesti tudományegyetemen.

45 1919 őszén alapították „keresztény-nemzeti” érzelmű orvosok. Első vezetője dr. Csilléry András fogorvos volt.

46 1918. november 15-én alakult. A kezdetben kizárólag katonatisztekkel álló civil szervezet célja a kommunista forradalmi eszmék elleni mozgósítás, az ország területi integritásának a védelme, majd a trianoni békeszerződés aláírása után a kényszerűen lecsökkentett haderő támogatása volt.

47 Dr. Jójárt Józsefet az 1956-os forradalom leverése után gyanúsítottként hallgatták ki. 1957. február 28-án tett vallomásaiban tagadta, hogy 1945 előtt bármilyen pártnak is tagja lett volna, s azt állította, hogy kizárólag a Csaba Bajtársi Egyesületnek volt tagja 1924-ben, ám később innen is kizárták. ÁBTL 3.1.5. O-17195/2. 16.

hagyták meg. 1948-tól az Országos Társadalombiztosító Intézet⁴⁸ (OTI) gyermekgyógyász szakorvosa lett. 1945 előtt és azt követően is tagja volt a ceglédi katolikus egyházközség világi tanácsának.

Dr. Jójárt József sógora, dr. Kuthy Károly fogorvos Magyararkanizsán született 1906-ban.⁴⁹ Apja városi tisztviselő volt. Elemi iskoláit Magyararkanizsán, a gimnáziumot Zentán végezte, Kiskunhalason érettségizett. Egyetemi tanulmányait Budapesten és Szegeden folytatta. 1936-ban nyitott Cegléden fogorvosi rendelőt, miután megnősült, s feleségével ebbe a városba költöztek. A környezettanulmány tanúsága szerint 1945 előtt a Turul Szövetségnek és a MÉP-nek is tagja volt. A háború alatt többször teljesített katonai szolgálatot, egészségügyi alakulatnál. A háború után dr. Kuthy a MÁV fogorvosa volt, 1950-től az OTI szakorvosa is. 1945 után párton kívüli maradt, s csak a ceglédi római katolikus egyházközség világi tanácsában vállalt feladatot, a tanács titkára lett.

1951 májusában még két környezettanulmány készült az ÁVH Pest Megyei Osztályán. Velkey Imre gimnáziumi tanár⁵⁰ és Ungureán István gyógyszerészé.⁵¹ Egyikőjük sem tartozott a fenti személyek által alkotott szorosabb baráti körbe, azonban mindketten templomba járó, a korabeli terminológia szerint jobboldali gondolkodású és érzelmű emberek voltak, s közeli viszonyt ápoltak dr. Tóth Tibor plébánossal.

1.3. Ügynöki jelentések 1951. április–1952. január

1951. április 19. és 1952. január 28. között sok ügynöki jelentés keletkezett, amelynek célszemélyei a környezettanulmányokban szereplők közül kerültek ki.⁵² Rajtuk kívül felbukkantak újabb nevek is, akik közül néhányan később további fontos szereplőivé váltak az ügynek. Ami a hálózati személyeket illeti, három fedőnévvel találkozunk, azonban valószínű, hogy csak két ügynök szolgáltatott információkat Tóth plébános ismerőseiről ebben az időszakban. Ugyanis „Füles” első és egyetlen jelentését 1951. április 19-én rögzítették.⁵³ Helyette viszont „Futó” fedőnéven adott mindössze négy jelentést – Simonyi Istvánról, dr. Hulin Béláról, Velkey Imréről és Csurgai Erzsébet tanítónőről⁵⁴ – valószínűleg ugyanaz a személy.

48 1928-ban jött létre. Az öregségi és rokkantsági biztosítás bevezetésével öregségi, rokkantsági, özvegyi és árvaellátás folyósítására nyílt lehetőség.

49 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 81–82. Jelentés, 1951. április 9.

50 Uo. 96–97. Jelentés, 1951. május 7. Velkey Imre 1918. december 20-án született Mezőberényben. Apja gimnáziumi tanár volt 1943-ig Cegléden, majd katonai szolgálatra hívták be. A közeledő szovjet csapatok elől nyugatra távozott, és ott is halt meg 1946-ban. A tízgyermekes családban felnőtt Velkey Imre 1941-ben kapott magyar–latin szakos tanári oklevelet a budapesti tudományegyetemen, majd 1941–42-ben Újvidéken tanított. 1943–44-ben katonai szolgálatot teljesített, Budapest környékén került hadifogságba. 1945 májusáig a „demokratikus hadseregnél” szolgált, 1945 szeptemberétől a ceglédi Kossuth Lajos Gimnázium tanára volt. Kezdetben egyik hűgával, Velkey Margittal és annak férjével, Ungureán Istvánnal lakott. Itt találkozott újra az 1941–42-ben Délvidéken megismert és a házban gyakran vendégeskedő dr. Tóth Tibor plébánossal.

51 Uo. 107. Jelentés, 1951. május 30. Ungureán István 1920. február 4-én született Aradon. Elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte. Egyetemi tanulmányait Bukarestben, majd 1941-től Szegeden folytatta. 1943-ban szerezte meg a gyógyszerész diplomát, s előbb Cegléden majd Budapesten dolgozott. 1945 januárjától katona volt, 1945 márciusában szovjet fogságba esett, ahonnan csak 1947 augusztusában tért haza. Ettől kezdve Cegléden volt patikus.

52 Az ügy operatív nyomozása során az államvédelmi szervek 1951-től kezdve számos hálózati személy szolgálatát vették igénybe, ám jelentéseiket csak részben ismerjük. Ennek oka, hogy 1956 előttről nem állnak rendelkezésünkre az ezeket összegyűjtő munkadossziék (M-dossziék). Így csak a titkos nyomozás egyéb iratait tartalmazó O-dossziék, illetve az azokba csatolt ügynöki jelentések tájékoztatnak bennünket a hálózati munka méreteiről és eredményeiről.

53 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 84. Jelentés, 1951. április 19.

54 Uo. 121. Jelentés, 1951. szeptember 1. Csurgai Erzsébetről egyetlen rövid jellemzés készült. Ebből megtudhatjuk, hogy a fiatal nő értelmiségi családból származott, lelkesen művelte pedagógushivatását, a rendszerhez alkalmazkodott, de annak nem volt híve. Szoros kapcsolatban állt Hulin Jolánnal, Hulin Béla lányával. Az ügynöki jelentést követő feljegyzésben arról írt Barta alhadnagy, hogy tudomása szerint Csurgai Erzsébet kapcsolatban áll egy személlyel, aki katonai kémtevékenységet folytat.

A másik, sokat foglalkoztatott ügynök „Lévai” volt. Róla annyit tudunk, hogy 1952 februárjában építésztechnikusként dolgozott egy Cegléden kívüli munkahelyen, valamint az „operatív munka” iránti jó érzékét és a megfigyelt csoport tagjaival való jó kapcsolatait emelték ki egy jelentésben.⁵⁵ A célszemélyek közötti fontossági sorrendről sokat elárul az a tény, hogy „Lévai” első közléseinek tárgyát eredetileg Nyitrai Géza ceglédi ügyvédre vonatkozó jelentésként rögzítették. Ezt aztán a jelentés összeállítójának, Hanák Pál államvédelmi főhadnagynak a felettese áthúzta, és kézzel fölé írta új tárgymegjelölésként, hogy dr. Kuthy ügye.⁵⁶ Láthatjuk, tehát hogy dr. Kuthy Károlyt ekkor az ügy szempontjából kiemelkedő fontosságú személynek tartották az államvédelmi szervek. Ezt a fentiekén kívül egyrészt az bizonyítja, hogy „Füles” jelentésének tárgyához (egy Nagy Istvánnal folytatott beszélgetésről számolt be) Hanák Pál felettese a „Tóth–Kuthy ügyhöz” megjegyzést fűzte⁵⁷, másrészt, hogy „Lévai”-t ekkor teljes egészében dr. Kuthy Károly megfigyelésére, ellenőrzésére foglalkoztatták. A sikeres „munka” érdekében Görög Ferenc államvédelmi főhadnagy az ügynök feladatául folyamatosan a dr. Kuthy Károllyal való szoros, baráti viszony megteremtését és a kialakult barátság fenntartását jelölte meg. Az ügynök fel is kereste többször a „célszemélyt”, s ahogy tehette, politikai tárgyú beszélgetéseket folytatott vele. Ha kellett, provokálta is, hogy bizonyos kérdésekről vagy általában a politikai helyzettel kapcsolatban megtudja valódi véleményét. Kezdetben sikeresen hajtotta végre feladatát, mert dr. Kuthy őszintén beszélt vele politikai kérdésekről, az ügynök felvetéseire reagált, véleményét elmondta. Két hónap elteltével azonban az ügynöknek szembesülnie kellett a bizalmatlanság első jelével, éppen Tóth plébánossal kapcsolatban. „Ügynökünk megkérdezte, hogy a ceglédi kisplébániának ki a plébánosa. Kuti (sic!) rövid ideig gondolkozott, majd megmondotta, hogy dr. Tóth Tibor, majd hozzáfűzte, hogy az egy nagyon ügyes és rendes, jó fiú. A Tóthról való érintkezés közben kapcsolatunknak úgy tűnt fel, hogy Kuti megjátssza azt, hogy Tóthot nem ismeri, csak éppen a nevéől tud.”⁵⁸ A továbbiakban „Lévai” többször tapasztalta, hogy dr. Kuthy már nem őszinte hozzá, óvatosan fogalmaz, ha vele beszél, megpróbálja dezinformálni. 1951. augusztus 30-án Bartha Gyula alhadnagy már kénytelen volt egyértelműen fogalmazni. „Ügynökünk szerint dr. Kuthy nem egész bizalmas hozzá, tartózkodik minden megnyilvánulástól és csak nagy nehezen lehet belőle valamit kivenni. Dr. Kuthy a beszélgetést mindig úgy irányítja, hogy az ügynököt beszélteti, és attól igyekszik híreket megtudni.”⁵⁹ Nyilvánvaló, hogy ekkora már teljesen világossá vált Kuthy Károly számára, hogy mi rejlik „Lévai” gyakori látogatásai mögött. Mindezek miatt 1951. szeptember 4-én a következőket fogalmazták meg feladatként a szorgalmas hálózati személy számára: „mivel az ügynök szóban jelentette, hogy sokszor úgy érzi, hogy Kuthy nem bizalmas vele és tartózkodó, utasítottam, hogy a kapcsolatát Kuthyval vegye ritkábbra, utasítottam továbbá arra is, hogy a jövőben önállóan híreket nem adhat Kuthynak.”⁶⁰

Bár „Lévai” jelentéseinek többsége dr. Kuthyról szól, a vele kapcsolatban álló személyek némelyike önálló jelentéseknek is tárgya volt. Így – mint láttuk – írt dr. Nyitrai Géza ügyvédéről, aki 100 holdas „földbirtokos családba” való nőülése, illetve „jobboldali szociáldemokrata” és „kulák” barátaival való kapcsolattartása miatt került az államvédelmi szervek látókörébe. Rajta kívül fontos kiemelni Komáromi László személyét, akiről 1951. május 16-án készült az első ügynöki jelentés „Lévai” közreműködésével. Ebből mindössze annyi érdemi információt tudunk meg a volt honvéd ezredesről, hogy a múltban 600 hold földje volt, nyugdíjat nem kap,

55 Uo. 37. Jelentés, 1952. február 10.

56 Uo. 83. Jelentés, 1951. április 19.

57 Uo. 84. Jelentés, 1951. április 19.

58 Uo. 112. Jelentés, 1951. június 20.

59 Uo. 120. Jelentés, 1951. augusztus 30.

60 Uo. 123. Jelentés 1951. szeptember 4.

illetve alkalmi munkákból és „fekete üzletekből” él.⁶¹ „Lévai” még egyszer említi Komáromit a dr. Nyitrairól szóló 1952. január 28-i jelentésében.⁶² Ebből megtudhatjuk, hogy Komáromi 1952-re háborút várt a Nyugat és a Szovjetunió között. Ezt a várakozását az ügynöknek azzal indokolta, hogy ismer egy embert az amerikaiaknál, aki azt üzenté, hogy legyenek nyugodtak, „mert még az évben nem sokára megindulnak”. A jelentés kiértékelésében Gergely István alhadnagy erre utalva már úgy fogalmazott, hogy Komáromi Lászlónak összeköttetése van egy az amerikai követségen dolgozó személlyel, aki őt tájékoztatja.

2. A koncepció módosulása – hangsúlyváltás: új célszemélyek, régi és új ügynökök (1952)

Az 1952-es év során az államvédelmi szervek operatív munkájának iránya jelentősebb mértékben módosult. Az ügy főszereplőjének tekintett dr. Tóth Tibor mellé fokozatosan emelkedett erre a rangra a város „asszonykörünek” egyik vezetője, a volt apácafőnöknő, Dukai Julianna, majd pedig az egykori honvéd ezredes, Komáromi László is. Ezzel párhuzamosan lettek egyre kevésbé fontosak a „civil” polgárok, Cegléd tisztviselő- és értelmiségi rétegének képviselői.

Az év elején azonban még úgy tűnt, hogy a nyomozás célszemélyei 1952-ben is jórészt a megelőző évekével megegyezők lesznek. Ennek megfelelően készítettek 1952. január 22-én dr. Tóth Tiborról és kapcsolatairól egy összefoglaló jelentést, valamint egy operatív tervet.⁶³ Ebben röviden összefoglalták, amit a bő három éves nyomozás során sikerült kideríteniük, majd kilenc pontban rögzítették a további teendőket. Ezek a következők voltak: az addig „feltérképezett” személyek ceglédi tartózkodásának leellenőrzése; adataik beszerzése, anyagaik összegyűjtése; a Tóth plébános vezetésével összejöveteleket tartó nők adatainak beszerzése, priorálásuk⁶⁴ elvégzése; az egyik résztvevő, Fodor Ferencné tanulmányozása egy későbbi kihallgatás céljából; „Téglás” fedőnevű ügynöknek dr. Tóth Tibor mellé, illetve a férficsoporthoz való bevezetése; egy új beszerzés végrehajtása és az ügynök bevezetése a csoport orvos tagjai közé; a két beküldött ügynök felhasználásával a csoporttagok tevékenységének a felderítése, dr. Tóth Tibor levelezésének ellenőrzése, illetve szükség esetén az operatív munka további kiszélesítése.

2.1. „Téglás” ügynök jelentései

Ahogy korábban már említettük, a Tóth plébános mellé beépített „Téglás” fedőnevű ügynök első ismert jelentését 1952. február 7-én adta.⁶⁵ Ennek tanúsága szerint „Téglás” folyamatosan provokálta a célszemélyt, aki azonban nem dőlt be neki, s olyan válaszokat adott az ügynök kérdéseire, amelyekből azt állapíthatta meg, hogy [dr. Tóth Tibor – S. M.] „... olyan mederben beszélt mintha csak [párt]szemináriumon lettem volna.”⁶⁶ Egyértelműnek tűnik, hogy Tóth plébános azonnal felismerte, beszélgetőpartnere kiknek a megbízásából érdeklődik többek közt a vallásoktatás vagy a templomba járás kérdéseiről. Ezt követően „Téglás” további négy-öt alkalommal még felkereste Tóth Tibort, azonban csak nagyon rövid beszélgetéseket tudott vele folytatni, és

61 Uo. 100 Jelentés, 1951. május 16.

62 Uo. 124–125. Jelentés, 1952. január 28.

63 Uo. 137–139. Jelentés, 1952. január 22.

64 Priorálásnak nevezték az államvédelmi-állambiztonsági szakzsargonban a politikai rendőrségi szervek látókörébe került személyek különböző belügyi nyilvántartásokban való leellenőrzését.

65 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 141–142. Jelentés, 1952. február 8.

66 Uo. 141. Jelentés, 1952. február 8.

semmilyen érdemi információt nem volt képes szerezni tőle. 1952 első felében „Téglás” Tóth plébánoson kívül más városszerte ismert értelmiségi személyről is jelentéseket adott, így – az egyébként dr. Tóth Tibor baráti társaságához egyáltalán nem tartozó – dr. Lovas Zoltán ügyvédéről és Hulin Béláról. 1952. június 12-én „Téglás” Tóth plébánosról adott jelentésének kiértékelése kapcsán Bartha Gyula államvédelmi hadnagy a következőket jegyezte fel: „Az ügynök jelentéséből kitűnik és már több jelentésből megállapítottuk, hogy Tóth Tibor feltűnően távol tartja magát az ügynöktől. Ezért az ügynöknek nincs meg a lehetősége arra, hogy Tóth Tibortól, illetve annak tevékenységéről híryanagot tudjon szerezni, ezért szükségesnek mutatkozik egy időre Tóthról való leállítása és a csoportban lévő más személyek felderítésének, illetve folyamatos tevékenységének megállapítása.”⁶⁷

„Téglás” következő jelentését a „Susogók” fedőnevű dossziében 1952. augusztus végéről olvashatjuk. Ekkor újra Lovas ügyvédéről jelentett, majd 1952. szeptember 4-én Tóth Tiborral, a frissen Bugacra helyezett, s Cegléden már csak látogatóban tartózkodó plébánossal folytatott beszélgetést. „Téglás” véleménye szerint Tóth Tibor, szavai ellenére, nagyon bánta az áthelyeztetését, s azt a ceglédi rendőrkapitány személyes művészetének tartotta.⁶⁸ Ceglédről való eltávolításának a pontos oka nem derül ki az iratokból. Azt azonban egy 1952. augusztus 26-án keletkezett összefoglaló jelentésből megtudhatjuk, hogy Tóthot a váci püspök helyeztette el, s miután az államvédelmi szervek Tóth plébánost „az ellenséges csoport” vezetőjének tartották, a püspök beavatkozását akár Tóth Tibor védelmében hozott intézkedésnek is felfoghatjuk, mivel rávonatkozóan újabb adatok beszerzése ezután már nem állt módjában az ÁVH Pest Megyei Osztályának.⁶⁹ A dr. Tóthtal szembeni esetleges további nyomozás menetéről nem kapunk információt az iratokból. Ami kiderül, hogy az ÁVH Bács-Kiskun Megyei Osztályának vezetője 1953. március 25-én kéréssel fordult a szerv budapesti I/2. osztályának⁷⁰ vezetőjéhez, hogy a hírszerzéssel gyanúsítható egykori ceglédi plébános ügyiratát, amely „a munka megindításához feltétlen szükséges volna”, küldjék el számára.⁷¹

2.2. Az asszonykör és a „Bicskei Margit” fedőnevű ügynök

A nyomozás első számú célszemélye 1952 nyaráig továbbra is dr. Tóth Tibor plébános maradt, ugyanakkor új vagy részben új szereplők bukkantak fel, s velük szemben is az ügynöki beépülés operatív eszközét alkalmazták. A korábban említett névtelen levélből, Kovács Tiborné rendőröknek tett közléseiből, majd 1952 februárjától – a fenti operatív tervben nem szereplő – „Bicskei Margit” fedőnevű ügynök jelentéseiből értesülhetünk arról, hogy Cegléden nemcsak a templomba járó, vallásos férfiak gyűltek össze, de a nőknek is volt egy vagy két közössége⁷², amelyeknek tagjai egyaránt az úgynevezett asszonykörbe tartoztak. A női összejöveteleken is – hasonlóan a férfiak találkozóihoz – rendszeresen részt vett dr. Tóth Tibor plébános. Az államvédelmi szervek 1952-ben igyekeztek minél többet megtudni az asszonykör és Tóth Tibor plébános kapcsolatáról, a kör tevékenységéről. Tóth Ceglédről való 1952 nyári távozása után pedig – nem utolsósorban egy másik, egyházi

67 Uo. 194. Jelentés, 1952. június 12.

68 Uo. 209. Jelentés, 1952. szeptember 4.

69 Uo. 197. Jelentés, 1952. augusztus 26.

70 Az ÁVH-n belül az I/2. osztály feladata az úgynevezett belső reakció elleni küzdelem volt. Lásd Cserényi-Zsitnyáni Ildikó: Az Államvédelmi Hatóság szervezeti változásai (1950–1953). *Betekintő*, 2009/2. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/2009_2_cserenyi_zsitnyanyi.pdf. A letöltés ideje: 2012. október 9.

71 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 113. Átirat, 1953. március 25.

72 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 135. Jelentés, 1952. február 15. „Bicskei Margit” 1952. február 6-án felvetette Fodor Ferencnének, hogy belépne az asszonykörbe. Erre Fodorné megkérdezte, hogy melyikbe, mert kettő van. Az egyiket a két pap vezeti, a másikat Dukai Julianna volt szerzetesfőnöknő.

személyeket érintő „szervezkedési ügy” miatt – kiemelt figyelmet kezdtek fordítani Dukai Julianna volt szerzetes főnöknő személye iránt. Ezen kívül ebben az esztendőben lett dr. Tóth Tibor mellett, majd az év második felében helyette, az ügy első számú célszemélye Komáromi László volt honvéd ezredes.

Egy 1952. január 29-én keletkezett jelentés szerint Kovács Tiborné tápióbicskei lakost ezen a napon kérdezte ki Barta Gyula alhadnagy Tóth plébános ügyével kapcsolatban.⁷³ Kovácsné arról számolt be, hogy Fodor Ferencné egykor iskolatársa volt, így vele jó viszonyba van, s hogy a bizalmas viszony következtében Fodorné több alkalommal is említést tett neki egy nőkből álló ceglédi társaságról. A különböző magánlakásokon tartott összejöveteleiken a nőknön kívül papok is részt szoktak venni. Öt nappal később Kovács Tiborné felkereste Fodornét, hogy megpróbáljon értesüléseket szerezni a „női szervezet” tevékenységével kapcsolatban. Kovácsné egykori iskolatársától megtudta, hogy az összejöveteleket havonta egy-két alkalommal, különböző névnapok ürügyén szokták megtartani, amelyeken hat-nyolc nő, valamint Tóth Tibor plébános és Dobis Ervin káplán⁷⁴ szokott megjelenni. Fodorné ezeket az alkalmakat rendkívül komoly eseményeknek nevezte.⁷⁵ 1952. február 6-tól „Bicskei Margit” fedőnevű ügynök megbízói utasításai nyomán rendszeresen látogatta Fodor Ferencné, s rajta keresztül próbált információkat szerezni az asszonykörrel, illetve személyes kapcsolatba kerülni Tóth Tiborral és Dobis Ervinnel. Jelentéseit a „Susogók” fedőnevű ügy iratait tartalmazó dosszié első kötetében⁷⁶ 1952. május 14-ig, majd azt követően az 1952. október 8. és 1952. november 5. közötti időszakból olvashatjuk. A dosszié második kötetéből⁷⁷, illetve a „Dunántúli” fedőnevű ügy titkos nyomozása során keletkezett iratoknak helyet adó, O-10341 jelzetű dossziéból viszont világosan kiderül, hogy „Bicskei Margit” még 1953 szeptemberében is szorgalmas ügynöke volt az államvédelmi szerveknek. Azonban minden igyekezete ellenére – amit bizonyít, hogy saját házasságainak és gyermekei katolikus neveltetésének ürügyével Dobis káplánhoz és Tóth plébánoshoz is eljutott – komolyan nem tudta egyetlen jelentésével sem alátámasztani a plébános vezetésével kémkedést folytató női szervezet államvédelmi vízióját.

Az 1952. október 9-én készült jelentés⁷⁸ szerint „Bicskei Margit” arról számolt be megbízóinak, hogy május 7. óta először augusztus 24-én járt Fodor Ferencnénel, aki tájékoztatta az ügynököt, hogy dr. Tóth Tibort áthelyezték Bugacmonostorra. A jó szervezőkészségű, fiatal és a városban befolyással bíró, népszerű pap ellen a bizalmas nyomozás semmi érdemleges adatot nem tudott produkálni. Az 1948-tól épített „vád”, amely őt valamiféle szövevényes kémszervezet vezetőjének szerette volna láttatni, még a korabeli viszonyok között sem tudott „megállni”. Azt ugyan továbbra is nagy bizonyossággal állíthatjuk, hogy Péterry püspök döntése Ceglédre való elhelyezéséről megóvta őt az esetleges súlyosabb következményektől, azonban nem ok nélkül gondolhatjuk, hogy Fodor Ferencné szavai, amelyeket ezzel kapcsolatban mondott az ügynöknek, nem állnak távol az igazságtól. „Ez az atyának a büntetés az állam részéről, amiért lelkesebben teljesítette hivatását, mint a többiek [...] Tóth nagyon fog hiányozni Ceglédre, ő volt mindennek a [...] középpontja [...]”⁷⁹

73 Uo. 126. Jelentés, 1952. január 29.

74 Dobis Ervin szalézi szerzetes pap (1919–2010) 1948 és 1952 között Cegléden szolgált.

75 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 127–128. Jelentés, 1952. február 4.

76 ÁBTL 3.1.5. O-9033.

77 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a

78 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 220–221. Jelentés, 1952. október 9.

79 Uo. 220.

2.3. Egy új célszemély: Dukai Julianna

Dukai Julianna apáca már 1950 nyarán az államvédelmi szervek látókörébe került, amikor is „konspiratív úton” Hanák Pál főhadnagy kezébe jutott imakönyve, amelyben az államvédelmi tiszt két vallásos tárgyú verset talált. Értékelése szerint ezek „burkoltan fasiszta jellegű” versszövegek, s az indigómásolat az apácák általi terjesztés gyanúját vetheti fel. Dukai Juliannáról, szerzetesi nevén Mária Amancia nővérről környezettanulmány készítését irányozta elő.⁸⁰ Erre – az iratok szerint – 1951. február 12-én került sor.⁸¹ Ebből megtudhatjuk, hogy 1907-ben született a délvidéki Szenttamáson. 1914-ben került be a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskola-nővérek városi rendházába, ezt követően 1933-tól Kiskunfélegyházán élt, majd 1947-ben Ceglédre helyezték, s az iskolák államosításáig hittanárként dolgozott. 1950 őszéig a Kalocsai Iskolanővérek ceglédi rendházának helyettes főnöke, majd főnöke volt. A szerzetesrendek működésének betiltása után a helyi Óplébánia hivatalában kapott irodai munkát. Szoros kapcsolatban állt dr. Hulin Bélával és feleségével, valamint Komáromi Lászlóval. Levelezést folytatott a Baján, Vácott és Kiskunfélegyházán tartózkodó szerzetesnőkkel és papokkal.

Ugyanezen a napon Dukai Julianna magatartásáról egy jelentés is készült, amelyben többek közt azt is megemlíti, hogy családlátogatásokra szokott menni, s „egyházi agitációt végez”.⁸² A volt apácafőnöknő „illegális tevékenységének” megszüntetése érdekében a jelentés keretein belül javaslatot tett a gépelést maga végző Hanák Pál államvédelmi főhadnagy. Ennek tartalma jól jellemzi az 1951-es magyarországi viszonyokat, stílusa és helyesírása pedig az államvédelem helyi szervénél szolgálatot teljesítő tiszt iskolázottságáról, általános műveltségéről fest árnyalt képet. „Miután a nevezett ovatos és elővigyázatos így megálapításom szerint ráépíteni nem lehet senkit, viszont Cegléd városát szocialista városá akarják megteremteni így szükségesnek találok a városból való kitoloncoltatását hogy ne akadályozza családlátogatásaival a fejlődést. Ez annál is inkább megvalósítható mivel mint szerzetesnő telepedet a városban és polgári ruhában huzódót meg, ill. végzi romboló munkáját.”

1952 márciusában a már korábban említett „Téglás” ügynök volt az első hálózati személy, aki azt a feladatot kapta, hogy tudja meg, a volt apáca hol lakik és dolgozik, kikkel tart kapcsolatot, illetve kikkel barátkozik.⁸³ 1952. június 12-i keltezéssel a „Dunántúli” címet viselő dossziében Dukai Juliannáról találunk egy Barta Gyula államvédelmi hadnagy által összeállított jelentést, amelyben szélsőséges, jobboldali beállítottságú, szovjetellenes személyként jellemezték.⁸⁴

1952 nyaratól egyébként a volt szerzetesnő két titkos nyomozás célszemélyévé is vált. Cegléden folytatott tevékenységén kívül kapcsolatba hozták a Fábos Pál⁸⁵ által vezetett – és a Bulányi György⁸⁶ piarista szerzetes

80 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 32–33. Jelentés, 1950. július 25.

81 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 201. Jelentés, 1951. február 12.

82 Uo. 200. Jelentés, 1951. február 12.

83 Uo. 150–151. Jelentés, 1952. március 7.

84 ÁBTL 3.1.5. O-10341 35. Jelentés, 1952. június 12.

85 Fábos Pál 1920. január 24-én született a Somogy megyei Berzencén. 1943. március 22-én szentelték pappá. Igen hamar ösztöndíjra került a „demokratikus rendőrséggel”, amikor 1947-ben, Somogyapáti község plébánosaként, mint KALOT vezetőt izgatás gyanúja miatt állították elő a szigetvári járási rendőrkapitányságra. 1952-ben illegális szervezkedés vezetésével gyanúsították meg. Az 1956-os forradalom alatti szerepvállalásáért 1957. május 24-én közbiztonsági őrizetbe helyezték, majd 1958. augusztus 4-től 1960. szeptember 27-ig rendőrhatalósági felügyelet alatt állt. 1980-ban nyugalomba vonult, 1983. szeptember 17-én, Siófokon halt meg.

86 Bulányi György 1919. január 9-én született Budapesten. 1943-tól 1952-ig piarista szerzetesként tanított. 1952 augusztusában letartóztatták, 1953. október 12-én a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének bűntette vádjával életfogytiglani börtönre ítélték. 1956-ban kiszabadult, majd 1958-tól folytatta büntetésének letöltését. Az Elnöki Tanács 1960. november 28-án a börtönbüntetés hátralévő részét kegyelemből elengedte. 1978-ban eljárás indult ellene illegális egyházi tevékenység miatt. 1982-ben egyházi bíróság elítélte teológiáját, majd a püspöki kar megfosztotta a nyilvános papi működés jogától. 2010. június 6-án halt meg Budapesten.

tevékenységéhez is kapcsolódó – illegális szervezkedésben való részvétellel. Erről „Gizella” fedőnevű ügynök 1952. július 26-i jelentésében így ír: „...Bali Rozália Ildefonza a Kalocsai nővérek általános főnöknője, Dukai Julianna Amancia volt ceglédi házfőnöknő, Fábos Pál balatonkeresztúri plébános⁸⁷ vezetésével folyik egy szervezkedés, mely a »jövő Magyarországot« akarja előkészíteni.”⁸⁸ „Gizella” 1952. szeptember 1-jei jelentése után Hajnóczki Sándorné, az ÁVH I/2-b alosztályának⁸⁹ főhadnagya megjegyezte, hogy a szervezkedés tagjai egy általuk remélt rendszerváltozás esetére különböző alkotmánytervezeteket dolgoztak ki, amelynek lényege az egyház kizárólagos vezető szerepe az állam irányításában. Ugyanakkor azt is rögzítette, hogy Dukai Julianna és a helyi plébános Cegléden csoportokat szervez, melyek hírszerző tevékenységet fejtenek ki az ott állomásozó szovjet katonai alakulatokkal szemben.⁹⁰

1952. szeptember 18-án az ÁVH Pest Megyei Osztálya újra környezettanulmányt készített Dukai Juliannáról.⁹¹ Ebben életútjának ismételt bemutatása mellett felsorolják azokat a személyeket, akikkel a legszorosabb kapcsolatban állt: dr. Taraba Józsefet, dr. Tóth Tibort, valamint újra megemlítették Hulin Bélát és Komáromi Lászlót is. Eközben „Bicskei Margit” folyamatosan írta jelentéseit, melyeknek tárgya az asszonykör néhány tagján kívül Dukai Julianna volt. Többször próbálta felkeresni 1952 októberétől kezdve, mivel azonban Dukai 1952. október 15-től Nagykőrösön kezdett dolgozni tanárként, s így a hétköznapjait már ebben a városban töltötte, csak egy alkalommal tudott beszélni vele. Emiatt utasították 1952. november 5-én, hogy próbáljon meg Pádár Ilona és Ádám Mária apáccal baráti kapcsolatot kialakítani, és rajtuk keresztül információkhoz jutni az egykori házfőnöknőről.⁹²

Mint láttuk, 1952 augusztusában Tóth Tibor, a ceglédi „kémkedési ügy” egyik főszereplője hagyta el Ceglédet, két hónappal később pedig a női csoportok szervezéséért „felelős” Dukai Julianna távozott a városból. 1952 decemberében a „Dunántúliak” fedőnevű ügy kapcsán operatív tervet készített Hajnóczki Sándorné államvédelmi főhadnagya.⁹³ Ebben Dukai Julianna ceglédi tevékenységének ismertetése mellett bemutatja, hogy a Dukai és Fábos Pál által közösen vezetett „ellenforradalmi szervezkedés” – tagjainak részbeni azonossága miatt – miként kapcsolódott Himfy Ferenc⁹⁴ „klerikálfasiszta” szervezkedéséhez. Emellett még azt is igazoltnak vélte, hogy a már felosztatott és illegálisan működő Katolikus Leányok Országos Szövetsége (KLOSZ) alföldi területi szervezőjeként Dukainak Bulányi György tevékenységéhez is köze volt. Ebből következően a terv Dukai Julianna személyére, kapcsolatainak kontrollálására „T” ellenőrzést⁹⁵ és részletes környezettanulmány készítését irányozta elő. Dukai operatív ellenőrzését 1952 után tovább folytatták az államvédelem szervei.

87 Fábos valójában Monostorapáti község plébánosa volt 1949. március 3-tól.

88 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 36. Jelentés, 1952. július 26.

89 Az ÁVH I/2-b alosztálya felelt a „klerikális reakció” ellen folytatott harcért. Lásd Cserényi-Zsitnyányi Ildikó idézett tanulmányát.

90 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 38. Kivonat, 1952. szeptember 1.

91 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 202–203. Jelentés, 1952. szeptember 18.

92 Uo. 241. Jelentés, 1952. november 5.

93 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 138–141. Operatív terv, 1952. december 4.

94 Himfy Ferenc 1914-ben született Budapesten. 1940-től volt római katolikus pap. Részt vett többek között a Katolikus Leányok Országos Szövetsége és az Actio Catholica illegális szervezésében, munkájában. Az 1956-os forradalmat követően 1958-tól ismét „államellenes szervezkedés” gyanúját vonta magára, 1961-ben eljárás is indult ellene, azonban ezt rövid idő elteltével megszüntették. 1962-től továbbra is folyamatos állambiztonsági ellenőrzés alatt tartották. Rendszerellenes és a papi békemozgalmat elítélő kijelentéseit, illetve értelmiségiek körében végzett „elitszervező” tevékenységét ítélték a legveszélyesebbnek. 2001. május 4-én hunyt el Szolnokon.

95 A „T ellenőrzés” kifejezés ebben az időszakban nagy valószínűséggel a levéllenőrzést jelentette.

2.4. Egy újabb ügynök, „Don János” tevékenysége – jelentések Komáromi Lászlóról

„Don János” a fellelhető iratok tanúsága szerint 1952. február 6-tól szolgáltatott információkat az ÁVH számára. Első jelentésében dr. Jójárt Józsefet, a városban nagy tiszteletnek örvendő gyermekorvost igyekezett minél rosszabb színben feltüntetni. Azt sugalmazta, hogy a városból elhurcolt, zsidó származású orvosok műszereit, könyveit, gyógyászati segédeszközeit, amelyeket tárolásra átvett, a saját céljaira használta. Természetesen az ügynöknek az a kijelentése, hogy Jójárt doktor „erős katolikus érzésű, mondhatni 100%-os klerikális”, szintén nem a róla kialakított kép előnyösebbé tételét szolgálta. „Don János” azonban már az első fellelhető jelentésében kénytelen volt utalni arra, hogy minden próbálkozása ellenére a célszemély tartózkodó vele szemben, s nem hajlandó politikai kérdésekbe bocsátkozni. Politikai viccein csak nevetett, de hasonlóakkal nem válaszolt azokra.⁹⁶ Az orvos foglalkozású és eredetileg az „ellenséges” férficsoporthoz tartozó orvos tagjai mellé beépített ügynök 1952-es jelentései közül ez az egy, amely teljes egészében dr. Jójárt Józsefről szól, egy másik, február 27-én adott hangulatjelentése két bekezdés erejéig foglalkozik a gyermekgyógyász személyével.⁹⁷ Dr. Kuthy Károly fogorvosról pedig egyetlen egy itt rögzített beszámolója sem szól. 1952. február 13-án dr. Tarabai József plébánossal folytatott – saját bevallása szerint – hosszas beszélgetést, kevés eredménnyel. Az Óplébánián szolgálatot teljesítő kanonok az őt váratlanul felkereső ügynököt bizalmatlanul fogadta, magát előtte a „demokráciába beilleszkedett”, politikai kérdésekkel egyáltalán nem foglalkozó személynek tüntette fel.⁹⁸

Az ügy további menete szempontjából a fent említett hangulatjelentés végén található megjegyzés, illetve az ügynök feladatait megszabó mondatok tűnnek fontosnak. A megjegyzés arról tájékoztat, hogy „Don János” – hasonlóan a korábban már említett „Lévai”-hoz – szóban jelentette, hogy Komáromi László volt honvéd ezredes kapcsolatot tart a budapesti amerikai követség egyik tisztviselőjével. Az ügynöknek adott utasítás pedig a Komáromi Lászlóval való baráti kapcsolat kiépítésére, s egy róla szóló környezettanulmány elkészítésére vonatkozott.⁹⁹

Az ügy bizalmas nyomozása során keletkezett iratokat tartalmazó dossziésorozat alapkötetében 1952. február 4. dátummal a volt honvéd ezredesnek egy önéletrajza is megtalálható, amelyben beszámol katonai pályafutásáról az 1908-as hadnaggyá avatásától 1930-as nyugdíjba vonulásáig, majd a második világháború alatti tiroli katonai parancsnoki tevékenységéről, 1945. májusi amerikai fogságba eséséről, illetve 1946. szeptemberi hazakerüléséről. Innen értesülhetünk arról is, hogy 1946 novemberében költözött Ceglédre.¹⁰⁰

Az önéletrajz után az 1952 márciusa és decembere közötti időszakból „Don János” tizennégy további jelentését olvashatjuk. Ezek mindegyike Komáromi Lászlóról szól, ami egyértelműen bizonyítja, hogy az állambiztonsági szervek ebben az évben Tóth Tibor, illetve Dukai Julianna mellett fokozatosan az ügy főszerelőjévé kívánták előléptetni a volt magas rangú katonatisztet. A „Don János” hálózati személy által róla összegyűjtött információk azonban nem támasztották alá azt a képet, amely őt egy kémhálózat kiemelkedő tagjaként szerte volna láttatni. Első, 1952. március 7-i, kifejezetten Komáromiról szóló jelentésében egy visszavonultan élő, szinte senkivel nem érintkező ember képét festi le, aki rendkívül óvatos, rendszerellenes megmozdulásban a biztos sikertelenség következménye miatt részt venni nem kíván, ugyanakkor mégis optimista a „demokra-

96 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 131–132. Jelentés, 1952. február 8.

97 Uo. 144–146. Jelentés, 1952. február 29.

98 Uo. 133–134. Jelentés, 1952. február 15.

99 Uo. 145–146. Jelentés, 1952. február 29.

100 Uo. 140. Másolat Komáromi László ceglédi lakos önéletrajzáról, 1952. február 4.

tikus kormányzat” közeli bukását illetően.¹⁰¹ Az 1952. március 13-án keletkezett ügynöki jelentésből arról értesülünk, hogy van, aki az idős Komáromit feleslegesen fecsegő embernek tartja, s hogy „beszédjét igen meg kell szűrni, hogy valami hihető legyen belőle”.¹⁰² Ezt csak megerősítette következő, 1952. március 28-i jelentésében, ahol azt írja, hogy Komáromit összes ismerőse „szószátyár, nagy mesemondónak” hívja, akit senki sem vesz komolyan. Ennek némiképpen ellentmond „Don János” azon igyekezete, hogy bizonyítsa, a volt honvéd ezredes rendelkezik amerikai követségi kapcsolattal.¹⁰³ 1952. április 11-én az ügynök Komáromi Lászlóval folytatott külpolitikai témájú beszélgetéséről számol be, ezen kívül közli, hogy az idős ezredes önmagát a Szabad Európa Rádió (SZER) vidéki hírszerzői közé sorolta, aki híryanagait a Budapesten lévő felsőbb kapcsolatának továbbítja.¹⁰⁴ Figyelembe véve a korábbi jelentésekből Komáromiról kialakult képet, ez utóbbi információ valószínűleg legalábbis fenntartásokkal kellett, hogy kezelje az ügynök és az ÁVH illetékes alosztálya is. Ennek ellenére következő jelentésében, 1952. április 24-én¹⁰⁵ már „Don János” állítja, hogy Komáromi László az Amerika Hangja és a SZER hírszerzője, aki utazásai alatt gyűjti az információkat, majd továbbítja annak a barátjának, aki az angol követséggel áll összeköttetésben. A Komáromi jellemében meglevő ellentmondásosság után szinte „aproságnak” tűnik, hogy eddig amerikai, itt pedig már angol kapcsolatról esik szó.

Következő érdemi jelentésében, 1952. június 12-én „Don János” arról számolt be, hogy már-már provokálta a célszemélyt, és egy nem létező ceglédi illegális szervezkedésről beszélt neki, amelyről csak hallomása van, ám Komáromi esetleges segítségével szívesen bekapcsolódna annak tevékenységébe. A volt honvédtiszt erre azonban határozottan kijelentette, hogy semmi ilyesmiről nem tud, s örültségnek tartaná, ha valakik mégis ezzel foglalkoznának.¹⁰⁶

A már korábban is említett, 1952. augusztus 26-án az ÁVH Pest Megyei Osztályán készített rövid összefoglaló jelentésben mint felderített hírszerzőt nevezik meg Komáromi Lászlót, s ezt „Lévai” korábbi jelentéseire és „Don János” ügynöki munkájának eredményeire alapozták.¹⁰⁷ Barta Gyula hadnagynak viszont a négyéves operatív nyomozás után itt azt is meg kellett fogalmaznia, hogy a hírszerzéssel gyanúsított csoport többi tagjára vonatkozóan nem sikerült olyan adatokat találniuk, amelyek alapján a bizonyítás és a nyílt eljárás lehetősége, azaz az úgynevezett realizálás megvalósulhatna. Emiatt a csoportdosszié további fenntartását nem látta lehetségesnek, egyben javasolta a Komáromi Lászlóval szembeni operatív munka fokozását, majd ügyével kapcsolatban a realizálást.

„Don János”-tól ezt követően már csak három jelentés áll rendelkezésünkre 1952-ből. Október 25-i beszámolójában arról tájékoztat az ügynök, hogy a néhány nappal korábbi találkozásjukon ismét a külpolitika aktuális eseményeiről beszélgettek a célszeméllyel.¹⁰⁸ A jelentés végi utasításban pedig azt olvashatjuk, hogy az ügynök továbbra is tartson szoros kapcsolatot a volt katonatiszttel, s igyekezzen megtudni tőle, hogy híreit honnan kapja. Figyelemre méltó az értékelés szövege is, melyből kiderül, hogy a jelentés „Lévai” ellenőrzésére szolgál, mint ahogy „Lévai” egy jelentése pedig „Don Jánoséra” Ebből a mondatból az válik világossá, hogy 1952 őszén „Don János” mellett már folyamatosan foglalkoztatta a szerv „Lévai” ügynököt is a volt honvédtiszt megfigyelésére.

101 Uo. 152–154. Jelentés, 1952. március 7.

102 Uo. 159. Jelentés, 1952. március 13.

103 Uo. 171–172. Jelentés, 1952. március 28.

104 Uo. 175–177. Jelentés, 1952. április 11.

105 Uo. 182–183. Jelentés, 1952. április 24.

106 Uo. 195–196. Jelentés, 1952. június 12.

107 Uo. 197–199. Jelentés, 1952. augusztus 26.

108 Uo. 225. Jelentés, 1952. október 25.

Komáromi László megélhetésének biztosítására borkereskedelemmel foglalkozott. Több helyre szállított bort kisebb mennyiségben, így „Don János” 1952. november 19-i jelentéséből arról értesülhetünk, hogy egy amerikai vállalat budapesti gyárába is. Ez természetesen felkeltette az ügynök tartóisztjének figyelmét, ezért arra utasította, hogy tudja meg, milyen időpontokban jár Komáromi az amerikai céghez.¹⁰⁹ Az iratokból nem derül ki, hogy ezt sikerült-e megtudnia, az azonban bizonyos, hogy 1952. november 29-én egy újabb hálózati személy, a gyár alkalmazottja, „Kassai”, majd 1952. december 12-én a szintén ott dolgozó „Nyárádi” jelentett az államvédelmi szervek felé Komáromi László kereskedelmi jellegű látogatásairól.¹¹⁰

3. A „Susogók” fedőnevű ügy operatív nyomozásának befejezése (1952-1956)

A „Susogók” fedőnevű csoportdosszié második kötetében, amely az 1952-es év utolsó harmadának és a teljes 1953-as évnél az operatív nyomozati cselekményeit rögzítő iratait tartalmazza, már alig találunk dr. Tóth Tiborral és baráti körével kapcsolatos adatokat. Dukai Julianna megfigyelése azonban 1952 őszén után annak ellenére is folytatódott, hogy ekkorra már ő is végleg kikerült a „ceglédi kémkedés” vélt vezetőinek köréből. Az 1952 augusztusában keletkezett összefoglaló jelentésből láthattuk, hogy az államvédelmi szervek hosszú évek operatív munkája után sem tudtak olyan bizonyítékokat találni, amelyek a kémkedéssel vádolt ceglédi csoport tagjai elleni nyílt eljárást vonták volna maguk után. Dr. Tóth Tibor plébános augusztusban, Dukai Julianna pedig októberben távozott a városból. Így 1952 utolsó harmadára Komáromi László lett az első számú célszemély, akit ekkor már több hálózati személy is folyamatosan megfigyelt, s aki ellen egy jövőbeli nyílt eljárás lefolytatását tervezték.

3.1. Dukai Julianna operatív ellenőrzése 1952 végén és 1953-ban

Dukai Julianna ceglédi mozgásának, illetve kapcsolattartásának operatív ellenőrzését az 1952-es év végén és 1953-ban is „Bicskei Margit” fedőnevű ügynök segítségével hajtották végre az államvédelmi szervek. 1952 decemberéből négy Dukai Juliannával kapcsolatos jelentése olvasható a „Susogók”, illetve a „Dunántúli” címet viselő dossziében, majd 1953 januárjából és februárjából kettő-kettő.

Az első, 1952. december 10-én lejegyzett ügynöki beszámoló szerint nem tudott beszélni Dukaival, viszont házvezetőnőjétől megtudta, hogy a karácsonyi ünnepek idejére a volt zárdafőnöknő balatoni utazást tervez.¹¹¹ A második, 1952. december 17-én keletkezett jelentésének utasítás részében arra hívták fel „Bicskei Margit” figyelmét, hogy keresse a kapcsolatot Dukaival, és igyekezzen minden alkalommal beszélni vele, amikor Cegléden tartózkodik, valamint, tudja meg, mely tanárnőkhöz fűzi baráti kapcsolat Nagykőrösön, s azt is, hogy tervezett balatoni útja során kiket fog felkeresni.¹¹² 1952. december 23-án a fenti utasításnak megfelelően meglátogatta a ceglédi plébánián az ott tartózkodó egykori apácafőnöknőt, és beszélgetésük nyomán megállapodott vele, hogy a közeljövőben Bugacmonostoron felkeresi Tóth Tibort, illetve karácsonykor újra találkozik vele is. Az ügynöki beszámoló kiértékelésében már határozottan megdicsérték „Bicskei Margitot”, hogy jól dolgozik, minden feladatát ötletesen és pontosan hajtja végre. Következő feladatnak ismételt az azt szabták számára, hogy ragadjon meg minden alkalmat a Dukai Juliannával való találkozásra és a baráti viszony

109 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 244. Jelentés, 1952. november 19.

110 Uo. 249. Jelentés, 1952. november 29.

111 Uo. 252. Jelentés, 1952. december 10.

112 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 97. Jelentés, 1952. december 17.

kiszélesítésére. Ennek érdekében vallásos tárgyú könyv ajándékozására utasították, amelyet Liput Béláné államvédelmi őrmester kívánt eljuttatni az ügynökhöz.¹¹³ 1952. december 30-án „Bicskei Margit” arról számolt be, hogy a célszemély elfoglaltságai és munkakörével kapcsolatos váratlan kötelezettsége miatt nem tartózkodott otthon, így nem tudta átadni számára a karácsonyi ajándékot.¹¹⁴

1953. január 6-án az ügynök ismét csak azt volt kénytelen jelenteni, hogy a volt zárdafőnöknővel nem tudott beszélni, mivel az megint nem tartózkodott Cegléden. Ennek ellenére „Bicskei Margit” nem töltötte haszontalanul ezeket a napokat sem, hiszen Fodornéről, valamint két volt apácáról jelentést tudott tenni megbízóinak.¹¹⁵ 1953. január 13-án még mindig az elmaradt találkozásról számolt be az ügynök¹¹⁶, s csak a következő, 1953. február 13-i jelentésében tudott olyan január végi alkalmat említeni, amikor néhány perc erejéig alkalma nyílt szót váltani Dukai Juliannával. A volt zárdafőnöknő ekkor ígéretet tett az ügynöknek, hogy két héttel későbbi ceglédi tartózkodása alatt hosszabban fognak beszélgetni.¹¹⁷ Az, hogy ez megvalósult-e, nem tudjuk, mivel „Bicskei Margit” következő, 1953. február 18-i jelentésében azt írta, nem ment el a templomba, ahol erre módja lett volna, így ismét csak azt a feladatot kapta, hogy néhány napon belül keresse fel a célszemélyt.¹¹⁸

A meglévő jelentések sorozata ezen a ponton megszakad. Sem a „Susogók”, sem pedig a „Dunántúli” fedőnevű ügy nyomozása során keletkezett iratok között nem találunk újabb jelentést „Bicskei Margittól” egészen július 1-ig. Az e napon keletkezett viszont mindkét anyag tartalmazza, s belőle azt tudhatjuk meg, hogy Dukai ekkor néhány napja már Cegléden tartózkodott, sokakat felkeresett, s egy hónapra a Dunántúlra készült rokonai meglátogatására.¹¹⁹ Ezt követően azonban már mindössze két jelentését ismerjük az ügynöknek. Ebből az első, 1953. augusztus 5-én keletkezett, s arról tájékoztat, hogy Dukai Julianna visszatért dunántúli útjáról és már el is utazott Nagykőrösre. Augusztus közepén pedig egy volt apácához készült Bánrévére, hogy a környéken lakó volt nővéreket meglátogathassa.

Annak tükrében, hogy 1952 augusztusában az államvédelmi szervek kénytelenek voltak belátni, a „ceglédi kémcsoport” egyetlen tagja ellen sem sikerült értékelhető bizonyítékot gyűjteniük, érdekes Gergely István hadnagynak, az ÁVH Pest Megyei Osztálya ceglédi kirendeltsége vezetőjének megjegyzése, amely szerint Dukai hírszerzéssel van gyanúsítva.¹²⁰ Úgy tűnik tehát, hogy az illegális szervezkedés gyanúja mellett nem tettek le arról sem, hogy a célszemélyt hírszerzéssel is megvádolhassák. Ugyanez a megjegyzés szerepel „Bicskei Margit” utolsó, 1953. szeptember 7-i jelentése után is. A tartalmi részéből pedig annyit tudunk meg, hogy Dukai Julianna apácajelöltségre próbált rábeszélni egy özvegyasszonyt, s hogy Nagykőrösön áthelyezték egy „kommunista iskolához”, mivel az előző munkahelyén túl sok dicséretet kapott.¹²¹

A fentiek ellenére hírszerzéssel a későbbiek során sem tudták megvádolni Dukai Juliannát. S bár neve többször előfordul a Fábos Pál szervezkedési ügye kapcsán kihallgatott személyek vallomásaiban, és mint láttuk, 1953-ban folyamatos ügynöki ellenőrzés alatt tartották, ebben az évben sem került sor vele szemben nyílt fellépésre. Sőt 1954 után, a „papi szervezkedés” ügyében folytatott titkos nyomozás iratait tartalmazó „Dunántúli” című dossziéba sem került több anyag. A csoportdosszié lezárására azonban időben csak jóval ké-

113 Uo. 99–100. Jelentés, 1952. december 23.

114 Uo. 105–106. Jelentés, 1952. december 3.

115 Uo. 102–104. Jelentés, 1953. január 6.

116 Uo. 107. Jelentés, 1953. január 14.

117 Uo. 115–116. Jelentés, 1953. február 13.

118 Uo. 119–120. Jelentés, 1953. február 18.

119 Uo. 124–125. Jelentés, 1953. július 1., illetve ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 287–288. Jelentés, 1953. július 1.

120 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 131. Jelentés, 1953. augusztus 5.

121 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 300–301. Jelentés, 1953. szeptember 7.

sőbb, 1959. október 12-én született javaslat.¹²² Ebből kiderül, hogy Dukai Julianna személyére irányulóan – ellentétben a dosszié többi szereplőjével, akik 1953 után már nem álltak állandó titkos ellenőrzés alatt – még több év elteltével is rendszeres operatív munka folyt.

3.2. Komáromi László kettős ügynöki megfigyelése

Amint láttuk, az államvédelmi szervek 1952 őszére Komáromi Lászlót tekintették a ceglédi kémkedési ügy egyetlen olyan szereplőjének, akinél a belátható időn belüli „realizálás” lehetőségét elérhetőnek tartották. Ennek megfelelően komoly operatív erőket mozgósítottak folyamatos megfigyelésére. „Don János” mellett 1952 szeptemberétől „Lévai” fedőnevű ügynököt is szinte kizárólagosan a volt honvédtiszt ellenőrzésével bízták meg. Az 1952 szeptembere és decembere közötti időszakból „Lévai” tíz jelentését olvashatjuk, melyeknek tárgya minden esetben Komáromi László volt.

A volt ezredes „Lévai” ügynöktől szerezte be az eladnivaló bort, és az általános vagy éppen az ország életét érintő politikai jellegű beszélgetéseiken eleinte nem nagyon ejtett szót semmiféle kémtevékenységről. „Lévai” 1952. október 9-én rögzített jelentéséből aztán már azt láthatjuk, hogy megtört a jég. Az ügynök provokatív kijelentésére, miszerint könnyű ma Magyarországon kémkedni, Komáromi László beavatta ennek a tevékenységnek a módjába. Elmondta neki, hogy szabályos, minisztérium által kiállított igazolványokkal folyik például az internálótáborok feltérképezése. Ezen kívül azt is közölte vele, hogy egy régi barátja, egy tanácsos, őt is be akarta vonni ebbe a munkába, de ahhoz olyan magas szintű angol nyelvismeretre lett volna szükség, amivel ő nem rendelkezik. Ennek oka pedig az, hogy az angol követség egy attaséja a megírt kémjelentéseket egy megadott helyen átveszi, s egyben ő adja meg a következő feladatokat is. A jelentés utáni értékelés ennek megfelelően megállapította, hogy az ügyben előrehaladás történt, hiszen a kémkedés módja mellett a célszemély megemlítette egy olyan kapcsolatát is, aki ezzel foglalkozik.¹²³ Az 1952. november 19-i jelentésből pedig arról értesülünk, hogy Komáromi „Lévai” ügynökkel is közölte, hogy egy „amerikai számológépgyár” alkalmazottainak is szokott bort szállítani.¹²⁴ A fentiek ellenére „Lévai” megbízói nem voltak maradéktalanul elégedettek az eredményeivel, s az 1952. december 3-i jelentésének értékelésében azt fogalmazták meg, hogy Komáromi még mindig bizalmatlan vele, kapcsolatainak a nevét nem említi, s még beszélgetéseik alatt is kerüli bármilyen név kimondását, ugyanerre kérve az ügynököt is.¹²⁵

Az 1953 januárja és októbere közötti időszakban „Lévai” tizennégy, „Don János” pedig tíz fellelhető jelentést írt Komáromi Lászlóról. Az államvédelmi szervek továbbra is hírszerzéssel gyanúsították a volt honvéd ezredest, azonban „Lévai” 1953-as jelentéseinek egyike sem támasztja ezt alá. Komáromi ezredes egészen 1953. június közepéig boreladásokból tartotta fenn magát, az ezzel járó vonatúttjai alkalmával nagyon sok emberrel találkozott, beszélt. Értesüléseit, amelyet baráti, ismerősi körében tovább adott, a hatóság emberei rémhírterjesztésnek minősítették. „Lévai” számára is bőven jutott a legtöbbször csak kitalált, de ugyanakkor sok esetben rettegett, sok esetben pedig remélt eseményekről szóló beszámolókból. Kémkedésre, hírszerzésre vonatkozó adatokat az említett 1952. október 9-i jelentésen túl egyszer sem tudott rögzíteni az ügynök. Mindamelllett olyan figyelemre méltó apróságok kelthetik fel a figyelmünket, amelyek a korabeli valóság, a Szovjetunióban zajló orvosper, illetve az ott mesterségesen szított zsidóellenes hangulat ismeretében

122 ÁBTL 3.1.5. O-10341. 144. Javaslat, 1959. október 12.

123 ÁBTL 3.1.5. O-9033. 229–230. Jelentés, 1952. október 9.

124 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 242–243. Jelentés, 1952. november 19.

125 Uo. 251. Jelentés, 1952. december 3.

nem tűnnek teljesen légből kapottnak. Ilyen például az, amikor „Lévai” 1953. február 11-én arról számolt be, hogy Komáromi szerint a szovjetek a bajokat a zsidókra akarják hárítani, s ezzel kívánják a tömegek figyelmét elterelni. Ehhez kapcsolódó történet, amely persze már nem tartozik a feltétlenül hihető állítások közé, hogy a ceglédi Béke vendéglőben egy szovjet tiszt, „Fúj zsidó!” szidalmazások közepette pofon vágta az étterem igazgatóját.¹²⁶ Ugyanebbe a valóságos eseményeken alapuló, de jócskán transzformálódott kategóriába tartozik Komárominak az a kijelentése is, hogy Péter Gábort és családját agyonlőtték, mások pedig öngyilkosok lettek. A jelentés dátuma 1953. február 25.¹²⁷

Komáromi László 1953. június 17-től munkát vállalt, ezért borárusító útjai megritkultak. A volt honvéd ezredes a ceglédi tüzérlaktanyában dolgozott segédmunkásként egy rövid ideig, de az útépitő munka túl nehéznek bizonyult a 68 éves ember számára. Július közepén már betegállományban volt, és azt tervezte, hogy Budapestre megy dolgozni. „Lévai” 1953. szeptember 8-i jelentéséből megtudhatjuk, hogy terve valóra vált, mert szeptember 5-én már a kispesti szeméttelep gondnokaként dolgozott. A továbbra is hírszerzéssel gyanúsított Komáromi meg volt elégedve a fizetésével és a munkatársaival is. „Itt mindenki nagy reakciós, a munkások között egy kommunista sincs.”¹²⁸ „Lévai” utolsó, 1953. október 1-jén lejegyzett ügynöki beszámolójából arról értesülhetünk, hogy Komáromi László új munkája miatt elköltözött Ceglédre, új lakhelyén jól érezte magát, de a városban lévő lakását egyelőre ekkor még nem kívánta feladni.¹²⁹

„Don János” jelentéseit több esetben napra pontosan „Lévai” jelentéseivel megegyezően rögzítették, s témájukban is igen hasonlóak a másik ügynökével. Ami mindenképpen kiemelendő, hogy mindkettőjüket arra utasították, derítsenek fel olyan személyeket, akik tudtak Komáromi „rémhírterjesztéséről”. Ebből úgy látszik, hogy az államvédelmi szervek ekkorra már maguk sem hittek a kémkedés bizonyíthatóságában, s legalább, mint rémhírterjesztőt szerették volna felelősségre vonni a volt honvéd ezredest.

Megbízóinak parancsát – bár időbeli eltéréssel – „Don János” és „Lévai” is teljesítette. A jegyzőkönyvek tanúsága szerint 1953. március 18-án és 19-én kihallgattak négy embert Komáromira vonatkozóan jó ismerősei közül¹³⁰, többek között olyat is, aki „Lévai” jelentései szerint tudomással bírt a rémhírterjesztésről.¹³¹ Ezt követően az ÁVH Pest Megyei Osztályán, 1953. március 21-én elkészítették Komáromi László őrizetbe vételének a javaslatát is.¹³² 1953. április 10-én pedig e javaslatot a kihallgatási jegyzőkönyvekkel együtt engedélyeztetés céljából elküldték az ÁVH VI/6¹³³, azaz a vidéki ügyek vizsgálati osztályára.¹³⁴ Szeifert József osztályvezető Komáromi őrizetbe vételének javaslatával nem értett egyet, mivel szerinte a volt honvédtiszt felelősségre vonása „kijelentései miatt nem időszerű”.¹³⁵ A vizsgálati osztály véleménye szerint tehát a Komáromi ellen addig összegyűjtött „bizonyítékok” nem voltak elegendőek a nyílt eljárás lefolytatásához. Az államvédelmi szerveknek ez az akciója azonban jelentős mértékben hozzájárult a célszemély és barátai viselkedésének módosulásához. Ezt követően a kihallgatottak kerülték a találkozást Komáromival, s ő is visszahúzódóbb lett. Átmenetileg még borszállításait is szüneteltette, sőt, amint láttuk, 1953 júniusában állást vállalt megélhetésének

126 Uo. 267. Jelentés, 1953. február 11.

127 Uo. 269. Jelentés, 1953. február 25.

128 Uo. 302. Jelentés, 1953. szeptember 8.

129 Uo. 303. Jelentés, 1953. október 1.

130 Uo. 356–365. Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, 1953. március 18–19.

131 Uo. 270–271. illetve 272–273. Jelentés, 1953. március 25.

132 Uo. 355. Őrizetbe vételi javaslat, 1953. március 21.

133 Lásd Cserényi-Zsitnyányi Ildikó idézett tanulmányát.

134 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 354. Felterjesztés, 1953. április 10.

135 Uo. 353. Értesítés, 1953. április 14.

fedezésére. Nem tudjuk, hogy az útépitő vállalatnál végzett fizikai munka nehézsége és a betegségei mellett a rendőrségi megfigyelés mekkora szerepet játszott 1953. őszi elköltözésében. Az azonban biztos, hogy körülményeivel nagyon elégedetlen volt, s amikor lehetősége adódott, állást és lakhelyet is változtatott. Így 1953 szeptemberére a hírszerzéssel gyanúsított, „Susogók” fedőnéven nyilvántartott csoport utolsó meghatározó tagja is távozott Ceglédről.

3.3. Az utolsó környezettanulmányok, az ügy lezárulása

A titkos nyomozás során keletkezett iratok közül egyet sem találunk a csoportdossziében, amelyiken 1954-es dátum szerepelne. Az 1953 őszén keletkezett hálózati jelentések, valamint egy szolgálati jegy után, egy a BM Pest Megyei Főosztály IV. osztályán¹³⁶ készített összefoglalót olvashatunk a „Susogók” fedőnevű csoportdosszié ügyében, 1955. május 12-i dátumozással.¹³⁷ Ebből megtudjuk, hogy a „hírszerző és szervezkedés-gyanús” csoport ügyében a dossziét 1952. február 4-én nyitották, s hogy dr. Tóth Tibort és Komáromi Lászlót tartották a legveszélyesebb személyeknek. Felsorolták az ügyben foglalkoztatott ügynökök fedőneveit is. A továbbiakra pedig azt tervezték, hogy a dossziében szereplő összes személyről folyamatosan környezettanulmányt készítenek, annak befejezése után pedig – dr. Tóth és Komáromi anyagának kiemelését követően – sor kerülhet a csoportdosszié lezárására. A „felmerült ellenséges személyeket” objektumdossziében kívánták „foglalkoztatni”, a Tóth Tibor vallásos köréhez tartozókkal szemben pedig, akik továbbra is aktívan tevékenykednek, de tevékenységük független a „Susogók” cselekményeitől, a „Ceglédi Járási Osztállyal együtt” kívántak fellépni. Dr. Tóth Tibor anyagát a BM IV. Osztálynak, Komáromi Lászlóét pedig – mivel területükre költözött – a BM Budapesti Főosztályának tervezték megküldeni.

Az összefoglalóban előírányozottaknak megfelelően 1955. május 26-án, május 30-án, valamint augusztus 4-én Cegléd város jó néhány polgáráról készült újra jellemzés.¹³⁸ A köztük lévő különbség az, hogy míg a májusiakat „Csanaki” fedőnevű ügynök készítette, addig az augusztusiakat Ecser Tibor államvédelmi alhadnagy. Az eddig környezettanulmányon átesett személyek közül „Csanaki” újra írt többek között dr. Jójárt Józsefről és dr. Hitter Miklósról, említette dr. Császár Imre volt bírósági elnököt és Horváth József gyógyszerészt is. Az Ecser Tibor által készített környezettanulmányok is részben olyanokat érintettek, akik már az ügy nyomozása során korábban az államvédelmi szervek látókörébe kerültek, ilyen volt a már említett dr. Császár Imre, illetve dr. Nyitrai Géza. Környezettanulmány készült rajtuk kívül még Vince László földművesről és Magyar László kovácsmesterről is. Dr. Nyitrai Géza ügyvédrel egy újabb ügynök, „Erdélyi” is adott jelentést¹³⁹, 1955. július 15-i dátummal pedig elolvashatjuk „Lévai” utolsó fellelhető ügynöki beszámolóját, amelyet Komáromi Lászlóról írt.¹⁴⁰

„Lévai”, aki a BM Pest Megyei Főosztály Ceglédi Járási Osztályának volt a hálózati személye, megbízói utasítására 1955. június 18-án felkereste pestszentimrei lakásán a volt honvéd ezredes. Az idős katonatisztet jól fizető gondnoki állásából addigra már elbocsátották, s helyette a Köztisztasági Vállalatnál volt kénytelen elhelyezkedni. Ez azonban nem változtatott a magyarországi belpolitikai helyzetre vonatkozó derülátó hangulatán, s bizakodóan nyilatkozott a szovjet csapatok közeli kivonulásának esélyeiről. „Lévai” e jelentés után

136 A BM, illetve megyei főosztályainak IV. osztályai látták el az úgynevezett „belső reakció” elleni elhárítást az önálló Államvédelmi Hatóság megszüntetése után.

137 ÁBTL 3.1.5. O-9033-a 308. Jelentés, 1955. május 12.

138 Uo. 309–315. Jelentés, 1955. május 26.

139 Uo. 370–372. Jelentés, 1955. október 20.

140 Uo. 369. Jelentés, 1955. július 15.

is minden bizonnyal folytatta Komáromi László alkalmoszerű ellenőrzését, mivel utasításként azt a feladatot kapta, hogy amikor Budapesten jár, és ideje engedi, látogassa meg, és a beszélgetésről tegyen jelentést. Az O-9033-a levéltári jelzetű dosszié viszont nem tartalmaz több hálózati jelentést.

1956. július 12-én a BM Pest Megyei Főosztály IV. Osztálya a ceglédi járási osztály vezetőjének tanulmányozásra megküldte a „Susogók” fedőnevű dossziét.¹⁴¹ Erre válaszul Cegléden 1956. augusztus 23-án készítettek egy feljegyzést, amelyben felsorolták annak a tizenhat, túlnyomórészt a városban élő személynek a nevét, akiknek az anyagait kimásolták, és akikkel „az objektum dosszié keretén belül” kívántak foglalkozni.¹⁴² 1956. augusztus 30-án készült el a BM Pest Megyei Főosztály IV. Osztályán a „Susogók” fedőnevű csoport dossziéjének a lezárási javaslata.¹⁴³ Ebben megismételték az 1955. májusi összefoglalóban az anyag nyitásával, valamint a dr. Tóth Tiborral és Komáromi Lászlóval kapcsolatosan leírtakat. A javaslat zárómondata a következő: „Mivel az ellenséges tevékenységet, valamint szervezkedést bizonyítani 1952 óta nem lehetett, ezért javaslom a »Susogó« (sic!) fedőnevű csoportdosszié lezárását és irattárba helyezését.” Ez a mondat meggyőzően bizonyítja, hogy az 1948 tavaszán megkezdett bizalmas nyomozás, amely 1952 februárjában a dosszié nyitására vezetett, mindvégig konstruált ügyben zajlott, s megfelelő bizonyítékok híján még a korabeli viszonyok között sem nyílt mód eljárást lefolytatni senkivel szemben.

4. Az „ötvenes évek” után – a „kémkedési ügy” legfontosabb szereplőinek további sorsa

A ceglédi „kémkedési ügy” kiemelt szereplőinek további sorsával kapcsolatban az állambiztonsági iratok két személy – Komáromi László és dr. Tóth Tibor – esetében is csak kevés támpontot nyújtanak.

Az 1885-ös miskolci születésű Komáromi Lászlóról „Lévai” utolsó fellelhető jelentése, mint láttuk, 1955 júliusából származik. A volt honvéd ezredes ekkor már a Fővárosi Köztisztasági Vállalat gondnoka volt, s pest-szentimrei lakóhellyel rendelkezett. Ezután már csak két helyen találjuk nyomát az idős katonatiszt nyilvántartásának, ellenőrzésének. Az 1962-ben összeállított Vidéken élő volt ht. tisztek [ht. = horthysta – S. M.] című gyűjteményben bukkanhatunk rá Komáromi László nevére.¹⁴⁴ Itt születési adatain kívül ismét rögzítették a fenti munkahelyét és új lakcímét, amely Gyálon volt található. Ezen kívül fontos még megemlíteni, hogy a dosszié tanúsága szerint Komáromi a II/11. osztály¹⁴⁵ operatív nyilvántartásában nem szerepelt. Az utolsó vele kapcsolatos irat 1967. augusztus 29-én keletkezett. A kérdőjegy szereplő feljegyzés szerint Komáromi László 1967. január 11-én, Gyálon elhunyt.¹⁴⁶

Komáromi 82 évesen halt meg, nem jutott azonban ilyen hosszú élet dr. Tóth Tibor számára. Tóth 1947 és 1952 között szolgált Cegléden az Újplébánia papjaként. 1952 augusztusában – nem függetlenül ceglédi tevékenységétől – Bugacmonostorra helyezték. Ezután valószínűleg néhányszor még visszalátogatott Ceglédre – egy esetre bizonyíték „Téglás” már hivatkozott, 1952. szeptember 4-i jelentése, amelyben nyolc nappal korábbi, Tóthtal való beszélgetéséről számolt be –, ám a későbbiek során ezek az utak minden bizonnyal

141 Uo. 316. Értesítés, 1956. július 12.

142 Uo. 317. Feljegyzés, 1956. augusztus 23.

143 Uo. 318. Jelentés, 1956. augusztus 30.

144 ÁBTL 4.1. A-933/3 242.

145 1957 és 1962 között az újjászervezett politikai rendőrség a BM Politikai Nyomozó Főosztály nevet viselte. E szervezetben belül a 11. osztály volt az úgynevezett operatív nyilvántartó osztály. Ennek és még további tizenöt osztálynak a létrehozásáról a Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 12. számú parancsa rendelkezett 1957. május 3-án (ÁBTL 4.2. 6-200/11/1957.)

146 ÁBTL 3.1.9. V-47157 15. Kérdőjegy, 1967. augusztus 29.

elmaradtak. Öt évig tartott bugacmonostori lelkipásztori szolgálata, majd 1957. október 1-jén helyezték adminisztrátorként¹⁴⁷ Jászkarajenőre.

Az államvédelmi-állambiztonsági szervek, ugyanúgy, mint Komáromi Lászlót, Ceglédre való távozását után őt is szemmel tartották. Láttuk, hogy az ÁVH Bács-Kiskun Megyei Osztályának vezetője már 1953 márciusában kérte Tóth plébános anyagait a szerv budapesti I/2. osztályának vezetőjétől az ellene folytatandó operatív munka megindításához. Az ezt követően végzett titkos nyomozásra egyelőre nem találtunk adatokat, de dr. Tóth Tibor folyamatos ellenőrzésének létét igazolja „Pintér” ügynök 1957. december 17-i jelentése.¹⁴⁸ „Pintér” 1957. november végén, december elején került – szintén adminisztrátorként – az akkor már hatvan-négy éves, nem túl jó egészségi állapotú dr. Taraba József kanonok mellé Ceglédre. Egyik első feladatát teljesítette, amikor az Újplébánia egykori papjáról írt. Beszámolójában Tóthot teológiailag jól képzett papnak, jó szónoknak mutatta be, aki szívesen járt a hívei közé. Megemlíti azt a vélekedést is, miszerint azért kellett 1952-ben Ceglédre távoznia, mert „nagyon szépen dolgozott és akkor olyanok voltak a körülmények, hogy ez politikailag nem volt kívánatos.”¹⁴⁹ Ugyanakkor a hatóságokkal való tárgyalásai kapcsán kiemelte „merevségét”, hajthatatlanságát. A jelentésből a továbbiakban arról értesülünk, hogy dr. Tóth Tibor Jászkarajenőre sem saját kérésére került, hanem a nagy tanyavilággal rendelkező, éppen ezért sok kerékpározással járó előző állomáshelyéről a püspök akarta elhelyezni.

Két információt érdemes még kiemelni ebből a jelentésből. Az egyik, hogy amint Bugacmonostorról nem látogatott vissza gyakran Ceglédre Tóth plébános, úgy a jóval közelebb fekvő Jászkarajenőről sem utazott még be a városba az odahelyezéséig eltelt két és fél hónap alatt. A másik pedig az, hogy bár a püspök felajánlotta számára a ceglédi Óplébánián az adminisztrátori helyet, ő visszautasította. Mindkét esetben ugyanaz motiválhatta döntéseiben dr. Tóth Tibort. Valószínűleg élénken emlékezve ceglédi éveire, nem akart még egyszer a politikai rendőrségi szervek látókörébe kerülni. Talán nem sejtette, hogy onnan igazán soha nem is került ki, amit bizonyít „Pintér” jelentése és az azt követő intézkedés is. „Dr. Tóth Tiborra a ceglédi kirendeltséggel előzetes ellenőrző dossziét nyitattunk.”¹⁵⁰ Ez a dosszié azonban nem található meg az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, így aztán nincsenek információink arról, hogy a plébánost életének utolsó évtizedében miként figyelték meg.¹⁵¹ Dr. Tóth Tibor 54 évesen, 1968. augusztus 17-én halt meg Jászkarajenőn.

Az 1956-ot követő időszakból, a „Susogók” fedőnevű ügy főszereplői közül Dukai Juliannára vonatkozóan maradt fenn a legtöbb állambiztonsági irat. A volt apácafőnöknő, ugyanúgy, mint Tóth plébános, 1947-ben került Ceglédre, 1952 őszétől Nagykőrösön dolgozott tanárként, s e városban állandó lakhellyel is rendelkezett. Ellentétben Tóth plébánossal, Dukai távozását után rendszeresen járt vissza szolgálatának korábbi helyére, tartotta a kapcsolatot az ott lakó apácaikkal és azokkal a polgári személyekkel is, akikkel jó viszonyt ápolt 1952 őszé előtt.

A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság nagykőrösi kapitányságának információi szerint ebben a városban 1955. június 16-ig tartózkodott, hiszen ezen a napon kijelentkezett lakcíméről, és a ceglédi Áchim András utcába költözött. Ceglédi lakcíme 1959 júliusában azonban már nem állt fenn, mert időközben Vecsés, Árpád utca 9.

147 Az adminisztrátor a plébános helyettese, a plébánia vezetésével ideiglenesen, illetve nem teljes joghatósággal megbízott személy.

148 ÁBTL 3.1.2. M-20887. 62–63. Hálózati jelentés, 1957. december 17.

149 Uo. 62.

150 Uo. 63.

151 1954 és 1974 között vezettek ilyen dossziékat. Azokra a személyekre nyitották, akiket a politikai rendőrségi szervek nem tartottak ellenőrzés alatt, de velük kapcsolatban figyelmet érdemlő, ellenséges tevékenységre utaló információk érkeztek. Ha az elsődleges információk az ellenőrzés során nem igazolódtak be, a dosszié megsemmisítéséről határozatban intézkedtek. Lásd Petrikné Vámos Ida: Iratok a Történeti Hivatalban In *A Történeti Hivatal évkönyve, 1999*. Szerkesztette: Gyarmati György. Történeti Hivatal, Budapest, 1999. 51–52.

lett az állandó lakcíme.¹⁵² Lakóhelyeinek módosulásai szoros összefüggésben állnak munkahelyeinek változásaival. Ez utóbbiakról tudunk meg valamit „Pintér” ügynöktől, aki megbízóinak azt jelentette, hogy amikor Dukai Julianna nagykőrösi állása megszűnt, számára Cegléden akartak egyházközségi nővéri állást biztosítani, azonban azt az Egyházmegyei Hatóság megakadályozta.¹⁵³ Ez a két esemény állt tehát Dukai 1955. júniusi nagykőrösi és 1956-os ceglédi távozása¹⁵⁴ mögött. A Pest megyei állambiztonsági szervek azonban nagyon szerették volna, ha Dukai Julianna visszatér Ceglédre, mert így – nem utolsósorban „Pintér” segítségével – jobban szemmel tudták volna tartani a volt apácák közötti szervező tevékenységét. Ennek érdekében utasították „Pintér” ügynököt, hogy hívja a plébániára, és bízza meg az oltárdíszítő nők irányításával, és ajánlja fel számára a plébániái „gazdaasszonyi tevékenységet.”¹⁵⁵ Ez azonban nem valósult meg, s „Pintér” 1962 májusában is csak arról tudott beszámolni, hogy Dukai havonta látogatja a ceglédi volt nővéreket, s ugyancsak havonta tesz látogatásokat a rend egykori magyarországi főnöknőjénél, Bali Ildefonzánál is.¹⁵⁶

Dukai Julianna 1956 után már a budapesti Szolidaritás Háziipari Termelőszövetkezet (HTSZ) dolgozója volt, amely már előbb felkeltette az államvédelmi szervek figyelmét. Megállapításuk szerint, mivel a szövetkezetben a feloszlott szerzetesrendek tagjai dolgoztak, e legális tevékenységüket arra használták fel, hogy illegális rendi, közösségi életet folytassanak. E miatt célul tűzték ki a Szolidaritás HTSZ-ben tevékenykedő „ellenséges elemek” felderítését és a reájuk vonatkozó terhelő anyagok összegyűjtését.¹⁵⁷ A felderítés és anyaggyűjtés vélhetőleg folyamatosan zajlott, de erre adatok 1956 előtről nem állnak rendelkezésünkre. Az azt követő operatív ellenőrzésről viszont igen.

A hosszan tartó nyomozás során keletkezett iratok közül érdemes kiemelni az 1965. november 3-án készített összefoglaló jelentést és operatív tervet. Ebben az akkor már a „kesztyű részleg” vezetőjeként dolgozó Dukai Juliannával szembeni állambiztonsági fellépés konkrétumait is megismerhetjük.¹⁵⁸ Múltbeli „ellenforradalmi szervezkedését” és „hírszerző tevékenységét” tényként rögzítették, s veszélyes elemként, célszemélyként kezelték. Ennek megfelelően lakásán 3/a rendszabály, azaz telefonlehallgatás bevezetését, leveleinek titkos ellenőrzését, lakásán és munkahelyén pedig egyaránt társadalmi kapcsolattal való figyeltetését tervezték. Abban az esetben, ha mindezeknek az operatív technikáknak a segítségével titkos összejövetelek, találkozók szervezésére derült volna fény, meghatározott időre külső figyelésre, azaz utcai mozgásának titkos ellenőrzésére is sort kerítettek volna.

Igen érdekes a „Késmárki” fedőnévvel aláírt, 1969. augusztus 26-án keletkezett irat.¹⁵⁹ Ebben „Késmárki” a Szolidaritás HTSZ-ben vezető funkciókat betöltő volt szerzetesek elleni fellépésként azt javasolta, hogy a közelgő szövetkezeti elnök-, illetve vezetőválasztásokon külsős, világi vezetőket kell a meglévők helyére választani, így szüntetve meg a szövetkezet „egyházi jellegét”. Nem tudni, hogy az állambiztonsági szervek mennyiben fogadták meg „Késmárki” javaslatát, az azonban tény, hogy 1971-re nem történt meg ez az alapvető változás a szövetkezet irányítóinak személyi összetételében. Ugyan bekerült oda „Keleti” ügynök is, de az elnök és a részlegvezetők többsége, köztük Dukai Julianna is elnökhelyettesként, szerzetes maradt.¹⁶⁰

152 ÁBTL 3.1.5. O-18891/2. 263. Adatközlés, 1959. július 3.

153 ÁBTL 3.1.2. M-20887. 73–75. Hálózati jelentés, 1958. január 29.

154 ÁBTL 3.1.5. O-14026/3. 117. Jelentés, 1970. július 28.

155 Uo. 118–119. Jelentés, 1958. június 20.

156 ÁBTL 3.1.5. M-20887. 507–508. Jelentés, 1962. május 3.

157 ÁBTL 3.1.5. O-16132. 36. Javaslat objektum dosszié nyitásra, 1954. április 20.

158 Uo. 86–100. Összefoglaló jelentés. Operatív terv, 1965. november 3.

159 Uo. 144–163. Tájékoztató a „Solidaritás” HTSZ-ről, 1969. augusztus 26.

160 Uo. 169–170. Jelentés, 1971. április 7.

Ezt követően találunk még néhány érdekes jelentést Dukai Juliannáról. 1972. január 10-én értékelték a lakására bevezetett telefonlehallgatás eredményeit, s azt kellett megállapítaniuk, hogy az ellenőrzés nem érte el a célját, mivel Dukainak „az illegációban való jelenlegi szerepét nem sikerült bemérni.”¹⁶¹ D. F. társadalmi kapcsolat által 1972. augusztus 21-én adott jelentés a szövetkezet belső viszonyairól tájékoztat bennünket, s azt is megtudhatjuk belőle, hogy ebben az időpontban Dukai Julianna továbbra is elnökhelyettese volt a Szolidaritás HTSZ-nek.¹⁶²

Az állambiztonsági szervek Dukai Juliannára irányuló állandó titkos ellenőrzésére, de az ellene való nyílt fellépésre is bizonyíték mindaz, amit a „Piri” fedőnevű ügy realizálásakor vele szemben foganatosítottak. Az ügy célszemélye Piribauer Mária, a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek budapesti rendházának egykori főnöke volt. A rend feloszlata után Piribauer folyamatosan illegális tevékenységet folytatott, a rend budapesti ágának fenntartására, illetve a rendtagok összetartására törekedett. Piribauer ügyének mellékszereplőiként néhány volt nővérrel, többek között Dukai Juliannával szemben is szabálysértési eljárást kívántak lefolytatni.¹⁶³ A „Tanítónők” fedőnevű ügyben 1970. szeptember 7-én született meg az a javaslat, amelynek részeként a 63 éves Dukai Julianna rendőrhatalom általi figyelmeztetésben való részesítését, valamint munkahelyi felettes szerve számára szignalizáció¹⁶⁴ küldését irányozták elő.¹⁶⁵ Dukai Julianna rendőrhatalom általi figyelmeztetésére 1970. október 27-én került sor.¹⁶⁶ Meghallgatása alatt mindvégig rendkívül karakánul viselkedett, s miután felsorolták „bűnlajstromát”, a ceglédi látogatásaitól kezdve, nővértársainak saját pénzéből való támogatásán, valamint a rend személyi utánpótlásáért folytatott tevékenységén keresztül, a hazai vezetőkkel és a Rómában székelő titkos generálissal folytatott találkozásaiig, nem volt hajlandó aláírni a jegyzőkönyvet. Ez is közrejátszott abban, hogy Dukai operatív ellenőrzésének további folytatását, elszigetelését¹⁶⁷ és lejárására¹⁶⁸ ügynöki kombináció végrehajtását tervezték. Az 1907-es születésű Dukai Julianna nem sokkal negyvenedik életévének betöltése után került a politikai rendőrségi szervek célkeresztjébe, s ott is maradt idős koráig. Azonban – jelenlegi ismereteink szerint – az 1970-es évek második felétől kezdve már nem állnak rendelkezésünkre ezt igazoló dokumentumok. Dukai Julianna, Amancia nővér megpróbáltatásoktól terhes, hosszú élet után 1992. január 9-én halt meg Budapesten.¹⁶⁹

A „Susogók” fedőnevű ügy szereplői közül senkit nem ítélték halálra, és senkit nem börtönöztek be vagy internáltak munkatáborba embertelen körülmények közé. Mint láttuk, még nyílt eljárás lefolytatására sem került sor. A mód azonban, ahogy 1948-tól kezdve az államvédelem egy átlagos magyar kisvárosban a számára ellenséges gondolkodású, vallásos, a római katolikus egyházhoz kötődő középosztálybeli, illetve értelmiségi polgárait kezelte, rendkívül tanulságos. Súlyos bűncselekményekkel igyekezett meggyanúsítani

161 Uo. 184. Jelentés, 1972. január 10.

162 Uo. 185–186. Jelentés, 1972. augusztus 21.

163 ÁBTL 3.1.5. O-14026/3. 36–39. Javaslat, 1969. december 3.

164 „Szignalizáció: a megelőzés és a büntetőeljárás kívüli differenciált felelősségre vonás módszere. A társadalomellenes tevékenységről jelzésadás az illetékes párt-, állami, társadalmi, gazdasági szervnek (szervezetnek).” ÁBTL 4.1. A-3036. 177.

165 ÁBTL 3.1.5. O-14026/3. 216–218. Javaslat, 1970. szeptember 7.

166 Uo. 232–234. Jelentés, 1970. október 28.

167 „Elszigetelés: valakit vagy valamit másoktól tervszerűen és fokozatosan elkülönít. Ennek kapcsán a különböző nyílt és titkos módszerekkel az ellenséges csoport, kör, szerv vagy szervezet személyi állománya körében a vezetők, a hangadók az aktív és kezdeményező személyek elhatárolása a köréjük csoportosulóktól.” ÁBTL 4.1. A-3036. 53.

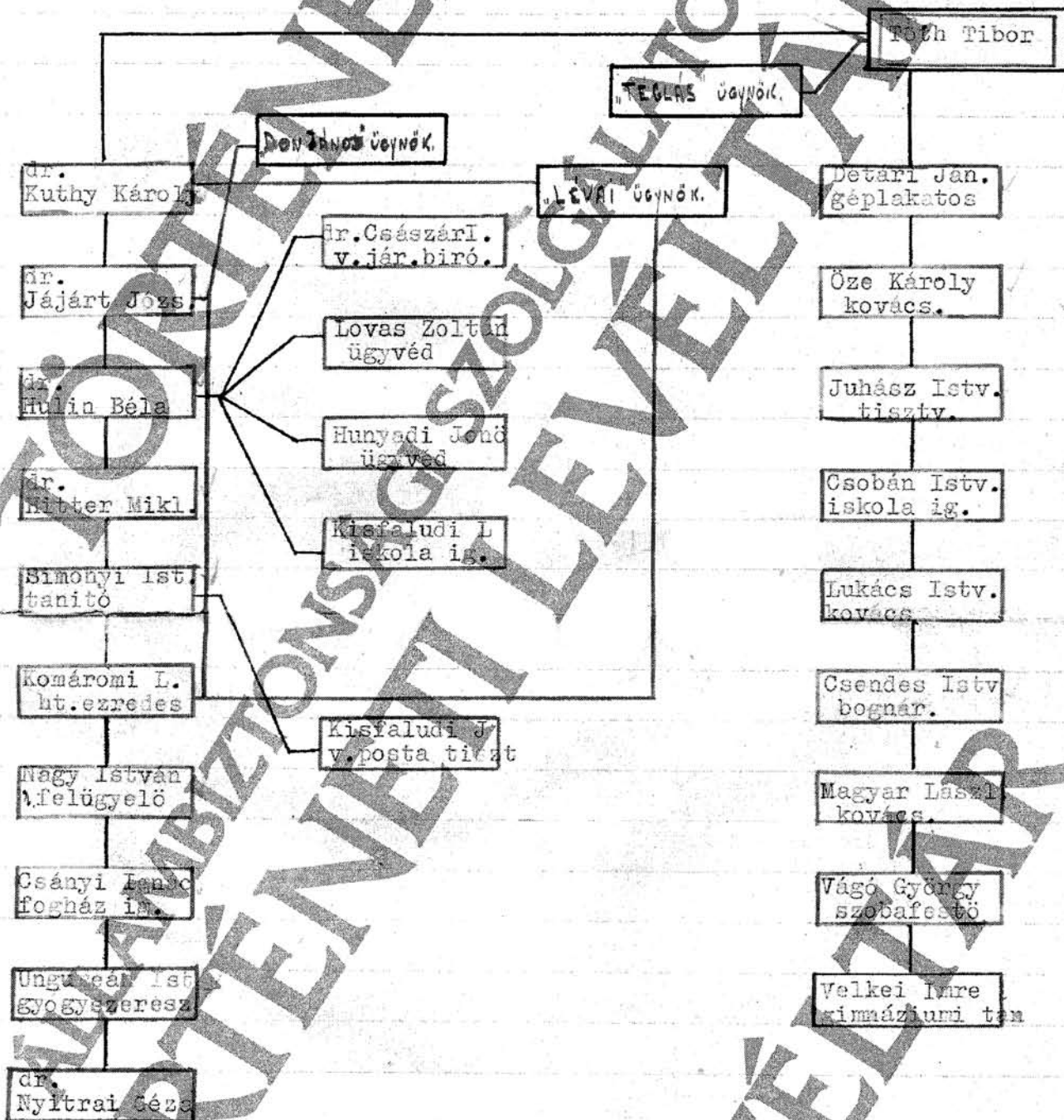
168 „Lejárás: a még laza szervezetű ellenséges csoportosulás vezető, aktív kezdeményező tagjaira ható intézkedések összessége a tekintély, a komolyság, a tisztelet, a szavahihetőség, a becsület aláásására. Már kialakult csoport esetében a bomlasztás részét képezi.” ÁBTL 4.1. A-3036. 120.

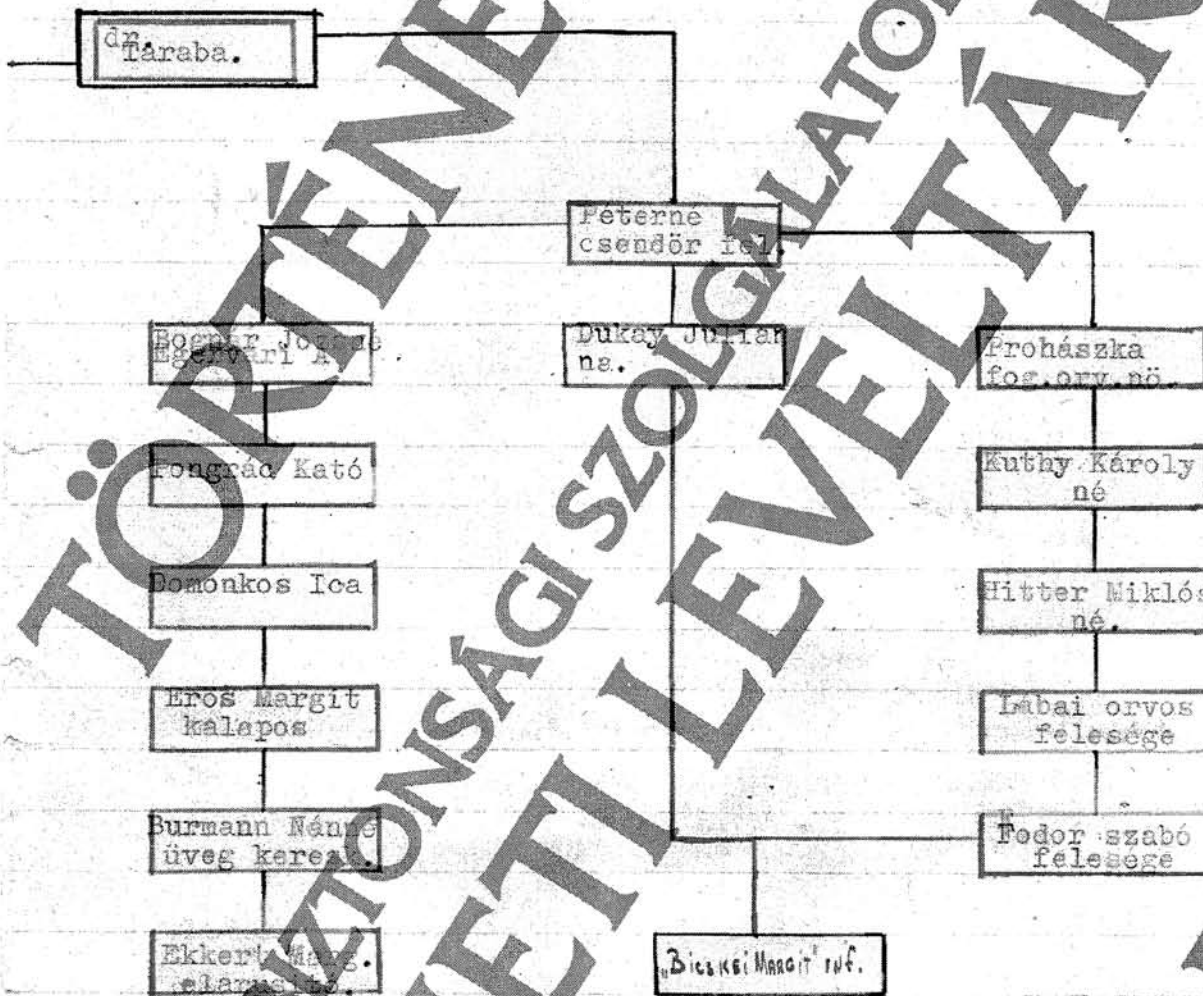
169 A Dukai Julianna halálának helyére és időpontjára vonatkozó információkért köszönetemet fejezem ki Bangó M. Klára és Csatlós M. Ilona nővéreknek, a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolanővérek apácarend tagjainak.

a lehető legtöbb személyt, felhasználva ehhez jó néhány ügynök közreműködését is. Az, hogy a pártállam politikai rendőrségének szervei valóban feltételezték-e róluk, hogy kémkedést, illetve szervezkedést folytatnak, vagy csupán a lehetőségét keresték megbüntetésüknek, megfélemlítésüknek, s ezzel együtt a saját éberségük, párthűségük bizonyításának, a velük szembeni eljárást nem befolyásolta. A minimálisan szükséges bizonyítékok híján maradt el a nyílt vizsgálat, és ezért nem került az ügy ügyészési, illetve bírósági szakaszba. A titkos nyomozás az államvédelmi szervek szemszögéből mégsem volt teljesen hiábavaló. Többéves „munkájuk” következményeként Ceglédről való távozásra kényszerült a férfiak és a nők közösségeit egyaránt szervező plébános és a volt apácafőnöknő. Ugyanerre a sorsra jutott a „kémhistoria” harmadik főszereplőjének megtett, de egyébként a városban semmilyen érdemi tevékenységet nem végző egykori honvédezredes is. Cegléd polgárai pedig – nem utolsósorban a hálózati személyek sokszor felismert tevékenysége következtében – folyamatosan magukon érezhették az államhatalomnak a civil közösségeket üldöző, mindent ellenőrizni és uralni akaró súlyos jelenlétét.

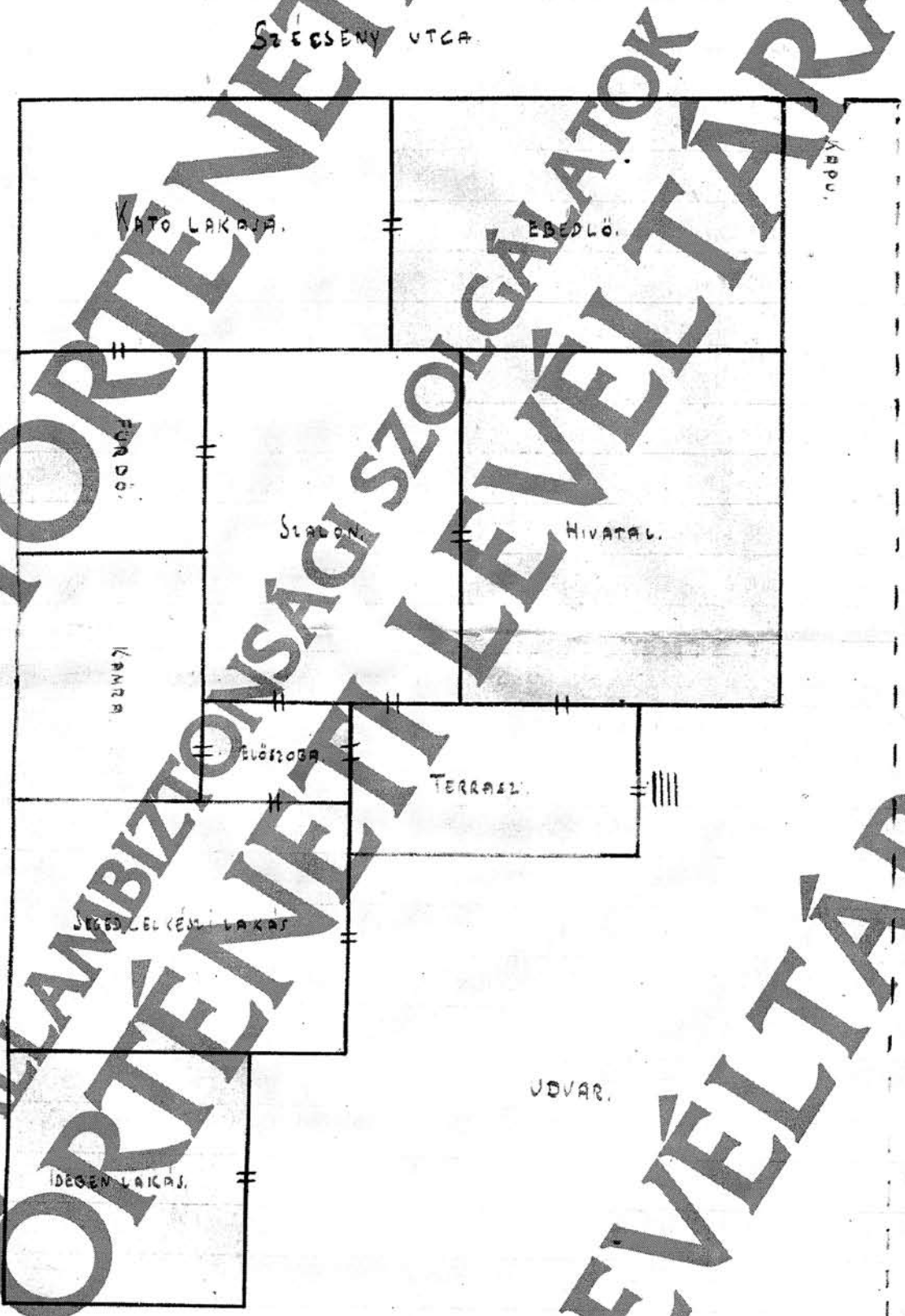
Dokumentumok

Dr. Tóth Tibor
 CEGLED.

SZÉCHENYI UTCA 75 SZÁM ALATTI R.K. PLÉBÁNIA ES DR. TÓTH TIBOR LAKASA. 1/1/a

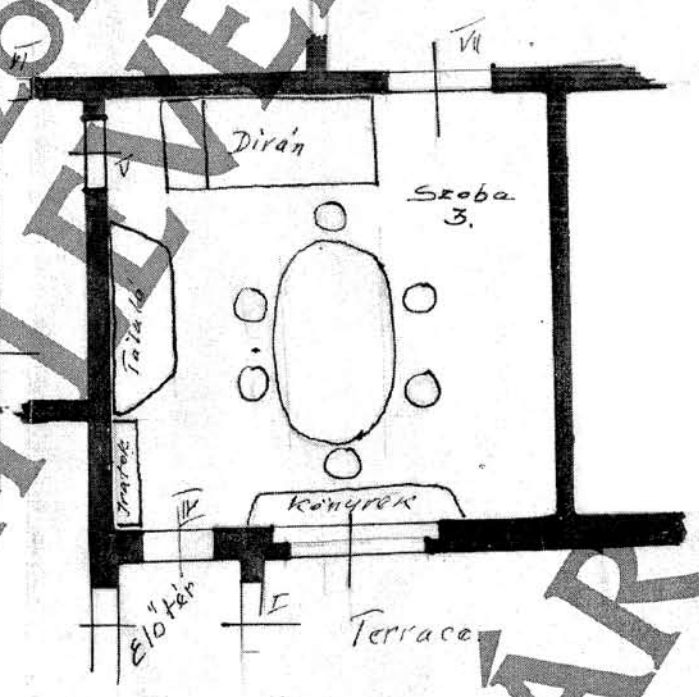
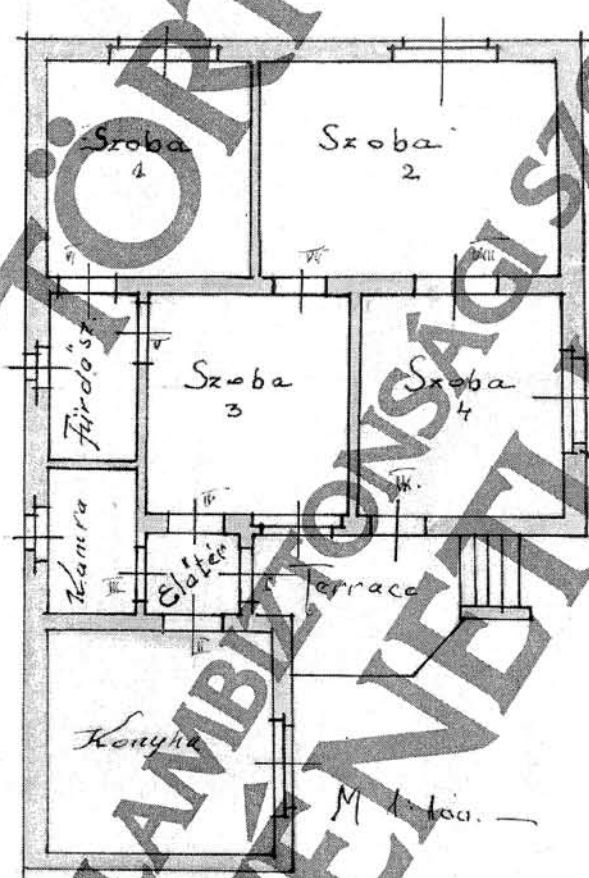

ÁLLAMBIZTONSÁG SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

ÁBTL-3.1.5.-O-9033 /56

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBI BIZTONSÁG SZOLGÁLTATÓK
LEVÉLTÁRA

1/1

M 1:50.

ÁBTL-3.1.5.-O-9033/55

Sz.: 31.062 /1948.-

Tárgy: Dr. Tóth Tibor környezetvédelmi munkája.

Vettem: 1948 OKT 25

Család, 1948. október hó 25.-én.

Dr. Tóth Tibor, szül. Szabadkán, 1914. ápr. 16.-án, anyja: + Grádijlik Róza, apja: Tóth István, iskolai végzettség: hittudományi doktorátus. Családi állapota: nőtlen.- Lakik: Cegléd, Széchenyi u. 75 sz.e. plébánián. Foglalkozása: plébános. Vagyontalan.-

Értelmiségi családból származik, szakértezséget nyert lekészti hivatásból mint hittudományi doktor.- A latin nyelven kívül még németül beszél.-

Az eddigi adatok alapján semmiféle pártbeli vagy politikai szervezetnek tagja nem volt és tevékenységet sem fejtett ki.- Katonai szolgálatot nem teljesített, mert az egyházi hivatás megakadályozta.- Felszabadulás előtti foglalkozása lelkes volt.- Nyugaton nem volt. Külföldi kapcsolatai nincsenek.

A demokrácia vívmányaival szembeni magatartás ellenségeinek, mondható, mivel sem a földreformot, sem a sztrájkok és üzemek államosítását nem helyesli, az baráti körében és közvetlen környezetében ellenszenvéről tesz tanúságot.- A Szovjetunióval szembeni magatartása gyűlöletes, minek több ízben adott baráti körben kifejezését. A választások idején mint plébános Karankóvicsék oldalán fejtett ki propagandát, de oly burkoltan, hogy abba nem lehessen belekötni.- A felszabadító hadsereg elszemben nyíltan propagandát nem fejtett ki, de gyűlöletét azzal szemben baráti körben többször hangoztatta.-

Szállásilag egyik politikai pártnak sem tagja, így nyilvánosan politikai tevékenységet nem fejt ki, - ellenben ifjúsági vonalon és vallásos körökben jobboldali kommunista ellenes álláspontok képvisel.-

Nagyban befolyásolja a plébániájához tartozó leánykongregáció tagjait, azok körében feltétlen bizalmat élvez.- Baráti kapcsolatai lelkesítései és a r.k. egyháztanács tagjaival, valamint Micsinai Pál volt Northysta katonatiszttal, Vésztői László egyetemi hallgatóval Császár Imre Jászberényi Dr. József Jászberényi és Dr. Kuthy orvosokkal van.-

Szényvedélyes munkásoknak. Jellemző állatoknak mondható, mivel tevékenységével beszédjeiben hangoztatott elvekre rácsúfolt.- A demokrácia alapvető elveivel szembeni magatartása ellenszenves, mert nem tudja elviselni, hogy munkások kerültek be vezető állásokba.- Az

Az eddigi adatok alapján ellene sem közönséges sem politikai büncselekmény miatt eljárás nem indult.-

ÁBTL-3.1.5. - O - 9033 /58

Belügyminisztérium Államvédelmi Hivatala. Szegedi Osztály.

hh

31.052742-1948.

Tárgy: dr. Tóth Tibor környezettanulmánya
H.i.: november 17.

Járósi Államvédelmi Előadó
Csepléda.

1948. október hó 23.-án küldött jelentésében közli, hogy dr. Tóth Tibor úr. pap a demokrácia vívmányával szemben ellenséges magatartást tanúsít és nem helyesli a földreformot, a bankok államosítását. Baráti körében több ízben tett kijelentést az Szovjetunióval szembeni magatartása ellenséges.

Felhívom konkrétnizni a felsoroltakat, derítse fel dr. Tóth Tibor baráti körét, azokról vezessen környezettanulmányokat és tegyen javaslatot a melléje való beépítésre.

Szeged, 1948. november 3.

L.K. h.á. november 17.

Osztályvezető rendelkezéssel:

Bolgar György
dr. Bolgár György
r.szás.

0-9033

ABTL-3.15.-O-9033 /59

31.062/42-1948.sz.

Tárgy: Dr Tóth Tibor környezettanulmány

1948 NOV 18

J e l e n t é s
Gegléd, 1948. november hó 16-án.

Jelentem, hogy tárgyban megnevezett ellenséges magatartását a demokráciával szemben és Baráti körben tett kijelentéseit, valamint Szovjetunióval szebeni ellenséges magatartását konkretizálni ezideig még nem sikerült, mert ezek az értesülések különböző információkon alakulnak és Dr Tóth Tibor igen ovatos taktikával működik.

Baráti körének felderítése részben megtörtént, de a továbbiakban még folyamatban van. Az eddig elvégzett környezettanulmányokat csatolám. A beépülésre konkrét javaslatot az ügy teljes felderítése után fogok tenni.

LK! Exp.után hi: jan.7.

ÁBTL 3.15 O 9033 /60

315062/42-1948.sz.

Dr. Tóth Tibor környezet-
védelmi munkája. 826

1949 JAN 17	
15447	évi
10	szám. drb. mell.

Cerléd, 1949. január 17-én

Jelentem, hogy Dr. Tóth Tibor plébános a népi demokráciával szembeni ellenszenvét a legmélyebben titkolni igyekszik és még bizalmas körben is csak képtelenesen fejti ki álláspontját, ami a földreform és az államosítások elleni ellenséges érzületének bizonyítéka. Ez nehezíti meg a konkretizálást, s mivel eddig nem sikerült olyan kapcsolatokra szert tenni, melyeken keresztül a közelébe férközés lehetővé válna, ezen konkretizálás még nem volt megvalósítható.

Baráti körének felderítése csak részben sikerült, ezeken keresztül a beépülés lehetőség igen csekély és ezért javaslatot tenni még nem tudok. Megfigyelésem és környezetének, illetve kapcsolatainak felderítése állandóan napirenden van, eredmény esetén azonnal jelentést fogok tenni.

mat.: 31817/926

Nyilvántartás véve

15447

ABTL-3.1.5. Q 9033 /62

Belsőminiszterium Államvédelmi Hatósága, Szegedi Osztály.
15.447/1949.ÁVH.

Szigorúan bizalmas!

Tárgy: dr. Tóth Tibor ügye.

H. 100: febr. 27. 11.13

Államvédelmi Előadó!
C e g l é d.

Jan.15.-i jelentése alapján felhívom, hogy dr. Tóth Tibor baráti körét értesse felés a mellé való beépítésre legyen javaslatot.

S z e g e d, 1949. febr. 12.

Államvédelmi Osztályvezető rendeletéből:

Bolgar György
/dr. Bolgár György/
r.szds.

Sürgetés kiment

HATÁRIDÓ 1949. MÁRC. 27.

15447

Q-3003

15.968/1949.

Tárgy: Lelkigyakorlatok

Jelentés.
Cegléd, 1949. február 19-én.

Jelentem, hogy Ceglédről, 1949. január 13-án, a később beérkezett értesülés szerint, dr. Tóth Tibor plébános vezette fel Budapestre a résztvevőket.

A három napos lelkigyakorlatot Budán, a "Madrézában" volt megtartva. Ceglédről a megállapítások szerint Kovács Nándor, volt tanoncotthoni igazgató, Platz Gyula kereskedő, Vance László volt repülőőrnéster, Mester N. egyházi pénzeszedő, továbbá két ismeretlen nevű 30 év körüli férfi /az egyik sisapkás /utazott el Tóth Tiborral.

Az állomáson 11 h.-kor volt a találkozás. Egyenként jöttek és abba a kocsiba szálltak be, amelyik előtt a pap állt.

A résztvevőknek 45 fr.-t, 3 kg. kenyert, zsírt és takarót kellett vinniük. Ellátásukról ott gondoskodtak, s az igen jó volt.

Ezt a lelkigyakorlatot dr. Tóth Tibor szervezte meg, s állítólag, 16-an vettek rajta részt. Dr. Tóth Tibor propozíciójára közösen imádkoztak a "most fogságban lévő fapapért", hogy az "isten mentse meg és szabadítsa ki."

Dr. Tóth Tibor a lelkigyakorlat egész időtartama alatt ott volt.

A beérkezett értesülés szerint, világnézeti előadások is voltak.

Megemlítendő, hogy amikor a ceglédi csoport a lelkigyakorlatra menet, Budán a "Madréza" előtt "Szít. fiukkal találkozott, s azok megjegyezték: "mennek összeesküvést tanulni", "Tóth TIBOR" felháborodott" és azt mondta: "Gonoszok az emberek, már a jóért, ajó ra való hajlamért is megszólják az embert. Nem baj, lesz ez még másképp is."

A résztvevőknek a lelkigyakorlat időtartama alatt, nem volt szabad elhagyniuk az otthont, s egymással nem igen beszélhettek.

Megemlítendő még, hogy az induláskor dr. Tóth kb. öt percig, az állomásfőnökkel folytatott beszélgetést, annak hivatali helyiségében.

1081

Vettem:	
15968/1	1949 FEBRUÁR 24
	dr. ...

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /63

15.968/1949.-

Tárgy: Lekigyakorlatok.-
/ Dr. Tóth Tibor környezetitanulmá-
nva.

J e l e n t é s
Cegléd, 1949 március hó 12.

Dr. Tóth Tibor, szül. Szabadka, 1914. április 16. apja: István, anyja: Eradijlik Róza, hittudományi dr., r.k. plébános, Cegléd, Széchenyi u. 75 sz.a. lakos, apja kuriai bíró volt anyja arisztokrata származásu. Elsőfoku nagybátyja volt a hírhedt Dr. Tóth Tihamén és ennek szellemében vezette mindég Dr. Tóth Tibor az ifjúságot.

Dr. Tóth Tibor 1947.-ben Kecskemétről került Ceglédre, ahol az Angolkisasszonyok zárdájának és leányintézetének volt a hitoktatója.

Dr. Tóth Tibor ninosen megelégedve plébánostársával Dr. Taraba József kanonokkal, akik befolyása alatt álló beosztott papokkal együtt hinta politikát üznek és politikailag " megbizhatatlanok". Az ő álláspontja ez zelszemben azq hogy a papságnak egy jöttányit sem szabad engedni elveiből. Ezért gyakran van közte és Dr. Taraba között surkódás. Dr. Tóth Tibor a maga részéről teljes egészében Mindszenty álláspontját vallja, és a népbíróság ítéletét igazságtalannak tartja. Ő tántorithatatlan - mondotta egy ismerősének - bár nem tendenciózus. Dr

Dr. Tóth Tibor szervezte meg az év januárjában a budai manrézában megtartott háromnapos lelkigyakorlatot Ceglédről. Az ő propziójára imádkoztak közösen a " most fogságban lévő főpapért ", hogy az isten mentse meg és szabadítsa ki. A lelkigyakorlat egész időtartama alatt Dr. Tóth Tibor is a manrézában tartózkodott.

Lakása a Széchenyi ut 75 sz.a. a r.k. egyház tulajdonát képező modern épületben van és két szoba- konyhából áll.

Dr. Tóth Tibor jó viszonyban van Magyar László kovács mesterrel, aki közvetlen szomszédságában lakik, továbbá Vásárhelyi István ny. fogház-tisztviselővel, Lakatos u. 1/a sz.a. lakossal aki egyébként Dr. Tóth Tibor mellett kántori teendőket is ellátja. Jó ismeretségben áll továbbá Vágó György Szép u. 58 sz.a. lakos szobafestővel és Lukács István kovácsmesterrel is, valamint Zsámbéki Ferenc Vitéz utcai ny. vasutással akik mindannyian klerikális beállítottságuk és Dr. Tóth Tibor befolyása alatt állanak.

Dr. Tóth Tibor gyakran látható kerékpárján a városban ide-oda menni amikor házaknál látogatja meg hívét. Behizelgő modora folytán a vallásos katolikusok körében igen kedvelik.

ABTL -3.1.5. - O -9033 /64

15.447/4-18499sz.

2497
Tárgy: Dr. Toth Tibor r.k. pap ügye.
/ Környezetanumány/

HIV. sz. 157.394/ 1949. sz.

J e l e n t é s.
Cegléd, 1949. július hó 18-án.

Dr. Toth Tibor, született. Szabadkán, 1914. április hó 16-án. atyja: István anyja: Grádijlik Roza, nőtlen iskolai végzettsége: teológiai doktorátus, foglalkozása r.k. plébános, lakik Cegléd Széchenyi ut 75. sz. alatt. Atyja kuriai bíró volt, anyja ~~származása arisztokrata.~~

Dr. Toth Tibor 1947-ben Kecskemétre került Ceglédre, hol az angolkisassony zárdájának leányintézetének volt a hitoktatója.

Nevezett nincsen megelégedve a plébános társával Dr. Tarabával, aki a be-folyása alatt álló beosztott papokai együtt hintapolitikát folytat és po-litikailag " megbizhatatlanok" Toth felfogása illetve álláspontja az, hogy a papságnak nem szabad engedni elveiből, ezért gyakran van Taraba és kö-zötté surlodások.

Nevezett a 1947-es választások előtt, mint plébános, a Barankóvicsek mel-lett felytet ki, tevékenységet, de olyan burkoltan, hogy ne lehesen bele kötni. A felszabadító szovjet hadsereggel szemben ellenállást, vagy prop-agandát nyilvánosan nem felytet ki, szüke baráti körében ellenszenvét hangoztatta. A demokrácia vívmányaival szemben magatartása ellenségesnek mondható, mivel sem a földreformot sem a bankok, üzemek államosítását nem helyeselte.

Toth Tibor szervezte meg ez év januárjában a budai manzurában megtartott háromnapos lelki gyakorlatot Ceglédre, az ő indítványára imátkoztak kö-zösen a " fogságban lévő főpapért, hogy isten menesse meg és szabadítsa ki" a lelkigyakorlatok egész időtartama alatt a manzurában tartozkodott.

Dr. Toth jó viszonyban van Magyar László Kovács-mesterrrel, aki a szom-szédságában lakik, Vásárhelyi István nyug. fogház tisztviselővel, aki a kántori teendőket végzi mellette, ismeretségben áll Vágo György szobafes-tővel, Lukács István Kovács-mesterrrel, Zsámbéki Ferenc nyug. vasutással, mindannyian kerekasztali beállitottságuk Dr. Toth befolyása alatt állnak. Dr. Toth behizelgő természetű ember a szécsényi uti lakosok, valamint a katolikusok körében igen kedvelik. Nevezett a homokpusztaiak lelki neve-lését végzi.

Nevezett jelenlegi beállitottsága ovatos és zárkozott természetre val, mi-vel baráti körében tesz olyan kijelentéseket, hogy ő annyira tisztán áll mindenki előtt, nincs semmiféle titkolni valója, a prédikációját minden e-sétkor leírja, hogy hivatalos személyeknek, ha kéri tőle bármikor feltud-ja mutatni, továbbá bizalmas körökben elbeszélte, hogy tudja minden pré-dikációját figyelik a templomban, mert mindig lát l-l idegen arcot.

Nevezett pártönkivüli, politikai szempontból megbizhatatlan, a demokrácia érdekében sem tevékenységet nem fejt ki, politikai megnyilvánulásoktól nyilvánosan tartja magát, hogy bizalmas baráti körében politikával foglal kozik e ezt nem sikerült megállapítanom.

ÁBTL-3.1.5. - O - 9033 /67

15.160/1950.ÁVH.

Szigorúan bizalmas!

Tárgy: Dr. Tóth Tibor ceglédi plébános kijelentése. /

STP

28

Cegléd, 1950. február 15.

15160

Dr. Tóth Tibor szavaként 1914. aug. 16. szül., anyja Olga, apja Tóth István, katonája nem volt, házontalan, hittudományi oktatása van, nővel, rk. plébános, Cegléd, Széchenyi-ut. 75. sz. alatti lakos.

Keresztényi családból származik. Cegléden 1956. november 27-én jött. Ezt megelőzőleg Kaposmérten működött mint plébános. Csak az egyházi tevékenységéről folyó iratokkal rendelkezik, magánvagyonra nincs adat. Mint plébános az egyház részéről kb. 2.000 forint havi jövedelme van, s az életről a körülmények között él.

Adat nincs arról, hogy a múltban valamely fasiszta pártnak, szervezetnek tagja volt, vagy azonos olyan cselekményt követett volna el, mely büntetőeljárást vonna maga után. Mivel a felszabadulás előtt kevéssé tartózkodott politikai múltja itt nem állapítható meg.

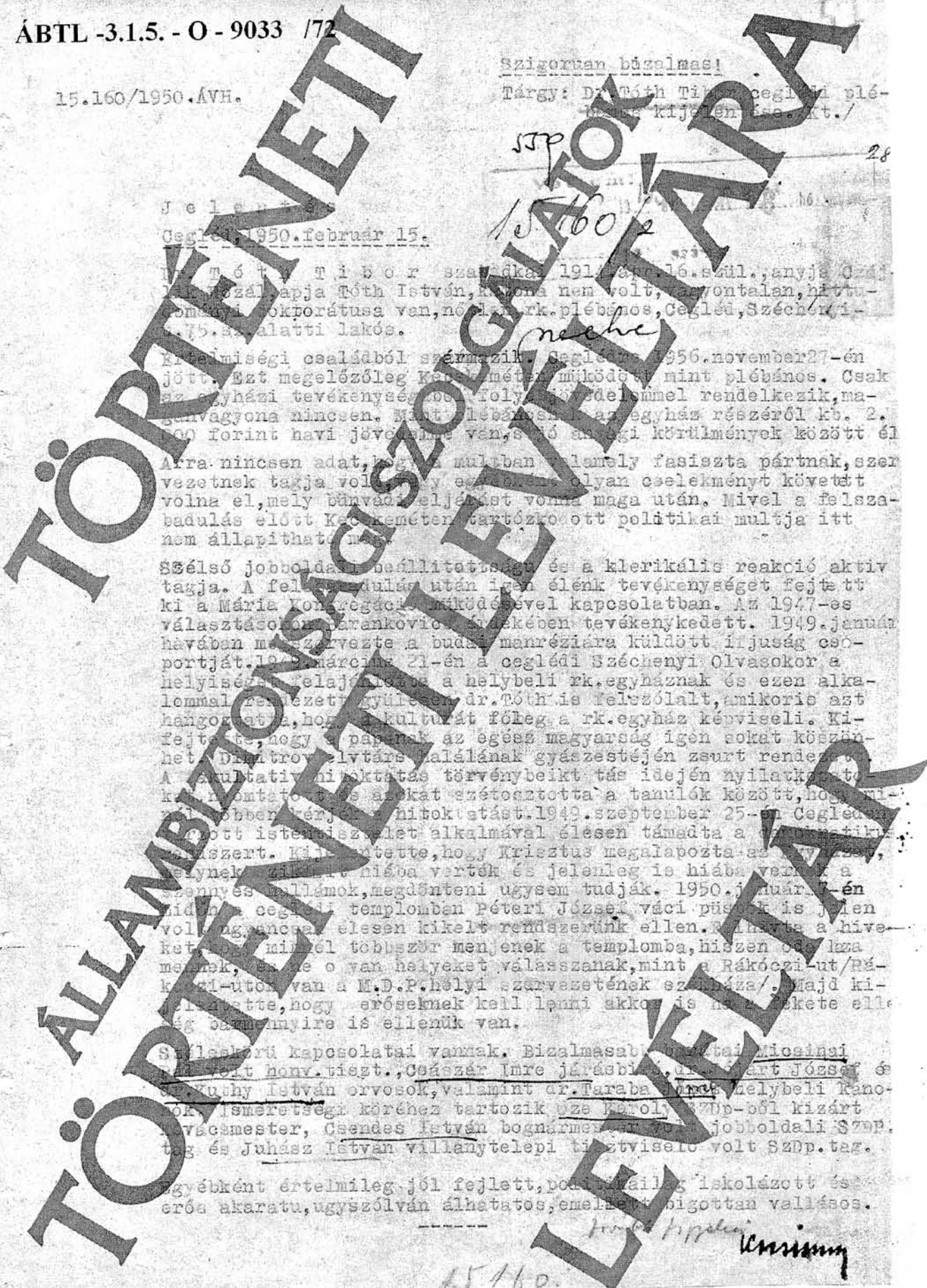
Szélső jobboldali beállítottságú és a klerikális reakció aktív tagja. A felszabadulás után igen élénk tevékenységet fejtett ki a Mária Kongregáció működésével kapcsolatban. Az 1947-es választásokon Barankóvics Istvánéban tevékenykedett. 1949. január havában meg szervezte a budai manréziára küldött újuság csoportját. 1949. március 21-én a ceglédi Széchenyi Olvasókör a helyiségek felajánlása a helybeli rk. egyháznak és ezen alkalommal rendezett gyűlésen dr. Tóth is felszólalt, amikor is azt hangsúlyozta, hogy a kultúrát főleg a rk. egyház képviseli. Kifejtette, hogy a papnak az egész magyarság igen sokat köszönhet. Döntő elvtárs halálának gyászestjén zsúrt rendezett. A kulturális oktatás törvénybeiktatás idején nyilatkozott a tanulókat és a diákokat szétosztotta a tanulók között, hogy mikor kell eljárnunk a hitoktatást. 1949. szeptember 25-én Cegléden a hitoktatás alkalmával élesen támadta a kommunizmust és a szocializmust. Kijelentette, hogy Krisztus megalapozta az országot, melynek zikkerei hiába vertek és jelenleg is hiába vannak a szennyes hullámok, megdönteni ugysem tudják. 1950. január 7-én a ceglédi templomban Péteri József váci püspök is jelen volt, a gyülekezet élesen kikelt rendezésük ellen. Kihárta a híveket, mivel többször menjenek a templomba, hiszen ott káza mennek, és ha o van helyeket válasszanak, mint a Rákóczi-ut/Rákóczi-uton van a M.D.P. helyi szervezetének székháza. Majd kijelentette, hogy erőseknek kell lenni akkor is ha a fekete ellenség bármennyire is ellenük van.

Számos kapcsolata vannak. Bizalmasabban tisztai Micsinai Imre volt honv. tiszt., Császár Imre járásbíró, Dr. Bart József és Dr. Fehér István orvosok, valamint Dr. Taraba helybeli káplán. Ismeretsegi köréhez tartozik Dr. Karolyi ZUP-ból kizárt ügyvezető, Csandes István bognarvezető és a jobboldali SZDP tag és Juhász István villanytelepi tisztviselő volt SZDP tag.

egyébként értelmileg jól fejlett, politkailag iskolázott és erős akaratu, ugyszólvan alhatatos, emellett bigottan vallásos.

Handwritten signature and notes

15160

Tárgy.: Dr. Tóth Tibor rk. pap ügye.

Jelentés
Máskolta, 1950. április 7.

Telentem, hogy Dr. Tóth Tibor, ki szül. 1914. évben Szombat-
helyen, atyja: István, anyja: Czúlik Rozsa, lelkész, ceglédi la-
kos f.év március hó 26. -án mint missziós pap Tápiószent-
márton községbe érkezett és tartózkodott f. hó 1. ig.

Nevezett rk. pap ittartózkodása alatt minden este missziós
lelkigyakorlatot tartott. Prédikációjában több estében nyil-
tan demokráciaellen beszélt.

F. év március 29. én hangzottatta, hogy Franciaországban a
papok és az spácák segítségével börtönbe juttatják azokat
akik a krisztust elbarják romolni. A pap nyilvánvaló, hogy
krisztusrombolóként a francia sztrájkoló munkásságot
ér-tette. Ugyanakkor példázott arra is, hogy Magyarországon
is meggyalázzák a krisztust és felszólította a hiveket, hog-
ne engedjék, mert a krisztus megjön csak kitartás testvérek
mondotta a pap.

F. év március 31. én hangzottatta, hogy a mai helyzetben nem-
törődnek a szülő nőkkel és nem gondoskodnak róla, bár azt
hirdetik.

Mindenk este imádkoztatott olyan formában, hogy ő mondotta
el előbb és a hiveknek mindenre ígértett kellett tenni,
pl. az egyik kitétel az volt, hogy "Bár hogyan is üldözik a
vallást és a hitünket ígérjétek meg hiveim, hogy kitarto-
tok mellettük a pap ezáltal igyekezett úgy beállítani
mint a Magyarországon üldöznék a hitet és a vallást.

Nevezettnek az eddigi viselkedése szinte parancsolóan ha-
tott a hivekre. Március hó 27. -én és 28. -án csak igen ke-
vesen voltak a templomban, amit a pap a szószékről ki-
vált és hangzottatta, hogy nagyon sok helyen volt már és
ilyen kevesen ahol sem voltak a templomban, mint tápiószent-
mártonban. Itt is mondotta, hogy ha így gondolkoznak a hivek
akkor káoszra jutnak.

Nevezett ezen felszólítása szinte megfélemlítette a hive-
ket és már a következő napokban zsufolásig volt talve a
templom.

Demokráciaellenes kijelentésér e vonatkozóan bírsalmak
után tárvellomási jegyzőkönyvet vettem fel melyet esatolt
tam f. terjeszték. Kmt.

Hanák
/ : Hanák
év. ny. /

16.384/1950,

Tárgy: Ceglédi szerzetesnek

Budapest, 1950. július 25-én.

Bejelentem, hogy konspiratív úton birtokomba került Károly Marcella ceglédi szerzetesnő imakönyve melyben géppel írott versek szövegeket találtam. A vers szövege bizonyítottan fasiszta jellegű és arra lehet következtetni, hogy ezeket a verseket az apák terjesztik, mert a talált szöveg indító másolat volt.

Az edig bevizsgált promozáson során a vers szövegek terjesztésére konkrétumot megállapítani nem tudtam. A versek szövegei az alábbiak:

Ej, haj gyöngyvirág, Lesz még egyszer jó világ,
Február na fáj is, Bár hogy bög a bőjti szél,
Mégis benne jöögél, Mezzel jön a május.
Ej, haj gyöngyvirág, Ez a világ jó világ,
Rajt az isten tudja, Mégis egyik fancies lóg,
Vásik meg az angyalok, Furulyáját fujja.
Ej, haj gyöngyvirág fogsz te is még gloriát,
Énekelni telkem. Téli hó- vagy nyári nap,
Így is, úgy is gazdagabb, Termőbb lesz a telkem.

A másik vers szövege:

Légy csendességben Isten hogyha hív,
Halkan szólít, mint a pásztorhangu sip,
Kéj fel és indulj engedelmesen,
Kutuska-vigan, bárány- csendesen.

Ha futni verne vesszős szenvedély
Ne gondoldj vele, menj és mendegélj,
Ha futva hagy el bárki meg se nézd,
Csak elne vétsed a csilingelést,

Ne néz se jobbfelé- se bal felé,
Csak az egyenes ut az istené,
Hátad mögött ha menydörög se bánd,
Te csak sűrűj a hívó sip iránt.

Ha, égbe visz is előtted az út,
Meggimogasd a siró kisfiut,
Ha sívó örvény, örvénynek kiált
Te kikerüld a szepegő csigát.

A hangos ember erőt nem terem
Az erőszaknál erősebb a csend,
Ha szeges öv, ha véres máglyaláng,
Te mosolygj és mond, hogy miatyánk.

S ha tán a hang a véres hegyre visz,
Hol elveszik a világ bűneit
Szeliden lépj a szeges felé
A nyíró béres is a pásztoré.

./.

ÁBTL 3. 1.5. 0-10341 1.

(Dukai)

33

Intézkedés: Mária Ámancia szerzetesnőről környezettanulmányt készítünk és megállapítjuk, hogy a versszövegeket az apácák terjesztik-e.

Hanák Pál av.ny.fhdgy.

TÖRTÉNEI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

Gépelte: Hanák Pál av. fhdgy.
kapták. lpld. AVH. pest. o.
lpld. Dossié-

S z i g o r u a n T t k o s

Tárgy: Dukai Julianna volt szerzetes-
nő magatartása.

J e l e n t é s
Cegléd 1951 febr. 12 én.

Góti László

Hálózat utján értesültem, hogy egy volt szerzetesnő polgári ruhában öltözve családlátogatásokat tart Cegléden és egyesek gyermekeit vallásoktatásban részesíti.

Az ügyben nyomozásom során megállapítottam, hogy Dukai Julianna volt szerzetesnő aki jelenleg Cegléden az Rk. plébánia hivatalban irodai munkát végez, elszokott járni és egyházi agitációt végez.

A családlátogatást főleg délutáni órákban végzi és legtöbbit Cegléd város belterületén dolgozik. A következő családokhoz szokott eljárni a legtöbbit, Szenci Károly Cegléd Szőlők uti lakos, Horvát Sándor elszági u 21 sz alatti lakos, aki asztalos segéd, amerikában élt sokáig. Emellett Bálint János középparaszt Kisfaludi u lakos valamint Cegléd külterületén kisparasztokat is meglátogat. Ügynököm által tudomásomra jutott, hogy a szerzetesnő rábirta azokat akikhez elment családlátogatásokban, hogy senkinek sem tegyenek említést, mert neki nem szabad ilyesmit végezni. - azt is mondta, hogy a hatóság erre rájön kitiltják a városból. Megállapításom szerint a fentnevezett családok erősen vallásosak, így nem valószínű hogy bár kinek is említést tennének a szerzetesnő látogatásairól.

Jelentem továbbá, hogy Ceglédi postamester ki egyben jóelvtárs Almási Sándor átadott nekem elolvasás céljából több levelet, Dukai Julianna részére címezve. A levelek is bizonyítják, hogy családlátogatásokat végez, amiben még buzdítják őt az ijesmire.

2 db. levélmásolatot csatoltan felterjeszték ami Vác-rol és Kiskunfélegyházáról érkezett/

A postamester leveleket minden felszólítás vagy előzetes megbeszélés nélkül önként adta át.

Dukai Julianna környezettanulmányát csatoltan felterjesztem.

Miután a nevezett ovatos és elővigyázatos így megállapításom szerint ráépíteni nem lehet senkit, viszont Cegléd városát szocialista városá alakítják megteremtési igényeiknek találom a városból való kitoloncoltatását hogy ne akadályozza családlátogatásaival a fejlődést. Ez annál is inkább megvalósítható mivel mint szerzetesnő telepedet a városban és polgári ruhában húzódt meg, ill. végzi romboló munkáját.

Hanák Pál
Hanák Pál
av. fhdgy.

ABTL - 3.1.5. - O - 9033 /214

Gépelte: Hanák Pál áv. fhdgy.
Kapták: 1pld. ÁVH. Pestm. o.
1pld. Dosszié-

S z i g o r u a n T i t k o s y. 101

Tárgy: Dukai Julianna Ceglédi lakás kör-
nyezettanulmánya.

J e l e n t é s
Cegléd 1951 február 12-én.

Dukai Julianna szül. Szenttamás/Jugoszlávia/1907 január 4-én. anyja: Szilvác Anna, apja: Dukai Péter Pál. hajadon, volt szerzetes nő lakik. Cegléd Alkotmány u 16. Apja festő volt Szenttamásiban meghalt 1932 évben. vagyontalan volt, mint nester dolgozott. Anyja ki szintén iparos családból származik, idős asszony, Jugoszláviában Szenttamáson tartozkodik rokonai támogatás anyagiakban.

Dukai Juliannának két testvére volt. Az egyik Dukai István ki szücsmester volt Szenttamásiban, 1945 évben agyonlőtték mert ellen állt az akkori hatóságnak. Másik testvérét Dukai Béla ügyvédet tartoztaták azonban állítólag már szabadon engedték és praksisát folyatása Szenttamásiban.

Dukai Julianna 1914 évben Kalocsára került a szerzetes rendházba és 1933 évben mint szerzetesnő Kiskunfélegyházára ment az ottani zárdába. 1947 évben Ceglédre helyezték mint hittanár szerepelt az iskolákban.

Majd később mikor államosították az iskolákat mint hejtes főnökö szerepelt 1950 őszeig. Cegléden szoros kapcsolatban volt dr. Hulin Béla volt hortista rendőrkapitánnyal ill. annak feleségével. Azonkívül kapcsolatban van Komáromi László volt csendőrezredessel.

Nevezett jelenleg a Ceglédi plébánia hivatalban van beosztásba ahol irodai munkát végez. Azonkívül lakások lakására jár el azok gyermekeit vallásos oktatásba részesíti. Kulák kapcsolatai közé tartozik Szenci nevű kulák ki Cegléden Szolnoki úton lakik.

Nevezett állandó levelezésben van Baja, Vác és Kiskunfélegyházán tartozkodó volt szerzetesnőkel és papokkal. Azonkívül havonként egyszer-kétszer Jugoszláviából kap levelet, amire válaszolni is szokott.

A plébánia hivatalban reggeltől délután 2-3 óráig van utána haza megy lakására. Lakásadója Juhász István ny. vasutas ki kizárt jobboldali szocdem és van neki szőlője amin jelenleg gazdálkodik.

Nevezett egyénisége, ravasz, megfontolt és ovatos aki igyekszik mindegyikkel szimpatikus lenni. Polgári öltözékben jár feltűnés nélkül viselkedik.

Hanák Pál

Hanák Pál

áv. fhdgy.

ABTL -3.1.5. - O- 9033 /215

Gépelte: Tarkó Lajosné
áv. II. o. st.
Készült: 2 pld.
Kapta: 1 pld. 1/3 oszt.
1 pld. Pesth. ált.

Szigorúan titkos!
Tárgy: dr. Tóth László ceglédi plébános ügye.

J a v a s l a t .

Budapest, 1951. március 14.

Cegléd operatív szempontból fontos hely, és itt több nyugatos, volt katonatisztok, kulákok, volt földbirtokosok, különböző imperialista állampolgárok s kb. 20 jugoszláv állampolgár lakik. Cegléden állomásozik a szovjet páncélos alakulatok egyik egysége is. 1950 óta feltűnt az, hogy Tóth plébános, aki délvidéki származású levelezést folytatott Angliával, Amerikával, Franciaországgal és Jugoszláviával. A városban széles kapcsolatokkal rendelkezik, vallásos tömegek körében. Ezen kapcsolatainál feltűnő az, hogy ezek érdeklődést mutatnak a szovjet alakulatok iránt. Amennyiben a szovjet elhárító parancsnokságnak is feltűnt Cegléden és erre figyelmünket is felhívták.

Fenti ügyben nyomozást folytattunk és felderítettük Tóthnak több kapcsolatát. Mivel külső megfigyeléssel és nyomozással Tóth tevékenységét kapcsolatainak mozgását megfigyelni és felderíteni nem tudjuk, ezért fentiek alapján az ügyben az alábbi intézkedést javaslom:

- a./ Tekintettel arra, hogy Tóth tevékenységét továbbá annak kapcsolatait külső megállapításokkal felderíteni nem lehetséges, ezért javaslom Tóth kapcsolatai közül egy személy beszervezését.
- b./ Beszervezett ügynökön keresztül felderíteni Tóth kapcsolatait, és azok tevékenységét továbbá Tóthot konkretizálom.
- c./ Amennyiben a beszervezés végrehajtása után szükségesnek látszik úgy javaslatban hozok még egy ügynök beszervezését a társaság tagjai közé.
- d./ Amennyiben az ügynöki jelentések azt bizonyítják hogy ellenséges tevékenység, hírszerzés forog fenn - úgy javaslatot teszek ezen személyek bíróság elé való állítására.
- e./ Amennyiben a hálózati jelentések azt bizonyítanák hogy hírszerzés nem forog fenn úgy javaslom fog a fenti személyeknek a városból való kitiltását, mivel az ottlévő jelenlétük gátolja a demokratikus fejlődést, továbbá Tóth demokratákkal ellenséges magatartása és kijelentéseitől kiáltással van a város életére

- 2. -

f./ Mennyiben elágazó és kisebb kapcsolatok lesznek felderítve, úgy kapcsolatok legyenek a hálózati operatív munka további kiszélesítésére.

*Crinca i-frag
out-ven*

[Signature]
Kőrös, Ferenc /
aloszt. vezető.-

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /85

Cegléti-Tóth Gy

Rabur László

85

Allamvédelmi Biztálynak.

Írtesitem az elvtársakat, hogy Toth Tibor rk. pap és egy másik katolikus pap elég gyakran pikni szerű összejöveteleket rendeznek. Mindég más-más tagoknál, vagyis a társaságba valónál. A piknre ételt és ital maguk a tagok visznek. A két csuhás 1-2 órával előbbszokot me jelelni.

Legutóbb ápr. 12 én volt ilyen összejövetelek Póterné-nél osendör özvegnél. Ott voltak még Fodor szabó felesége, Pogár Józsefné sz. Egervári Anna, Pongrácz Kató, férje nevét nem tudom. Bem utca 18 sz. alatt laknak. Domonkos Ica Budapestre jár és akkor éjjel jön vissza Ceglétre. Apja barkésreskedő volt, brós Margit kalapszalonos. Burmann Nándorné üvegkereskedő felesége. B. Margit, szentistván könyvesboltban elárúsító Prohászka főorvosnő. Hitter ügyvéd felesége, Luti fogorvos felesége, és annak testvére kívül egy házban laknak. Ide már többször láttam, hogy Tóth plébános beszélt jómni. Ott volt még a két Teser lány akik közül az egyik az ipartestületnél imnok volt és Tóth orvos felesége. En Fodor Terencétől hallottam, hogy ott bizalmas beszélgetések folynak és a papok jegyzeteket készítenek.

Kérem az elvtársakat, hogy nézzenek bele a dolgokba mert lehet, hogy beszélnek. Mert ugy tudom, hogy orosz katonák felől is beszélgetnek, hogy hány orosz katona van Cegléden és hány tankjuk van és hogy milyen gyárak épülnek.

Fodorné megenlítése ha jönnek a bombázások akkor jobb ha Ceglédről má mindenki elmegy lakni mert Ceglédet lefényképezték a szerbök.

Tesék Fodorét erősen kivéllatni, mert ravasz és az ellenség táborához tartozik azonkívül még sok mindent elmondhat ami érdekli a politikai rendőrséget.

Cegléd 1951 IV. hó 20 án.

Tisztelettel egy jóakarójuk.

Nem volt más módon a levelet eljuttatni, mint hogy a politikai biztály ajtónyílásán bedugni, a levelet rendőrsé folyosóján irtam meg a bejelentőben volt dolgom.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 /100

Tárgy: Csoportosulásról jelentés.
Hív az Pestm. o. II. alosztálynak.

J e l e n t é s
Cegléd 1951. április 5-én.

Jelentem, hogy Cegléden az alábbi konspiratív csoportosulás-rolszereztem tudomást.

Dr. Kuthy Károly orvos Cegléden Bercsényi u 3 sz. alatt aki sógorával Dr. Jójárt József orvossal, akik közösen lakják a fenti házszámú vilásterü épületet.

Megállapítottam, hogy a fentnevezettekhez gyakran eljár Toth Tibor rk. plébános Ceglédi lakos. Erről saját magam is meggyőződtem, pl. f. évi március 25-én déli 12 h-kor kerestem fel a fentnevezeteket és másodszor f. hó 3-án éjjel 23h-kor hagytam el Kuthy-ék lakásukat. Toth plébános látogatását megfigyelte még Szabó nevű elvtárs aki szomszédságában lakik Bercsényi u 3 sz.-nak. Az elvtárs Toth Tibort névszerűen nem ismeri, azonban azt látta hogy oda egy pap gyakran be szokott járni.

Ugyan akkor Dr. Kuthy és Dr. Jójárt orvosok felszokták keresni Hulín Béla volt hortista rendőrkapitányt Cegléd Körösi u 5 sz. alatti lakásán. A fentiekén kívül odajárnak még. Taraba József rk. kanonok, Dr. Császár Imre volt járásbírósi elnök, Hittar Miklós ügyvéd, Komáromi László volt hiatásos katona ezredes, Lovas Zoltán ügyvéd, Hunyadi Jenő László ügyvéd, és Kisfaludi László volt iskolai igazgató.

A fentiek valamilyen erősen reakciós elemek akik a régi rendhívei, és meghatározatlan időpontban keresik fel Hulín Béla eseteként egyszerre de leginkább külön-külön más-más napokon jelennek meg Hulín-nál.

Kuthy és Jójárt orvosokon kívül a fentiek valamilyen kapcsolatban állnak a klerusal az rk. egyház világi tanács tagjai.

Társasághoz tartozik még Simonyi István ceglédi lakos aki a Dancsics iskolának igazgató tanítója. Ezideig határozott tudomást még nem szereztem, hogy Simonyi felszokta-e keresni a fentnevezeteket, azonban határozott tudomásom van arról, hogy Dr. Taraba kanonok többször volt Simonyi lakásán aki Cegléd Ságvári Endre u 19 sz. alatt lakik. Simonyi egyébként több éven keresztül a paroklya épületében lakott és csak 1950 nyarán költözött ki onand.

Simonyi gyakran leutazik Szegedre és hirszerző gyanús elemekkel tart ott kapcsolatot. Erre egy bajtárs hívta fel a figyelmemet aki Szegeden a Katonai elhárító szervnél mint alhdgy, teljesít szolgálatot. A bajtárs Simonyira vonatkozó környezettanulmány véget kereset fel kirendeltségen.

A bajtárs állítása szerint, jentesben szereplő Kisfaludi nő közeli rokonát szokta felkeresni aki 1919 évben tagja volt az ellenforadalmároknak és hirszerző gyanúja alatt áll jelenleg. Nevezetnek egyik fia gépágyús tüzér hdgy. állítólag Szegeden teljesít szolgálatot.

Fentiek szerint feltehető, hogy a jelentésben foglalt személyek hirszerző gyanúsak a környezettanulmányukat megadott szempontok szerint, és határidőre elkészítem. *Hamár P. in Helys*

ÁBTL-3.1.5. O-9033/89

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
Ceglédi kirendeltség.

Adta: "Lévai"
Vette: Hanák Pál áv. indgy.
Idő: 1951 május 30 án.

Tárgy: Kuthy Károly ceglédi fogorvosal kapcsolatos ügy.

*Görög
15*

J e l e n t é s
Cegléd 1951 május 2-án.

Lévai" fedőnevi ügynök Dr. Kuthy Károly ceglédi fogorvosal kapcsolatban az alábbiakat jelentete.

Nevezettel 3 óraán keresztül beszélgetet és közben a mai politikai helyzetre rátértek. Többek között Kuthy hangoztatta, hogy 1-2 évet kálíphet bírni a mai rendszerből, utána ugy is más lesz minden. Majd elmonta hogy az OTI-nál hibákvannak mert "olyanok dirigálják akik semmihez sem értenek" még négenlítete, hogy lesz még kiut ebből a demokráciából nem fog ez öröké tartani csak bizni kell.

A továbbiakban még a katonai dolgokrol beszélgetek miután együtt teljesítetek szolgálatot a Hortizmus alatt.

Az ügynöknek az volt a feladata, hogy megteremtse vele a szoros kapcsolatot ami már részben sikerült és átbeszéltek hogy következő héten ujbol találkoznak.

A továbbiakban jelentette még, hogy Kuszka László volt egy nagyke reshadóval beszélgetett, aki a rendőrség új egyenruhájukra vonatkozóan kijelentette, hogy "ugy látszik nice kiut Szovjetek leszünk mert a rendőrök ruhája is teljesen orosz mintára készült." Kuszka hangoztatta még, hogy a rendőrség fél valamitől de nem kell félniök mert itt van az oroszok és ha elmennek ugy is végük van ellesznek a posta.

Jelentette még, hogy a vonaton Horváth Tibor volt szás. -- el együtt utazott miközben egy átlaluk ismeretlen munkás ki-rézésű ember hozzájuk csatlakozott aki aztmonta, hogy a Csepeli Rákosi Művekben 20.000 ember megmozdult a munka-er ellátás miatt és ha nem adnak elegendő kenyeret május 1 én nagy zavargások lesznek Budapesten. A munkások amikor kö-vetelték hogy több kenyeret kapjanak a rendőrség rájuk löt

Az ügynök ezután az új szakszervezeti könyvekre terelte át a szót azért hogy megtudja az illető nevét ami sikerült is neki. A rémhírterjesztőnek neve, Keszi Ferenc Tiszafü-lusi lakós, Budapesten a Bányamélyfuro kutató vállaltnál dolgozik.

Ügynök feladata, hogy Dr. Kuthy Károly fogorvosal nélvitee kapcsolat és a vele való beszélgetést ugy folytasa, hogy a nevezett rátérjen az ő politikai tevékenységére. Továbbé utasítva lett, hogy Hulin Béla, Nagy László és Velkei Imre személyekről részletesen írjon önéletrajz szerűen adatokat.

Az utasítások megadását Görög áv. indgy adta meg.

TÖRTÉNTÉNYEK SZOLGÁLTATÓK LEJELTÁRA
TÖRTÉNYEK SZOLGÁLTATÓK LEJELTÁRA
TÖRTÉNYEK SZOLGÁLTATÓK LEJELTÁRA
TÖRTÉNYEK SZOLGÁLTATÓK LEJELTÁRA

95
Az ügynök részletesen megkapta munkájához a szempontokat és azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy valamilyen formában intézzük el a számára, hogy Cegléden dolgozhasson.

Gépelte: H.P.
Készült: 2 pld.
kapták: 1 pld. Pestmegyei Osztály
1 pld. Munkadosszié.

Hanák Pál
Hanák Pál
év. főggy.

Pestmegyei Osztály
II. alosztály.

Szigorúan titkos "V"

Adta: "Lévai"
Vette: Görög Ferenc av.fhdgy.
Idő: 1951. május 15.

Tárgy: Komáromi László volt honv.
ezredes ügye.

J e l e n t é s
Budapest, 1951. május 16.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk Komáromi Lászlóval kapcsolatban az alábbiakat jelentette:

Komáromi László volt honv. ezredes, Cegléd, Pesti ut 39.sz. alatt lakik feleségével és apósával együtt. Apósa Dobos László "méltóságos ur" volt, aki gazdag kulák, városi gazdatanácsnok volt.

Komáromi a miskolczi hadtestnek volt a parancsnoka. Egy lánya, aki első házasságából született, nevezett által ki lett tagéva, mert a volt sofförjükhöz ment feleségül. Az elmúlt évben, 1950./ Komáromi beteg volt, s amikor a háztartást alkalmazott említette, hogy értesíteni kellene a lányát, Komáromi azt válaszolta, "nekem csak volt lányom." Komárominak első felesége egy bárónő volt.

Komáromi a múltban 600 hold földbirtokkal rendelkezett. Jelenleg vagyontalán. Egy ideig nyugdíjat élvezett, most azonban már nyugdíjat nem kap. Jelenleg állítólag alkalmi munkából, illetve fekete üzletekből él. Gyakran bejár a restre tojással, pálinkával, melyet ott értékesít. Lakásuk egyszerű.

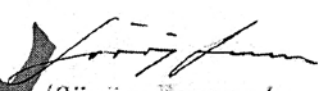
Egy nyugdíjat kapott, és a vasuti resti a Jáki fale kezelésében volt, naponta megjelent a fenti helyen, ahol egy pohár sör és kávé mellett Jákival, Nyitrai doktorral szokott beszélgetni. Nyugdíja megvonása óta a vasuti restbe nem jár el. Jelenleg Gabler ügyvédhez szokott eljárni társalogni. Komáromi felesége révén rokonságban van dr. Dobos ügyvéddel, kinek lánya Szepionczai volt őrnagynak a felesége.

"Lévai"

Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy dr. Kuti közrossal igyekezzen kapcsolatot létesíteni, s vele meglévő rokonságot meg közvetlenebbé tenni. Utasítottam továbbá, hogy Kuti és környezetéről, továbbá Komáromi Lászlóról a jövőben is adjon rendszeres jelentést.

Javaslat: Javasolom a jelentést az I. alosztálynak átadni nyilvántartás végett.

Készült: 2 példányban
Kapta: 1 példány I. aloszt.
1 példány munkadosz.

/Görög Ferenc/
av.fhdgy.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 /115

Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

Szigorúan titkos "V"

Adta: "Lévai"
 Vette: Görög Ferenc av.fndgy.
 Idő: 1951. május hó 15.

Tárgy: dr.Kuti orvos ügye.

J e l e n t e s .
 Budapest, 1951. május hó 16.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk a fenti ügyvel kapcsolatban az alábbiakat jelenti:

1951. május 12.-én szombat/felkereste dr.Kuti orvost, rendelőjében, ahol az szünnapot tartott és így lakásán fogadta. Ügynökünket barátságosan fogadta, Kuti, midőn meglátogattal, azzal foglalkozott, hogy kis miniatűr tengeri hajókat faragott fából. Beszélgetés során ügynökünk panaszkodott, hogy a rendszer az embert tönkretesz, semmi nyugalma nincs, s minden veledet kiszedik. Kuti e megjegyzésre helyeselt és kijelentette, "Bizony, ezek a csillagfogók, gazemberek,- mondotta. Ügynökünk a beszélgetés további során említést tett, hogy Hala-son dolgozik, ahol hatalmas laktanyaépítkezés folyik. E megjegyzésre Kuti élénken felfigyelt és megkérdezte: "Hol készül? A Keceli úton?" Ügynökünk igenlő válasza után arról beszélt, hogy a vállalatban belül olyan beosztása van, hogy az épülő laktanyákat, ahol szereléseket végeznek, ismeri. Erre Kuti különösebben nem reagált. Csupán annyit jegyzett meg, hogy ha 20 évig így tartana ez a rendszer, megnézhetnénk, hogy hány magyar ember maradna. "Ezek a laktanyák is a szovjetnek épülnek"- mondotta, Ügynökünk ezután arról beszélt, hogy a múlt hetek folyamán egy 22 éves fiú eltűnt a vállalatban belül és később megtudták, hogy az ÁVA-vitte el. Megemlítette ügynökünk, hogy ezek napi jelenségek, mert 6 tucatilyet Nagykörösön is és Cegléden is. Megjegyezte ügynökünk, hogy látszik, valami földalatti mozgalom van. Közben bejött Kuti felesége, így a beszélgetést megakasztották. Midőn ismét kiment Kutiné, akkor Kuti érdeklődve jegyezte meg. "Folytasd csak, hogy tűnt el a fiú." Majd arról beszélt Kuti, hogy ilyen zavaros világban van is földalatti szervezkedés, s az ilyen fiatalokat használják fel. Ügynökünk ekkor szinte magának mondván, halkán megjegyezte: Csak én tudnék egy támpontot, hogy birtokában érzem magam, de sok becsületes fiú menne oda utána." Erre Kuti bár hallhatta ügynökünk megjegyzését, nem reagált. Továbbiakban Kuti és ügynökünk a játékhajó építéséről beszéltek, és ügynökünk felajánlotta, hogy az egyik hajóba, amit Kuti elkészít, ő egy kis gőzmozgatót szerkeszt, Rövid idő múlva az ügynökünk jó barátságos viszonyban elvált Kutitól azzal, hogy következő alkalommal is felkeresi.

/Lévai"

Ügynök feladata: Utasítottan az ügynököt, hogy Kutilal építsen ki szoros baráti viszonyt, a kis hajók építésén keresztül próbálja a barátságot elmélyíteni.

/Görög Ferenc av.fndgy./

Pestmegyei Osztály
II. alosztály.

Szigorúan titkos "V"

Adta: "Lévai"
Vette: Görög Ferenc av. fndgy.
Idő: 1951. május hó 15.

Tárgy: Hulin Bela volt r. ka-
pitány gyere.

J e l e n t e s .
Budapest, 1951. május hó 16.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk Hulin Beláról az alábbiakat
jelenti:

Hulin Bela Cegléd, Körösi uti lakos feleségével és anyósá-
val, továbbá lányával lakik együtt. Anyósa törvényszéki
ülnök özvegye, aki férje után nyugdíjat kap. Nevezett gazdag
kulák és kereskedő családból származik. Hulin felesége
Cegléden közismerten gazdag, Gombos családból származik.
Rokoni kapcsolatban vannak Gombos orvossal. Leánya tanító-
nő, aki jelenleg is tanít. Beszéli a német és angol nyel-
vet. Másik lánya Hulinnek férjnek van Mészáros János orvossal,
aki Szolnokon lakik.

Hulin 1940-es évekig rendőrkapitány volt Cegléden. Hulin
az 1914-es háborúban Csozországban volt fogságban és onnan
hazakerülve fogadalmának eleget téve, a Szolnoki ut és a
Történeli ut sarkán lévő keresztet állította fel. Midőn
1914-ben háborúba ment, nős volt, azonban fogsága alatt
és a harcban életét magáról nem adotta, ezért holtan
nyilvánították és felesége férjhezment, Mikor hazakerült,
német férjhez ment, jelenlegi feleségéhez. Ezen házassá-
gából született két leánya.

Hulin erősen vallásos, klérikus befolyás alatt álló ember.
A múltban körmenetek alkalmával, mint aktív résztvevő,
előljárt körmeneten és a jelenlevő személyeknek "jánlot-
ta", hogy vegyék le a kalapjukat.

Hulin jelenleg anyósának nyugdíjából és leányának kereseté-
ből él, akivel közös háztartásban lakik.

"Lévai"

Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy dr. Kuti
orvossal kapcsolatban igyekezzen a meglévő barátságát még
jobban elmélyíteni. Utasítottam továbbá, hogy Kuti környe-
zetéről és Hulinról a jövőben rendszeresen jelentést adjon.

/Görög Ferenc/
av. fndgy.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 - /119

Gépelte: Gergely István av. alhdgy.
Készült: 2 példányban.
Kapta: 1 péld. Pestm. Oszt.
1 péld. dossziéba.

" Szigoruan titkos V."

Tárgy: Ungureán István ceglédi gyógy-
szerész környezettanulmánya.

J e l e n t é s .
Cegléd, 1951. május, 30-án.

Ungureán István szül: Aradon, 1920.
február, 4-én, anyja: néhai Felman Mária, nős, fogl. gyógy-
szerész, Cegléd, Szécsenyi u. 28. hsz. alatti lakos.

Nevezett szülei Romániában vannak. Apja tisztviselő
volt, azonban jelenleg nyugdíjban van, anyja nem él.

Elemi iskoláját Aradon végezte, ugyszintén az közép is-
koláit is Aradon a liceumban. Egyetemi tanulmányait a
gyógyszerészeti fakultáson Bukarestben kezdte meg. Majd
1941.-ben Szegedre jött és itt fejezte be. Gyógyszer-
szeti oklevelét 1943.-ban szerezte meg Szegeden. Utána
először Cegléden, majd Pesten volt alkalmazásban. 1945.
január havában katonának vitték és mint egészségügyi hon-
véd teljesített szolgálatot, majd pedig még ez év már-
ciusában orosz fogságba esett és Kaukázusba került ki.
Fogságból 1947. augusztus havában jött haza. Haza jöve-
tele után Cegléden a volt Horváth József szentlélek gyógy-
szertárba került alkalmazásba, ahol jelenleg is van.
1948.-ban a próbációs vizsgát tett le.

A felszabadulás előtt Cegléden politikai pártnak tagja
nem volt. Jelenleg is pártonkivüli, azonban erősen job-
boldali gondolkozású és érzelmi egyén. Megnyilvánulásai-
ban nagyon óvatos és nem nyilatkozik, nagyon szűkszavú
egyénnek ismerik. Nagyon ravasztermészetű egyén, káros
szenvédélyei nincsenek.

Nős, - Velkey Máriával, aki Cegléden a Mészáros Lőrincz
ált. iskolában tanít, polg. isk. tanár. Felesége pártonki-
vüli, vallásos egyén, társadalmi munkát nem végez, job-
boldali gondolkozású egyén. Az iskolában nagyon óvatos
és nem nyilatkozik. Velkey Máriának apja vitéz volt.
Velkey Máriának több testvérje van: J á n o s vezetésű
testvérje volt cső. fhdgy. aki jelenleg nyugaton van.
G y ö r g y katonatiszt volt és nyugaton is volt, majd
pedig szervezdekésben vett részt és jelenleg levon zár-
va. I m r e Ceglédi gimnáziumban tanár, aki szintén
pártonkivüli erősen jobboldali érzelmi egyén. Nyugaton
levő testvérjével levelezést folytat jelenleg is.

Baráti kapcsolatot tart fenn Jákó János gyógyszeréssel,
akit kb. 1 éve Ceglédről Üllőre, vagy Vecsésre helyez-
tek át és Zalai Károly gyógyszeréssel, aki jelenleg is
Cegléden lekik. Mind kettő személyhez eljárt feleségé-
vel együtt vacsorázgálni, valamint Zalaihoz még jelenleg
is eã szok menni. Az esti beszélgetéseken jelen van
Zalai sogora is, aki szds. volt a multban.

Gergely István av. alhdgy.

ÁBTL -3.1.5. - O -9033 /122

Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

Szigorúan titkos "v"

Adta: "Lévai"
Vette: Görög Ferenc av. fhdgy.
Idő: 1951. május hó 29.

Tárgy: dr. Kuti Károly fogorvos-
ról jelentés.

J e l e n t é s .
Budapest, 1951. május hó 30.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk dr. Kuti Károly személyével kapcsolatban az alábbiakat jelenti:

Ügynökünk folyó hó 20.-án d.e. felkereste Kuti Károlyt lakásán, ahol Jójárt József orvost találta. Kuti ügynökünket kedvesen fogadta, és ahogy helyet foglalt, kérdése az volt, "mi újság a határon? Haláson voltál?" Ügynökünk ekkor Jójárt felé nézve mintegy bizalmatlanságát jelezve Kuti felé, aki nevetve mondotta, csak egész nyugodtan beszél, ő is hasonló hozzánk. Ekkor ügynökünk elmondotta, hogy nagy igazoltatások vannak, uton utfélen, razziák. "kkor Kuti és Jójárt megjegyezték, "a múltban nem kellett annyira félni és ez a rezsim gyengeségének a jele." Ezután kölcsönösen demokrácia ellenes vicceket meséltek. Jójárt a beszélgetés során kifejtette, hogy az ország most egy blokád alatt van, egy szovjet blokk alatt és kifognak éhezni bennünket. Már is nagy hiányok vannak és ez meg csak fokozódik. "erre Kuti azt felelte, "sajnos ugy látszik ezt végig kell szenvedni." Jójárt időközben eltávozott és szerbusz-al búcsuzott ügynökünktől.

Folyó hó 26.-án ügynökünk ismét felkereste Kutit, azonban nem tudott vele sokat beszélni, mert részben betegek voltak, részben más elfoglaltsága volt. Midőn beszélgetni tudtak, Kuti megjegyezte: "sok rémhír van, nem hallottál semmit?" Ügynökünk azt válaszolta: de igen, a honvédelmi miniszter megszökött azt mondják. Kuti azt válaszolja: "En is hallottam, hogy megszökött és sok más vezető ember, de addig nem fogadom el, míg az amerikai rádió is nem közli." Megjegyezte tovább Kuti, hogy Szabad Európa közli azoknak a neveit, akik feketelistán vannak. "Képzeld el, mit éreznek azok, akik halják nevüket. Demoralizáló hatása van," -mondotta, ügynökünk, mivel alkalom nem volt, így mélyebben beszélgetni nem tudott; Kutilal. Azzal vált el tőle, hogy ha ideje engedi, ismét felkeresi.

"Lévai"
Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy az eddigiekhez hasonlóan baráti alapon közeledjen Kutihoz, s annak bizalmát teljes egészében igyekezzen a beszélgetések során megnyerni azáltal, hogy segít játékhajóknak elkészítésénél, és politikai beszélgetések során azonosítja véleményét Kutiéval.

Készült: 2 példányban/
Kapta: 1 példány munkadosz.
1 példányköz égi dosz.

Görög Ferenc/
av. fhdgy.

ABTL -3.1.5. -O - 9033 /123

Adta: "Lavai"
Vette: Barta Gyula év. alhagy.
Idő: 1951. június hó 19.

Tárgy: dr. Kuti ügye.

Budapest, 1951. június hó 20.

"Lavai" fedőneve ügynökünk dr. Kutiról az alábbiakat jelentette:

Folyó hó 17.-én felkereste lakásán, ahol nevezett igen barátságosan és kedvesen fogadta ügynökünket. Röviddel megérkezése után aktuális politikai eseményekről kezdtek beszélgetni, mellyel kapcsolatosan Kuti megjegyezte, hogy legokosabb nem foglalkozni a hírekkel, mert azok csak idegesítik az embert. A beszélgetés folyamán Kuti felháborodva mondotta el, hogy az iskolás gyermekeknek a termelőcsoportokba kell menni repát egyelni, minden különösebb díjazás nélkül.

A szegedi utazásokkal kapcsolatosan Kuti elmondotta, hogy néhány nappal ezelőtt Jójárt dr. és Antinó, akik testvérek, szüleit meglátogatására Szegedre utaztak, ahonnan rövidesen vissza is tértek. Ezen utazások többször megismétlődnek.

Kuti érdeklődött az iránt, hogy mi újság van a budapesti kitelepítéséről. Rövid ideig erről vált szó, melynek során Kuti becsülettelg nyilatkozott a jelenlegi rendszerről.

Ügynökünk megkérdezte, hogy a ceglédi kisplebániának ki a jelenlegi plébánosa. Kuti rövid ideig gondolkodott, majd megmondta, hogy dr. Tóth Tibor, majd hozzáfűzte, hogy az egy nagyon ügyes és rendes, jó fiú. A Tóthról való érintkezés közben kapcsolataknak úgy tűnt fel, hogy Kuti megjátszta azt, hogy Tóthot nem ismeri, csak éppen a nevről tud.

Másnap 18.-án este 8 h.-kor kapcsolatunk ismét elment Kuti lakására, ahol a helyszínen találta Tarabá plébánost, Jójárt doktort és annak feleségét. Megérkezése meglepetést váltott ki a társaságban. Iszomban nem volt feltűnő, mert jó hangya volt, ugyanis előző nap Gezerolt igort kapcsolatunk Antinak, mit mely ellen használnak és azt vitte el.

Belépése alkalmával a társaság igen fontos és mely beszélgetésbe volt becsájtkozva. A hangot Tarabá eszeres vitte, ami elenke magyarázott valant. A magyarázatból ügynökünknek annyit sikerült megjegyezni, hogy Tarabának sikerült

valamit elintézni. Taraba előadást dr. Kuti igen figyelmesen és fontoskodva hallgatta, Kapcsolatunk megérkezése után kb. 2 percre, dr. Jójárt elkészönt a tarsaságtól és eltávozott.

Kapcsolatunkat Taraba és Kuti nem vonta be az általuk beszélt problémába, hanem Kutiak a felesége igyekezett őt lefoglalni és az beszélgetést vele. Amikor Taraba és Kuti befejezték a beszélgetést, az egész társaság új problémába, beszédtemába kezdett, melynek során Taraba elmondotta, hogy a ceglédi vezetők azt kívánják tőle, hogy járjon ki a tanyákra, és ott foglalkozzon az emberekkel, a termés betakarításának a buzdítására. Taraba gyorsan megjegyezte, hogy "Ez a szocializmus építse? Amikor a gyermekekkel ingyen munkát végeztetnek?" A beszélgetés végére Taraba és Kuti újra visszatértek az előző beszélgetésükhöz, melyről csak annyit mondtak, hogy milyen nagyszerű, hogy sikerült elintézni. Azonban kapcsolatunk nem tudta megállapítani azt, hogy miről volt szó.

"Levai"
Ugyanők feladata: Utasítottan az úgynököt, hogy tarabát, és Kuti kiserje továbbra is figyelemmel. Igyekezzen Kuti keresztül tarabával jó viszonyba kerülni és segíteni annak bizalmát, dr. Kuti kiserje továbbra is figyelemmel.

Készült: 2 példányban
 Kaptak: 1 példány munkadossz.
 1 példány községi dossz.

/Barta Gyula/
 év. alhdgy.

Pestmegyei Üsztealy.
II. alosztály.

Szigoruan titkos "v"

Adta: "Lévai"
Vette: Barta Gyula áv. aladgy.
Idő: 1951. július hó 16.
Tárgy: dr. Kuti Károly ügye
Cegléd.

J e n t e s
Budapest, 1951. július hó 17.

"Lévai" fedőnevű kapcsolatunk dr. Kuti ceglédi fogorvos-
ról az alábbiakat jelenti:

Kuti doktor az utóbbi találkozás alkalmával a beszélge-
tés folyamán többször hangsúlyozta, hogy ne törődjek
a politikával, csináljak úgy, mint ő, aki hajóépítés-
sel gyugstáji ügyeit. Ügynökünk feltette a kérdést,
hogy a Grósz Ferről mi a véleménye, mire Kuti doktor
kijelentette, hogy nincsen kizárva, hogy a gazemberek
felhasználják azokat a jámbor embereket, és most nem
törődnek velük. Kétségbe vonta azt, hogy egy szerzetes
gyilkos legyen. Kijelentette, hogy azt nem hiszi el,
dacára annak, hogy 1948-ban előfordultak ilyesmik,

Ügynökünk jelenti, hogy Kuti nem igen beszél előtte,
és véleménye szerint nem őszinte a megnyilatkozása.
Kemény héttel ezelőtt nem észlelt nála olyan óvatossá-
got, mint most, abban az időben jobban szidta a rend-
szert. Kelelőleg inkább úgy nyilvánul meg, hogy majd
lesz valahogy,

A szegedi utazásokról ügynökünknek az a véleménye,
hogy mikor Kuti a mult hét folyamán arról beszélt, hogy
az összejön a szegedi vonattal, hogy az nem az össze
volt, hanem valaki más.

Július hó 14.-én az esti órákban ügynökünk felkereste
Kuti lakásba való érkezése alkalmával Kuti hajó-
építés közben találta. Ügynökünk minden politikát ki-
zárva beszélgetést kezdeményezett. Rövid idő után Kuti
hozzáfordult, és megkérdezte tőle, hogy mi a viszonya
politikában, mit beszélnek az emberek a kapcsolatuk velem,
hogy Szegeden összedőlt egy laktanya, és hogy monoron
összeültközött két tenervonat. Kuti igen ügyetlenesen
hallgatta, az általam elmondottakat, és ezekhez nem fi-
szott semmit.

"Lévai"

Ügynök feladata: A továbbiakban járjon el Kuti lakására,
igyekezzen vele beszélgetést folytatni, s ezen keresz-
tül baráti kapcsolatot kiépíteni.

Barta Gyula
/Barta Gyula

Adta: "Lévai"
Vette: Barta Gyula év. alldgy.
Idő: 1951. augusztus 27.

T. rgy: dr. Kuthy Károly ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1951. augusztus hó 30.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk dr. Kuthy Károly seglédi lakosról az alábbiakat jelentette:

Men - e
propaganda
027

dr. Kuthy jelenleg nyári szabadságát tölti és így keveset tartózkodik otthon. Ügynökünk elment lakására, ahol Kuthyt meg találta. Kuthy elmondotta, hogy szabadságából egy pár napot Szegeden töltött el és jelenleg készül arra, hogy Budapestre fog utazni és a szabadságának a hátralévő részét itt fogja eltölteni. A beszélgetés folyamán igen nagy érdeklődést fejtett ki az ügynökünk által megemlített vasúti karambol iránt. Nevezett egész aprólékosan kikérdezte ügynökünket, hogy mikor, hol és milyen körülmények között történt az utóbbi időben vasúti karambol.

fantázia

A beszélgetés alkalmával néhány percig jelen volt dr. Kuthynak egy 14 éves kislánya, aki előtt ügynökünk megjegyezte, hogy a Szabad Európa rádiója vasárnaponként prédikálai szokott és megjegyezte, hogy ezek a prédikációk igen szépek és ezeket jó hallgatni. A jelenlévő kislány helyeslőleg mondotta, hogy igen nagyon szépek, neki is nagyon tetszenek. Ezen kijelentésért dr. Kuthy egész rövid, de szemrehányó pillantást vetett kislánya felé.

Miért??

Ügynökünk szerint dr. Kuthy nem egész bizalmas hozzá, tartózkodik minden megnyilvánulástól és csak nagy nehézséggel lehet belőle valamit kivenni. dr. Kuthy a beszélgetést mindegyre irányítja, hogy az ügynököt beszélgeti és attól igyekszik híreket megtudni.

"Lévai"

Ügynök feladatai: Utasítottam az ügynököt, hogy Kuthyval tartsa továbbra is fenn kapcsolatát. Tudja meg, hogy az mikor utazik Budapestre, és arról időben értesítsen, hogy Kuthy tevékenységét Budapesten lefigyelhessük.

Készült: 2 példányban
Kaptak: 1 példány munkadosszié
1 példány csoport "

Barta Gyula
/Barta Gyula/
év. alldgy.

Adta: "Léva"
Vette: [] Ferenc []
Idő: 1951. szeptember 3.
Tárgy: dr. Kuthy [] leve.

J e l e n t e s
Budapest, 1951. szeptember 3.

"Léva" redőneve ügynökünk dr. Kuthy Károly Szenélyével kapcsolatban az alábbiakat jelent:

dr. Kuthy az elmúlt heten szabadra volt. Szabadság-ideje alatt esetleg Szegedre utazott.

Augusztus 26.-án Kuthy ügynökünknek megjegyezte, hogy Budapestre még utazni. Következő napokon, midőn ügynökünk ismét találkozott Kuthyval, akkor már arról beszélt, hogy Szegedre fog menni. Következő nap Kuthy kijelentette, hogy nem utazik el.

Kuthy ügynökünknek megnyilatkozott, hogy őt nem érdekli semmi, szabadidejét kis hajóépítéssel /játék-hajó/ tölti. A kormány és a rendszerrel kapcsolatban ellenséges kijelentéseket, megjegyzéseket tett. A kommunizmust, továbbá Szovjetuniót bírálja, s mint mondta bírálja.

Horvát gyógyszerésszel kapcsolatban jelenti, hogy 10 napja nem tartózkodik Cegléden. Hivatalos ügyben felmentették budapesti központba és jelenleg [] szaktárból egy helyettes dolgozik.

"Léva"

Ellenséges adata: Mivel az ügynök szóban jelentette, hogy sokszor úgy érzi, hogy Kuthy nem bizalmas és tartózkodó, utasítottam, hogy a kapcsolatot Kuthyval vagyis ritkábbra; utasítottam továbbá arra is, hogy jövőben önállóan híreket nem adjon Kuthyval feladásánál. Lepte, hogy a városban levő katonatiszti ismerősei között létesítsen baráti kapcsolatot.

Készült: 2 példányban
Kapta: 1 példány munkadosszié
1 példány csoportdosszié

[]
Ferenc/
[]

Gépelte: Horváth Sándorné
év. alldgy.
Készült: 2 pld.
Kapta: 1 pld. I/3 Osztály
1 pld. II. Osztály.

"Szigorúan titkos V"

Ht. szám:	900/52
Fr.:	Mell.:

Tárgy: dr. Tóth Tibor ceglédi
rk. plebánusról összefog-
laló jelentés és operatív
terv.

J e l e n t é s.
Budapest, 1952. január 22.

Cegléd város operatív szempontból igen fontos objektum, tekintettel arra, hogy a régi rend hívei történetesen volt katonatisztek, nyugatosok, földbirtokosok, kulákok, jugoszláv állampolgárok igen nagy számban találhatók meg. Az objektum fontosságát kihangsúlyozza az a tény is, hogy Cegléden egy szovjet páncélos alakulat állomásozik, ami általában a város jobboldali elemait érdeklődésre irányítja. 1950-ben feltűnt, hogy dr. Tóth Tibor rk. plebánus aki délvidéki származású széleskörű levelezést folytatott Angliával, Amerikával, Franciaországgal és Jugoszláviával. Feltűnt továbbá Tóthnál az, hogy széleskörű kapcsolatokkal rendelkezik, Cegléden főleg a klerikális beállítottságu személyeknél. Ugy Tóth Tibor, mint kapcsolatai feltűnő módon érdeklődnek a szovjet alakulatok elhelyezkedésé valamint mozgása iránt. Ezen magatartásuk a szovjet elhárító szervezeteknek is feltűnt.

Tóth Tibor 1914 április 16-án Szabadkán született; apja István anyja Gródi Ilj Réza, rk. plebánus, hittudományi doktor, lakik Cegléd Széchenyi u. 75 sz. alatt. Apja kuriai bíró volt, anyja arisztokrata származású. 1947-ben került Kecskemérről Ceglédre. Kecskeméten az angolkisasszonyok zárdájának volt hitoktatója. A felszabadulás után élénk tevékenységet fejtett ki a Mária Congregáció működésével kapcsolatban. Az 1947-es választások alkalmával Barankovics mellett tevékenykedett. 1949 januárjában egy ifjúsági csoportot szervezett, akit a budai manózába küldött lelkigyakorlatra. Nevezett Dimitrov elvtárs halálának gyászestjén zsúrt rendezett. A fakultatív hitoktatás törvénybe iktatásakor nyilatkozatokat nyomatott, amit a tanulók között szétosztott. A nyilatkozatban az volt, hogy minél többen kérjék a hitoktatást és azt minden eszközzel harcolják ki maguknak. 1949 szeptember hó 25-én tartott mise alkalmával nevezett élesen támadta népi demokráciáikat. Kijelentette, hogy: Krisztus megalkította az egyházat, melynek szikláit hiába verték és hiába vesik a szennyos hullámok, megdönteni úgy senkinek sem fogják. Egy másik alkalommal, amikor Péteri püspök Cegléden béranauton volt dr. Tóth Tibor predikációja alkalmával felhívta a hívek figyelmét, hogy gyakran járjanak

./.

ÁBTL - 3.1.5. - O - 9033 /152

templomba, mert oda úgy mennek, mintha haza mennének. Járjanak templomba ehelyett, hogy a Rákóczi utat választanák maguknak. /Rákóczi uton van az MDP helyi szervezete./ 1949-es években dr. Tóth az ifjuság megszervezésében nagy szerepet vitt.

1951. április 12-én dr. Tóth Tibor egy másik pap társával együtt egy összejövetelt rendezett, melyen Cegléd városból több ismert, jobboldali beállítottságu nő megjelölt. Ezen az összejövetelen Tóth Tibor és másik pap társa jegyzeteket készített az ott lefolyt beszélgetésről. A beszélgetés tárgya a szovjet egység volt, ezen belül, hogy hány szovjet katona van Cegléden, azoknak hány tankjuk van, milyen fegyverzettel rendelkeznek, azonkívül beszéltek arról, hogy milyen új gyárak épülnek. Hasonló összejöveteleket más esetben is tartottak.

dr. Tóth Tibor az alábbi kapcsolatokkal rendelkezik:

Osányi Ignác letartóztatási intézeti szűz, ceglédi lakos volt honv. zls. jobboldali fasiszta beállítottságu személy, katonatiszti családból származik. Hosszabb ideig nyugaton tartózkodott, amelyből kifolyólag rendőri felügyeletes lett. Amerikai fegyverekben volt, ahonnan 1945-ban tért vissza. Tóth plebános befolyása alatt áll.

Détári János géplakatosmester autó és motorszereelő szoviszta beállítottságu volt jobboldali szdp. A felszabadulás előtt a zsidó törvényt kihasználva több ceglédi zsidó származású személy mellett strománkodott. Ezekkel jobb viszonyba került, amelynek következtében a deportálásokkor vagyonukat és ékszereiket rábizták. Felszabadulás után bár több személynek visszaadta a vagyonát, azonban igen sok személlyel elszámolni nem tudott. Ennek következtében kellemetlenségei voltak, ami ki váltotta belőle, hogy igen széleskörű antiszemita propagandát folytatott. Ezért eljárás indult ellene. 1946-ban a Szdp.-ből kizárták, és tagja lett a Sulyok pártnak, ahol elnököknek választották meg. Több demokráciellenes kijelentést tett.

Óze Károly kovácsmester, kisparaszt családból származik, klerikális beállítottságu személy, a helybeli katolikus körnek vezetőségi tagja, jobboldali beállítottságu, kommunista és szovjetgyűlölő személy.

Juhász István villanytelepi tisztviselő a felszabadulás előtt a nemzeti munkaközpontnak volt tagja, ahol aktív tevékenységet fejtett ki. Felszabadulás után Szdp. tagja. Klerikális beállítottságu, jobboldali személy.

Osztos István bognármester, a felszabadulás előtt a Movo család csoportjának 15 évig választmányi tagja volt, klerikális jobboldali beállítottságu személy, Tóth plebánussal szoros kapcsolatot tart fenn.

dr. Kubi Károly orvos jobboldali beállítottságu személy, népi demokráciánk aktív ellensége.

Fentiekon kívül kapcsolatban áll még Micsinai Pál volt honv. tiszttel, Osászár László volt járásbíróval, dr. Jójárt József orvossal, Taraba József kanonokkal, Magyar László kovácsmesterrel, Vágó György szobafestővel, Lukács István kovácsmesterrel, Zsámbéki Ferenc nyug. vasutással, Vásárhelyi István nyugd. fogház alezredessel.

dr.Tóth Tibor és társainak tevékenységének kiderítésére munkájuk felderítésére az alábbi operatív tervet kívánom megvalósítani.

- 1./ Megállapítjuk azt, hogy az eddigi feltérképezési anyagunkban szereplő személyek jelenleg Cegléden tartózkodnak-e.
- 2./ Az anyagunkban szereplő személyek adatait beszerezzük és azon személyeket, akiket eddig nem prioráltunk le, leprioráljuk, rájuk vonatkozó anyagokat összeváltjuk.
- 3./ Péterné cs.fellegénél szerzett adataink szerint Tóth plebános vezetésével összejövetelek vannak. Ezt konkretizáljuk, a résztvevő személyek adatait beszerezzük és leprioráljuk.
- 4./ Fodor Terencné ceglédi lakost tanulmányozás alá vesszük, abból a szempontból, hogy kihallgatása esetén dekonspiráció nem állna-e fenn. Fodorné résztvett a fentemlített összejövetelekben.
- 5./ Az elmúlt hónap folyamán beszervezett Téglás Fedőnevű ügynököt a csoportba bevezetjük.
- 6./ Egy új beszervezést hajtunk végre és a csoportban szereplő orvosok közé bevezetjük.
- 7./ A két beküldött ügynökön keresztül felderítjük a csoport tagjait, azoknak összetételét, tevékenységüket.
- 8./ dr.Tóth Tibor plebános levelezési anyagát T-anyagellenőrzés alá vesszük.
- 9./ Anennyiben szükségesnek mutatkozik, úgy az operatív munkát a megfelelő körülményekhez mérten kiszélesítjük.

[Signature]
/:Görög Ferenc:/
áv.fhdgy.
osztályvezető.

[Signature]
/:Barta Gyula:/
áv.alhdgy.

Jóváhagyom:

[Signature]
/:Czirok András:/
áv.szds.
osztályvezető.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 /154

AVH.P. oszt. O. osztály.
Ceglédi Kirendeltség.

" Szigorúan titkos H. "

Vasárnap
szovjet
-szovjet
kormány

Adta: "LÉVAI"
Vette: Gergely István av. alhadgy.
Idő: 1952. I. 27.

Tárgy: Dr. Nyitrai Géza ceglédi
orvosról jelentés.

Jelentés
Cegléd, 1952. január, 28-án.

"Lévai" fedőnevű ügynökünk Dr. Nyitrai Géza ceglédi orvosról és Komáromi nevezetű volt vezérezeredestől az alábbiakat jelenti:

F. év január 20-án vasárnap délután 12-órakor Dr. Nyitrai Géza orvos rendelőjében beszélgettem Nyitraival és Papp Lászlóval. Nyitrai a mai tarthatatlan állapotokról beszélt és kérdezte, hogy mia véleményünk meddig tarthat még. Papp László azt mondta, ő pesszimista és véleménye szerint még sok van hátra. Nyitrai a nehéz és rosszuló gazdasági helyzetre hivatkozva azt mondta, hogy ebben az esztendőben kezdődni kell valaminek. - Nyitrai szerint a munkások nagyon elégedetlenek. A bányákban nagy bajok vannak. A 80 bányás esetében amit az amerikai rádió is bemondott az valóság. Egy munkással beszéltem itt Cegléden a laktanya építkezéséről, aki maga is jelen volt az esztendőben, amikor a bányászok megtagadták a munkát és sortűzvet adtak rájuk. A holttesteket sem adták ki a hozzátartozóknak. Közben kopogtak az ajtón és Nyitrai kinyitott és Komáromi László volt ezredes engedte be. Nyitrai bemutatva Pappnak Komáromit. Na itt van egy optimista és egy pesszimista. - Komáromi bizalmatlanul állt, de Nyitrai meggyújtotta, hogy Papp is köznének való Komáromi azt mondta, hogy ő igen optimista és feltétlen ebben az esztendőben meg kell indulni a nagy harcban. - Nem lehet már tovább húzni. A nyugatiaknak is kinyitott a szemük látják, hogy az oroszoknak mik a tervei és a fegyverkezést nem lehet végtelenségig hátszólni. - Nyitrai azt mondja Komárominak, látod ez is egy marha és Papp arra mutatott mint mi kint volt Franciaországba és hazajött. - Egyébként itt málan összejöttek ezek a mifajta emberek, és nevetve mondja, mind ilyenek járnak hozzá. Itt meg szoktak jelenni ezek a reakciók és jó nevetést mondásán. Papp azt kérdezte Komáromit, hogy mi az ami mégis erre engedni következtetni, hogy ebben az esztendőben... Komáromi azt felelte: Van egy emberem aki biztos értesülésből tudja. Papp azt mondta az ilyen mondásra nem lehet adni, de igen ez egy olyan ember, aki az amerikaiaknál van és ő mondotta, hogy az amerikaiak mondták neki, hogy mondja meg a barátainak, hogy legyenek nyugodtak nem sokára megindulnak, még ebben az esztendőben. Nem lehetett beszélgetni tovább déli van. - Komáromi indult haza.

" Lévai "

Kiértékelés: Az ügynök jelenti, hogy Dr. Nyitrai Géza orvoshoz több reakciós egyén jár össze beszélgetni, egyeztetni Komáromi László volt ezredes is, akinek összeköttetése van egy amerikai követségen dolgozó személlyel, aki őt tájékoztatja.

Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy igyekezzen Dr. Nyitrai Géza orvossal baráti kapcsolatát minél jobban elmélyíteni, valamint Komáromi László volt ezredessel is szintén barátkozzon el.

ÁBTL - 3.1.5. - O - 9033 /139

AVHÁ P. esztály
Családi irattár

és ezen keresztül állandóan járjon el azok társaságában, hogy megismerje a többi személyeket is, akik Dr. N. vitrai Géza orvos lakására járnak és ott azok bizalmába férközni. Valamint igyekezzen feltűnés nélkül megtudni Komáromi Lászlónak ismerősének nevét, aki az amerikai akkál van kapcsolatban.

Gépelte: G.I.
Készült: 2 példányban.
Kapta: 1 péld. Pestm. O sztyál.
1 péld. munkadosszié.

Gérgely István
Gérgely István áv. allday.

TÖRTÉNETI SZOLGÁLTATÁS
LEVÉLTÁR

Tárgy: Dr. Tóth Tibor és társai

Javaslat
Budapest 1952. január 31-én.

Mulihott Barta Gyula av. alhadnagy beosztva Pestmegyei Osztály II. alosztály Dr. Tóth Tibor és társai ügyét áttanulmányoztam és az alábbiakat állapítottam meg:

Dr. Tóth Tibor szül. Szabadka 1914 anyja: Grandijli Róza foglalkozása r. k. plébános Cegléd Szécsenyi u. 75 szám alatti lakos és társai alaposan gyanúsítható azzal, hogy az imperialista államok részére hírszerző tevékenységet fejtenek ki.

Megállapítást nyert az, hogy az 1951 évben keltezett névtelen levél melyben hírszerző tevékenységükre hívják fel az A.V.H. figyelmét; megfelel a valóságnak. Ezt Kovács Tiborné elmondása alapján rögzítettük. Nevezett elmondotta, hogy legjobb barátja Podor Ferencné beszélt neki arról, hogy különböző lakásokban Tóth jelenlétében összejöveteleket tartottak, melyen a városban lévő szovjet csapatok után fejtettek ki érdeklődést.

Téglás fedőnévű ügynökünk gyanúsított jegyzőkönyvében beismerő vallomást tett arról, hogy Tóthot összehozta egy öt felkereső C.I.C. ügynökkel.

A társaság egyik tagja Komáromi László volt honv. ezredes kapcsolatot tart fenn egy amerikai követségi tisztviselővel. Erről az ügynöki jelentésünkben győződünk meg mikor is Komáromi arról az ügynök előtt egy harmadik személynek elmondotta.

Tóth és társasága igen nagy érdeklődést fejt ki a városban állomásozó szovjet csapatok iránt amire a szovjet elhárító elvtársak is felhívták figyelmünket.

Fentiek alapján "Susogók" fedőnév alatt kérem a csoport dosszié megnyitását engedélyezni.

Jóváhagyom:

Czirók Ferenc
Czirók Ferenc
av. fhdgy.
osztályvezető

Megerősítem:

Czirók András
Czirók András, av. szds.
osztályvezető

Barta Gyula
Barta Gyula
av. alhadg.

ÁBTL - 3.1.5. - O - 9033 /34

AVH. Pestmegyei Osztály.
II.-es osztály.

" Szigoruan titkos "

Adta: "Téglár"
Vette: Barta Gyula av. alhdg
Idő: 1952. febr. 7.

Tárgy: Dr. Tóth Tibor ügy.

Görög

J e l e n t é s
Budapest. 1952. febr. 8.-án.

Feladatomban: Dr. Tóth Tibor plébános felkérésére és vele való el-
beszélgetés.

Megbízás szerint a fenti napon felkerestem Tóth Tibor plébánost
aki láthatóan szívesen fogadott, azt kérdezte, hogy mi oka annak
hogy felkerestem. Elmondtam neki, hogy már nagyon régen meg-
ígertem neki hogy bélyegeket viszek neki és mert mindig elfelejt-
tettem a bélyeget magammal nem tértem be hozzá.

Hogylétem felől érdeklődött, ez éppen kapóra jött és panasz-
kodni kezdtem, hogy azért helyeztek el Ceglédről távolesó munka-
helyre, mert környezetben vettem részt. Erre nem válaszolt semmit.
Akkor azt mondtam, hogy nem merek templomba járni, mert figyel-
nek engem.

Honnan tudod? nem hiszem, hogy éppen téged figyelnek, az igaz,
hogy az iskolában nincs vallás tanítás, de a templombajárás
nem tilos, hiszen sokan járnak templomba.

Azt kérdeztem, Te Béke pap vagy-e?

Azt felelte, hogy mi az, hogy Béke pap? mert ő és mindenki
csak a békét akarhatja és akarja. Háborúval nem lehet társadal-
mi problémákat megoldani. Tárgyalni kell, le kell ülni a tár-
gyaló asztalhoz-Amerikát hatalmi kérdés izgatja, lehet hogy
ott egy réteg háborút akar, de a nép az nem. Eljön az az idő
amikor a szocializmus Amerikában is kifejlődik, mert a szoci-
alizmus fejlődése világ probléma. Ezt meg kell oldani. A Fran-
cia nép is a szocializmust akarja.

Egyszóval olyan mederben beszélt mintha csak szemináriumon
lettem volna, meg is jegyeztem, hogy ezt amit elmondta-azt
elmondhatta volna pártnapon is. Erre azt felelte hogy ha el is
mondaná, neki nem hinnék el, hogy ez őszinte előadás, hanem
képmutatónak bélyegeznék. Pedig ő mint pap tudja legjobban hogy
mit kíván a nép.

Szerinte a pap nevelés nem volt helyes mert a szemináriumi kép-
zést inkább a polgári vonalra irányították. Jobb lett volna
ha a munkás papokat neveltek volna, akkor közlebb jutottak vol-
na a nép problémáinak felismerésében. Talán a jövőben a pap
nevelés pótolni fogja a hiányosságokat abban, ha kritikát
gyakorolnak ottan nem rombolnak, hanem építenek. Ilyen kleri-
kális reakciós személyek azok akik nem bírják a kritikát.

Az volt a bevonásom, hogy óvatos volt velem szemben, vagy tényleg úgy van, hogy fontólóra vett mintént és alkalmazkodó lett.

Ugyanis azt kérdeztem, hogy van-e lehetőség változásra, azt mondta, hogy változásra semmi kilátás nincs, e szó politikai értelmében véve. Változás csak annyiban lesz, hogy a szocializmus úgy és annyiban változni, hogy kissé polgárisodni fog a szocializmus ami valószínű is.

Kérdeztem, hogy szükségesnek tartja-e a vallás oktatását, azt felelte, hogy ezt nem ő, hanem az állam fogja szükségesnek tartani, mert a szocialista államban tilos a lopás, a paráználkodás stb. Tehát a jóerkölcs, tisztaerkölcs a szocializmusnak a létalapja.

Megkérdeztem, hogy volt-e nála a Molnár Eöni, azt felelte, hogy nem is tudja hogy ki az. Emellettém illetve emlékeztettem arra, hogy egy vasárnap találkozott vele és egy izben én küldtem el hozzá. Akkor azt mondta, hogy halványan emlékszik rá, kérdezte, hogy mi van vele és elmondtam, hogy kémkedett és tudomásom szerint börtönben van ismét. Akkor azt mondta, hogy most már emlékszik ottan, hogy valami fanatikus dolgot kezdett neki mesélni de ő a véleményeire nem volt kíváncsi és elküldte.

Elbucsuztam tőle és kért, hogy máskor is keressen fel.

" Téglás "

Kiértékelés : Az ügynök jelentése eddig nem volt ellenőrizve, a feladatát jól látta el.

Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy Dr. Tóth Tibornal való kapcsolatot mélyítse el, derítse fel a volt rendház főnöknő személyét, tevékenységét és a Tóthtal való kapcsolatát.

Görög Ferenc /
áv.fhdgy.
osztályvezető.

Barta Gyula /
áv. alh. sz.

Gépelte: S.I.
Készült: 2 pld. ban.
Kapta: 1 pld. M.d.
1 pld. Ob.d.

AVH. Pestmegyei Osztály.
II.-es alosztály.

" Szigorúan titkos "

133.

Alkotó: Don Juanos
Műve: Barabás József av. alhdc
Idő: 1952. febr. 13.-án.

Tárgy: Dr. Tarabai József ügye.

J e l e n t é s
Budapest. 1952. február 15.-én.

Dr. Tarabai József kanonok 51 éves, a ceglédi romai katolikus plébánia vezetője. Huszas éve óta Cegléden vezet a katolikus egyházat. A felszabadulást helyben érte meg. Nem ment el innen. A felszabadító orosz hadsereg igen előzékenyen kezelte a személyét, az akkori orosz városparancsnok több ízben vendégül látta magánál, ebédekre is. Magam is találkoztam ott vele. Az ő intervenálására adta vissza az orosz katonai parancsnokság a központi katolikus iskolát, az ő rendelkezésére és a zárt helyiséget is.

Láthatólag beilleszkedett a demokráciába. A leghatározottabban elítéli azoknak a katolikus papoknak a tevékenységét akik a mai rendszerrel szemben helyezkednek. Még alsóbb papjainak sem engedi meg a politizálást. Elve az, hogy a pap foglalkozzon a hivatalos lelki ügyekkel és ne a politikával és főképpen ne bujtogasson.

Hosszas beszélgetésünk alatt, különféle politikai kérdéseket szököztünk. Bibliai idézésekkel válaszolt rá: "adjátok meg az Istennek ami az Istené és adjátok meg az államnak ami az államé."

Szintén a parokián előfordulni szokott női gyűléseket is, kétségtelen, hogy voltak ilyenek, de ezt tisztán biblia olvasás és magyarázás volt, de már nehebben teljesen beszűntette, ne hogy demokrácia ellenes cselekedetnek lássák. Hasonlóképpen beszűntette a szintén azonos céllal tartott férfi kongregációkat is.

Barabás köré nincs, híveit látogatja, különösen a betegeteket, sokat járva felkeresi és lelki vigasztalással látja el őket, de politika mentesen. Ebédekre, vacsorákra nem jár, sehovásen nem jár, nem akar senkit kellemetlen helyzetbe hozni, ne hogy illetőtől esetleg az a hír terjedjen el, hogy klerikális árulmányos.

Telefonja a parokián nincs, rádiója van, kártyaszélék, de úgy láttam jó gép.

Nő ügyei nincsenek, ezt a kérdést nevetve elutasította.

" Don János "

Kiértékelés: " Don János " ügynök hosszú időn keresztül nem találkozott Taraba plébánossal, majd azt váratlanul felkereste. Jelentése Tarabát úgy bántotta fel, mintha az demokratikus gondolkozású személy lenne. Ennek oka, bizonyára az, hogy Taraba " Don János " -ban egyelőre nem bízik meg, fél előtte beszélni, azért is ez a későbbiek folyamán minden valószínűség szerint meg fog történni. Az ügynök feladatát ellátta.

Utasítás az ügynöknek: Utasítottam az ügynököt, hogy a következő héten Tarabát ne keresse fel, ne hogy az gyantát keltsen, ellenben két hét múlva keresse fel újabb beszélgetésre.

Görög Ferenc
Görög Ferenc /
áv. alhdy.
alosztályvezető.

Barta Gyula
/ Barta Gyula /
áv. alhdy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

Gepeltes: B.Gy.
Készült: 2 pld.
Kapta : 1 pld.Csop.dosz.
1 pld.Munka.dosz.

Szigoruan Titkos.

Adta: Don Janos.
Vette: Barta Gyula av. alhadgy
Ido : 1952 II.27.

Targy: Dr.Jojart Jozsef ugye.
/Hangulat jelentés/

J e l e n t é s .
Budapest, 1952 Február 29.

Sajnos meg ma is minden panasz, minden elégedetlenség főoka a tüzelő-hány. Igen sok munkás mondja, hiába írja az újság, hogy a szén bányászok enyi meg enyi százalékot termelnek, nekik nem jut meg ma sem tüzelő a kályhajukba s fagyoskodni kénytelenek nemcsak a lakásukban hanem az üzemben is. Csak ótagjaik, neha reggel már 3 orára sorba állnak a TUZER telepei előtt s valahogy dél felé jutnak 25 kg.fához , mejnek majd fele viz. Mondogatják, hogy a fejesek tüzelnek ok a dolgozok fagyoskodnak. Ezen a vonalon nagy az elégedetlenség. Magyarázom nekik, hogy iparosodó államnak sok a szén szükseglete az üzemekben, viszont nehézményezik, hogy az irodák nagyon melegek, az ó munkahelyük hideg. Remélhetőleg ez már nem tart soká es az ebeli elégedetlenség meg fog szünni.

Sok es nagy a panasz a magasán megállapított norma miatt. Sokan szidják az elmunkas intézményt, szerintük ez termelte ki a magas normát. Egyik vasuti dolgozó panaszolta, hogy amire tavaly es tavalyelőtt 12 perc volt a norma, ma 3 perc.

Sok a panasz a Mélyépítő Vállalat ellen. Bár ezeken már nem lehet segíteni. Messze van a városhoz, feneketlen sártengeren kell megközelíteni. Roppant hideg a munkaterem, semmi fűtés nincsen - az állandóan visszatérő panasz most még - sok a megfázásos beteg, sok az üzemi baleset, ami úgy ad dik, hogy fázó kézzel kell hideg szerszámmal dolgozni, igen könnyen leüti a kezét, a seb a sok piszoktól igen könnyen beszenyöződik s neha egy hétig is betegek egy szimpla zuzódasos sebbel.

Sok a panasz a kórházra. A beosztaly alrovossa dr. Szalontai valahogy nagyon foghgyel bánik a beutalt SZTK betegekkel. Legutóbb is kellemetlen összeütközése volt a tanács elnökkel, akiről nem tudta, hogy kicséda.

Visszont a párttitkár felesége Bisztráné, epekő műtete alkalmával kimondottan kikövetelte magának a külön szobát, amit meg is kapott. Kijelentette, hogy neki pihenni kell, neki ne nyoszörögjön senki. Akkor amikor a többi betegek szobákban általában kettesével fekszenek a betegek egy ágyban, természetesen a kosztot is a többi betegek legnagyobb csodálkozására megkülönböztetve kapta. Eljárása a legnagyobb visszatetszést keltette.

A mezőgazdasági szakiskola is nem áll hivatása magaslatán egészségügyi vonalon. A berendelt halgatoság sokat nehézményezi a hiányos fűtést.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /159

Dr. Jójárt J zseffel kb. 1 órával beszélgetést folytattam a felesége társaságában. Volt egy beteg gyermekem, anová konziliumra hívtam ki és beszélgettünk. Mondta a felesége, hogy meggondolatlan, mossam meg én is a fejét, nem gondol a gyermekeire folyton jártatja a száját, feleslegesen. Frób lttam a beszélgetést politikai sikra vinni. A leg- tökéletesebben begombolkozott, semmi fele irányban nem tudtam szóra bírni. Barnit mondtam csak nevetett és legyintett, de kijelentette, hogy ő aztan senkitől sem fél mert csak igazságokat mond, amiért soha semmi bántódása nem lehet.

Szombaton délután uzem ertekezlet volt az SZTK-ban, a gyógyszerészek- kel együtt. Natálimas kirohanást intézett dr. Jójárt a jelenleg ferga- lomban kerülő injekcios gyógyszerek ellen, és legérdekesebb, hogy jog- gal, mert az utobbi időkben igen sokszor előfordult, hogy express sür- gőnyt kaptunk, hogy ezt vagy azt a gyógyszert sürgősen vonjuk ki a forgalomból, mert az ampullában nem a címkén feltüntetett gyógyszer van, hanem más. A munkaverseny rovarára írta.

Óriási konsternációt keltett a városban a házak államosítása. Rögtön kapcsolatban hoztak az internalassal. Ugy forret a város mint egy vulkán. Buterek, javak, ingóságok, ide oda cipelése folyt egész éjszaka. Másnapra megnyugdtek a kedélyek, amikor már láttak, hogy a házak álla- mosítása a cél egyedül. Itt is ott is fejek bujnak össze az utcán, találgatnak az emberek, kapcsolatba hozzák, illetve, azonosítják az ügyek vezetését a zsidó vagyon elkobzásával és aztan elhurcolásával. Mások tanakodnak úgy, hogy a nézetek lecsillapultak, de nem helyesen valami sötét háttérrel keresnek a házak államosításában.

Valahogy a munkásság is még mai is nagyon rosszul van az öntudatossá- gal, különösen a vidéki ipari munkásság. Ugy látszik ezen esetben a felvilágosítás igen gyenge vagy a nevelés. Folyton panaszokdtak a Mélyépítő Ip. Valalat gyártelep egészszeségi viszonyai miatt. Február il- len délután a felülvizsgáló főorvossal és az SZTK vezetővel uzem vizsgalstet tartottunk harmasban, s megállapítottuk egyöntetűen, hogy mint kezdő intézmény, prima egészségügyi vonalon. Kétségtelen, hogy az egyetlen nagy szerelőcsarnok nem volt a telen fűtve, de ez a helység nem is a tulajdonképeni gyárnejség, hanem az készült raktár helység- nek, agyar helységét, most alapejszak s ezután építik viszent a raktár- ba fűtötéstett nem is tervezhettek. Valoszinű jövő tételre már más lesz a helyzet e téren. Megközelítés prima makadám és beton után, a sárta- ger nem alja meg a célet.

Egyebkent az emberek igen furcsak, nap nap után de naponta szembalan- szor azzal az ostoba kérdéssel fordulnak az emberhez "mi lesz már" "meddig tart még". Nenezen tudnak a helyzetbe bele illeszkedni mind vár valamit. Mindnek valami változás jár az eszében, még annak is aki csak nyert ha csak emberi jogokat is. A legtöbb embernek a fenferga- tison jár az esze. Még a háboru borzalmaait is többen valálnak, némeéyik inkább mint a békés demokraciát. Mind az atom bombaról abrándozik, de egyik sem a maga fejére shajtja hanem a Szovjetunióra, miatha abból örájuk nem esne.

A sok nyugdáj elvonás sem igen emelte a hangulatot a demokracia mel- lett.

Az ügynök szóbelileg jelentette, hogy Kemaromi Laszlo volt heuvéd ezredesnek kapcsolata van a budapesti USA követség egyik tisztvisé- löjével.

Don János.

Kiértékelés: Mint kezdeti jelentés jó. Hiba azonban, hogy általános
nincsen eléggé részletezve és konkretizálva. Hiba, hogy sokat foglalko-
zik a munkásság hangulatával, ugyanakkor igen keveset foglalkozik.
A jelentésben szereplő eseményeket külön-külön kiértékeljük.

Ügynök feladata: Utasítottam, hogy Komáromi Lászlóval folytatasson be-
szelgetést azzal építsen ki baráti kapcsolatot. A meglévő kapcsolatán
keresztül, Komáromiról készítsen kt.

Görög Ferenc
áv. fhdgy
alesztályvezető.

Barta Gyula
áv. alhdgy

ÁBTL 3.1.5. - O-9033 /164

Szigoruan Titkos. 149

Tárgy: Dukay Juliánna volt szerzetes főnöknő ügye.

Jelentés.
Budapest, 1952 március 7.

Jelentem, hogy a volt ceglédi női szerzetes rend főnöknőjt felderítettem és szeélyadatai a következők:

Dukay Juliánna szül Szenttamás 1907 január 4-én. Apja: Dukay Péter Pál, anyja: Szlivács Anna volt szerzetesrendi főnöknő jelenleg plebaniai tisztviselő lakik Cegléd VI. Alkotmány u. 16. Azelőt 1947-től a resti ut 4 szám alatt lévő zárdában lakott.

Barta Gyula
Barta Gyula
áv. alhdgy

0-9033

Gépelte: B.Gy.
Készült: 2 pld.
Kapta : 1 pld.Csep.dosszié.
1 pld.Munk.dosszié.

Szigoruan Titkos.

Adta: "Téglás"
Vette: Barta Gyula áv. alldgy.
Idő : 1952 márc.4.

Tárgy: Dukai Julián volt szerzetes
főnöknőről jelentés.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952 március 7.-én.

Feladatom, megtudni, hogy a volt apáca zárda főnöknő hol lakik, mi a szerzetesi és mi a világi neve, kikkel tart kapcsolatot, hol dolgozik milyen tevékenységet fejt ki, milyen kapcsolatban van Tibor atyával, kikkel barátkozik.

F.h-9 én szombaton délelőtt a Festi uti iskolában/a volt zárda iskola/ felkerestem a feleségemet csak azért, hogy Marinénivel az iskola szolgáival találkozzak.

Marinénivel beszélgetésbe elegyedtem és kördezősködtem a főnöknő felől. Marinéni elmondotta, hogy a főnöknő jelenleg a plébánián van állásban. Irodában adminisztrálja a plébánia ügyeit. Ott is étkezik. Lakását nem tudta. Régebben az iskola melletti házban lakott.

A főnöknő polgari neve Dukai Julia szerzetesi neve Maria Amancia.

Már régen látta de tudomása szerint ceglédi ismerőseinél, vagy rokona-
inál lakik, egyik ceglédi rokona még a háboru előtt Amerikába ment ki
Jelenleg Venezuelában tartózkodik. Attól szokott kapni csomagokat is.

Ma délelőtt Balint Miklós ismerősöm leányával találkoztam és hazakisér-
tem a lakására. Vilma nagynénjeinél lakik. Balint Ancival kezdtem beszél-
getni mert tudtam, hogy nagyon vall sos, templombajár öreg leány és
így valószínűleg fog tudni valamit mondani de ő templomba készült és
rövidesen elment. Így nővéremmel maradtunk együtt, aki különben a vállal-
atunk tisztviselője, hűdésos beteg és jelenleg táppénzes beteg.

Beszélgetés közben elmondotta, hogy tudomása szerint a főnöknő Alkot-
mány utcában lakik a számot nem tudja, Juhász nevű nyugalmazott vasuti
raktárnoknál. Ő is úgy tudja, hogy a plébánián van alkalmazásban.

Szerinte nincsen kizárva, hogy találkoztak Tibor atyával, mert lehet-
séges a találkozás de kapcsolat fentartását nem hiszi mert a két plé-
banos irány egymásra.

Tud arról, hogy a főnöknő tartott a kongreganistákkal szentírás órákat
régebben, hetenként egyszer egy egy kongreganista lakásán. Ezen a ház-
asán többen részt vettek sőt az ő Ancí nővére is, de éppen Ancitól
tudja, hogy ez előtt 4-5 nappal beszüntette a főnöknő ezeket az ima-
rákat Duraba kanonok határozott parancsára. A főnöknő az utolsó ima-
rán azzal búcsuzott el, hogy sajnos tilos minden gyülekezés a jövőben

./.

ABTL-3.1.5. - O - 9033 /165

mindenki csak a templomban, vagy otthon végezze el a kongregációs imáit. Be kell látni, hogy nem szabad a hatóságokkal ellenkezni.

Az összejöveteleken politizálás nem volt, mert azt a főnöknő sem szerette. Egyszer valaki az ima óra alatt kezdett politizálni és akkor maga a főnöknő mondotta, hogy ettől tartózkodjanak.

Jelenlegi lakásán egyik szobába egy katoná, vagy rendőrtisztet szállásoltak be, akivel több ízben volt alkalma a főnöknőnek beszélgetésbe bocsátkozni. Úgy nyilatkozott a házigazda előtt, hogy a főnöknő nagyon rendes tisztességű és okos nő, szílyennel még nem volt dolga.

Arra a kérdésre, hogy van-e valamilyen kapcsolat a főnöknő és Tibor atya között, felháborodva, mondotta, hogy nem érti, hogy nem tudja elképzelni, miket tetteznek fel ilyen aljas dolgokat rájuk.

"Téglás"

Kiértékelés: Az ügynök jelentése jó. Megfelel a valóságnak azt leellenőrizték.

Ügynök feladata: Utasítottam az ügynököt, hogy Dukai Julia tevékenységét a jövőben kísérje figyelemmel. Utasítottam továbbá, hogy keresse fel ismét Tóth Tibort lakásán.

Görög Ferenc
áv. főügy
alosztályvezető.

Barta Gyula
Barta Gyula
áv. alldgy

Pestmegyei Osztály
II- es alosztálya

"HITKÖZ"!

Adta: "Hicskei Marit"
Vele: Santa Gyula Sz. Alhgy.
Dát: 1952, márc. 12. -én.

Vagy: Tóth Tibor és trsai ügye.

J e l e n t é s.
Budapest, 1952. március hó 13. -án.

Megérkezés után szüleimtől kaptam felőre hivva Podornéhoz mentem. Nagymám volt náluk. Podorné az összes tea-mellett a Tóth Tibortól kapott "Hitközök lelke" című könyvet a kezében elmélkedett. A tea naplóbédjéül szolgált s a forrás dühöse volt mert reggel amikor a fele-
gőzt hozdofogott főzni még nem tudta, hogy hűvösödő szerda van és húst
kezdett főzni, amiből azután azért nevevett, mert közben a templomban
Taras paptól megtudta, hogy böjt van. Igaz, hogy ő /Podor/ duplán evett
de azért ezt mégis pocsekoldásnak tartja. Különben is ezek a böjtek he-
lyenként változnak - mondja - pl. mint tudjuk valalmikor a zsidók hazá-
ja Egyiptom volt.. Ha ezen a forró égővön jóllaktak zsiros husokkal
ettől felforogtak. Innen ered, hogy nem szabad nekik disznóhúst enni.
Az eszkimóknál nincsenek vallási tilalmak, mert az éghajlatuk megköve-
teli, hogy sok zsirt fogyasszanak. És nem helyes az, hogy egy asszony,
akinek három gyermeke van nem a családjának él. Ezzel kínent.

Podorné elmondta, hogy Marillai Szt. Lujza élettörténete nincs benne a
" Szentek Élete" című 5 kötetes könyvebn. A tartalommutató jelzi, de a
jelzett helyen még van. Megpróbáltam laponként átnézni a könyveket és
kértem, hogy adja kölcsön. Nem szívesen adja - válaszolta - mert ez pó-
tolhatatlan és nem régen Domonkos Ica is elveszítette Chesterlőn -
tól az "Ica és a c." könyvét. Ica minden elfogadható árat megadna érte, hog
vissza tudja adni, de lehetetlen megszerezni. Vele sajnálkoztam és ígé-
-ígértem, hogy megpróbálom a lehetlent, más csak azért is mert engem
is érdekelt. Figyelmeztetett, hogy bigyazzak, mert ebből baj lehet és hon-
nan tudatom, hogy nem spionnal beszélek - e. Mondtam neki, hogy ezt
egész biztosan tudom, de hát tévednék letagsáom.. Különben is Pesten
fogom megnézni a rokonaimnál és egyenesen csak egy embertől kérek.
De az Pestre megyek, akkor van Pesten egy üzlet, ahol be lehet vlyesmit
szerezni. De volna, de nem szeretné ha valami baj lenne belőle. A címet
elmondtam Domonkos Ica-tól, ha odaadja, s megvehetnék neki ott egy másik
könyvet is. Kérésére bejegyezte a két könyv címét. Később emlékeztettem
a szeretésre, hogy elmegyünk Dobishoz, hivatkozott a nagymámásra, de kü-
-különben sem tudna eljönni velem, gondolkodott rajta, et egy könyvelmi
ígéret volt, mert a férje nem tudhatja és csak úgy tudánk elmenni ha a
gyermeküket sétálni vinnénk, viszont ezek megmondják, hogy hol voltunk.
Igaz, hogy ő bejár a plébániára, de ez alkalomszerű és ezt ki kellene
várnom, ha hosszabb időt venne igénybe, hanem megjelöl egyedül ő már
beszél Dobissal, tud rólam. Hosszabb rábeszélés után a Krakov elindul-

A
nyitott folyosóról egy csöpp kis előszobába léptem, ahonnan jobbra
és balra ajtó nyílik. A jobbra eső ajtóban megjelent Tóth Tibor és utá-
na egy jó módú látszó paraszt ember, aki alköszönés nélkül volt. Tóth
-Tóth mondta neki, hogy Szöllőse megjelöléses lelki gyakorlatot tartani, és onnan
-Tóth megjelölés átviszik Szilváásra. Az ember elment és Tóth megkérdezte, hogy
-Tóth ki keresek. Elmondta, hogy Dobis nincs otthon elment a Toldi utcába, fe-
-Tóth nemijét mosatni. Menejk utána vagy ott van vagy a Toldi és Béke u.-i
-Tóth szök házban, mert itt van az édesanyja. Vagy elküldje- e hozzá? Vagy
-Tóth ha egyiket sem akarom mit mondejon neki, hogy ki kereste? Mondtam, hogy
-Tóth hiába mondom meg nem ismer, majd később visszamegyek. 1952. márc. 13.

Igy este 6 óra tájban elyeztünk meg.

Addig visszamentem Fodornéhoz, aki kíváncsián várt. Beszéltem neki az utról. Megkérdezte, hogy tetszik - e nekem Tóth és ha igen akkor miért nem fordultam a problémáimmal hozzá? Nem látja-e ebben az isten újját? Hát ha most Dobis nem nyeri meg a tetszésemet? De a látogatást sokszor csal, Tóth szeret szurkolni. Ne gondoljam olyan jónak, mint amilyen szép. Dobis jobb. - tlt az emberek, s azonnal tudja kivel beszél, és hogy az ember mit akar. Te éppen úgy lehetnél szent, mint az ellenkezője - mondja nekem Fodorné - málad úgy gondolom semmi sem lehetetlen. Közben fényképalbumot kértem tőle s így adott kérésemre egy képet.

Har órára újra a plébánián voltam. "ost mire a folyosóra értem Tóth elém jött mondv, hogy Dobis otthon van és a folyosóról nyíló első ajtóra menjek be, ott vár." Itt az előzőnél valamivel nagyobb előszobába jöttem, ahonnan Dobis átvezetett egy főtellen helyiségbe, melynek közepén egy íróasztal áll. A szobába rajtam kívül nem tartózkodott senki. Egy székre az íróasztal mellett, de jó távol, hogy foglaljak helyet, ő pedig az íróasztal mögé ült. Ha még álva bemutatkoztam, majd a székre valalmival közelebb tettem és először is Fodornéről kezdtem beszélni. A legkellenelebb az volt, hogy nem akart visszamelékezni, hogy Fodorné szolt neki rólan, és úgy keselt mint idegént. Megkérdezte, hogy mit akarok tőle, miért mentem hozzá és akarok - e még valamit mert fázik. Megemlítettem a két konvet, amit Fodornéval előre megbeszélünk, hogy be tudná - e szeretni Pésten. "ostmár bevallotta, hogy rémlik neki, Fodorné beszelt rólan, de ez gyóntató székben volt és ez olyan neki mintha nem is történt volna, azt elszokta felejtteni, viszont Fodornéval mondta, hogy reggel fél 9 órakor menjek ha megyek a templomba, néki ő ott vár, nem szokott vele eldicsekodni Szalézi szerzetes és éppen úgy el mint eddig és nem szívesen fogad a plébánián. Nagyon csodálkozom en a legnagyobb zavarba vagyok mondtam mostmár neki, mert a Szaléziakat nem úgy ismerem és nem ilyen rideg fogadtást vártam. De nekem komoly problémáim vannak és ha nincs ideje most, esetleg eljövök máskor." Cossánatot kért, hogy fázik s kiadhat kabátot venni. Amikor vissza jött kérdéseket tett fel azzal a beondással, hogy tudja első találkozásra egy lélek nem nyilhat meg, nem tud közvetlen lenni, de megpróbál ezen átsegíteni. Először a nevetem kérdezte s hogy hányba születtem, melyik hónapban és melyik napon? Igen mostmár kezd emlékezni és mindent jegyzett. Hogy hívják a férjemet? Mikor született? Hány gyermeke van? Mikor születtek, ?Hány éves vagyok.? Hány éves, hányba született? Ki volt az első férjem? Ki volt a foglalkozása? Hányan vagyunk testvérek? Mi a foglalkozásuk? Mi volt a foglalkozásuk? Hány évesek most a gyermekeim? Kit voltak az első házasságomnál? t ahuk? Moantaracs János említésénél felmentem, hogy a Jan. Bácsi. Házasságom felbontása után jártam a templomba? Gyóntartam? Hogyan kaptam feloldást? Hogy kerútem Nyergesujfalára? Igen ott nem szabályszerűen viselkedtek a Szaléziok. Ott tanult és tudja. Kit ismerek Nyergesujfaluban? Csakót ismerem-e? Melyeik gyermekeknek mi a neve? Szeretem - e a férjemet? Szettem e az elsőt? Miért mentem hozzá? Hogy hívják a sógornómet? Nyergesujfalun? Hogy kerúlt a bátyám Nyergesujfaluba? Mit várok én most tőle? Mi vezetett hozzá? -A leellenőrizhető kérdéseknél a valósággnak megfelelően válaszoltam. Elmondtam azt is, hogy Pánta vagyok stb. Közben Tóth Tiber elment otthonról és Dobis átvezetett a másik szobába ahol fűtve volt. Egyházi életet csak úgy élehetek - folytatja. - ha rendezzük dolgaimat. Ő legelőnyösebbnek látná ha az első férjemtől egyháziilag is elválnék. Ez hosszabb időt vesz igénybe, de ne veszítsem el a türelmemet. Így rendezni lehetne a második házasságomat. De ha nem sikerülne is a hitemet soha sem veszítsem el.

Az a bajuk a mai embereknek, hogy hit nélkül isten nélkül akarnak élni. Tagadják az istent, ami nincs azt nem kell tagadni, tehát van. Nagy bizonyosságunk nekünk a temető. Isten megmondotta "porból vagy és porráleszel". Azután arról panaszkodik, az a baj, hogy túl jól bánik velük. Ha ez nem így volna akkor inkább feléjük fordulna az emberek érdeklődése. Harminckét éves vagyok - mondja nekem - mit várhatok még az élettől, - sokat már nem. Ha élek is ugyanennyit, akkor is hatvan-négy éves leszek. A mai emberkorhatár nem magas. Soha ilyen lendületet nem vett a technika, de ugyanez felőröli az embert, mert ez így hit nélkül értelmetlen és céltalan. Ha sima földből elveszek ott gödört keletkezik és soha a sima kiszéftett földet rakom ott domb. Ha ezt a földet elveszem még akkor is sima föld marad és nem lesz üres gödör tétovgató üresség. Így vagyunk a hittel is. Mindég csak nyerhetünk, mert van hitünk és ő reméli, hogy én soha egy pillanatra sem vesztettem el a hitemet, és nem is fogom. A hitnélküli ember üressé válik. Magambazárkozottnak lát - mondja - mindenre feleltem az igaz, de aztán ennél többet nem mondtam. Pedig látja, hogy problémáim vannak még más is van nem csak ez. Miért nem beszélék? Mit várok tőle? Eppen ezért jöttem hozzá-válaszoltam - mert szeretném ha lenne valaki akivel mindég fenntartás nélkül mindénről beszélhetnék. Elmondtam, hogy milyen bizalommal jöttem hozzá és mekkora csalódás ért. Bocsássak meg kér, bizalmatlanságának az volt az alapja, hogy Tóth Tibornak nem mondtam meg a nevemet. Ugyanis állandó provokációknak vannak kitéve. Még az is előfordult már vele, hogy gyóntató székben megkérdezték, hogy ki akarnak szökni külföldre, s hogy mit javasol. Megmonda, hogy itt ilyesmivel nem foglalkoznak. Azonnal elvitték volna. Még a régi hívekben sem lehet teljesen megbizni, az emberek is ha találkoznak az utcán körülnéznek mielőtt beszélni akarnak. Majd ha hozzá is szeretettel közelednek az emberek akkor nem lesz ilyen bizalmatlan. Szeretetre szükség van. A virág is a melegben nyílik és válik pompás színes szirmokká. Majd ha a hidegben is nyílik virág, -persze nem jégvirág- akkor elhiszi, hogy nincs szükség szeretetre, krisztusi szeretetre.

Azután megállapodtunk, hogy két hét múlva elmegyek az eredményért, ugyanis utána néz a valódi dolgoknak. Kér, hogy lehetőleg jelentssem be, hogy mikor megyek és ha másképpen nem tudok menni, úgy a plébániára is mehetek. Félnyolc után bucsuztam, kikisért és megkérdezte, hogy hova megyek. Másnap Fodornének beszámoltam a látogatás eredményéről, aki ígérte, hogy imádkozni fog értem, hogy mielőbb az egyház követelményeinek megfelelően élhessek.

"Bicskei Margit"

Kiértékelés: Az informátor feladatát jól látta el, jelentése jó, részletes.

Utasítás: Utasítottam, hogy a megbeszéltek szerint Dobist keresse fel és folytasson vele beszélgetést.

/:Görög Ferenc:/
- av. fhdgy.
- alósztafvezető.

Barta Gyula
/:Barta Gyula:/
- av. aladgy.

Készült: 2 példányban.
Kapta: 1 péld."M" do.
1 péld."csop.do."
Gépelte: KB.-né.

Pestmegyei OSZtály.
II. alosztály.

" Szigoruan titkos." 175

Gépelte: Vagyon Gáborné II.o.sgt.
Készült: 2 példányban
Kapta : 1 példányt Csoport dosszié
1 " munka-dosszié.

Tárgy: Komáromi László
ügye.

Adta: " Don János."
Vette: Barta Gyula áv.hdgy.
Idő: 1952. április 9.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. április 11.

Március 23-án felkeresett Komáromi, hogy " új hireiben " részesit-
sen:

Ridgeway a koreai fronton már csak névlegesen vezeti a hadműve-
leteket, ténylegesen Mach Arthur az amerikaiak vezetője, aki igen
szoros összeköttetést tart fenn a Formozai kínai erőkkel, mert a
szovjet és kínai tengeri haderők akciót terveznek Formóza ellen.
Ez esetben pedig a Formozai illegális kínai erők a koreai ENSZ
csapatok és japán lángbaborítják egész Kelet-Ázsiát és véglegg ki-
robbantják a III-ik világháborút, amelyre egyébként teljesen fel-
vannak már készülve. Az a rádió hír, hogy csak évek után készülnek
el - porhintés a világ népeinek szemébe, mert felkészültségük már
semmi kívánni valót sem hagy hátra. A terv az is, hogy felbérelt
ügynökök becsalják a szovjet hadsereget Indiába és ott egyszerre
atombombával elpusztítják őket.

Egyébként a kínaiaknak már kezd elégük lenni a Sz.U.-val, miértis
óriási liszt szállítványok érkeztek a Sz.U.-ból Kinába arra meg-
egyezés előzőlegesen nem volt - a Sz.U. leszállította a rizst, a-
mely tulnyomó részben romlott volt és az ár is igen magasan a vi-
lági piaci ár felett volt megszabva. Emiatt a kínaiak el akarnak
szakadni a Sz.U.-tól, pedig a Sz.U.-nak a kínai 400 milliós tömeg
a fő utókártyája.

Valamint Zachar tábornok felhívást intézett a magyar honvédséghez
hogy szabotáljon és ne harcoljon a magyar kormány rendelkezésére a
SZ.U. mellett. Egy rövidesen bekövetkező világháborúban, mert nem
a saját érdekeiért harcol, hanem a szovjet világhatalom pozíciójá-
ért. Egyébként is a szovjet parancsnokság annak idején a magyar
hadsereget faltörő kosnak és ágyutölteléknek szándékoznak felhasz-
nálni.

A Kelet- és Nyugati-Németországi határon határőrséget teljesítő
szovjet csapatok kötelékéből naponta szökösnek el jelentékeny
mennyiségben Nyugat-Németországba. Ugy, hogy amikor a szovjet fő-
parancsnok jelentette Moszkvába - onnan azt a parancsot kapta,
hogy a csapatokat meg kell tizedelni. Amikor a parancsnok kihir-
dette a katonaság előtt - a rá következő éjjel egy nagy határrész
egész csapat köteléke átszökött.

ABTL - 3.1.5. - O - 9033 /189

Március hó 30-án. A Sz.U. angol-amerikai-francia felszólítást kapott, hogy záros határidőn belül üritse ki Kelet-Németországot Csehszlovákiát, Ausztriát, Magyarországot, Romániát és Bulgáriát, mert ezekkel az országokkal már tökéletesen kirabolta és kiszipolyozta. Fillérekért kell árujaikat eladni jóvátétel fejében és hiába engedte el a Sz.U. gavallérosan a jóvátétel felét - a másik felét még évszázad alatt sem tudják a megszállott országok letörleszteni. Olyan nevetséges áron veszített mindent a Sz.U. amiért olyan kiéhezettek és toprongyosak az emberek, mert minden elképzelhető árucikk kell nekik. A felhívásban követelik kivonulás után röviddel - általános népszavazást kell tartani. Az ellenőrző bizottságban orosz kiküldöttek is részt vehetnek, beleszólási jog nélkül, csupán, mint megfigyelők. És minden állam állampolgársa presszió tól mentes szavazás alapján állapítsa meg, hogy milyen kormányformát akar magának és azzal társuljon, akivel akar.

Az orosz hadsereg annyira meg van már metelyezve, a nyugati eszméktől, hogy nem tudják sztálinék, hogy mit kezdjenek velük, ha egyszer arra kerülne a sor, hogy hazaszállítanák őket, bár még mindig az a lélek nélküli "barom-csorda" de a magasabb tisztek látják, hogy mi a differencia a nyugati és a keleti kultúra között.

Egyébként Sztálin "döglődik" agyvérzést kapott, állandóan 8-10 orvos szorgoskodik körülötte, de már hiába, megindult már az öldöklő harc az örökségért, hogy ki legyen a Sz.U. "vállalatvezetője". Küzd a vezérségért Szviridof, Vorosilov, Molotov, Berria a GPU. vezetője, aki millió számra végeztette ki az embereket, sőt maga Visinszki is aspiráns. Ebből a harcból csakis a szovjet diktatura bukása következhet be.

A magyar hadsereg teljes egészében megszállta a cseh határt a múlt hét elején. A megszállás úgy volt előkészítve, hogy egyetlen éjszakán teherautókonként megtörtént. Ugyanakkor a szovjet hadsereg felváltotta a magyar katonaságot a jugoszláv határon - ennek a kihatását rövidesen meglátjuk.

Egyébként Május 1-re az általános mozgósítás el van rendelve, hogy a rövidesen meginduló háború teljes felkészültségben találja.

Az 5 nagy gyár leégése természetes szabotázs cselekmény. A kiégett bányában éppen bevagonirozásra szánt 80 vagon bóraru égett el amely szállítmány a Sz.U.-nak volt szánva. A magyar kormány állítólag 2 millió Ft-t tüzött ki a gyújtogatók felkutatására jutalomképpen.

A továbbiak során elmondotta, hogy ő is egyike azoknak, akik a vidéki híreket beszerzik a szabadeurópa rádió adásainak számára. Elmondotta, hogy amerikai megbizásból ő vidéki hírszerző és híryanagait a Budapesten lévő felsőbb kapcsolatának továbbítja.

Don János.

Kiértékelés:

Az ügynök jelentése jó, elég részletesen lejelenti Komáromival való beszélgetését, hibája a jelentésnek, hogy keveset foglalkozik Komáromi hírszerző tevékenységével és azt is csak mellékesen jelenti.

Utasítás az ügynöknek.

Utasítottam az ügynököt, hogy igyekezzen tisztázni jelentésének azt a részét, hogy Komáromi hirszerző tevékenységet fejt ki és anyagait a "szabadeurópa" rádiója részére gyűjti. Ezen körülményt részletezze ki - arról készítsen konkrét mindenre kiterjedő jelentést.

Förög Ferenc
Förög Ferenc
év.főgy.
alezt.vez.

Barta Gyula
Barta Gyula
év.főgy.

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

Pestmegyei Osztály
II. alosztály.

Szigoruan Titkos. 182

Gépelte: B. Gy.
Készült: 2 pld.
Kapta : 1 pld. csopodosz.
1 pld. munk. dosz.

Adta: "Don János"
Vette: Barta Gyula áv. hdgy.
Idő: 1952 április 23.

Tárgy: Komáromi László ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. április 24.

Husvétvasárnapján találkoztam Komáromival, az öccse sógoránál, ahol beteglátogatás ürügye alatt megjelentem.

Rögtön új hireivel jött elő: Az amerikai követség felszólította Rákosi Mátyást, hogy a deportálásokat rögtöni hatállyal szüntesse be, mert retorziót alkalmaznak. A magyar kormány rendkívüli tanácsulást tartott és rögtön be is szüntette a deportálásokat. Péter Gábor a bizottság elnöke azonnal fel is oszlatta az ezzel foglalkozó bizottságot.

Az amerikai szenátus felszólította Trumannt, hogy rögtön mondjon le ne várja be a választásokat és adja átt helyét Eisenhowernek, mert Truman megszegte azt az ígérteét, ami arra vonatkozólag tett, hogy minden erővel odahat, hogy az oroszok április 1-én ürítsék ki a perem államokat: magyar, román, lengyel, cseh és keletnémetországot. Minthogy az ígérteének nem tett eleget távozzon a helyéről.

Sajnos több "hír" nem következett mert bejött öccse Komáromi Miklós nyug. vasuti főfelügyelő. Kellemetlenül összeszólakoztak, hogy László örökösen csak link híreket terjeszt, mire a vita végén kijelentette "tishti szavára" hogy soha az életben, senki előtt egy árva hangot politikáról sem bel sem külföldi vonatkozásban nem beszél. Együtt távoztunk el, egyenlőre anyira komolyan vette, hogy még az uton sem tudta belőle egy árva hangot sem kivenni, mindjárt azt felelte, hogy nála a tishti bessületszó szentség. Nem tudom, hogy meddig állja ki. Azóta aztán fel sem kereset ugy hogy azóta nem is láttam.

Kétségtelen, hogy ő egyike azoknak akik az amerika hangja és a Szabad Európa hirszerzője. Utazása közben összeszedi a a híreket beszél a vonaton mindenkivel, meghalga mindenkit, elraktározza magában a híreket amiket hall és továbbadja annak a barátjának aki az angol követséggel van összekötetésben. Annak a nevét semmi körülmények között sem hajlandó kiadni. De találkozik vele Budapesten.

Kétségtelen, hogy a munkásság nagy része elégetetlen, össze vissza beszélnek mindent, talán gyári vagy műhelytitkokat is, ezeket egymás között a vonaton megbeszéli utazás közben. Jó fülü ember nyugodtan kihalgahtatja, sok mindent kinámozhat belőle és nyugodtan tovább lehet adni a megbizóknak.

./.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /196

Egyébként viszonylagos nyugalom van. A téli problémák a meleg idő beálltával megszűntek. Az emberek nem panaszkodnak folyton valahogy úgy megnyugodtak a kedélyek. Sokszor lehetett halani a télen, hogy a folyó évben nem lesz elég kenyér mert a t.sz. cs-ék kezén számtalan maradt a föld, hogy kizöldült a határ ez az ostoba mese is megdőlt. A felelőtlen emberek meséjére rá-cáfolnak a tények itt is mint mindenütt. Most már ilyen problémák nem igen vannak. Nem is lenne itt nyugtalanság de valahogy az emberek félnek, valami háborus idegességi állapotban élnek, mindenki fél egy esetleg bekövetkező háborútól. Valahogy elég volt már a népnek két világháború, nem igen akarják a harmadikat, csak a csodavárók, akik a háborus konfliktus esetén szeretnék újra, régen elvesztett hatalmukat visszaszerezni s ezzel kapcsolatban akiktől valamilyen vélt sérelem érte őket, azokon majd bosszút állni, pedig csak sokan vannak akik minden nap csak egy háboruért imádkoznak.

"Don János"

Kiértékelés: Az ügynök jelentése jó. Hibája azonban, hogy több ferde politikai nézet van benne, ami az ügynök képzetlenségéből adódik. Hiba még, hogy egyes kérdéseket csak általánosságban tárgyal, holott azokat igen fontos lett volna kirészletezni.

Ügynök feladata: További felderítő munka Komáromi Személyével kapcsolatosan.

Görög Ferenc
Görög Ferenc
év.fhdgy
alosztályvezető.

Barta Gyula
Barta Gyula
év.hdgy.

Pestmegyei Osztály
II. alosztály

Szigoruan Titkos. 184

Gépelte: B.Gy.
Készült: 2 pld.
Kapta : 1 pld.csop.dosz.
1 pld.munk.dosz.

Adta: "Téglás"
Vette: Barta Gyula áv.hdgy
Idő: 1952 április 23.

Tárgy: Dr.Tóth Tibor és társai ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952 április 24.

Feladatom, hogy keresem fel Tóth Tibor plébánost és beszélgessek vele, a lakásáról rajzoljak léptekhelyes helyszínrajzot.

Április 14-én délután kerestem fel dr.Tóth Tibort. Jó ünnepeket kívántam neki. Jelen voltak még egy házaspár Kecskéről/Vargák/valószínű rokonság és még egy férfi volt ott. A lakásban néha Tevékenykedett Kató a házvezetőnő.

Körülnéztem a lakásban és emlékezetben megrajzoltam a ház alaprajzát. Amely ajtót láttam mind közönséges zárral van felszerelve. A IV.-es számú ajtón a záron kívül, felül még egy biztonsági zár van.

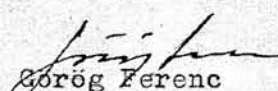
Kérdeztem, hol tartja az iratait. Azt mondta, hogy szerteszét a lakásban, itt is ott is. Neki nincsenek titkai és hiába is zárna bármit is, ha őt leakarják buktatni, egyszer egy pisztolyt, vagy géppuskát fognak a fiókjában találni ha éppen arra lenne szükségük. Azt mondta nekem, hogy furcsa kérdéseket teszek fel neki, noha én azelőtt vele nem beszélgettem sem politikai dolgot sem világnézeti dolgot.

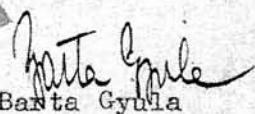
Ezután még arról beszélgettünk, hogy mi történt Lente Gáborral. Elmondottam, hogy Pestre helyezték és egy Makarenkó rendszerű iskolának lett a vezetője. Erre Vargáné megjegyezte, hogy Makarenkó egyik a legjobb orosz pedagógus volt. Különösebb beszélgetés nem történt. Az ott jelenlévő férfi megkérdezte, hogy eltudna-e a Magasépítőknél helyezkedni, amire azt feleltem, hogy csak fizikai munkára van felvétel. En megígértem, hogy megpróbálom a vállalat-hoz behozni.

"Téglás"

Kiértékelés: Az ügynök helytelenül közeledik Tóth felé. Beszélgetése közben több durva hibát követett el ami kijavításra szorul.

Ügynök feladata: Utasítottam, hogy Tóth Tibor két hét munlva ismét keresse fel, és minden feltűnő kérdés nélkül igyekezzen vele beszélgetést kezdeményezni.

Görög Ferenc
áv.fhdgy
alosztályvezető

Barta Gyula
áv.hdgy

ÁBTL -3.1.5. - O -9033 /198

Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

" Szigoruan titkos " 186

Adta: Bicskei Margit
Vette: Barta Gyula
Idő: 1952. május 7.

Tárgy: Tóth Tibor és társai ügye,

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. május 14.-

1952. május 16-án délután 3 óra után mentem a belső plébániára. Az irodában a főnöknél egy ismeretlen asszony ült, aki megjelenségkor távozott. Főnöknő kedvesen nyilvánította, hogy várt rám, és indítványozta, hogy siessünk, hogy minél hamarabb célhoz érjünk. Neki is van Tibor atyával elintéznivalója - mondta - és elővett egy kb. nyolcadives papirlapot, amelyen öt pontban fel volt jegyezve valami. Az irás fordítva volt és csak egy pillanatig láttam, úgy, hogy abból elolvasni semmit nem lehetett. Indulás előtt kihivott az udvarra, hogy nézzem meg a nyíló virágbokrokat. Amint kiderült ezt azért tette, mert az irodaajtót belülről szokták bezárni és az iroda mellett lévő plébános szobáin keresztül szoktak az udvarra jönni, vagyis, hogy ezeken a szobákon ne menjek keresztül.

A plébániáról az ő lakására indultunk, de közben betértünk a templomba, ahol egy 50 év körüli asszony és egy férfi térdepelt. Az asszony - amikor észrevett minket - suttogva felkiáltott " tisztelt főnöknő " - igen - válaszolt, levetkőztettek bennünket, de azért mi éppen úgy élünk, mint eddig. Az asszony még bemutatta neki a fiát és távoztak. Pár perc múlva mi is. / Az asszony Horváthné/.

A főnöknő Alkotmány-u. 16 sz. alatti lakására mentünk. Szobája nem különbejárata, a háziak egy szobáján mentünk keresztül, amely szobában van a folyosó bejárattal és itt jobbra tértünk. Az ajtó mellett lévő tükrön egy festett husvét-i tojás áll. Ezt mutatta és erről beszélt, hogy nézzem csak, egyik nővér / apáca / készítette, és mindenféle kedves jelzővel ellátta, miközben a szekrényhez ment, mondván, hogy magához veszi a még szükséges iratokat, amiket itthon felejtett.

Most újra neki indultunk az utnak, miközben az udvaron látott kutyáról mesélt, hogy az őt mennyire szereti. Majd megkérdezte, hogy mi újság Bicskén. Milyen a pártélet? Erőltetett - mondtam -. Igen, válaszolja - mindenütt így van. Már csak egy két emberük van, azok is kik, akik nem szeretnek dolgozni. A saját embereiket is leépitik. Mostmár rájönnek az emberek, hogy hová tartoznak. A lélek megköveteli a magáét. Ma is két házasságot hozott Tibor atya rendbe. Persze egyszerűbbeket, nem ilyen bonyolultat, mint ez. De bizzak Tibor atyába, ő mindent megtesz egy lélekért.

A Szolnoki-uti gyógyszertár előtt összetalálkoztunk Platz-néval, aki nagyon kérte a bocsánatot valamiért, s hogy a múltkor ideges volt / lakik: Szolnoki és Népkör-u. sarok/. A főnöknő, mint mondta jár hozzájuk. Továbbmenve, zöld egyenruhás, vállukon rangjelzéses leányokkal találkoztunk. Megkérdezte, hogy ezek a leányok oroszok-e, vagy magyarok.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 /200

A férfiakat már orosz egyenruhába bujtatták, válaszolt, hát nem csodálkozna ha már a leányainkkal is ezt tennék. S azért öltöztetik őket át, hogy megfosszák nemzeti jellegüktől és erkölcsüktől. Eleinte még borzad a magyar ember az orosz egyenruhától, de lassan megszokja.

Közben eljutottunk Tóth Tiborhoz. Lényegében ugyanaz folyt le közöttünk, ami Dobisnál, mert ennek alapján kerültem hozzá, s Dobis már tájékoztatta a dolgokról, azzal a különbséggel, hogy érezte a bizalmatlanságot, de politikai témáktól tudatosan eltért, amit azért nem is erőszakoltam, mert ha a bizalmába fogad ez úgyis megoldódik. Ő is leírta a dolgokat, de írógéppel, és ugyancsak írógéppel kiállított két példányban nyilatkozatot arról, hogy a két kislányomat, akik most reformátusok, kath. hitben neveljük, születendő gyermekeinket kat. vallásban kereszteljük, és egymást a vallás szabad gyakorlásában nem háborgatjuk. Ezt irassam alá a férjemmel két tanu előtt, az egyik példányt tartsam meg, s a másikat vigyem vissza.

/Férjem ezt nem írta alá, mert mondja ő a gyermekeiből nem katolikusokat, hanem kommunistákat akar nevelni. Hiába magyaráztam neki, hogy ettől a papirtól még nem lesznek katolikusok és a mai rendszerben az egyház nem kényszeríthető még az irás alapján sem, hogy annak neveljük őket, viszont ha ennek alapján kikerülne velük elhívetni, hogy az ő hívők vagyok - közelebb jutnék a célhoz. De így sem baj./

Nehéz helyzet ez - folytatta Tibor atya, és ő ebbe egyedül dönteni nem tud, hogy érdemes-e hozzá fogni, de van Pesten egy jogász ismerőse, attól kér felvilágosítást. 22-én megy Pestre, de 23-án szerdán ne menjek át, csak a következő szerdán, április 30-án. Érdeklődött, hogy édesanyám szokott-e templomba járni, és ígérte, hogy meglátogatja őt.

Beszélgésünk után a főnöknő és Dobis, akik eddig a másik szobában beszélgettek - átjöttek és még pár percig elbeszélgettünk. Kedélyesen tisztázva, hogy Dobistól Tóth hoz jöttem, s hogy ez még Tóthnak is fejtörő. Tóth megemlítette, hogy az ő kis hűgés ennyi időse mint én, ő is olyan fiatalon ment férjhez, s ő is Sári. A főnöknő és Tibor atya az utcai kapuig kísérték s bár a főnöknőt hívtam, hogy menjünk együtt, ő még munkájára hivatkozva ottmaradt.

Innen Fodornéhez mentem, majd Márfai Emmihez a gyorsíró-iskolába, ah aznap d.u. éppen szabadságon volt! Így másnap d.e. beszéltem vele melyszerint minden szerdán vár, az időpontot rám bízva.

" Bicskei Margit. "

Kiértékelés:

Az ügynök jelentése valószínű megfelel a valóságnak, mert az egybehangzó és már hasonló jelentései voltak. Egyébként jelentése jó. A kért nyilatkozatot nem engedtem átadni.

Ügynök feladata:

Utasítottam, hogy Tóthot ne keresse fel, mivel a kért nyilatkozatot nem adhatja át. Fodor Ferencnével beszélgessem és említse meg neki a nyilatkozatot.

Görög Ferenc áv.főnögy.
alosztályvezető.

Barta Gyula
áv.hígy.

1 péld. csop. d. 1 péld. m.dosszié.

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

" Szigoruan titkos." 193

Adta: " Téglás "
Vette: Barta Gyula
Idő: 1952. június 11.

Tárgy: Dr. Tóth Tibor ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. június 12.-

Feladatomban megtudni, hogy kikkel érintkezik és kikkel tart fenn kapcsolatot dr. Tóth Tibor plébános.

Június 1-én vasárnap délután 7 órakor elmentem a Széchenyi-uti iskola kápolnába, hogy ott megfigyeljem azt, kik veszik körül kikkel beszélget dr. Tóth Tibor plébános. Már 1/2 7-kor eljött a kápolnába, beültözött és megtartotta a litániát. Litánia utáni, misén is ott tartózkodott a gyónatató székben. Misa után néhány öregasszony ment hozzá valamiért, úgy hallottam, valami virág-ügyet beszéltek meg vele. Azután én hozzá léptem, üdvözöltem, csodálkoztam, hogy ott látott, kérdezte tőlem, hogy min-ek köszönheti, hogy eljöttem. Azt mondtam, hogy pünkösdőlni jöttem. Kérdeztem hogy van - köszönöm jól - felelte és elbucszott, hogy el kell mennie. Tehát nem tudtam vele semmit sem beszélni.

Június 8-an vasárnap délután kerestem fel, bélyeget is vittem magammal. Kató nyitott ajtót kopogásra és azt mondta - nincs otthon Tibor atya. Kérdezte, hogy miért keresem, azt feleltem, hogy megint gyűjtöttem bélyeget, azt hoztam el neki. Átvette, hogy majd átadja neki.

Este 7 órakor ismét elmentem a kápolnába, hogy megfigyeljem kikkel érintkezik. Amikor vége volt a misének Császár birónéval beszélgetett. Odamentem én is, de akkor Császárné már éppen bucsuzott és velem kezét fogott és azt kérdezte " hogy vagyok." Na szervusz - mondotta - és elsietett. Figyeltem és láttam, hogy Császárnéval együtt ment, de a plébánia kapujában egymástól elbucsztak.

Ma délelőtt 10 óra körül kerestem fel a lakásán. Egy-két szót váltottunk, hogy létem felől érdeklődött, - hogy lehet, hogy ilyenkor itthon vagyok, majd az óráját nézte és azt mondta: Bocsáss meg nekem egy beteghez kell mennem. Kikisért a kapun, kerékpárra ült és elkarikázott a Rákócziu. irányába. Így ezután a 2 hét alatt semmi pozitívumot nem tudtam vele megbeszélni. Nekem csak az tűnik fel, hogyha megkeresem, vagy felkeresem mindig valami dolga akad és elmegy, nem kívánja, hogy társaságába legyek.

" Téglás "

ÁBTL -3.1.5. - O -9033 /207

Kiértékelés:

Az ügynök jelentéséből kitűnik és már több jelentésből megállapítottuk, hogy Tóth Tibor feltűnően távollétra tartja magát az ügynöktől. Ezért az ügynöknek nincs meg a lehetősége arra, hogy Tóth Tibortól, illetve annak tevékenységéről hírvagyot tudjon szerezni, ezért szükségesnek mutatkozik egy időre Tóthról való leállítás és a csoportban lévő más személy felderítésének, illetve folyamatos tevékenységének megállapítása.

Ügynök feladata:

Utasítottam az ügynököt, hogy Komáromi László ceglédi lakost keresse fel, igyekezzen vele baráti kapcsolatot kiépíteni.

Görög Ferenc av.fldgy.
alosztályvezető.

Barta Gyula
Barta Gyula
av.fldgy.

Gépelte: V.G-ne
Készült: 2 példányban
Apta: 1 péld. cs.összié
1 " m.összié.

ABTL -3.1.5. - O - 9033 /208

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

" Szigoruan titkos." 1952

Adta: " Don János 2
Vette: Barta Gyula
Idő: 1952. június 11.

Tárgy: Komáromi László ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. június 12.

Folyó hó 8-án vasárnap felkeresett Komáromi László, magamhoz kérttem levélutján azzal az ürüggyel, hogy fontos beszélni valóm lenne vele. El is jött. Ki kellett valamit tanálnom: Mondottam neki - hallottam, hogy valami földalatti szervezkedés lenne Cegléden, amennyiben valami nexusa volna oda - igen szívesen bekapcsolódnék én is hátha valami hasznomat vehetnék. A leghatározottabban mondotta, hogy ilyenről nem tud, nem is hallott róla soha, sőt ha lenne is a legnagyobb örültségnek tartaná, ha valamilyen társaság ilyesmivel foglalkozna, mert ilyen dolog minden esetben kiderül annál is inkább, mert az Államvédelmi Osztály minden ilyen dolog feljelentőjének 10.000 Ft-ot fizet és teljes büntetlenséget biztosít a feljelentőnek még abban az esetben is, ha a feljelentő maga is részt vesz a dologban, márpedig ma nincs olyan magyar ember, aki 10.000 Ft-ért elne árulná még a saját apját is. Ő részéről kizártnak tart minden ilyen megmozdulási szándékot. Egyébként elsem tudja képzelni, hogy ki lehetne az a személy, akik körül valamilyen ellenállási mozgalom kikristályozódhatna. Harcosaink a legjobbjaink mind a börtönben pusztultak el, vagy emigráltak idejekorán.

Egyébként roppant sokat panaszkodott. Panaszai egyébként tisztán anyagi és személyei természetűek. Roppant nehezen küszködik a megélhetésért. Most állítólag 25 korcsmát becsuktak Debrecenben, ahová a bort szállították, alig pár korcsma maradt. Bor már alig van az országban, mind kivitték Oroszországba. Az itthoni fogyasztásra szánt bort úgy készül kukoricadara élesztővel és vízzel öszszeöntve, ezt megszinesítik és kész a bor.

Volt neki valami ismerőse még katonakorából, neki volt gazdasági tisztje, a nevét nem volt hajlandó megmondani, aki a harisnyaáosztónál van - ettől kapott hetenként cca. 200 pár selejt harisnyát és ezzel házalt Szolnok, Karcag, Kisujszállás, Debrecen, Kiskunfélegyháza és Kecskeméten. De már a legutóbb kapott kontingenst sem tudta elhelyezni, úgyhogy még a fele megvan, ezzel sem tud megkeresni hetenként 80-100 forintot, már nem is foglalkozik vele, mert nem üzlet. Most az az elképzelése, hogy Pesten csinál vevőkört, jó egynéhány házmestert felkeres és megbeszéli velük, hogy a háznak szállít valódi bort, mert most már ott tart, hogy formálisan éheznek a feleségével együtt, mert a közös öngyilkosságból már nem sok választja el őket, bár szeretné megvárni a demokrácia évét, végét.

./.

Egyébként ennek az élettartamát nem becsüli még egy évre sem azért, mert az óriási imperialista fölény napról napra jobban ki-domborodik már. Alig jelent meg Ridgewai Parisban, már Duclos és elvtársait lakat alá helyezték, már másnap és harmadnap, és Ridge-way megfogadta, hogy e úgy a francia, mint az orosz kommunista moz-galmat éppen úgy kiirtja csirájából, mint a japánt is helyesen felszámolta és semilyen körülmények között nem bír meg kommunista szervezkedést az imperialista világrészben Európában.

A Kelet- és Nyugat-Németország közötti 5 km-es határsáv megszün-tetését is követelték a nyugati hatalmak a Sz.U.-tól memorandum szerűleg, de még nem kaptak rá választ, mert akár van határsáv, akár nincs - naponta többszáz katonakötés német szökik át a nyugati övezetbe a szovjet hadseregbe való besorozás elöl.

Nagy vasuti katasztrófát említett Németországban, több mint 100 halott, 2400 sebesült, két vasúti munkásvonat ütközött egymásba. A vasút-állomás egész személyzetét elvitte az Államvédelmi Osztály. Állí-tolag a váltókezelőt már egyelőre kivették.

A napi programja: Reggel elutazik Debrecenbe, visz 15-20 liter bort, megérkezése után leadja valamilyik korcsmába, visszamegy a vasutállomásra, ott zsebből megédekel mindig hideg dolgot. A visz-szainduló vonatra felszáll. Megérkezése után itthon elmegy bort vásárolni, azt kiviszi a vasúthoz, beteszi a ruhatárba, hazamegy megvacsorázik és rögtön befekszik. Nem jár jelenleg sehova, mert állandóan Duclos faradt és olyan keveset keres, hogy sokszor probléma keletkezik köztje is. Igen keveset keres, nagyon le van törve és sikeresedett, máskor dőlt belőle a jó hír, most alig van kedve beszélni.

" Doa János "

Értékelés:

Az ügynök jelentéséből megállapíthatjuk, hogy önállóan nem tesz, kissé provokáció izű hangot használt, mely a jelentésének elején dolgozik ki, azonban a vele való beszélgetés során megállapíto-tuk, hogy erre Komáromi nem figyelt fel. Egyébként az ügynök jelen-tése, bár nem elég részletes, nem foglalkozik kellőképpen Komáro-mi hirszerző tevékenységével, jónak mondható.

Állás feladata:

Utasítottam az ügynököt, hogy pontosan állapítsa meg Komáromi közlekedési Budapesti utazásának időpontját és arról időben te-telezzen jelentést, továbbá folytasson tovább a hirszerző munkát Komá-romi hirszerző tevékenységére vonatkozóan.

Börög Ferenc av.fhdgy.
alosztályvezető.

Barta Gyula
av.ndgy.

Gépelte: V.G.-né
Készült 2 példányban
Kapta : 1 péld.cs.d. 1 péld.mu.d.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /211

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

02

11434 72-6
" Szilgoruan titkos." 34

Gépelte: V.G-né
Készült: 2 péld.
Kapta : 1 p.I/2 O.
1 " Pestm.O.

Tárgy: Dr. Tóth Tibor és Dukai
Julianna ceglédi lakosok
ügye.

Hiv.sz: Hajnóczkiné elvtrásnő.
1/2 péld

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. június 12.-

1952. január 31-én csoport dossziét nyitottunk meg a Cegléden lévő hinszerző csoport számára, akik ellenséges tevékenységet fejtenek ki, és a Cegléden állomásozó szovjet egységekről gyűjtöttek hianyagot.

A csoport egyik vezető tagja közé tartozik az eddigi megállapításaink szerint Tóth Tibor szül.: "zabadka 1914. anyja: Grandily Róza, rk. plébános, Cegléd Széchenyi-u. 75 sz. alatti lakos, aki Kecskemétről került Ceglédre, eredetileg pedig Jugoszláviai származású - szülei és közeli rokonsága jelenleg is Jugoszláviában tartózkodik, azokkal szoros levelezési kapcsolatot tart fenn. Ezenkívül dr. Tóth Tibor levelezési kapcsolatot tart fenn különböző imperialista államokkal, mint pld. Anglia, Amerika. Dr. Tóth Tibor a meglévő anyagaink szerint jobboldali demokrácia ellenes beállítottságú személy, aki bár az utóbbi években kijelentéseinél igen óvatos, azonban az 1947. 1948-as években a templomi szöszéket arra használta fel, hogy onnan kormány, párt és Sz.U. ellenes propaganda beszédeket tartson. Nevezett az 1948-as Mindszenty letartóztatás után igen aktív tevékenységet fejtett ki a Mindszenty melletti propaganda terjesztésében, így pld. 1949. januárjában egy lelki gyakorlatot tartott, mely 3 napos volt, a Budapesten lévő Manréza épületében. Vagy pld. pártellenes kijelentéseire, melyet a szöszéken tett meg, jellemző az 1949-ben tett kijelentése, mikor is elmondotta, hogy : " jöjjetek a templomba, hiszen ide haza jöttök és ne olyan helyeket vállasszatok, mint a Rákóczi-ut." /A Rákóczi uton van az M.D.P. ceglédi szervezete./ Az utóbbi időben Tóth Tibor tevékenysége arra irányult, hogy széleskörű kapcsolatot létesítsen a Cegléden lévő klerikális beállítottságú személyekről. Ezen személyek nagyfokú érdeklődést fejtenek ki Tóthnal az élükön a Cegléden állomásozó szovjet egységek iránt, ami a szovjet elhárító szerveknek is feltűnt. Megállapításunk szerint 1951. április 12-én dr. Tóth Tibor, Dr. Taraba József paptársával együtt egy ceglédi nő lakásán összejövetelet rendezett, melyen megjelent több ismert jobboldali, klerikális beállítottságú asszony. Az összejöveteleten dr. Tóth Tibor jegyzeteket készített az ott lefolyt beszélgetésekről. A beszélgetés tárgya a - Cegléden állomásozó szovjet egység volt, ennek keretén belül kérdéseket tettek fel a nőkhöz, hogy hány tankot láttak, milyen fegyvereket láttak és általában kikérdezték a nőket a szovjet alakulatokról. Tóth Tibor érdeklődött még az iránt is, hogy milyen új gyárak épülnek, valamint hogyan folyik ott a termelés. Ez időtől kezdve hasonló összejöveteleket rendszeresen tartottak, melyen a nők beszámoltak a szovjet hadseregről végzett felderítésük eredményeiről. Tóth Tibor tevékenységénél megemlítendő, hogy " Téglás " fedőnevű ügynökünk beszervezésekor elmondotta és gyanúsított jegyzőkönyv-

•/.

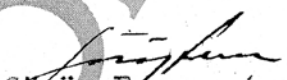
ÁBTL 3.1.5. O-10341 3.

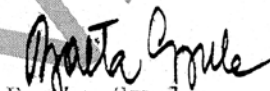
ben beismerő vallomást tett arról, hogy Dr. Tóth Tibor összehozta egy C.I.C. ügynökkel. Tóth és a C.I.C. ügynök közötti kapcsolat ezideig még nincs felderítve. Tóth szerint ezen C.I.C. ügynököt miután az őt felkereste és be akarta szervezni - elküldte azzal hogy nem hajlandó vele tárgyalni, mivel azt nem ismeri, nem tudja hogy kicsoda és fél attól, hogy esetleg provokációval áll szemben.

"Bicskei Margit" ügynökünk jelentése szerint Tóth Tibor egy nyilatkozatot akart tőle venni /a nyilatkozat birtokunkban van/ melyben az ügynököt arra akarta rávenni, hogy tanuk előtt kijelentse, hogy gyermekeit vallásos környezetben fogja nevelni és abban semilyen belszólás, sem az anya, sem az apa részéről nem lesz. Itt megemlíteni kívánom, hogy az ügynök párttag, férje vezető funkcióban van. Tóth Tibor az aláírt nyilatkozatot az ügynök ellen kompromitáló anyagként igen jól fel tudta volna használni, Tóth által való beszerzése esetén.

Az említett női csoportnak egyik vezető tagja Dukai Julianna szül: Szenttamás 1907. jan. 4-én, volt szerzetesrendi főnöknő, jelenleg plébániai tisztviselő, lakik: Cegléd VI. ker. Alkotmány utca 16 sz. alatt. Dukai Julianna 1947-től tartózkodik Cegléden ahol a Pesti-u. 4 sz. alatt lévő zárdában volt főnöknő. Szerzetesi neve "Mária Amancia" volt. A főnöknő vezetésével szentiaárs órákat tartottak rendszeresen hetenként különböző kongreganisták lakásán, melyen igen nagy számmal jelentek meg. Ezen szentírás órákat állítólag röviddel ezelőtt beszüntették, mivel Taraba kanonok erre határozott utasítást adott. Az utolsó szentírás órán Dukai Julianna, sirva pucsuzott el a kongreganistáktól azzal, hogy ma tilos minden gyülekezés - ezt nem engedik meg és ezért mindenki a templomba, vagy otthon végezze el kongregációs imáit, mert be kell látni, hogy nem szabad a hatóságokkal ellenkezni. Megállapításaim szerint Dukai Julianna igen gyakran elutazik Ceglédre. Megállapítottuk, hogy rendszeresen jár Szegedre, azonban ottani tevékenysége ismeretlen. Dukai Juliannáról megemlítendő, hogy teljesen szélsőséges, jobboldali beállítottságu személy, szovjetellenes. Ezt az alábbival kívánom alátámasztani:

Bicskei Margit 1952. május 7-én adott jelentéséből kivonat: "A Szolnoki-úti gyégyesztár előtt összetalálkoztunk Placznéval, aki nagyon kérte a bocsánatot valamiért, és hogy a multkor ideges volt. A főnöknő amint mondotta - jár hozzájuk. Továbbmenve zöld egyenruhás vállukon a rangjelzéses lányokkal találkoztunk. Megkérdezte, hogy ezek a lányok oroszok-e vagy magyarok. A férfiakat már orosz egyenruhába bujtatták válaszólt, hát nem csodálkozna, ha már a lányainkkal is ezt tennék, és azért öltöztetik őket át, hogy megfosszák nemzeti jellegüktől és erkölcsüktől. Eleinte még borzad a magyar ember az orosz egyenruhától, de lassan megszokja." Dukai Julianna jelenleg Taraba kanonok mellett a belvárosi plébánián dolgozik, mint tisztviselő. Ezt arra igyekszik felhasználni, hogy a plébániát valamilyen okkal felkereső női személyeket agitálja a vallás érdekében.

Görög Ferenc av.fhdgy.
alosztályvezető.

Barta Gyula
av.hdgy.

Államvédelmi Hatóság
Pestmegyei Osztály.

Gépelte: H.S.-né alldgy.
Készült: 2 pld.
Kapta: 1 pld. I/3 O. vez.
1 pld. Pestm. O.

"Szigorúan titkos"

Tárgy: "Susogók" csoportdosszié-
ről rövid összefoglaló-
jelentés.

J e l e n t é s.
Budapest, 1952. augusztus 26.

1952. február hó 4-én nyitottuk meg a "Susogók" csoportdossziét, melyben dr. Tóth Tibor ceglédi rk. plébános és társai tevékenységéről beérkezett jelentéseket gyűjtöttük össze.

Előzetes értesüléseink alapján dr. Tóth Tibor ceglédi lakos és több társa a Cegléden állomásozó szovjet hadsereg és magyar hadsereg ellen ellenséges tevékenységet fejtettek ki. Az ügyben négy ügynöki kapcsolatot létesítettünk, akiket részben kiemeltünk, részben bevezettünk, azonban az ügyre vonatkozó érdemleges jelentéseket az ügynökségtől a csoport tevékenységére vonatkozóan nem kaptunk. Így pillanatnyilag a csoport állítólagos ellenséges tevékenysége ezideig még nincs tisztázva. A jelenlegi munkát megnehezíti az, hogy az ellenséges csoport vezetőjét dr. Tóth Tibor plébánost néhány héttel ezelőtt a váci püspök utasítására Ceglédről Bugacra helyezték át. Így Tóthra vonatkozóan újabb adatok beszerzése nem áll módunkban.

Munkánk folyamán a csoportdosszié tagjai közül mint hírszerző tevékenységet kifejtő személyt felderítettük Komáromi László Cegléd Kisfaludy utca 5.sz. alatti lakost, aki a felszabadulás előtt a Horthy-hadseregben mint vezérkari ezredes teljesített szolgálatot.

Komáromi László szül. Miskolc 1885 február 20. anyja Afonyi Antónia, Cegléd I. ker. Kisfaludy utca 5. sz. alatti lakos.

Földbirtokos családból származik. Fiatalon katonai iskolába került, majd annak elvégzése után 1908-ban hadnagy lett. Több helyen teljesített szolgálatot, így Pépán, Pécsen, Vácott, majd 1911-ben Bregensben, majd 1912-ben Innsbruckba került. 1913-ban a Honvéd Felsőtiszti Tanfolyamot végezte el. Nevezett résztvett az első világháborúban, ahol rövid idő alatt mint százados ezredparancsnok lett. 1921-től 1923-ig a Honvéd Hadi-Akadémiát /vezérkari iskola/ végezte el. 1924-ben a Honvédelmi Minisztériumba került, majd innen Miskolcra az ottani Hadtestparancsnoksághoz. 1925 novemberében vezérkari törzstiszti vizsgát tett, mely után őrnaggyá léptették elő. 1930-ban Nyíregyházán huszár ezredparancsnok volt, majd még ez évben nyugdíjba ment. Penyigén telepedett le, ahol kb. 500 kh. birtokán gazdálkodott.

././ ABTL -3.1.5. - O - 9033 /210

1942. decemberében ismét szolgálatba rendelték be és Innsbruckba helyezték, ahol honvéd katonai parancsnok lett. 1944-ben tényleges állományba került mint ezredes. 1945 májusában Innsbruckban amerikai megszállás alá került, majd innen 1946 végén Magyarországra utazott és Cegléden telepedett le. 1951-ben a szovjet Lőexportnál helyezkedett el, majd innen néhány hónap múlva elbocsájtották. Azóta nevezett látszólag borfeketézéssel foglalkozik. Rendszeres utazásai vannak, így többek között naponta lejár Debrecenbe és minden héten egyszer szombati napon Budapestre utazik. Nevezett ezenkívül többi vidéki várost keres fel, így többek között Visegrádra is utazott, ahol kapcsolatai vannak.

Komáromi László "Don János" és "Lévai" fedőnevű ügynököknek rendszeresen közli a "Szabad Európa" rádió által bemondott rémhíreket, melyekhez kommentárt fűz azzal, hogy a jelenlegi rendszer nem tarthat soká és azt rövidesen meg kell változtatni. 1952. január 20-án vasárnap délelőtt "Lévai" fedőnevű ügynökünk jelenlétében egy több tagból álló társaságban hasonló rémhíreket terjesztett. Ügynökünk felvetette neki, hogy honnan tud ilyen jó híreket beszerezni, mire Komáromi a következőket válaszolta: "Van egy emberem, aki biztos értesülésből tudja. Egy olyan ember, aki az amerikaiaknál van és ő mondta. Az amerikaiak felszólították, hogy ezeket a híreket mondja meg barátainak, hogy legyenek nyugodtak, nemsokára meg fognak indulni, még ebben az évben."

Egy másik alkalommal 1952 márciusában közölte "Don János" fedőnevű ügynökünkkel, hogy kapcsolatot tart fenn Budapesten egy táblai tanácselnökkel, aki perdekül beszél angolul és az USA. követségnek szolgáltat adatokat, ahonnan azért megfelelő mennyiségű dollárokat is kap.

1952. március 23-i jelentés szerint, melyet "Don János" adott, Komáromi László elmondotta az ügynöknek, hogy budapesti kapcsolata, aki törvényszéki tanácselnök igen nagy befolyással rendelkezik különböző hivatalos helyeken és a legálisán szerzett hirtanyagokat ellenséges megbízóival is közli. Elmondotta erről a kapcsolatáról, hogy az az amerikaiakkal oly formában tartja fenn az érintkezést, hogy egy előre megbeszélte espresszóba beül, ahol várakozik, majd egy bizonyos idő után ott megjelenik egy személyautó, amibe az illető beszáll, melyen kikocsikáznak a városon kívül és utközben referál. Soha semmiféle jegyet nála nincs, mindent fejből mond el.

Komáromi László 1952. március 23-án Zákó tábormok felhívását népszerűsítette a következők szerint: Zákó tábormok felhívást intézett a magyar honvédséghez, hogy szabotáljon és ne harcoljon a magyar kormány rendeletére a Szovjetunió mellett. Egy rövidesen bekövetkező világháborúban nem a saját érdekeiért harcol, hanem a szovjet világhatalom pozíciójáért. Egyébként is a szovjet parancsnokság a magyar hadsereget feltörő kosnak és agybtölteléknek kívánja felhasználni. Ugyanekkor beszélt arról, hogy Magyarország területén sorozatosan követnek el szabotázs cselekményeket,

199
így pl. az újpesti bányában 80 vagon bevagyonozására szánt bóraru égett el, mely Szovjetunióknak volt szánva.

Ugyancsak ezen a beszélgetésen mikor egész bizalmas hangulat alakult ki az ügynök és közöttük elmondotta "Don János" ügynöknek, hogy ő is egyike azoknak a személyeknek, akik a Szabad Európa rádióadásai számára a vidéki híreket szerzi. Elmondása szerint az amerikai megbízásból csinálja és az összegyűjtött anyagokat Budapesten lévő felsőbb kapcsolatának továbbítja.

Komáromi személyére vonatkozóan eredeti dokumentumaink vannak, mely szerint nevezett 1945-ban kapcsolatot tartott fenn a HAUT COMMISSARIAT DE LA REPUBLIQUE FRANCAISE EN AUTRICHE /mission de controle, section de personnes de places/ így feltehető az, hogy fenti szerv, mely ügyét intézte hazaszállítására vonatkozóan, hogy őt valamilyen formában az MHBK részére beszervezték. Ugyancsak eredeti dokumentumaink vannak arvonatkozóan, hogy Innsbruckban állomásparancsnok volt és mint ilyen később az amerikaiakkal tartott fenn kapcsolatot.

Tekintettel arra, hogy a csoport többi tagjaira vonatkozóan ilyen adatokat nem tudunk beszerezni, melynek alapján az ügyet realizálni tudnánk, és így a csoportdosszié további vitelére egyelőre lehetőség nincs, amire hozzájárul az is, hogy dr. Tóthot elhelyezték, így Komáromi László személyével kapcsolatosan javaslom az operatív munka meggyorsítását és annak realizálását.

Takács Ferenc
/:Takács Ferenc:/
áv.fldgy.
osztályvezető.

Barta Gyula
/:Barta Gyula:/
áv.fldgy.

AVH. Pestmegyei Osztály
I-s alosztály.

"szigorúan titkos" 109

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /223

Adta: "Téglás"
Vető: Sz. Hargitai József év. hdgy
Idő: 1952. szept. 4.

Tárgy: Tóth Tibor plébános ügye.

J e l e n t é s.

Budapest, 1952. szeptember 4-én.

Feladatom felkeresni Tóth Tibor plébánost és megtudni, hogy át-
helyezték-e?

Felkerestem aug. 27-én délután a lakásán. Otthon találtam, mert
vasárnap jött haza Bugacmonostorról, az új munkahelyéről.
Megkérdezte, hogy igaz-e hogy át helyezték? - Azt mondta, hogy
jól értesültem, mert tényleg áthelyezték Bugacmonostorra egy pusz-
tai plébániára. - Azt mondta, hogy ennek örül, mert legutóbb
kikesték az ujságban. A vidám vásár megnyitása alkalmával Nagy
János azt mondta újsápi beszédében, hogy Tóth Tibor egy kulák,
és a nagybátyja egy ő. Frankmann, és Csörcsik barátja. Ezt nagyon
szokott vette Tibor atya! - Azt mondta - ő nem bántott senkit, nem
ártott senkinek, a könyveket mindég felolvasta a püspök és a
püspöki hivatali utasítása szerint végezte munkakörét, mégis ki -
kezték.

Igy mint is a püspök utasítását teljesíti, amikor átvész egy
munkahelyet, holott tud olyan plébánosról, akhez szemben helytelen
kedik a püspök parancsai.

Nekem az a meglátásom, hogy Tóth Tibor plébános nagyon fájlalja,
hogy áthelyezték, csak az ő helykeségével fitogtatja, hogy
mennyire tisztelőben tartja a felettségét és annak utasításait.
Kérdezem hogy mi az oka az áthelyezésnek? Azt mondta, hogy
fogalma sincs. Megkérdeztem, hogy nem-e a ceglédi rendőrkepi-
tanának volt az a műve, mert amelött 2 évvel ezal. ő nagyon
felvágott. - Erre azt felelte, hogy a kapitány őt gerinctelennek
mondta és ezt kérte ki magának, és ha neki bárki ilyent mond,
- az őt sérti, mert ő nem gerinctelen- és azt kikéri magának.
Azt mondta, hogy őt talán a Párt a Nagy János mondta. El,
mert ő Nagy elvtársnak volt az utjában.

Azt mondta, hogy mondjam meg az elvtársnak, hogy ő nem sajnálja a
ceglédi plébániát itt hagyni, mert ő Bugacmonostoron is pap és
leaz. - és ott is csak misézni fog és apapi teendőit fogja végrehaj-
tani és ott sem fog senkinek sem ártani és nem fog senkinek sem
utjában állni. Mondtam neki, hogy nem fél-e vele menni, mert ugy
hallottam, hogy 1919-ben a papot agyon verték. - Azt mondta, hogy
őt Cegléden is agyon verhetik. Nem fél a haláltól, mert neki nincs
haragosa nem bántott soha senkit. Tudja, hogy egyszer mindenki
meghal és neki is meg kell halni.

Nekem az a benyomásom, hogy reás valóért nehéznel, mert szinte
darcásan beszélggett velem és csak a kérdésemre felelt, holott
máskor baráti hangon lebeszélgett ismerős-ink felől, vagy munkám
felől érdeklődött.

"Téglás"

Megjegyzés: Az ügynök pótlólag irt jelentésre fel-
adatott nem kapott.

Sz. Hargitai József
áv. hdgy.

Gépelte: SE. áv. inrok.
Készült: 2 pld. ban
Kapta : 1 pld. m.
1 pld. obj. d.

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGALOM
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /224

Államvédelmi Hatóság
Pestmegyei Osztálya.

"Szigoruan titkos" 202

Tárgy: Dukai Julianna volt szerzetes
főnök, ceglédi lakós környezet-
tanulmánya.

J e l e n t é s

Budapest, 1952 szeptember 18-án

Dukai Julianna, szül. Szenttamás /Jugó./ 1907 január 4-én, apja: Dukai Péter Pál, anyja: Szlivác Anna, volt szerzetes házfőnök, jelenleg a ceglédi plébánián tisztviselő, Cegléd Alkotmány-u 16 szám alatti lakós, előző lakhelye Cegléd Pesti-ut 4 szám alatti zárdá.

Apja Szenttamásiban, mint festőmester dolgozott 1932 évben bekövetkezett haláláig. Anyja aki szintén iparos családból származik a háztartáson kívül más foglalkozással nem birt, Szenttamásiban él rokonai támogatásából.

Két testvére volt. Dukai István szücsmester volt Szenttamásiban, akit 1945 évben egyenlőttek, mert ellenállt az akkori hatóságoknak. Másik testvére Dukai Béla ügyvédet, ugyancsak a hatósággal való szembehelyezkedés miatt letartóztatták, majd később -nem leellenőrzött adatok szerint- szabadonbocsájtották és jelenleg is folytatja praxisát Szenttamásiban.

Dukai Julianna 1914 évben a kalocsai szerzetesrendbe került, majd 1933 évben mint szerzetesnő Kiskunfélegyházára ment az ottani rendházba. 1947 évben helyezték Ceglédre, mint hittanárt az egyházi iskolába. Az iskolák államosítása után megszűnt a hittanári működése és mint szerzetesnő élt a zárdában először, mint házfőnök helyettes, később pedig házfőnök, 1950 év őszéig, amikor a szerzetesrendek fellettek oszlatva.

A szerzetes rendek feloszlata után Juhász István nyug. vasutas, kizárt jobboldali szociáldemokratához került, aki kevés szállójének megművelésével foglalkozik. Bejelentett lakása jelenleg is Juhász Istvánnál van. Ugyanebben az időben került Dr. Faraba ceglédi rk. plébános mellé, ahol adminisztratív munkát végez a plébániai hivatalban.

1951 február hónapban hálózati jelentést kaptunk, hogy Dukai Julia volt szerzetesnő családlátogatásokat tart és egyesek gyermekeit vallásoktatásban részesíti. Családlátogatásai során vallásgyakorlásra buzdítja a látogatott személyeket. Ilyen családlátogatások alkalmával több esetben megjegyezte, hogy a látogatásairól senkinek ne tegyenek említést, mert neki ezt nem szabad és ha megtudják a hatóságok kitiltják a városból. Abban az időben -a hálózati jelentés szerint- legsűrűbben látogatta Szenci Károly kulák cegléd Szol-

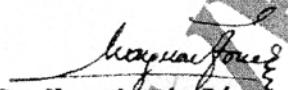
./.

noki-uti, Horváth Sándor asztalossegéd, aki Amerikában élt sokáig Cegléd Felszagi-ut 21 szám alatti, valamint Bálint János középparaszt Cegléd Kisfaludi-uti lakókat. Ezek közül tudomásunk van arról, hogy Szenci kulákkal jelenleg is kapcsolatban áll. Az illegáli hitoktatás terén kifejtett tevékenységéről 1952 július 19-én konkrét formában meggyőződünk Németh Mária ceglédi lakosn keresztül Németh Mária kapcsolatban volt Platz Gyuláné ceglédi lakóssal, aki nál egy horthy képet látott, amiről a rendőrségen megtette a jelentését. Platz Gyuláné férje ezért és más elkövetett cselekményért őrizetbe lett véve. Őrizetbevétele után tudomásunkra jutott, hogy Németh Mária, Dukai Julianna felelőségre vonta, hogy miért jelentette fel Platz Gyulát. Ezzel kapcsolatban Németh Mária jegyzőkönyvileg kihallgattuk, aminek során elmondotta, hogy Platz Gyuláné szoros kapcsolatban áll Dukai Juliannával. Egy esetben Németh Mária megemlítette Platznének, hogy ő még nem gyönt és szeretne abban részt venni. Platzné ennek alapján szólt Dukai Juliannának, aki hitoktatási órákat tartott Németh Máriaéknak a gyónás előkészítése végett.

Ugyancsak 1951 február hónapban az akkori ceglédi AVH. Kirendeltség vezető három levelet kapott Almási Sándor levélkihordótól, hogy azt nézzék meg mert neki Dukai gyanús. A kirendeltség a levelet le másolta és azt visszaadta a levélkihordónak. A levelek Kiskunféleg házáról Evance nevű szerzetesnőtől, Vácról egy paptól és Bajáról egy Vali nevű volt szerzetesnőtől érkeztek. Mindegyik levélíró jókívánatait küldi és sok sikert a további hitmélyítő munkájához. Különbözőbb a levelekben nem volt. Ugyanebben az időben értesültünk hálózati utón arról, hogy Dukai 2-3 hetenként Jugoszláviából levelet kap és ő is irni szokott. Hasonlóképpen kapott levelet és csomagot egy ceglédi rokonától, aki még a háboru előtt Amerikába ment ki és jelenleg Venezuelába tartózkodik.

Hosszabb időn keresztül összefogta a kongregalistákat és azoknak minden esetben másik lakásán ugynevezett "szentírás" órákat adott. Ezeket az összejöveteleket f.év. március hónapban szüntette be, a kongregalistáknak tett elmondása szerint Dr. Taraba határozott utasítására, mert nem szabad gyülekezni és nem szabad a hatóságokkal szembehelyezkedni. A hálózati jelentés szerint ezeken a kongregalista összejöveteleken határozottak kijelentette, hogy a politikai kérdésektől tartózkodjanak. Hasonlóképpen kaptunk jelentést arról, hogy nők részére is tartott összejöveteleket különböző ügyek alatt, azonban ez még leellenőrzve nincsen így nem tudjuk, hogy hól milyen formában és milyen céllal.

Jelentéseink szerint kapcsolatban van Tóth Tibor rk. plébánossal, aki Kecskemét mellé lett helyezve az elmúlt hónap folyamán, valamint Dr. Taraba plébánossal, Komáromi László volt honv. ezredessel és Halin volt rendőrkapitánnya. Ezeket tulmenősen széleskörű ismerettséggel rendelkezik a parasztság körében főleg a kulákok között

Sz. Hargitai József
év. hdgy.

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
II. alosztály.

Szigorúan titkos !

Gépelte: AJ.-né áv.I.o.st.
Készült 2 példányban.
Kapta: 1 péld.csep.do.
1 pl.munka.do.

Adta: Lévai.
Vette: Barta Gyula áv.hdgy.
Idő: 1952.szept.17.

Tárgy: Komáromi László ügye.

J e l e n t é s .

Budapest, 1952. szeptember 18.

Folyó hó 11.-én Laci bácsi felesége felkeresett lakásomon és kért hogy a felkinált bort szállíthatom és naponta 15 litert átvesznek. Első alkalommal 14.-én vasárnap este 9 h-ra kérték, hogy vigyem lakásukra. El is vittem 15 litert. Tekintettel arra, hogy késő volt mentegedőztek ne haragudjak, hogy ilyen későn, de ilyenkor vasárnap el szoktak menni az ismerősükhöz. Amint később elmondták Fésüs közjegyzőékhez járnak Hunyadi u.18. Hangzottak, hogy ezután korábban vigyem, mert nagyon fáradt és lefekszik. F.hó 15-ig, 16.-án korábbi időpontban jelentem meg és hosszan beszélgettünk, a leggyteljesebb közvetlenséget tapasztaltam.

L: Kérdezte, hogy hallottam-e a dunakeszi lőszergyár felrobbanásáról mert nagyon nagyarányú volt és ugyanakkor Álagon a pályaudvaron 3 lőszeres vagon robbant fel. Oriási az elégedetlenség az országban és feltétlen földalatti munka folyik. De nagyon kell vigyázni mert mindenütt vannak besugók ezért vigyázz, hogy ...beszélj, hallgass.

E: Laci bátyám, ilyen országban ahol annyi az elégedetlen ember könnyen akadnak mindenre elszánt emberek, hát gondoljunk csak magunkra. Mi nem ezt mondjuk inkább pusztuljon minden, mint így maradjon.

L: Így nem de nagyon kell vigyázni, hogy mit beszél az ember, ezeknek az egész rendszerük a besugáson alapszik.

Aljas gazemberek, az embereket kinnözzák, a börtönökben, Márianosztrán mielőtt a rabok sétálni mehetnek, a folyosón homlokkal neki kell támaszkodni a falnak. Akinek észre veszik az örök, hogy nem ér a feje a falhoz annak egy téglát kell odaszoritani és ha kiesik, kezét lábát összekötözik 30 kg-os láncsal és egy napig kell így lenni. Az összes szádista betegeket az ÁVO és a börtönörök közé osztották be. Az a cél, hogy Magyarországot kipusztítsák.

Az asszony: Ezt a zsidóság csinálja velünk. Ott van Finnország, miér nincs ilyen borzalom, pedig az oroszok ott is voltak.

L: Debrecenben a főpincér mondotta nekem /a vasúti restiben/ hogy egy 40 év körüli hölgy jött be és ebédet kért, de mondta, hogy nincs pénze és a nevem br. Kornel Aliz, itt vagyok a Hortobágyon, 4 óra el távozást kaptam, adjon egy ebédet. Szó nélkül a főpincér megengedette a nő pedig ezt mondta, jól jegyezze fel a nevem, még vissza fogom fizetni.

E: Ilyen történetekkel és izzó gyűlöletet megrázó szidalmakkal beszélget a Laci bácsi. Elmeséli, hogy az egyik földbirtokos batátjának, akit feleségestől több évre be vannak zárva, három gyermeküket a volkocsisaik nevelik. Panaszodik, hogy félő, mert a bort már nem akarják átvenni Debrecenben és most Pesten próbál keresni helyet.

" Lévai."

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033 /250

Államvédelmi Hatóság
Pestmegyei Osztály
I- s alosztály.

229

"Szigoruan titkos"

Adta: "Levgy"
Vette: Kurgitai József av.hdgy
Idő: 1952. okt. 9.

Tárgy: "Lacibácsiról" jelen-
tés. "Cegléd"

Jelenlétes.
Bpest, 1952. október 9.-én.

Konradoni Levele

Az elmúlt héten Lacibácsiról keletre nap látogatásával minden este találkozottam. Beszélgetésein alkalmával sokat mesél az ő fiatal kori élményeiről. Ezt én úgy igyekeztem irányítani, hogy kémfőnöki ideje alatt történt dolgairól beszéljen, és ezzel én az én rendkívüli érdeklődésemet mutattam meg, ezt akarva elérni, hogy engem, mennyire érdekel és hogy milyen készséget tanusított. - Ezt ő vette észre. - Eredményt úgy érzem értem!

Amikor ezen kérdésről már mélyebben beszélgettünk és én hivatkoztam, erre hogy milyen érdeklődést olvastam a hírszerzés történetével kapcsolatban felvetettem azt, - hogy mennyire könnyű lehet itt Magyarországon kémkedni, mert igen sok az elégedetlen ember. "Lacibács" azt felelte, ne hidd, sőt nagyon is nehéz, mert az AVH nagyon éber és pénzért, ugyanis jól meg vannak fizetve, próbálni akarnak minden körülmények között. - Azonban elmondok neked valamit, hogy mégis hogy folyik itt a hírszerzés. - Egy illető akivel többször találkoztam az internálótáborokat látogatta, szabályszerűen felszerelt igazolvánnyal. Egyszer az ilyen tábor a minisztérium olyan igazolványával kereste fel, mellyel a tábor egészségügyi béréndezését ellenőrizni volt köteles. Máskor pedig a gyógyszer ellátást ellenőrizte. De mindenesetben mindég minisztériumi papírral felszerelve. Kérdeztem, hogy tud ilyeneket szerezni? Megvan a hálózata. Az angol követség egy attaséja egy bizonyos módon ezeket a jelentéseket felveszi és a következő feladatot megadja. - Rendkívüli nagy intelligenciát követel a munka, csak magasabb képzettségű egyéneket alkalmaznak. Eppen ezért mert nagyon éber a rendőrség csak olyan egyének lehetnek az állományba, akik személyesen tudnak érintkezni a diplomatakkal. Tehát feltétlenül perfekt angol ismeret. -

Te láci barátom! Én nem tudom komolyan felvenni az illet, aki neked csak így ezt elmondotta? - Ugy meghökkenve nézett rám! Ez igen is komoly, egy nagyon jó régi barátom, volt főtanácsos az illető, aki engem is beakart vonni ebben a munkában, de csak az volt az akadály, hogy nem tudok jól angolul. - Folytatva monda tovább. - Most aztán egy pár hónapja nem találkozottam vele, mert ismeretlen vidékre ment, - Gondolom azt, hogy gyanút fogtak és nyomozták. -

Én ezután enn firtattam a kérdést, hagyttam az öreget hogy beszéljen, amiről akar tovább. Mesélte a fiatal kori aktív tevékenységét stb. Megint figyelemztetett, hogy nagyon vigyázzal és senki előtt ne beszéljék, tanuliam meg az elfegyelmet. Ő megteszi azt, hogy Cegléd-től-Bpestig egy szó sem szól senkihez pedig sokszor nagyon érdekes társasága van, csak azért, nehogy belemelegedjen a beszélgetésbe és abból következtesse nek.

ABTL-3.1.5. - O - 9033 /245

Az ilyen önfegyelmre nagy szükség van és ezt én ezt írtam ki, amikor magasrangú feljebb valók közvetlen saigálatában éltem.

"Havay"

Találkozó: 1952. okt. 9.-án Cegléden.

Ertékelés: Az ügybenelőrehaladás történetéről, hogy Komáromi úrról beszél, hogy végleg hogy folyik a kémkedés. Megemlíti a kapcsolatát és mint olyan, aki ezzel aktívan foglalkozik. Az ügynököt a kérelemben szükséges magatartásra oktat

Utasítás: Tekintve, hogy az ügynök előreláthatóan 2-3 hétig Bpsten utazik elutazás előtt keresse fel, Komáromit és beszéljen vele, érdeklődjön a körülményeiről, beszéljen vele, érdeklődjön tőle azt, hogy most az országban hol helyezkedik meg és fordulni, és sok mindent fog látni. Említsen meg, hogy merre fog menni és tegyen fel olyan kérdést, hogy nem akar valamilyen ismerősének üzenetet küldeni.

Találkozó: Mivel bizonytalan a visszaérkezés, ha Bpsten jár telefonon jelentkezzen. Ha a munkáját befejezte Ugyencsek Bpsten telefonon jelentkezzen, hogy a kapcsolatot felgyógyuk.-

Hargitai József
Sz.Hargitai József
áv.hdgy.
alosztályvezető.-

Gépelte: Sz. áv. irn.
Készült: 2 pld-ban
Kapt: 1 pld. m. d.
1 pld. csop.d.

Államvédelmi Hatóság
Postamegyei Osztálya.-

"Szigoruan titkos"

Gépelte: SE. év.írn.
Készült: 3 pld.-ban
Kapta : 1 pld.I/2.b.
 1 pld.M.d.
 1 pld.csop.d.

Adta: "Bicskei Margit"
Vette: Sz. Margitai József év.hdgy
Idő : 1952. okt.22.

Tárgy: Dukai Juliáról jelentés.

J e l e n t é s.
Bpest, 1952. okt. 24.-én

1952. okt. 15-ém du. 4 h-kor amikor a plébániára mentem, aziroda ajtót nyitva találtam. Bent nem volt senki az udvaron egy kövér pap volt, aki aludt. Felkeltve megkérdeztem tőle, hogy a főnöknő hol van, azt válaszolta, hogy Nagykörösön lakást keres, mivel oda van helyezve, mint tanítónő. Megjegyezte még, hogy nem sokár lesz a főnöknő Cegléden, mert valószínű, hogy pár nap alatt nyelben üti a dolgot és átköltözik.

Megjegyzés: Az informátor szóbelileg elmondotta még, hogy 1952. okt. 22.-én ismét felkeresete Dukai Juliát, akit otthon talált. Beszélgetés közben Duka elmondotta, hogy okt. 15-én kinevezést kapott, mint középiskolai tanárnő Nagykörösre, azóta egész héten Nagykörösön tartozkodik, mivel magyar és történelem szakos tanár, így a tanításon kívül is van elfoglaltsága a füzetek értéklésével. Elmondotta, hogy Nagykörösön már lakása is van, és oda jelentkezett be Cegléde csak hétvégén jár látogatóban. Valószínűleg még ebben a hónapban amég Cegléden lévő ruháit és egyéb tárgyait is elfogja szállítani és teljesen elszakadt Ceglédtől és csak nagyon ritkán fog átjönni.

Dukai megemlítette, hogy mivan, az informátor és Tóth Tibor között történt megbeszélésen, melyszerint Tóth Tibor kérte, hogy az informátor keresztelessé meg gyermekeit és arról adjon egy nyilatkozatot. Az informátor azt válaszolta, hogy a nyilatkozatot nem csinálta meg, mert férjétől nem meri, és a gyermekeinek a megkeresztelésével még egy kicsit várni kell. Dukai biztatta, hogy minnälőbb oldja meg ezt a kérdést, és ha valami támogatást még akar akkor lesz lehetőség Tóth Tiborral beszélni, mert jövő hónap valamelyik napján Cegléde jön csak nem tudja pontosa, hogy mikor, mert váratlanul akar érkezni. Ezután rövid séta után elváltak.

Feladat: Tekintve, hogy Dukai Julia Nagykörösre ment, vele kapcsolatban az indormátor csak azt a feladatot kapta, hogy amennyien véltelenül Cegléden ismét összekrülne a bizalom meggyerése érdekében nagy örömmel üdvözölje és igyekezzen tőle megtudni, hogy Tóth Tibort mikor, és milyen céllal érkezik Cegléde. Tóth Tibor érkezéséről azonnal tegyen értegitést és keresse vele a találkozái lehetőségét, továbbra is felhasználva a Tóth Tibor által felvetett ürügyet a gyermekivel kapcsolatban, azonban vigyázzon, nehogy irást, vagy háttározott szóbeli ígéntet tegyen részére ezen a téren.

Sz. Margitai József
Sz. Margitai József
év.hdgy.

Államvédelmi Hatóság.
Pestmegyei Osztálya.

" Szigorúan titkos H."

Adta: " Lévai "
Vette: Hargitai József áv.hdgy
Idő: 1952. nov. 19.

Tárgy: Komáromi Lászlóról
jelentés.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /2

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. november 19.

Folyó évi október 14-től a mai napig Komáromi Lászlóval hetenként találkoztam. Amikor vidékről hétvégén megjöttem felkerestem. Látogatásaimba rendszert nem vittem, és minden alkalommal Laci-bácsi és felesége hívott, hogy keressenem fel őket, ha hazajövök. A borkereskedelem fent van tartva, bár csak alkalmasszerűen tudtam nekik vinni, de ők mégis kijelentették, hogy amikor már rá fogok érni és jó borom lesz feltétlen tőlem veszik meg.

Beszélgetésünk érdekessége az összefoglalva, hogy feltétlen tapasztaltam, mennyire érdekli őket az én uti beszámolóm és beszéltetnek a hibeimmal kapcsolatban. Nyíltan nem kértek meg, hogy figyeljek, vagy érdeklődjem, de látom, hogy nagyon érdekli az elmondottaim. Amikor arról beszéltem, hogy Hómezővásárhely és Szeged körül milyen sok katonai felvonulást látok - Lacibácsi végighallgatva azt mondotta " hadgyakorlatok vannak azon a vidéken, " engem nagyon érdekesen érintett ez a hangsúly, ahogy ezt mondotta. Ugyanis észrevettem azt a feltétlen tájékozottságot, amivel rendelkezik és már máskor is tapasztaltam.

Egyik alkalommal elmondja, hogy a vonatomban megismerkedett egy vállalat vezetővel - névszerint Földes, aki neki állást kínált fel. Ahogy elmondja feltűnő jó állást annak dacára, hogy elmondta neki volt ezredesi múltját.

Kérdeztem én Lacibácsitól : És miért nem fogadtad el ? Azért mert nem hiszek az olyan embereknek, akik ismeretlenül ilyen nagy szíveségeket akarnak tenni. A másik alkalommal elmondja Laci bácsi, hogy eredeti amerikai újságot olvasott Eisenhower megválasztásával kapcsolatban. Amikor kérdeztem, hogy hol, azt felelte " amerikai barátainál, akiknek bort szállítok.

Továbbiakban elmondja, hogy Bpsten van egy amerikai számológépgyár a Wesselényi / Vécsei /-utcában és oda szokott bort vinni, akik jó barátai. Erről a témáról tovább beszélgettünk és mondom, hogy nem lesz feltűnő és nem félsz, hogy megfigyelnek, mert őket biztosan figyelik. Mondja - Az igazgató le van csukva és biztos, hogy figyelik őket, de én bort szállítok oda. Ez is úgy hangzott, hogy mintha azt mondotta volna - azt hiszik csak bort szállítok. - Laci bácsi e havi 800 forintos vasuti bérletet e hónapra is megvette, pedig elmondása szerint nagyon sokszor nem kell bort vinni. Ő azonban csak utazik. Amint látom nem nélkülöznek.

" Lévai "

Kiértékelés:

Október 14-től állandóan kiszálláson volt és csak rövid időközönként tartózkodott Cegléden.

239
243

Igy azóta találkozásra nem volt lehetőség. Ennek ellenére Komáromi Lászlóval a kapcsolatot tartotta és megtartásáról, kijelentéseiről érdemleges adatokat közölt.

Utasítás:

Komáromi Lászlóval tartsa továbbra is a kapcsolatot és vele sűrűn beszélgesse el az eddigi formában. Beszélgetésük során igyekezzen belőle kivenni arra vonatkozóan adatokat, hogy az általa említett állítólagos amerikai vállalatnál kinek hordt bort és milyen időközönként látogat el oda. Igyekezzen továbbá arra is megfelelő óvatossággal felvilágosítást szerezni, hogy ott milyen híreket szokott hallani az amerikai sajtón kívül.

Hargitai József
av.hdgy.

Gépelte: Vagyon G-né
Készült: 3 példányban
Kapta : 1 pld. M. dosszié
1 " Csop. "
1 " ÁVH.Kp.1/2-b.

Államvédelmi Hatóság.
Pestmegyei Osztálya.

" Szigorúan titkos R ".

Adta: "Don János"
Vezt.: Hargitai József áv.hdg.
Idő: 1952. nov. 19.

Tárgy: Komáromi Lászlóról
jelentés.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /4

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. november 19.

Ígérete szerint vasárnap f.h. 16-án felkeresett. Nagyon deprimált hangulatban volt. A debreceni Vör-Halote befagyott. A korcsmák, ahova bort szállította addig becsuktak a most teljesen jövedelem nélkül áll.

Számítása, hogy felkeres Pesten 8-10 régi barátját, előadja nekik, hogy mála a megélhetés az, ha átveszenk tőle hetenként 8-10 liter bort, akkor továbbra meg lesz a megélhetése. Ha ez nem sikerülne, ugyanannyi házmestert beszervez hasonló célzattal, hogy legyen hová tovább bort szállítani.

A politikával nemigen van ideje és en kedve most foglalkozni, minden energiáját a megélhetési lehetőség megszerzésére kell fordítani.

Politikai hírei közül csak az érdekes, hogy a NEW-YORK TIMES egyik levelezője Guderian volt német páncélos tábornokot, hogy nyilatkozzon Eisenhower elnökké történt megválasztásáról. Guderian azt felelte, hogy Eisenhowert személyesen ismeri, igen nagyra becsüli s igen sokat vár tőle az Európára nehezedő orosz nyomás megszüntetése ügyében. Üzeni Eisenhowernek, hogy a spanyolok és oroszok által felajánlott 20 hadtestre nemigen számíthat, mert mind a kettő gyenge dolog. Ezenben Németország 360 helyesen felszerelt hadosztállyal bármikor a rendelkezésére áll Oroszország ellen.

Még egy rémhíre volt: Szerencsén a cukorgyár udvarán 600 wagen szén es, ami teljesen el is fog hamvadni.

Értesítésként tartózkodás után elment, kilátásba helyezve hogy két-három héten belül talán jobb hírekkel ismét felkeres.
Említette, hogy az I.B.M. amerikai vállalathoz hord bort.

" Don János "

Kiértékelés:

Feladatát jól végrehajtotta és jelentése őszinte, amit " Lévai " fedőnevű ügynökkel ellenőriztem, akinek a jelentése megegyezik ezzel.

Utasítás:

Komáromi Lászlóval a kapcsolatot tartva és mind szorosabb baráti nexust alakítson ki. Beszélgetéseik során amennyiben Komáromi ismét felveti az állítólagos amerikai vállalatot az IBM.-ot, nem nagy érdeklődést mutatva tudja meg, hogy mikor jár oda, általában milyen időpontban.

Hargitai József
áv.hdg.

1 pld.M.dosszié
1 " csop. "
1 " AVB. Kp. "

I/4-d. alosztály.

SZIGORUAN TITKOS !

Adta: "Kassai" XI.26.
Vette: Németh Hugó év.szds.
Komáromi László ügyében.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /9

J e l e n t é s
Budapest, 1952. november 29.

"Kassai" fedőnevű ügynökünk 1952. november 26-án a következőket jelentette:

"Körülbelül 2 éve jár egy férfi, akinek a fényképét megmutattam. Ezt a férfit az IBM-nél "ezredes"-nek ismerik és mostanában bort, régebben pedig szalonnát és kolbászt hozott eladásra.

Minden szombaton jár rendszeresen a céghez. Nem tudom, kihez jár személy szerint, mert a cégnél mindenki vásárol tőle, de ha eladásra hagy bort vagy más egyebet, akkor azt Barna László szokta szétosztani és a pénzzel is ő számol el. Néha Osváth György műszerész szokta szétosztani a bort, miután ő a legnagyobb vásárló.

Amikor hoz valamilyen árut, általában rövid ideig tartózkodik a cégnél és szétosztás után rövidesen távozik.

Elmondotta, hogy Cegléden lakik és gyakran utazik Debrecenbe, mutatta vasuti havibérletét és elmondotta az ezredes, hogy a bérlete havonta 800 Ft-ba kerül. Legutoljára november 22-én, szombaton láttam őt, amint Osváth Györgytől a műhelyből feljött. A műhely Vécsey u. 3. sz. alatt van, tehát szemben az irodával. Az irodába nem jött be."

"Kassai" s.k.

Kiértékelés:

Az ügynök a kapott fényképen felismerte - több fénykép között - az "ezredest", aki a céghez jár.

Feladat:

Megállapítani, kivel folytat huzamosabb ideig beszélgetést, hogyan került a céggel kapcsolatba, ki ajánlotta.

VE-né/2. 1 pld. obj.d.
1 " munkad.

Németh Hugó év.szds.

Államvédelmi Hatóság.
Pestmegyei Osztály.

" Szigorúan titkos. "

Akte: " Lévai "
Vette: Hargitai József
Idő: 1952. dec. 7.

Tárgy: Komáromi László ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1952. december 3.

Az elmúlt hét folyamán a kapcsolataim szorosabb és bensőségebb vitele érdekében feleségemmel együtt családi vizitet tartottunk Komáromnál. Szombatra jelentette be Komáromi, hogy el fognak jönni feleségével.

Komáromi - beszélgetéseink alkalmával sokat emleget egy bankot és annak vezérigazgatóját. Próbáltam a kérdést felhozni, hogy pontos adatot kapjak, de kitér előle - nevet nem mond. Ugy emlegeti, mint előkelő helyet, ahol az étkezdéjében az ebédhez egy pohár bort is adnak, melyet az igazgató külön költségből fedez, így mindenkor csak személyesen fizet és egy héten egyszer.

Ujabbán Komáromi déli 11 órai vonattal utazik Pestre, Debrecenbe, nem jár, ellenben Miskolc és környéke. Ezt ő mondtotta mégpedig Miskolcra már nem borral, hanem lakatokkal. Megint egy névtelen jó ismerősére utalt, amikor engem is felkért arra, hogy vidéki utjaira alkalmával adjak el lakatokat, melyeket az a jó ismerős, aki gyáros volt, most maga készít lakásán.

Az elmúlt héten keveset tudtam Komáromival találkozni, mert inkább d.e.van otthon és este jön ismét későbbi vonattal.

" Lévai "

Értékelés:

Feladatát végrehajtotta, azonban a végrehajtás során különösen érdeklődés adatokat beszerezni nem tudott, mert Komáromi Lászlóval ritkábban találkozott. Komáromi még mindig elzárkózik vele szemben mert kapcsolatainak nevét nem említi meg, sőt maga kérte, hogy beszélgetésük során neveket ne említsenek, hanem csak név nélkül legyen másokról szó. Ehhez még hozzátette, hogy mások előtt az ő nevét sem említi és ő sem emlitse a Komáromi nevet.

Utasítás:

Komáromi f.hó 6-án látogatásit használja fel arra, hogy az még bizal masabb legyen vele szemben. Ha szóba kerül a budapesti utazásai, ő is említsen meg néhány Bpesti exponált ismerősét, ezzel is éreztetve, hogy ő mindent nyíltan közöl neki és ezen keresztül ő is nyíltabbá váljon. Hasonlóképpen használja fel a f.hó 7-i találkozó saikat is.

Gépelte: V.G.-né
Készült: 3 példányban
Kapta : 1 péld.M.dosszié
1 " Csop. "
1 I/2-b.alo.

Hargitai József
áv.hdgy,

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /12

Tárgy: " Dunántuliak "
/Fábos-Dukay ügy. /

OPERATIV TERV.
Budapest, 1952. december 4.

Az Á.V.H.-on elfekvő " Gizella" fedőnevű ügynök hálózati jelentései, továbbá Bulányi és társai vizsgálati anyagai és nyomozati jelentések bizonyítják, hogy F Á B O S P Á L 32 éves rk.pap, monostorapáti plébanos és D U K A Y J U L I A A M A N C I A 45 éves volt " Kalocsai Iskola nővér" egy papokból álló illegális ellenforradalmi szervezkedést vezet. A szervezkedés tagjai dunántuli és tiszántuli rk.papok.

A szervezkedésnek - mely a " Jövő Magyarországa" elnevezés alatt folyik - végső célja, a fennálló társadalmi rend megdöntése.

Jelenlegi tevékenységük célja egy klerikális ellenforradalmi párt létrehozása, mely felkészül a rendszerváltozásra. Ez a párt - a rendszerváltozás után - helyet kapna a hatalomban és papi képviselőkkel képviseltetné magát a parlamentben.

F á b o s Pál, -a szervezkedés vezetője - alkotmánytervezetet dolgozott ki, mely biztosítja az egyház kizárólagos vezető szerepét az állam irányításában. Ennek elérésére - az általuk remélt rendszerváltozás után - az államapparátusban, a különböző hivatalok, gazdasági és kulturális intézmények élére papokat állítanának.

Az ellenséges csoport módszerére jellemző, hogy illegális összejöveteleiket minden alkalommal más helyen tartják. Ezzel - a konspirációs okok mellett céljuk az, hogy újabb tagokat vonjanak be a szervezkedésbe, az illegális értekezletnek helyet adó pap személyében. Ezenkívül egy-egy összejövétel alkalmával előre kiszemelt tagokat vonnak be a szervezkedésbe. Ez egyben a szervezkedés terjeszkedésének irányát is mutatja, mely szerint kizárólag az egyház legreakciósabb papjaira támaszkodnak.

A szervezkedés tagjai közösen fedezik a szervezkedés költségeit és egymást is támogatják anyagiilag.

Fábos Pál a szervezkedés tagjai számára, mint teendőket jelölte meg, hogy mindenkinek egy-egy szakterületen / gazdasági, politikai, pedagógiai / szakemberré kell képeznie magát. Írásbeli terveket kell készíteniük arra vonatkozóan, hogyan szerveznék meg a rendszer-változás után az állami élet egyes területeit, melyeknek legyenek az egyes gazdasági rezortok, a katolikus iskolaügy, a sajtó stb.

Bulányi és társai vizsgálati anyagai bizonyítják, hogy a Fábos féle szervezkedés tagjai ez év áprilisában kb. 10 rk. pap részvételével illegális összejövetelt tartottak a kispesti jezsuita plébánián. Az értekezlet lefolyásáról jegyzőkönyvet készítettek. A jegyzőkönyv vezető Dukay Julia Amancia volt.

Jellemző kérdésként említendő meg, hogy a szervezkedés tagjai közül többen, más demokráciaellenes szervezkedésben is részt vesznek.

H i m f f y Ferenc rk. pap, kispesti káplán a Bulányi és társai által vezetett klerikálfasiszta szervezkedés egyik papi vezetője.

dr. Tóth Tibor kecskeméti rk. lelkész korábbi működési helyén Cegléden, ismert jobboldali klerikális beállítottságú férfiakkal szervezett egy csoportot. A Pestmegyei Osztály "Téglás" fedőnevű ügynökének jelentései szerint, Tóth a csoport tagjainak feladatul adta: a Cegléden állomásozó szovjet egységek mozgásának, alakulatainak, fegyvernemeinek stb. figyelését. Ugyancsak "Téglás" fedőnevű ügynök beszervezésekor elmondotta és gyanúsított jkv.-ben beismerte, hogy dr. Tóth Tibor ceglédi plébános összehozta egy CIC ügynökkel, aki Tóthot - saját elmondása szerint - többször be akarta szervezni.

Bulányi és társai vizsgálati anyagai bizonyítják, hogy Dukay Julia Amancia, a feloszlott, illegálisan működő KLOSZ szervezet "Alföldi" területének szervezője.

A Pestmegyei Osztály hálózati jelentései szerint Dukay Julia korábbi munkahelyén Cegléden, klerikális asszonyokból álló csoportot vezetett. "Bibliaórák" leplezése alatt tartották összejöveteleiket. A csoport tagjai ilyen alkalmakkor beszámoltak Dukaynak a Cegléden állomásozó szovjet alakulatoknál tapasztalt észrevételeikről, új üzemek létesítéséről és a termelés menetéről.

Politikai ellenőrzési adatok szerint Dukay Julia Cegléden, szerzetesnőkből álló "Provida Máter" csoportot is vezetett.

A szervezkedés tagjai még:

Solymár István pp-i kamarás
tapolcai esperes,

Buzási Ferenc rk. plébános / Vaszar /

Tudnak a szervezkedésről:

Bali Róza Ildefonza általános főnöknő
Piribauer Terezina volt házfőnöknő
Ginder Katalin Bonaventura volt szerzetesnő
volt "Kalocsai Iskola nővérek".

önir. jelt. telt.

Az ellenséges csoportban ü.b.ny.-t folytatunk, az alábbi operatív intézkedéseket hajtottuk végre:

*Tosvári-Teszpreu
vinn. megmérni azt a
dolgot, aki jót akar
beszélni a további fel-
rat.*

- a./ "Dunántuliak" néven csop.dossziét nyitottunk. 6 személyt 2-es kartonon vetünk nyilvántartásba.
- b./ Fábos Pál rk.papra KT és jellemző, valamint korábbi tevékenységére vonatkozó hálózati adatokat gyűjtöttünk.
- c./ Himffy Ferenc rk.káplán személyére -
kihallgattuk budapesti lakóst.
- d./ Kompromittáló adatokat gyűjtöttünk dr. Móth Tibor és Dukay Julia tevékenységére vonatkozóan.
- e./ 1950 november 30-án Abonyban megtartott papokból álló összejövetelre, melyen Himffy Ferenc is résztvett, operatív kombináció felhasználásával beküldtük "Kornél fedőnevű ügynököt.

az összejövetel nem volt megtartva.

Az ügyben az alábbi operatív intézkedéseket fogjuk végrehajtani:

- a./ Himffy Ferenc rk.káplán beszervezését, politikai adatok alapján.

Himffyt a szervezkedésbe Dukay Julia vonta be azzal az alkalommal, amikor Himffy az összejövetel rendelkezésére bocsátotta a kispesti jezsuita plébániát.

- 1./ Himffy feladata lenne beszervezése esetén Fábos és társai ellenséges tevékenységének felderítése, dokumentálása.
- 2./ Az általuk készített tervezetek megszerzése, továbbá az értekezleteikről készült jegyzőkönyvek megszerzése.
- b./ Fábos Pál rk.pap személyére - fogda hálózat felhasználásával - P.Kerkay Jenő őrizetben lévő jezsuitától szerzünk be adatokat.

Adatok szerint P.Kerkay egyik irányítója volt Fábosnak a vidéki lelkigyakorlatok megszervezésében.

*mat. kartonnal megkezdés
"ügynök" feladatát*

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
A KÖZTARTALOMMÁRÓK ÉS AZ ŐRZÉSI
MUNKÁK VÉGZÉSÉNEK SZÁLLÍTOTT RÉSZLET.

*személyi Fábos Péter
től kiválasztott
tanulmányozani.*

*személyi eljárási
intézkedési
megnevezés
Készítve az általa
beszélgetés során.*

személyi a "B"

Pestmegyei

legfőbb ügyész "Lili"

elkészült

1./ Fábos Pál környezetéből - a veszprémi osztály bevonásával - ügynök jelöltet választunk és tanulmányozunk.
Az ügynök feladata lenne Fábos tevékenységének, kapcsolatainak és mozgásának felderítése, jelenlegi működési helyen.

c./ "T" ellenőrzést vezetünk be Fábos Pál, Tóth Jenő és Dukay Julia személyére, kapcsolatainak ellenőrzésére.

d./ Részletes KT. készítünk - kecskeméti osztály bevonásával - Tóth Jenő rk. papról.

1./ "Téglás" fedőnevű ügynökön keresztül - a Pestmegyei Osztály bevonásával - felderítjük Tóth Jenő CIC ügynök kapcsolatát.

e./ Részletes KT. készítünk Dukay Julia személyére.

1./ Ellenséges tevékenységének felderítésére be-
szervezzük Lukács Emma Admirábilisz volt ház-
főnöknőt.

Lukács Emma hírszerző lehetőségét biztosítja, hogy rendtársa volt Dukaynak, működtek egy helyen - Kiskunfélegyházán stb - s mindketten a rendi vezetőség tagjai voltak, a rendben befolyásos embereknek számítottak.

f./ Budaörsi és társai vizsgálati anyagai bizonyítják, hogy Solymás István és Buzási Ferenc rk. papok résztvettek a kispesti plébánián megtartott illégális összejövetelen. Nevezettek-ről részletes környezettanulmányt készítünk.

*Hajnacski Sándorné
1/2 b. osztály*

*Hajnacski Sándorné
Hajnacski Sándorné év.fhdgy.
1/2 b. osztály.*

*Végretrajthiátó:
Prejman öves*

AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNELMI LEVÉLTÁR-ÁBAN ŐRZÖTT
eredeti iratból készült anonimizált másolat.

Allamvédelmi Hatoság
Pestmegyei Osztály

"Szigoruan titkos"

Adta: Bicskei Margit
Vette: Hargitai
Dátó: 1952. dec. 10.

Tárgy: Dukai Margit
vált szerzetesnő
ügye.

J e l e n t é s
Budapest, 1952. december 10.

Feladat volt: Dukai Julia Ceglédre való érkezésének és mozgásának megállapítása.

Polyó hó 10-én kerestem Dukai Juliat lakásán. Itt a volt házvezetőjétől értesültem, hogy a mai napon Nagykőrösről átjött Ceglédre, de elment a plébániára és meg vagy két három helyre, de, hogy hova nem tudták megmondani. A volt házvezetőnője egyéb ként közölte, hogy Dukai legközelebb két hét múlva vasárnap fog ismét Ceglédre jönni látogatóba. Közölték azt is, hogy a karácsonyi ünnepekre Dukai el fog utazni Salatourra. A pontos helyet megmondani nem tudták.

Bicskei Margit

Értékelés:

Feladatot végrehajtotta. A feladat végrehajtásában jól járt el az utasításnak megfelelően. Bővebb adatok megállapítására nem volt lehetőség, mivel Dukaival személyesen nem beszélt és megvárni nem tudta, mert ő maga is utazott vissza Cegléd-től távol lévő lakhelyére.

Utasítás:

Dukai Julia házvezetőjét -amennyiben Cegléden lesz- keresse fel és rajtuk keresztül igyekezzen továbbra is Dukai mozgásáról értesülést szerezni. Podornéval, aki Dukai jó ismerőse ugyancsak tartsa a kapcsolatot hasonló célból.

Hargitai József
ávhdy.

Gépelte: F.B.áv.írnök
Készült: 3. pld.
Kapta: 1. pld. M.do.
1. pld.csop.do
1. pld. 1/2 oszt.

ABTL -3.1.5. - O - 9033-a /13

Államvédelmi Hatóság.
Pestmegyei Osztály.

"Szigoruan titkos."

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /31

Adta: Léval.
Vette: Hargitai József év.hdgy.
Idő: 1953.II.11.

Tárgy: Komáromi László volt ezre-
des ügye.

J e l e n t é s.
Budapest, 1953. február 11-én.

Komáromi Lászlóval folyó hó 2-án és feleségével 31-én beszéltem. További kapcsolataikról tudomást nem szereztem. Komáromi ismét jár Budapestre, hetenként ötször. Papokhoz viszi a bort minden héten szerdén viszi egy parokjára, és pénteken déli 12. órakor öt percké sekrestyése érte meg. Komáromi különösen említ egy pap barátját, aki-vel Kassán ismerték meg egymást és most ismét találkoztak. "Nagyon örülök, hogy a múltban csak az elsőosztályu emberekkel érintkeztek" mondotta a pap. Komáromi ezt mosolyogva mondotta el.

Rémhírei is vannak. Az AVH. parancsnokát letartoztatták. Uegléden az elmúlt hét pénteken össze akarták szedni a kulákokat. AVH. autók álltak a városháza előtt, de úgy látszik elhalasztották. Az összeírás meg is történt.

Most a reggeli 5.10.h.vonattal megy és d.u.4.30.h.kor érkezik.

Folyó hó 14-én Komáromival történt beszélgetésem ahol feleségén kívül jelen volt Verli Sándor is.-

Komáromi a politikai helyzetről beszél. Szélső reakciós megnyilvánulásokkal. Megállapítja, hogy zsidóüldözés van. A Szovjet a bajokat a zsidókra akarja hárítani, ezzel a tömeg figyelmét elterelni. Elmondja, hogy Uegléden a Béke vendéglőben egy orosz tiszt a Béke igazgatóját pofon verte és szidta "fuj zsidó"

Beszélt Komáromi egy barátjáról Bálint nevezetű, a Pesti úton lakik a ceglédi pezsgő-gyáros, aki mostanában szabadult ki 1.1/2.évi börtönből arany rejtegetés miatt. Bálint esetét mondotta el. Megszokta látogatni Bálintot.

Verli Sándor elmondja, hogy Budapesten volt és mint minden alkalommal most is végig hallgatott a Markó utcában egy pár tárgyalást. A tárgyalásokat mondotta el. A egyik munkás 27.szervi késéséről amiért 1.1/2.évet kapott. Ezt aztán Verli gyűlöletteljes hangon mondotta. Ilyen szabadság van ma. Az ügyésznek egy szadista bestia volt. A tanács tagjai között volt olyan aki sirt.

Általában Komáromi és Verli nagyon bizalmasok. Verli sűrűn meglátogatja mostanában és beszélgetéseik a napi hírek, politika és a bor üzlet.

Folyó hó 18-án úgy mentem Komáromihoz, hogy ne találjam otthon és a feleségével beszélgettem. - Elmondja, - hogy a férje Budapesten jó ismeretségben van egy Adler nevű zsidóemberrel, aki a Taxi vállalatnál a ruharaktárban raktáros. Az Adler bácsi /ahogy ők mondják/ egy jó zsidó, aki gyűlöli a kommunistákat. Adlernek a véleménye, hogy már nemsokáig fog tartani ez a helyzet és azért nem is vállal

semilyen pozíciót, pedig kapna.

Folyó hó 25-én ismét szökerült az Adler bácsiról aki mondotta, hogy 1000 zsidónál volt házkutatás. Komáromival ekkor az utcán beszélgettem amikor Horváth orvostól jött, rövid beszélgetés után találkoztunk Verli Sándorral, aki hozzánk szegődött. Komáromi Verli nek is elmondja az 1000 zsidó házkutatását és elmondja, hogy a pénzügyminisztert letartóztatták, az államtitkár pedig felakasztotta magát.

Verli közli, hogy nagyon mennek az orosz katonák az országuton, riadójuk van.

Komáromi beszélt grf. Csáki Budapesti kanonok barátjával akit a napokban látogatott meg, és aki most leveleket fog szétküldeni a parokjákra azért, hogy Tóle naponta a misebort vásárolják. Természetesen ez titokban történik, Verli ezt szenzációs ötletnek találta és jó üzletnek.

Folyó hó 25-én kimentem a vasúthoz és megismerkedtem Farkas Béla Ibusz áruossal, aki kevés beszélgetés után említette Komáromit mint ismerősét, ott volt Farkas felesége is. Farkas elmondja, hogy Komáromi amikor még sűrűn járt a vonaton, naponta látogatta meg és hozta a híreket - ha jó hírek voltak jó kedvű, és ha rossz hírt kellett lehángolt volt az "órog." Felesége mondja. Ugy meglátszott az ezredes úron, hogy ha jó hírt hallott, akkor másképp ment. Farkas is kezdett politizálni és próbálta a jelen helyzet nehézségeit kidomborítani, összehasonlítani a multtal. - De kitértem a beszélgetés alól.

Komáromi és felesége Fésüs volt közjegyzőhöz mentek 25-én este.

Komáromi szokott érintkezni Papp László Tüker irodaidolgozóval, akivel láttam beszélgetni.

Megfigyeltem egy este, hogy vakon hová fognak menni Komáromiék.

Folyó hó 19-én este Komárominé Fülekiékhez ment és az ablakban sokáig beszélgetett az asszonnyal. Belojanisz utca.

Értesítés: Feladatát végrehajtotta. Komáromival kapcsolatban jelentette annak magatartását és olyan személyeket is, akik tudnak rémhíreszteléseiről. Komáromi rémhírterjesztésére "Dón János" úgynök jelentésével ellenőrzöm.

Utasítás: Komáromival tartsa a kapcsolatot továbbra is és figyelje meg kívül közli még rémhireit.

Korpusz János
Hargitai József
év. hdgy.
osztályvezető.

Gépelte: M. A. év. irnok.
Készült: 3. példányban.
Kapta: 1. pld. Munka. d.
1. pld. Sop. d.
1. pld. I/2. oszt.

Államvédelmi Hatóság
Pest-megyei Osztály.

Szigoruan titkos !

Adta : "Lévai"
Vette: Liputné áv.őrn.
Idő : 1953. február 25.

Tárgy: Komáromi László volt ez-
redes ügye.

J e l e n t é s .
Budapest, 1953. február 25-én,

Komáromival február 15-én és 24-én találkoztam. Komáromi változatlanul utazik Budapestre és szállítja a bort. A papokhoz hetenként háromszor kedden, csütörtökön és szombaton. - Ugyanakkor friss hírekkel érkezik vissza. - Legújabb rémhírei, hogy a magyar kormányban nagy bajok vannak, de főképpen az Államvédelmi magasrangú tisztikar között. Sokakat letartóztattak és Péter Gábort családjával együtt agyonlőtték, mások pedig öngyilkosok lettek. Komáromi úgy mondja, hogy "Moszkvában úgy látják, ezek már nagyon sokat tudnakkel kell tenni őket az utból." Komáromi felesége megjegyzi: csak had irtsák egymást úgy a jó!

Érintkezésbe léptem a vasárnaponként összetalálkozó társasággal, melynek tagjai: Piros Benő építész, Csizmadia Árpád, volt szálló-birtokos, Bezegh Ernő, szállóbirtokos, kereskedő, Bédi József, Mélyfűrő Vállalat raktárosa. A kiss társaság a politikai helyzetet vitassa meg, a városban történő heti pletykát mondják el. 22-én a Szovjet díszkivonuláson együtt voltunk Bezegh Ernő, Piros Benő, Csizmadia Árpád. Bezegh Ernő megállapítása volt, hogy nagyon vértelen, szegény nézőközönség van jelen. A múltban egy ilyen kivonuláson nem volt ilyen nagy nemtörődömség. Piros Benő beszélt a nehéz gazdasági helyzetről, munkás elbocsájtásról, pld. a vasutnál.

"Lévai"

Értékelés: Feladatának végrehajtását a véletlenre bízta, ami meg is látszik a jelentés tartalmában. Jelentése nem segítette elő a felderítő munkát.

Utasítás: Komáromi magatartását kísérelje figyelemmel, főleg, hogy kikkel tart kapcsolatot.

Hargitai József
áv. hdgy.
osztályvezető.

Liput Béláné
áv. őrn.

Gépelte: M. L. -né áv. irn.
Készült: 2 példányban.
Kapta : 1 pld. M. dosszié.
 : 1 pld. Csop. dosszié.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /33.

Államvédelmi Hatóság
Pestmegyei Osztálya.

35
"Szigoruan titkos"

Tárgy: Javaslát Komáromi László ceglédi lakos őrizetbevételére.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /125

Ő r i z e t b e v é t e l i j a v a s l a t
Budapest, 1953 március 21.

1952 február 4-én "Susogók" fedőnév alatt csoport dossziét nyitottunk Dr. Tóth Tibor volt ceglédi rk. plébános és társai ügyében. A csoport dosszié nyitását szükségessé tette egy névtelen levél és két hálózati személy kihallgatása során felmerült hirszerzés gyanuja.

A csoport ügyben négy hálózati személyt foglalkoztattunk, azonban olyan jelentések, melyek a gyanút alátámasztanak nem érkeztek. Dr. Tóth Tibor rk. plébános és Dukai Julia volt szerzetesnővel az utóbbi időben külön foglalkoztunk, mivel az ÁVH. I/2-b. alosztály egy központi ügyben foglalkozik velük.

Hosszu időn keresztül foglalkoztunk Komáromi László volt ezredessel, aki széleskörű ismeretséget tart fenn. A csoport ügyben, mint egyik ellenséges személy szerepel. Rendszeres jelentéseket kaptunk rémhírtérjesztéseiről, amit hálózati személyek előtt tett. Legutóbb a Szovjetunió elhunyt vezetőjével kapcsolatban tett rágalmozó kijelentéseket és terjesztett valótlan híreket.

Komáromi László rémhírtérjesztéseit bizonyító dokumentációs anyagként rendelkezésünkre áll "Lóvai" és "Don János" fedőnevű ügynökök sok esetben azonos jelentésűek. Mint jogi erejű bizonyíték rendelkezésünkre áll Verli Sándor, Tar Dezső, Mester László és Dr. Réti Lajos tanukihallgatási jegyzőkönyve.

K o m á r o m i L á s z l ó, 68 éves, nős, gyermektelen, pártönkivüli, Cegléd I. ker. Kisfaludy-u 5 szám alatti lakos. Földbirtokos családból származik. Katonaiskolát végzett, ahonnan hadnagyként került ki. Katonai szolgálatot Pápán, Pécsen, Vácott, Bregensbe és Insbrucka teljesített. 1923-ban vezérkari iskolát végzett, mint százados. Ezt követően a Minisztérumban, majd Miskolcon és Nyiregyházaán teljesített szolgálatot.

Nyugdajjazása után kb. 500 kh. földjén gazdálkodott. 1942-ben ismét behívték és őrnagyként Insbrucka került katonai parancsnoknak. 1944-ben mint ezredes amerikai megszállás alá került, ahonnan 1946-ban tért vissza. 1951-ben a Lóexportnál volt, ahonnan elbocsájtották. Azóta borfeketézéssel foglalkozik. MÁV havibérletet vásárol és utazik az ország különböző vidékeire. Komáromira dokumentációs anyag fekszik el ami bizonyítja, hogy kapcsolatban volt a francia hazautaztatási szervvel, valamint arról, hogy Insbruckban az amerikaiakkal tartott kapcsolatot.

Fentiek alapján javaslom Dr. Tóth Tibor és Dukai Julia ügyével a csoport dosszién kívül foglalkozni és javaslom

K o m á r o m i L á s z l ó ő r i z e t b e v é t e l é t.

Surányi József
Surányi József av. hdgy.
VI. alosztály vez. h.

Sz. Hargitai József
Sz. Hargitai József av. hdgy.
I. alosztály vezető

Tóth Tibor
av. őrgy. oszt. vez. h.

Államvédelmi Hatóság
Pestmegyei Osztálya.

287
"Szigorúan titkos"

Tárgy: Komáromi László volt ezredes
ceglédi lakós ügye.

Adta: "Lévai"
Vette: Hargitai József av.hdgy.
Idő: 1953 június 17.

J e l e n t é s

Budapest, 1953 június 18.

"Lévai" ügynök jelentésében az alábbiakat közli:

..."Komáromi László életkörülményeit megváltoztatta, mert f. hó 17-től a Gábor t. r. tüzérlaktányában az utépitő vállalatnál, mint segédmunkás el helyezkedett. Szombat, vagy vasárnap fel fog járni Budapestre borral, mert nem akarja barátait elhagyni. Elmondotta, hogy amikor munkahelyén volt jelentkezni, látta, hogy semmilyen munka folyik. - Egy brigád vizet szivattyuzott egy gödörből és a másik helyen visszafolyatta. Mikor kérdezte tőlük, hogy miért nem huznak gátat, csak azt felelték, hogy normába szivattyuznak. Véleménye szerint az országot így teszik tönkre, mert mindenütt csak ilyen munka megy. - mérnök aki felvette megnyugtatta, hogy majd csinál neki könnyű helyet, csak foglalja el az állást....."

Megjegyzés: Komáromi László v. ezredes a "Susogók" csoport ügyben szerepel. Az ügynök hosszú idő óta foglalkozik vele. Jelentései minden esetben Komáromi rémhíreivel foglalkozik.

Értékelés: A csoport ügyben a jelentés nem vitte előbbre Komáromi tevékenységének felderítését. Továbbra is a jelentés Komáromi ellenséges beállítottságát tükrözi csak vissza.

Utasítás: Komáromi László közlékenységét fokozottabban használja ki. Régebbi barátságukat felhasználva ismételtén sűrűbben keresse fel azzal, hogy nincs társadalmi élete és ő az akivel nyugodtan tud beszélgetni. Ezt szükségessé teszi az, hogy laktanya építkezéshez helyezkedett el és esetleg ott hianyagot gyűjt. Valamint fel tudja deríteni rajta keresztül az ott dolgozó hasonló beállítottságú elemeket.

Intézkedés: A jelentés egy példányát a csoport dossziéba helyezzük el.

Hargitai József
Sz. Hargitai József
av. hdgy.

Gépelte: HJ. hdgy.
Készült: 2 péld.
Kapta: 1 "M" dó
1 Csup. dó.

A jelentés feldolgozása Hargitai József
a jelentésben - nem az az "hüvely"
a laktanya építésénél a jelentéssel
biz. - Farkas

ÁBTL - 3.1.5. - O - 9033-a /49

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
Ceglédi Kirendeltsége.

"Szigorúan titkos" 288

Adta: "Lévai"
Vette: Gergely István áv. hdgy.
Idő: 1953 június 24.

Tárgy: Komáromi László ügye.

J e l e n t é s.
Cegléd 1953 június 24.

"Lévai" f. nevű ügynök f. hó 24.-én Cegléden történt találkozás alkalmával az alábbiakat közli:

... "Komáromi László kint dolgozik a tüzerlaktanyában. Nagyon elvan keseredve nem bírja a munkát. Azért elmondotta, pontosan, hogy hány épület van, hány emeletes és hogy jelenleg 18 katona őrzi a laktanyát.

Elmondotta hogy az épületek 60 cm. süllyedtek és még várható további süllyedés. Nem akar sokat dolgozni csak éppen annyit, hogy legyen igazolni hogy hol van alkalmazva.

Véleménye a politikai helyzetről az, hogy most a Keletnémetországi zavargások a jele, hogy a nyugatiak nem alszanak..."

Megjegyzés: Komáromi László ezredes a "susogók" csoport ügyben szerepel. Az ügynök hosszú idők óta foglalkozik velük.

Értékelés: A csoport ügyben a jelentés nem vitte előbbre Komáromi tevékenységének felderítését. A jelentés Komáromi ellenséges beállítottságát tükrözi csak vissza.

Intézkedés: A jelentés egy példányát felterjeszük az I. alosztálynak.

Utasítás: Beszélgetés közben tudja meg, Komáromitól, hogy az épület süllyedése miből adódik. Továbbá derítse fel hogy a munkahelyén kik vannak barátai és azokat jellemezze, és azokkal milyen formában tartja a baráti kapcsolatot.

Gépelte: T. áv. irnok.
Készült: 2 pld.-ban.
Kapták: 1 pld. I. alo.
1 pld. M. d.

Gergely István
Gergely István.
áv. hdgy.
kirend. vez.

Taracs

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /50

ÁVH. Pestmegyei Osztály.
Ceglédi Kirendeltsége.

"Szigorúan titkos"

292

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /55

Tárgy: Komáromi László volt ez
redes ügye.

Adta: "Don János"
Vette: Gergely István. áv. hdgy.
Idő: 1953. VII. 1.

J e l e n t é s.
Cegléd 1953. július 2.

"Don János" f. nevű ügynök f. hó 1-én Cegléden történt találko-
zás alkalmával adott jelentésében az alábbiakat közli:

... "F. hó 28-án vasárnap d. e. felkeresett Komáromi László lakáso-
mon. Előadta, hogy kéthét óta kint dolgozik a történelmi uti tüzer-
laktanyában a betonutépítő Vállalatnál mint segédmunkás napszá-
mos, ahol csákányoz, talicskáz, követ hord. azt mondja, embertelen
munka alig lehet keresni. Neki azt mondták hogy azt a 70 Ft.-ot
is meg lehet vele keresni és ezért állott be oda. Megfeszített
munkával talán ha a napi 20 ft.-ot megkeres de azt sem fizetik
ki egy összegben a két heti munkáért kapott 80 Ft. munkabér elő-
leget. A koszt lehetetlen mosni, amit az üzemi konyháról kihordá-
nak. Ugy hogy az első ebédet szabályszerűen kihányta, azóta saját
maga élelmezi magát.

A munkásokkal a kaszárnyából senki sem érintkezik de nem is igen
vannak a kaszárnyában csak a szokásos kaszárnyórség, mert kinnt
vannak a körösi erdőben gyakorlaton.

Szerinte a kaszárnya randes csak az épületek 60 cm. mélyedt sül-
lyedtek a laza talajon a pincékben tengernyi víz van.

... st. építenek az épületek között betonokat és gyakorlóteret kb.
15-16 katesztrális holdnyi területen; amelyik szerinte repülőgép
leszállásra is alkalmas lesz és szerinte ez repülőter lesz.

Jelenleg brigádvezető de a brigádvezetői pótdíját munkatársainak
adja ezért valamenyire kimélik a munkában mert látják hogy nem
birja. A vezető főmérnök ígéretet tett neki, hogy a vállalat Szol-
noki telepére beteszti éjjeli őrnök amint neki is igen szimpat-
kus lenne ő a munkások között nem politikál, mert intelligencia
dolgában mélyen alul állnak nem is beszélget velük, nem is volna
érdemes.

Kelet-Németország határán a nyugati övezetben egy hété méteres fa-
keresztet állítottak fel a németek, a keletiek bosszantására, amit
éjjel kivilágítanak s rajta a mostani pusztában elhallak szerepel-
nek.

"Egy orosz tábornok átszökött Nyugat-Németországba és onnan napo-
ra lázító beszédeket tart a szovjet katonasághoz hogy tegyék le
a fegyvert ne negedelmeskedjenek a parancsnoknak, és ne löjjenek
a németekre..."

Megjegyzés: Az ügynök a "sugogó" f. nevű csoport ügyben van fogl-
lalkoztatva Komáromi László megfigyelésére.

Értékelés: Jelentésében Komáromi Lászlóra kapott feladatát vég-
rehajtotta.

-/-

2./

475

Intézkedés: A jelentés egy példányát az I.-es alosztálynak megküldjük.

Utasítás: Feladatul kapta, hogy Komáromivel történt beszélgetés alkalmával derítse fel, hogy az építkezésnél a vezetők közül kikkel tart fenn szoros baráti kapcsolatot és azokat jellemezze.

Gépelte: T. E. áv. irnok.
Készült: 2 pld.-ban
Kapták: 1 pld. I. álo.
1 pld. M. d.

Gergely István
Gergely István.
áv. hd gy

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /56

AVH. Pestmegyei Osztály.
Ceglédi Kirendeltsége.

"szigorúan titkos" 299

Tárgy: Komáromi László volt ezredesről jelentés.

Adta: "Lévai"

Vette: Gergely István áv.hdgy.

Idő: 1953. augusztus 3.

Jelentés.

Cegléd 1953. augusztus 6.

"Lévai" I. nevű ügynök f. no 3.-án Cegléden történt találkozás alkalmával jelentésében az alábbiakat közli:

..." Julius 31-én Komáromi László lakásán voltam. Komáromi betegállományban van. Otthon tartózkodik, sürűh ellátogat hozzá Verli Sándor. Komáromi panaszkodott, hogy nem tud elhelyezkedni. A politikai helyzetről beszélt, véleménye, hogy az ősz meghozza a "felszabadulást."

Az amnesztia rendelettel kapcsolatban mondja, hogy nagy reményeket nem lehet hozzáfűzni, mert elfognak engedni egy pár embert jelentéktelen dolgok miatt, becsukottakat, de jelentős szabadságjárásról szó sem lesz. Még az egyszerű rendőrfelügyeleteseket sem szüntették be ezideig..."

Megjegyzés: Komáromi László volt ezredes hirszerzéssel van gyanúsítva.

Értékelés: Jelentésében újabb bizonyítékot ad Komáromi László és társai ellenséges tevékenységére vonatkozólag.

Intézkedés: Komáromi Lászlóra vonatkozó jelentés 1 pld.-át az I-es alosztálynak megküldjük.

Utasítás: Feladata Komáromi Lászlóval tovább tartani a baráti kapcsolatot hogy ezen keresztül annak céljait megtudja, valamint baráti kapcsolatait felderíti és arról tájékoztasson bennünket.

Szépeltte: T. E. áv. irnok.

Készült: 3 pld.-ban.

Lejárt: 1 pld. H. d.

1 pld. o. d.

1 pld. I. alo.

Gergely István.
áv.hdgy.
kirend. vez.

ÁBTL - 3.1.5. - O - 9033-a /63

Tárgy: Komáromi László volt ezredesről
jelentés.

Árta: "Lóvai"
Vette: Gergely István é.v.hdgy.
Idő: 1953. szept. 7.

Jelentés.
Cegléd, 1953. szeptember, 8-án.

"Lóvai" f. nevű agynök f. hó 7-án Cegléden történt találkozás
alkalmával jelentésben az alábbiakat közli:

...."Komáromi László levelet írt, melyben közli, hogy Verli Sándor
dornak írt levelében kérd egy választot, hogy hol laknak. Kér lá-
togatni meg Verlivel motorkerékpáron. Verli Sándor szombaton
szeretne elmenni Komáromhoz. Nagyon kíváncsi, hogy milyen hírei
vannak az öregnek...."

F. év szeptember 5-én Komáromi Lászlónál voltam Kispesten a sze-
nételepen. Komáromi ott gondnok. - Elmondása szerint a Fűvárosi
üzem főmérnöke, aki jó barátja az tette ide be. Még pedig úgy,
hogy a jelentkezőnek azt mondta, hogy a fizetés 400 frt és a
telepet elhagyni nem lehet. Így senki sem vállalta. Ekkor távira-
tosított nekem, hogy azonnal foglaljam el az állásomat. Nagyon
érzem így nagyon, fizetésem a gondnoki fizetés 400 a vasút ellenőr-
zése 300 és feleségen kap 400 frt. így nagyszerűen megélünk. Itt
mindenképp nagy reakció a munkások között egy kommunista sinas,
úgy sajnálják a rendszert. Verli Sándort hozd el egy alkalommal
megadod...."

Megjegyzés: Komáromi László volt ezredeset ismerjük, aki hírszerző-
ségi volt gyanúsítva.

Értékelés: Jelentésben tudomásunkra hozta, hogy Ceglédről hova
távozott és ott milyen beosztásban van.

Intézkedés: Operatív intézkedést nem igényel, további megfigyelés
szükséges.

Utasítás: Feladata továbbra is Komáromi Lászlóval baráti kapoco-
latot fenntartani, hogy ezen keresztül, annak céljai-
ról és tevékenységéről tájékoztathatni tudjon bennünket,
valamint baráti kapcsolatait fenntartani.

Gepelt: G.I. é.v.hdgy.
Közzét: 3 péld.
Kapta: 1 pld. M.d.
1 pld. Sz.d.
1 pld. O.d.

Gergely István
Gergely István é.v.hdgy.

BII. Pestmegyei Csztály.
Ceglédi Kirendeltsége.

"Szigoruan titkos"

303

Tárgy: Komáromi László ügye.

Adta: "Lóvsi"

Vette: Gergely István év.hdgy.
1953. szeptember 28.

Jelentés.
Cegléd 1953. október 1.

"Lóvsi" f.nevű ügynök f.hó 28-án Cegléden történt találkozás alkalmával adott jelentésében az alábbiakat közli:

... "Szeptember hó 27-én de. találkoztam Verli Sándorral, aki arra kért, hogy vigyem el Komáromhoz Budapestre. Megtettem és aznap délután 3 -h-kor motorkerékpárral elmentünk Komáromhoz. Komáromi kitörő örömmel fogadta Verlit. - Megölelte. -

Verli Sándor beszélt Komáromi ceglédi barátairól. Réti gyógyszerésztől és még egy párról, akiket keresztnevükön említett, és én nem ismerem őket. Említettek, hogy levelezésben állnak egymással. Verli Sándor mondotta. Jó itt szórakozni ezen a helyen, hátha egyszer menekülni kell és lesz társam.

Komáromi László mondotta. Tudjátok milyen reakciós társaság van itt. Ezek a szesztrákó munkások. Nagyszerű emberek. Mind egy 3-4 ember van akitől felni kell. A többi úgy beszél, hogy öröm hallgatni. Minden reggel jönnek és elmondják nekem, hogy az amerikai rádió mit mondott. Pontosán minden reggel 4 h-kor én már értesülök a friss hírekről.

Pl. Berija a Kaukázusból megszökött és Kaliforniában van, ahol letételezési engedélyt is kapott. A kaukázusban 30.000 emberrel volt internálva. Október 28-án a fordulópontra bekövetkezik. A párttitkár aki eléinte a főmunkások barátomnak kijelentette, hogy mindent el fog követni azért, hogy engem innen elűzzön, most a párttitkár az Ü. B. titkár minták nevezetű megmondotta, hogy ő volt illetve van megbízva, hogy engem figyeljen. Azonban ő jelenteni nem tud rólam semmit.

Komáromi nagyon jól érzi ott magát, azonban a ceglédi lakását azt mondotta nem adja fel, mert sohasem tudhatja az ember mi történik..."

Közléjegyzés: Komáromi László volt ezredeset ismerjük, aki hirszerzéssel gyanúsítható.

Értékelés: A jelentés újabb bizonyítja Komáromi tevékenységét, hogy hirszerzéssel foglalkozik.

Intézkedés: Operatív intézkedést nem igényel további megfigyelése szükséges.

Utasítás: Feladata Komáromival a lehetőségek szerint a jövőben is barátoszon, valamint Verli Sándorral, hogy ezen keresztül, annak céljairól, tevékenységéről és baráti kapcsolatairól tájékoztasson tudjon bennünket.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /67

Gergely István év.hdgy.

Belügyminisztérium
Pestmegyei Főosztály
IV. osztálya.

"Szigoruan titkos kf."

308

Tárgy: "Susogók" fedőnevű csoport
dosszié ügyében összefoglaló.

J e l e n t é s

Budapest, 1955 május 12.

1952 február 4-én "Susogók" fedőnév alatt Dr. Tóth Tibor rk. plébános és társai hirszerző és szervezkedésgyanus csoport ügyben dosszié lett nyitva. Az akkori értesülések szerint Dr. Tóth Tibor vallásos összejöveteleket szervezett és annak keretén belül erősen érdeklődött a szovjet alakulatokra vonatkozó adatok iránt. Nevezetttel, mint egy országos jellegű szervezkedés tagjával az akkori AVH. központ is foglalkozott, majd a vele való foglalkozást végleg átvették, amikor Dr. Tóth Tibort a püspökség Bugacra helyezte és ezzel területünkről eltávozott.

Dr. Tóth Tibor és társaival - akik legnagyobb részét vallásos asszonyok és volt szerzetesnők voltak - való foglalkozás közben felvetődött Komáromi László volt vezérkari alezredes személye, aki a ráépitett ügynökségnek elmondotta, hogy a múltban hirszerző volt állandóan uszító demokrácia és kormány ellenes kijelentéseket téve arról beszélt, hogy utazásai közben milyen megfigyeléseket tesz katonai és gazdasági adatokkal kapcsolatban. A legbizalmasabb kapcsolata "Lévai" fedőnevű ügynökünket oktatta a sötét hirszerzésre, de tevékenységbe nem vonta bele és nem tett arról említést és a szerzett adatokat továbbította volna. Rendszeresen hallgatta az imperialista adásokat, amit szoros baráti körében terjesztett.

Komáromi László /: Miskolc 1885, a: Afonyi Antónia, jelenleg budapesti lakos; földbirtokos családból származik. Volt vezérkari alezredes. Nyugaton volt amerikai fogságban. A kapcsolatban állt Budapesten az IBM. néhány alkalmazottával, ahova bort szállított 1952-53 évben. Ügyében foglalkoztattuk "Don János" "Téglás" "Lévai" ügynököket, de az egész csoport ügyben még foglalkoztatva volt "Bicskei Margit" informátor is. Leginkább "Don" és "Lévai" ügynökök hoztak ellenőrzött azonos jellegű jelentéseket Komáromi fenti magatartásáról, de azon túlmenően az ügyet tisztázni nem lehetett. "Bicskei Margit" a vallásos jellegű csoportosulásokról jelentett, azonban a szervezkedés tényét bizonyítani nem lehetett. Jelenleg az ügyben 56 fő neve vetődött fel, mint a fent említett két személy közelebbi - távolabbi kapcsolata, de az ellenséges kapcsolódást eddig bizonyítani nem lehetett.

Jelenleg van folyamatban a dossziében szereplő összes személy környezettanulmányozása, aminek befejezése után a csoport dossziét lezárni javasoljuk, kiemelve belőle Dr. Tóth Tibor anyagát, melyet a BM. IV. osztálynak küldünk meg, Komáromi László anyagát a Budapesti Főosztálynak küldünk meg, mivel arra a területre költözött. A többi felmerült ellenséges személyeket javasolni fogjuk objektum dossziéban foglalkoztatni. Dr. Tóth Tibor vallásos köre jelenleg is tevé-

kenykedik, köztük több olyan személlyel aki a csoport dossziében szerepel, azonban a tevékenységük független a csoport ügyét illetően így külön kívánunk a Ceglédi Járási Üzletosztálya együtt foglalkozni.

U. Hargitai
Sz. Hargitai József
főosztályvezető

Gépelte: HJ.
Készült: 2 péld.

Nyvtisz: 30 - 290

369

412-1-24/55

Adta: "Lévai" ügynök.
Vette: Gergely István av. hdgy.
Idő: 1955. VII. 13.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /139

Tárgy: Komáromi Lászlóról jelentés.

IV. Pótdálynak.

Jelentés.
Cegléd, 1955. július 15-én.

212-20/92 34-681
518-112

Feladat: Komáromi László felkeresése.

Június hó 18-án Komáromi László volt ezredesnél lakásán megjelentem.

Komáromi lakik Budapest - Festszentimre Ady Endre ut 60 sz. alatt. Dolgozik, a Köztisztasági Vállalatnál az Ecseri uti telepen. Munkahelyére villamoson közlekedik. Felesége a szeméttelen dolgozik, ahol korábban férje gondnok volt.

Komáromi elmondja, hogy hiába van jó összeköttetése és a vezetőség nál segítették, de nem tehettek semmit, mert jött egy kommunista, aki megirigyelte a helyet és engem kitétek.

Komáromi a belpolitikai helyzetről elmondja: - "Nagyon bizakodó vagyok, mert az amerikaiak most már nem sokat tehetnének. Az oroszok érzik, hogy a fölény ott van. - Bizhatunk hogy nagyon rövidesen felszabadulunk. Háboru nem lesz, ki fog vonulni az orosz, úgy mint Ausztriából. Minden lelkiismeretfurdalás nélkül cserbenhagyja a kommunistáit. Ausztriából csak nagyon keveset vissz magával, azok is ide Magyarországra jöttek, Kecskeméten is letelepedtek közülük. De hova fognak menni innen ezek a gazemberek, ha menni kell. ? - Az orosz nem viszi őket!

Az üzembe találkozott egy emberrel aki az ő birtokának falujából Penyigérről való és újságolta, hogy nagyon várják már haza az ezredes urat, festik a kastélyt is.

Elmondotta Komáromi, hogy a fuvarosok a leggerincesebb emberegyöntetűen kijelentették, hogy nem dolgoznak ha a bércésüket nem oldják meg. Mit tudnak csinálni ezekkel a kocsis társasággal. En ismerem őket, dolgoztam velük, úgy beszélnek, min-d reakció.

1955. VII. 13.

Lévai.

Kiértékelés: Az ügynök feladatát végrehajtotta és jelentést tett arról, hogy Komáromi mit mondott. Ezt a IV. osztály kérésére csináltuk meg és egy példányát a IV. Osztálynak megküldünk felhasználás végett.

Utasítás: Feladata, hogy amikor Budapesten jár és ideje engedi látogassa meg Komáromit és a beszélgetésről tegyen jelentést.

Következő találkozó: 1955. VIII. 10-én 21.30 h-kor Cegléden.

Bakk Károly av. szds.
osztályvezető.

Nytsz:
készítette: GI/HS-né.

Gergely István
av. hdgy.

Belügyminisztérium
Pestmegyei Főosztály.
IV. osztály.

318
"Szigorúan Titkos!"

Tárgy: "Sudogok" fedőnevű csop.
dosszié lezárási javaslat.

J e l e n t é s
Budapest, 1956. augusztus 30.

1952. február 4-én "Sudogok" fedőnév alatt dr. Tóth Tibor rk. plebános és társai hírszerző és szervezkedés gyanús csoport ügyében dosszié lett nyitva. Az akkori értesülések szerint dr. Tóth Tibor vallásos összejöveteleket szervezett és annak keretén belül erősen érdeklődött a szovjet alakulatokra vonatkozó adatok iránt. Nevezettel, mint egy. országos jellegű szervezkedés tagjával az akkori IVH. központ is foglalkozott. Majd a vele való foglalkozást végleg átvették, amikor dr. Tóth Tibort a püspökség Bugacra helyezte és ezzel területünkről eltávozott.

dr. Tóth Tibor és társaival, akik legnagyobb részét vallásos aszszonyok és volt szerzetesnők voltak foglalkozás közben felvetődött Komáromi László volt vezérkari alezredes személye, aki a reáépített ügynökségnek elmondotta, hogy a múltban hírszerző volt. Állandó kormány és rendszerellenes uszító kijelentéseket téve arról beszélt, hogy utazásai közben milyen megfigyeléseket tesz katonai és gazdasági adatokkal kapcsolatban. A legbizalmasabb kapcsolata tát "Lévai" fedőnevű ügynökünket oktatta ki sőtét hírszerzésre, de tevékenységébe nem vonta be és nem tett arról említést, hogy a szerzett adatokat továbbította volna.

Komáromi László földbirtokos családból származott, volt vezérkari alezredes. Kapcsolatban állt az IBM. néhány alkalmazottjával ahova bört szállított. Ügyében foglalkoztattuk "Don Jánost" "Téglás" "Lévai" ügynököket, de az egész csoport ügyében még foglalkoztatva volt "Bicskei Margit" informátor is. Leginkább "Don" és "Lévai" ügynökök hoztak ellenőrzött és azonos jellegű jelentéseket, Komáromi megatartásáról. Azon túlmenően az ügyet azonban tisztázni nem lehetett. "Bicskei Margit" inf. a vallásos jellegű csoportosulásokról jelentett, azonban a szervezkedés tényét bizonyítani nem lehetett. Az ügyben 56 személy neve vetődött fel, mint a fent említett két személy közlelbbi kapcsolata, de az ellenséges kapcsolatát eddig bizonyítani nem lehetett.

A csoport dossziét a Ceglédi Járási Osztállyal közösen áttanulmányoztuk és az operatív szempontból érdekes 16 személy anyagát a dossziéből kimásoltuk és a jövőben az objektum dosszié keretén belül foglalkozunk velük.

ÁBTL -3.1.5. - O - 9033-a /86

Mivel az ellenséges tevékenységet, valamint szervezkedést bizonyítani 1952 óta nem lehetett, ezért javaslom a "Susogó" fedőnevű csoport dosszié lezárását és irattárba helyezését.

Hargitai József

Hargitai József
áv.szds.
osztály vezető.

Kisvári László
Kisvári László
áv.fldgy.
csoport vezető.

Engedélyezem:

Ferencsik József
Ferencsik József
áv.ezredes
főosztály vezető. *J*

Készítette: KI/P.-né.
Készült: 1 pl.

Szigoruan titkos !

Adta : "Pintér" ú.
Vette: Biró örgy.
Idő : dec. 17-én.

Tárgy: Zlehovszky Kornél és Dr.
Tóth Tibor rk. plébános ügye.

H á l ó z a t i j e l e n t é s
Budapest, 1957. december 17-én.

Az ügynök feladata volt dr. Tóth Tiborról jelentést készíteni, mivel Tótnot nirszerzéssel gyanúsítjuk. Feladata volt az ügynöknek Zlehovszky Kornélról jelentést készíteni, mivel Zlehovszky az ellenforradalom ideje alatt exponálta magát. Az ügynök az alábbiakat jelenti:

Zlehovszky Kornél értelmi adottságaiban közepes, szónoki képességében ugyancsak közepszerű. Sok természetes jószág van benne. Népszerűségét mindenütt - Pestszentimrén, Nőtinc-en és Dánszentmiklóson is - annak köszönheti, hogy az egyszerű emberekkel nagyon barátságos, maga is egyszerű körülmények között él. A közösségért végzett munkában maga is fizikailag részt vesz. Mindenütt együtt dolgozott az emberekkel. Különbösebb politikai érdeklődése, politikai ütközése sem volt. A mostani feszültséget a Járási Tanács és közöttte a püspökségen sem értik, de úgy nyilatkoznak Udvardy főlelőadó is, mert Zlehovszky-nak a helyi szervekkel bánáson, de másutt sem volt nehézsége. Bizonyos, hogy egyszerű természetében néha kissé bárdolatlan, lehet, hogy fölényesnek látszó magatartásával személyes ellenséget szerzett magának. A paptársai szeretik, mert készséges jó kolléga. Szívesen segített káplán korában is másoknak. Most pedig különösen tisztelik, mert fáradhatatlanul jár a templomépítéshez szükséges anyagok után. Ugyszólván szabadideje vagy pihenése sincsen, mert az anyagokon kívül a társadalmi munka és fuvar biztosítása i rengeteg utánjárást igényel.

Dr. Tóth Tibor teológiailag jól képzett, esemény-gondos készülése révén jó szónok. Két ny. könyve nyomtatásban is megjelent. Cegléden is. Monostoron is szerették, mert áldozatos és buzgó pap, szívesen megfordult a hívek körében - legalább is Cegléden. Ugyanakkor a paptársak és az értelmiség felé nem volt szeretetre méltó, mert a modorában van valami kellemetlen. Hittanár korában Kecskemétről is azért kérték elhelyezését az epácák, mert a növénydekék előtt nyíltan bírálta nevelési módszereiket. Erdes volt a ceglédi tartozkodása alatt is. Az innen való elkerüléséről Csala Iászló azt mondta 1957. tavaszán Kovács Vince püspöknek, hogy azért kellett Cegléarról elmennie, mert nagyon szépen dolgozott és akkor olyanok voltak a körülmények, hogy ez politikailag nem volt kívánatos. Itt úgy tudják, hogy valami Hakli nevű tanítónéval veszett össze és az jelentette fel. A veszekedés tárgyról én nem tudok. A hatóságokkal való érintkezésben is merev volt. Tárgyalásokkal érintkezett ügyekben is több ízben megmakacsolta magát és amíg Taraba kanonok megoldást talált egy-egy körlevél felolvasásának vegyesetleges rövidítésének kérdésében: ő mereven felkelt a tárgyaló asztaltól. Természete miatt a szó szoros értelmében papbarátai sincsenek. Arról itt Cegléden a hívek

körében soha senki nem beszélt, hogy szexuális kapcsolatai lettek volna. Mégcsak pietyka sem volt körülötte. Jászkarajenről eddig egyszer sem látogatott be, ide nem saját kérelmére került, hanem az előző állomáshelyéről a sok tanya és körékpározás miatt akarta a püspök elhelyezni. Ha Nagy Elek nem menett volna Hódmezővásárhelyre, akkor ő lett volna az ottani jelölt. Ceglédet meg egyenesen visszautasította, amikor az ő plebániái adminisztratúráról szó volt és a püspök felajánlotta neki. Politikai kérdésekben való merevsége talán onnan is magyarázható, hogy családja 1945. után igen hátrányos helyzetbe került

"Pintér"

Kiértékelés: 1./ Zlehovszkyról az ügynök nem tudott konkrétumot megállapítani, mivel az alatt az idő alatt nem tartozkodott meg Cegléden. Zlehovszky Kornállal az ügynök szóbeli jellemzése után ítélve beszervezés szempontjából érdemes lesz foglalkozni.

2./ Dr. Tóth Tibort született osztályidegennek, antidemokratikus elemnek tartja. Erőteljesen látszik, hogy Tóth miért tartja magát annyira távol Ceglédtől; mikor korábban mindent megmozgatott, hogy visszakerüljön. Tóth hírszerzésére frisebb adatokat nem kaptunk.

Feladat: Az ügynök a következő találkozóra feladatul kapta, hogy elemezze ellenséges tevékenység kifejtése szempontjából a Tápiógyörgyei 3 katolikus papot.

Látogassa meg őket és a beszélgetés eredményéről is adjon értékelő jelentést.

Az ügynök János napkor látogatja meg őket, mivel egyébként is oda megy szülei meglátogatására. A tápiógyörgyei papok tevékenysége feltérképezés és értékelés szempontjából fontos.

Intézkedés: 1./ Zlehovszky beszervezési anyagának az összegyűjtését megkezdjük.

2./ Dr. Tóth Tiborra a Ceglédi kirendeltséggel előzetes ellenőrző dossziét nyittatunk.

Következő találkozó: 1958. jan. 2. 14 óra. Ungels tér.

Kádár Jenő ny.szds.
osztályvezető.

Biró Sándor
Bíró Sándor ny.örgy.

Készült: 4 pl.
" " d.
Tóth anyaga
Zlehovszky anyaga.
Kiért.

2. alosztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: Javaslát csoportdosszié lezárására.

Javaslat

Budapest 1959. október 12.

A volt I/2-b alosztály 1952. szeptember 24-én, lo-20.175 sz. alatt nyitotta meg a "Dunántúliak" fedőnevű csoportdossziét.

A csoportdosszié megnyitásának indokául azok a jelzések szolgáltak, melyek szerint Fábos Pál rk. pap és Dukai Julia volt szerzetesnő ellenforradalmi szervezkedést kezdeményeztek, mely szervezkedésbe több szerzetesnőt és világi paot igyekeznek bevonni. A rendszerváltás esetére "alkotmánytervezetet dolgoztak ki.

A szervezkedésről tudomással bírt a Bulányi-Török egyházifjusági szervezkedés több tagja is, tevékenységük határai elmosódtak és az ifjusági szervezkedés realizálása során ez a csoport nem lett figyelembevéve.

A csoportdossziében szereplő személyekre - Dukai Julia kivételével 1953 óta rendszeres operatív munka nem folyik, tevékenységükről semmilyen jelzéssel nem rendelkezünk. Dukai korábbi környezetéből kivált és jelenleg a "Solidaritás"-ban tevékenykedik.

A fentiek alapján a csoportdosszié fenttartását indokolatlannak tartom. Lezárás esetén nyilvántartásban marad:

Fábos Pál /:Berzence 1920. Csicsáki Rozália:/ rk. lelkesz.

Dukai Julia Amancia /:Szenttamás 1907. Szlivács Anna:/

Bali Mária Ildefonza /:Magyarkezizsa 1889. Dobó Julianna:/

A többi személyt terhelő anyagok hiányában a felülvizsgálás során a nyilvántartásból töröltük.

Kérem a dosszié lezárását és irattárbahelyezését engedélyezni.

Engedélyezem:

Lauanyit

/:Hollós Ervin:/
r.alez.

osztályvezető

Hellebrandt László
/:Hellebrandt László:/
r.szds.

/:Berényi István:/
r.szds.

alosztályvezető

C. csop.

Budapesti Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály III/c. csop.

Fülp. st. 86
Vés m. st. 1966. jan. 11-re a tan
vezetői tisztségétől felmentésük.
A Tisztviselői Szolgálati Utasítás 1966. jan.
12-10 k. sz. leadása
1965. 11/19
Szigoruan titkos! *Károlyi János*
af. B-R.

Engedélyezem:

[Signature]
Dr. Tihanyi Sándor
r. ezrd.
Osztályvezető.

Tárgy: "Solidaritas" HTSz. ügyé-
ben

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS
OPERATIV TERV.
Budapest, 1965. november 3.

1965. áprilisában kezdtük meg a "Solidaritas" HTSz. operatív feldolgozását, s az alábbiakat állapítottuk meg:

A "Solidaritas" HTSz. 1954. februárjában alakult a volt szerzetesrendek tagjainak foglalkoztatása céljából. A szervezet a háziipari minta-alapszabály szerint működik, amely teljesen azonos a többi háziipari szervezet alapszabályával, csupán a 23.§. 2. bekezdésében van eltérés, mely szerint "az elnök felelős a szervezeti tagok kulturális és politikai neveléséért", a politikai szó helyett a szociális meghatározás szerepel.

A szervezet termelési tevékenysége: női fehérnemű, kötöttáru, egyházi ruhák készítése, export gyermekruha, export bőrkesztyű és export áruk csomagolása. A szervezet létszáma és kapacitása az elmúlt 10 év alatt olyan mértékben fejlődött, amely túlhaladta a szervezet alapításának eredeti célját. Amíg kezdetben kizárólag volt egyházi személyeket foglalkoztattak, addig a legutóbbi hivatalos statisztika szerint a polgári személyek száma túlhaladja a volt szerzetesrendiekét. A szervezet termelési tevékenysége, gazdasági hálózata az alapítási célokat messze túlhaladva, jelenleg országos méretekre terjed ki. Erre lehetőséget biztosított az 1954-től folyamatosan jóváhagyott alapszabály, amely működési területként az egész országot jelöli meg.

A szövetkezet létszámának alakulása:

Közös üzemben dolgozó termelő: 300 fő
" " nem " : 66 "
Bedolgozó termelő: 1.353 "

A közös üzemben dolgozó termelők közül 325 fő volt szerzetes, 41 fő pedig polgári személy.

A bedolgozó termelők közül kb. 500 fő volt szerzetes, 853 fő pedig polgári személy.

A szövetkezet szervezeti felépítése:

"Solidaritás" HTSz. központi iroda: Bp.V., Szt.István-tér 15.sz.

Budapesti részlegek:

Export tervező, konfekció	Bp.V., Guszev u.29.
Himzett gyermek konfekció	Bp.VIII., Déri u.6.
" " "	Bp.XVII./R.liget/ XV.u.16.
" " "	Bp.XIV., Május 1.u.19.
Egyházi ruha, export kézimunka	Bp.I., Battyhány-tér 7.
Papi szabóság	Bp.V., Irányi u.18.
Bőrkesztyűkészítő	Bp.V., Tolbuchin krt.16.
" " "	Bp.VIII., Reviczky u.9.
Gépi kötő részleg	Bp.VII., Rumbach S.u.15.
Kézi horgoló részleg	Bp.VII., Rottenbiller u.38.
Export csomagoló részleg	Bp.III., Kórház u.37.
" " raktár	Bp.VIII., Ór u.3.
" " "	Bp.XIII., Csángó u.14.

Vidéki részlegek:

Mezőkövesd	Mátyás u. 11.
Kecskemét	Csongrádi u.27.
Szeged	Szende B. u. 11.
Bakonygyepes	Kossuth L.u.61.

. / .

Vidéki bedolgozó termelés-irányító egységek:

Albertirsa	Pécs
Győr	Fertőd
Cegléd	

Fentiekben megjelölt helyeken kívül az ország egész területén foglalkoztatnak bedolgozókat, amelyeknek száma a közelmúltig állandóan emelkedett. Egyrésztük egyházi személyek ajánlására, vagy volt szerzetesrendi ismeretségi körön keresztül, másik részük pedig szakképzettségük, szakmai tudásuk révén kerültek be a szövetkezetbe.

A szövetkezetben belül valamennyi vezető funkciót volt szerzetesrendiek töltenek be, a polgári személyeket igyekeznek távoltartani a vezetéstől. A bent dolgozó tagság megoszlik a különböző volt rendek között. Legszámtöbbek az "Angolkisasszonyok" az "Irgalmasok" és a "Ferencések". Szövetkezetben belül is megmutatkozik, hogy egyes rendek tagjai összetartanak, egy munkahelyen tömörülnek. Bizonyítja ezt a rákosligeti részleg, ahol a tagság 90 %-a az "Angolkisasszonyok"-ból tevődik össze. E személyek közül 19 fő volt szerzetesnő az épületben lakik.

A szövetkezet politikai arculata:

Már a szövetkezet megalakulásakor P. Szörényi Gábor volt jezsuita -aki egyik vezetője volt a szövetkezetnek- megnyitó beszédében utalt arra, hogy a szövetkezet nem csak megélhetési forrást kell hogy jelentsen számukra, hanem figyelembe kell venni, hogy nekik szerzeteseknek küldetésük is van, amit teljesíteni kell. Kitért arra is, hogy "ma már mennyivel előbbre lennénk, ha a szerzetesrendek feloszlásakor, elfogadták volna a szövetkezet megalakításának gondolatát."

A szövetkezeti dolgozók részére tartott egyik értekezleten, /"Sas" fn.ügynök 1957.nov.jelentése/ Szörényi Gábor felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy legyenek nagyon éberek, s ne tegyenek semmi olyat, amivel a hatóságok figyelmét a szövetkezetre terelnék. Kihangsúlyozta, hogy különösen a levelezésükre vigyázzanak, mert egy kitétel is elég ahhoz, hogy az illetékes hatóság szervezethez találjon. Felhozott egy példát, hogy Erős Sarolta volt "Angolkisasszony" részére Nemeskéri Margit levelet írt. A levélben ez állt: "itt küldök egy fiatal lányt, aki nagyon megbízható és szeretne hozzánk tartozni."

Szörényi közölte, hogy ezt a levelet -mely a kezébe került- nem engedte elküldeni, mert kitünt belőle, hogy jelölt neveléssel foglalkoznak. Felhívta továbbá a jelenlevők figyelmét, hogy levelezéseiket ne a szövetkezet címen bonyolítsák le, hanem fedőcímeket használjanak.

"Sas" és "Késmárki" fn. ügynökök jelentései szerint a szövetkezetben dolgozó volt szerzetesrendekhez tartozó szerzetesnők rendfőnökeiket értekezletre hívták össze, amit illegális körülmények között, a legnagyobb titokban folytattak le. Egyik ilyen értekezleten olyan rendelkezést hoztak, hogy minden szerzetesnőnek havonta 10.-Ft.-t le kell adni az "Egyházi Szeretetszolgálat" részére, amit be is vezettek.

A szövetkezet állást biztosított, s biztosít jelenleg is olyan személyeknek -egyházi és világi egyaránt- akik politikai bűncselekmény miatt börtönbüntetésre voltak itélve. Ezek közül néhányan vezető beosztást töltenek be. A szövetkezetben dolgozó volt rendfőnökök is olyan beosztásokba kerültek, ami nagy lekötöttséggel nem jár, szabadon mozoghatnak, s lehetőségük van arra, hogy az őket felkereső, vagy a szövetkezetben dolgozó volt rendtársakkal rendszeresen, feltűnés nélkül foglalkozhassanak. Ezek közé tartozik pl: Dukay Julia volt "Kalocsai Iskola Nővér", aki korábban Cegléden volt tanító, s állásából elbocsájtották. Jelenleg a szövetkezet kesztyű-részlegének vezetője. Dukay a szövetkezetben dolgozó "Kalocsai Iskola Nővérek" egyik jelentős csoportjának vezetője.

Hosszu időn keresztül állandó beszédtema volt a szövetkezetben a szerzetesrendek újbóli visszaállítása. Így pl: Grósz József érsekké való visszaállítása után olyan hangok voltak, hogy harcolni fog a szerzetesrendek visszaállításáért, különösen a tanítórendekért.

1957. márciusában a szövetkezetben több alkalommal pápai körlevelet sokszorosítottak a volt szerzetesnők részére. Sokszorosították többek között a Pápa 1956.november 10-i és Mindszenty 1956.nov.3-i rádióbeszédét. A különböző körleveleket és a pápai beszédeket a szövetkezet részlegeiben ebédidő alatt felolvasták.

Adataink szerint a szövetkezetben dolgozó volt rendfőnökök rendszeres levelezési kapcsolatot tartanak külföldi rendházakkal is. Ugyanakkor az utóbbi években igen sok szövetkezeti tag, volt szerzetesnő utazik különböző nyugati országokba és lehetőségük van az ottani szerzetesrenddel személyes kapcsolatot tartani. "Késmárki" fn. ügynök 1965.VIII.17-én jelentette, Augusztus hónapban a szövetkezetben dolgozó volt papokat és apácákat sok külföldről -USA., Olaszország, Ny.-Németország, Ausztria, Csehszlovákia- érkezett egyházi személy keresté fel, s azokkal bíalmas beszélgetést folytattak.

Megállapításunk szerint a szövetkezet teljesen az illegális rendi vezetők irányítása alatt áll. A volt szerzetesrendek vezetőinek -akár tagjai a szövetkezetnek, akár nem- belsőszólásuk van

a szövetkezet életébe. A volt szerzetesnők fogadalmukhoz hiven kötelezve vannak a rendfőnököknek engedelmeskedni, s ha azok úgy határoznak, hogy be kell lépni, vagy el kell hagyniok a szövetkezetet, akkor azt végre kell hajtani. Szándékukat a szövetkezet vezetőségén keresztül -akik többségben volt szerzetesekből tevődik össze- meg tudják valósítani.

"Késmárki" fn. ügynök 1965.VII.21-i jelentése: Nemeskéri Margit és Weisenberg Mária szövetkezeti dolgozók kijelentették, hogy nekik -és minden volt szerzetesrendinek- a tartományfőnökük parancsól, amit azok utasításként kiadnak, azt nekik végre kell hajtani.

Ugy a szövetkezet központjában mint az egyes részlegekben megmutatkozik, -M.T.társadalmi kapcsolat jelentése- hogy a volt szerzetesrendek tagjai elzárkóznak a polgári személyektől, szinte külön életet élnek. Jelzéseink szerint úgy viselkednek, mint a rendházban lennének. Ebédidő alatt imaórákat, szertartásokat tartanak. Kihangsúlyozzák, hogy nem politizálnak a szövetkezet politika mentes, ugyanakkor egymás között megbeszélnek -elzárkózva a civilektől- az ilyen irányú eseményeket. Olyan értesüléseink is vannak, hogy idealista, vallásos világnézeteiket burkolt formában igyekeznek terjeszteni a szövetkezet egyes műhelyeiben dolgozó fiatal szakmunkások között.

A szövetkezet munkatermeiben mindenütt ki van függesztve a pápa képe. A köszöntési mód "Dicsértessék-Mindörökké". A polgári személyek általában hasonlóan üdvözlik a volt szerzetesrendieket. A szövetkezetben munkaverseny nincs.

Az elmúlt években megalakították a Természetjáró Egyesületet és gyakran rendeznek kirándulásokat, turákat különböző helyekre. Nem ellenőrzött értesülésünk szerint a turák alkalmával egyházi jellegű megbeszéléseket tartanak, imaórákat, miséket rendeznek. Egy-egy rendezvényre igyekeznek minél több szövetkezeti tagot meghívni, főleg a volt szerzetesrendieket, de nem zárkóznak el a civil személyek részvételétől sem. Rendszeressé vált az is, hogy időközönként a központban egy-egy kirándulásról élménybeszámolót tartanak.

Attól függetlenül, hogy a szövetkezet ma már kiváló munkát végez, nem csak a hazai kereskedelmet látja el, hanem a külkereskedelmünkben is jelentős szerepet töltenek be, politikai vonatkozásban káros a működésük. A szövetkezet elsősorban az egyháznak, ill., az egyházi reakciónak teremt anyagi és erkölcsi lehetőségeket. A szövetkezet keretein belül, ill., ennek leple alatt tartják össze a feloszlatott szerzetesrendeket. Az ellenforradalom utáni időktől a szövetkezet önállóbb lett, s az ellenőrzések megszűnésével lehetőségük adódott a szerzetesi élet kiszélesítésére, s zavartalan folytatására. E legális lehetőség teljes egészében biztosítja számukra a szerzetesi életforma további fenntartását.

A szövetkezet zártságára, ill., a szerzetesekből álló vezetőkre jellemző, hogy a gazdasági irányító felsőbb szervek mindezekig megbízható személyt a szövetkezetbe felvetetni nem tudott.

Néhány hónappal ezelőtt személyzeti beosztásba egy elvtársat javasolt a KISZÖV. azonban a szövetkezet vezetősége nem járult hozzá, azzal az indokkal, hogy ebbe a beosztásba majd talál-
nak ők megfelelő személyt maguk közül.

A szövetkezet gazdasági működése:

A gazdasági működését általában az jellemzi, hogy a fennálló gazdasági rendelkezéseket betartják, kivéve hiányosságot a KISZÖV. részéről a közelmúltban lefolytatott vizsgálat nem állapított meg.

A szövetkezet működése gazdaságos, 1964. évben a szövetkezet nyeresége 9,4 % volt, amely forintban 5.171.000.-Ft.-t tett ki. A szövetkezet nyeresége az ellenőrzés alá vont időszakban meghaladta a súlyozott diktált haszonkulcsot. A termelési költségszint az 1963. évi 91,2 %-ról 1964-re 90,9 %-ra csökkent.

A termelési érték összetételét tekintve a ruhaipari termék 57,8 %-a a bőripari termék 19,5 %, kötött-hurkolt termékek 16,5 %, hímzett termékek 3,5 % és szolgáltatás 2,7 %.

A termelési érték az előző év azonos időszakához viszonyítva 9,2 %-al, az anyagnélküli termelési érték pedig 8,9 %-al emelkedett.

A szövetkezet 1964. évben 229/m. Ft. értékű új és korszerű gép beállításával biztosította a termelési terv teljesítését, melynek a termelési mutatók alakulására is a fentiek szerint kedvező hatást gyakorolt, miután a termelékenység 1963-64-re 1,3 %-os emelkedést mutat.

A szövetkezet vagyoni helyzete:

Állóeszköz állomány nettó értéke:	2.031,9
Befizetett részjegy alap:	593,2
Tartalékalap:	9.008,2

Hitelt a szövetkezet nem vesz igénybe.

A szövetkezetnél 1964. dec. 31-én jegyzett részjegyalap 651.000.-Ft. volt. A 300 közös üzemi és az 1.300 bedolgozó tag után, figyelembevételével azt, hogy a bedolgozók részjegy jegyzése egységesen 500.-Ft., személyenként, több mint 1 milliós részjegy alappal kellene rendelkezniük.

A vizsgálat megállapította, hogy a szövetkezet szabályellenesen nem egyhavi keresetnek, hanem félhavi keresetnek megfelelő rész-
egyet jegyeztet.

A szövetkezet közös üzemeiben a gépesítés fejlett. A hasonló profilu szövetkezetekhez viszonyítva, a gépesítés mértéke nagyobb. Ez elsősorban annak tulajdonítható, hogy gépeik egy részét külföldről kapják. Az 1964-ben beszerezett gépek közül egyet pl. egy Schrobelt féle holozó-gépet Maráczy Margit szövetkezeti tag apportként vitt a szövetkezetbe úgy, hogy párisi tartózkodása alatt ajándékba kapta. Ugyancsak ajándékba kapott egy mikrobuzst a szövetkezet 1964. év folyamán a Nemzetközi Caritástól, amelynek csak a vámértéke terhelte a szövetkezetet.

Vidéki részlegek és bedolgozók foglalkoztatása, ill., munkellátása úgy történik, hogy a budapesti részlegekből naponként postázzák részükre a szabványokat. A készáru a bedolgozó, ill., vidéki részleg szintén postán küldi a szövetkezetnek. Hozzávetőleges adatok alapján évi 70.000.-Ft.-ba kerül a vidéki tagok munkával való ellátásának postaküldemények költségei.

A szövetkezet jelentős exporttermelést folytat. Az export termelésen belül különösen kiemelkedő szerepet tölt be a kesztyűrészleg.

A KISZÖV. által tartott vizsgálat megállapította, hogy a szövetkezet kesztyűrészlege jogtalan előnyökben részesül az őket munkával ellátó, ill., náluk megrendeléseket eszközlő TANINPEX. Külkereskedelmi Vállalat részéről. Wölf Győző, a fenti külkereskedelmi vállalat kesztyű osztályának vezetője szoros személyi kapcsolatot tart Dukay Juliával, a szövetkezet kesztyű részlegének vezetőjével. Wölf felesége a kesztyűrészlegnél dolgozik, mint varrónő, leányát egyetemi felvételre az egyik volt szerzetesnő készítette elő, s elősegítették az egyetemi felvételt.

A fenti személyi kapcsolatból, a többi szövetkezetre esetenként gazdasági hátrányok származnak. Pl: a kesztyű modelleket és árvetést a többi szövetkezetre is kötelezően, a "Solidaritás" szövetkezet készíti el, azt fogadja el a TANINPEX.

A külföldi vevőket az utóbbi években kizárólag a "Solidaritás" HTSz-be viszik látogatóba, állítólag azért, mert a vendéglátás jobban biztosítható.

A szövetkezet vezetősége minden lehetőséget kihasznál a szövetkezet fellendítésére. Így pl: a külföldi utazásaikat is. 1964-ben egyéni turista utlevéllel közel 60 szövetkezeti tag utazott nyugati országokba, de emellett többen csoportos IBUSZ. utazáson is részt vettek. Az említett évben két személy kint tartózkodása 3 hónapon túl terjedt, s a szövetkezet ügyében tárgyalásokat folytattak. Kiss M. Ottilia szintén járt külföldön 1964-ben /Bécsben és Rómában/ s ez alkalommal a Nemzetközi Caritással folytatott megbeszéléseket.

Jelzések vannak arra, hogy a szövetkezet több olyan személy részére folyósít anyagi támogatást, akik a papi működéstől törvényeink alapján eltiltottak. Az ilyen személyeket névlegesen állományba veszik, fizetést folyósítanak részükre, de azok a valóságban semmiféle munkát nem végeznek.

A vizsgálat megállapított ugyan szabálytalanságokat, de bér-csalást nem tudott bizonyítani.

A KISZÖV. által lefolytatott vizsgálat indokoltnak tartja a szövetkezet fenntartását a szerzetesrendek tagjainak foglalkoztatása céljából. Ugyanakkor politikai vonatkozásban ártalmasnak tartja; mivel így szinte legális lehetőség adódik számukra - amit a legmesszebbmenőkig ki is használnak - a szerzetesi élet folytatására és illegális tevékenység kifejtésére. Mindezeket figyelembevéve az alábbi javaslatot terjesztette a felsőbb szervek felé:

- 1./ A szövetkezet dolgozóinak létszámát fokozatosan leszűkíteni a volt szerzetesrendiekre, az így fennmaradó gazdasági egység az Akció Katolika irányítása és ellenőrzése alatt működik.
- 2./ Jóval kisebb gazdasági feladattal a vegyes foglalkoztatás fenntartása és fokozatosan a természetes lehetőségek kihasználásával párhuzamosan a polgári személyek arányának növelése.
- 3./ 1966-tól a gazdasági sorvasztás előtérbe helyezése a fokozatosság elve alapján:
 - a./ a tervmutatókon keresztül történő sorvasztás.
 - b./ A már elrendelt vidéki tagzárlat további fenntartása.
 - c./ Az export termelésük csökkentése, egyetértésben a külkereskedelmi szervekkel.
 - d./ A vidéki vagy egyes budapesti részlegek átadása helyi szakszövetkezeteknek.

Jelenleg az illetékes szervek, közöttük az MSZMP. Ipari Osztálya tárgyalja az ügyet, a KISZÖV. által folytatott vizsgálat eredménye, ill., a javaslata figyelembevételével.

1965. decemberében lesz megtartva a "Solidaritas" HTSz-ben a vezetőségválasztás. Bagi elvtársnőtől, Bikó elvtárstól, / a Ruházati KISZÖV. elnöke, ill., politikai munkatársa/ valamint az ügynöki jelentésekből megállapítható, hogy a tagság az elnök személyét illetően nem egységes. A tagság zöme ugyan előreláthatólag a jelenlegi elnök Kiss M. Ottília mellett foglal állást, de sokan vannak olyanok, akik a volt ehők Nemeskéri Margitot szeretnék ismét elnöknek. Az OKISZ. és a KISZÖV. a jelenlegi elnök mellett foglal állást, mivel szakmailag megfelelőbb, s a felsőbb szervekkel való együttműködése is kielégítő. Az ellenőrző szervektől kapott utasításoknak igyekszik eleget tenni, működése ellen ezideig különösebb kifogások nem merültek fel.

A választás kimenetele, valamint a felsőbb szervek szövetkezettel kapcsolatos határozata, ill., várható döntése, lényegesen nem befolyásolja részünkről a szövetkezet operatív feldolgozását.

A már említett ellenséges megnyilvánulások megszűnésére nem lehet számítani, éppen ezért az ellenőrző, elhárító operatív munkát aktívabbá, hatékonyabbá kell tenni.

Az operatív feldolgozó munka iránya:

A szövetkezet operatív felmérésének során megállapítottuk, hogy a szövetkezet tagjai messzemenően konspirálnak tevékenységük kifejtésében, a nem szerzetesrendiekkel szemben bizalmatlanok, tartózkodóak.

"Késmárki" fn. és "Sas" fn. ügynök jelentései, "K" ellenőrzésen és 3/a. rendszabályon keresztül megállapítottuk, hogy a volt szerzetesrendek tagjai valóságos rendi életet élnek, rendszeres összejöveteleket tartanak és széleskörű bel- és külföldi egyházi kapcsolatokkal rendelkeznek.

A felmérés alapján szoros ellenőrzés alá vontuk:

- 1./ A "Solidaritas" HTSz.központját,
- 2./ a szövetkezet kesztyű részlegét,
- 3./ a papi szabóságot.

A meglévő ügynökséggel, s az említett rendszabályok bevezetésével megállapítottuk ugyan a fentieket, azonban összefüggésben, mélyrehatóbban még nem tudtunk közelebbit megállapítani.

A szövetkezet tagjainak priorálása alkalmával összesen 21 fő szerepel az antidemokratikus elemek nyilvántartásában.

A központban dolgozók közül:

- a./ Rumi István az áruforgalmi osztály vezetője.

A nyilvántartás adatai szerint tagja volt a fehérgárda fegyveres terrorista szervezetnek. Szerzetes rendfőnök volt.

- b./ Abonyi Éva könyvelési csoportvezető.

Mint apáca az "Angolkisasszonyok" rendjének volt tagja. A nyilvántartás adatai szerint rendi illegációban vesz részt.

- c./ Labanc László utókalkulátor.

Mint a bucsuszentlászlói ferences rendház főnöke, 1946-ban szökésben lévő FKGP. funkcionáriusokat rejtegetett. 1947-ben tagja lett az egyházi hirszerző csoportnak. 1948-ban tudomást szerzett egy fegyveres szervezkedésről, majd 1949.nov.27-én illegális határátlépést kísérelt meg Ausztria felé. Bp.MB.1951.I.20-án 9426/50.sz. alatti ítéletével, hűtlenség és illegális határátlépés kísérlete miatt 13 év börtönnel, 10 évi jogvesztésre ítélte.

A Legf. Bíróság 1951. III. 8.-án 13-51. sz. alatt a börtönbüntetését 7 évre leszállította.

A kesztyű-részleg dolgozói közül:

a./ Dukay Julia részlegvezető.

Aktív tagja volt a Fábod Pál rk. pap által vezetett ellenforradalmi szervezkedésnek. Hírszerző tevékenységet folytatott.

b./ Áder Márton szabász.

A Karmelita rend utasítására utlevéllel 1947-ben Rómába utazott. 1961. dec. 29-én tért vissza, amnesztiával.

c./ Kovács Elemér kesztyűszabász.

1944-ben avatták zászlóssá, 1944-ben önként belépett a Hunyadi SS-be. Az ellenforradalom alatt az ifjúságot tüntetésre szervezte. 1957. júl. 17-től 1958. ápr. 23.-ig közbiztonsági őrizetben volt. 1960. máj. 6-ig ref. alatt állt. 1964-ben ellenséges izgató kijelentéseket tett a Szovjetunióra, a népidemokratikus államszövetség politikájára.

d./ Dr. Kiss Lehel adminisztrátor.

18 éves korától a ferences rend tagja volt a feloszlatásig. 1956-64. közötti időben illegálisan hitoktató néket képezett ki. Két csoportot szervezett és tanított. Tevékenységéért 1964-ben írásbeli rendőri figyelmeztetésben részesült.

e./ Dr. Hamerli István tenyerező részlegvezető.

Volt gyártulajdonos. Népellenes büntetés miatt internálva 1945. jun. 14-től októberig. Tiltott határátlépéskísérelt meg Ausztria felé. 1953. aug. 28. a Bp. NB. B. III. 0370/1953-3. sz. alatt 4 év börtönbüntetésre és 5 év jogvesztésre ítélte.

f./ Dr. Kerkai György kesztyűszabász.

Volt jezsuita szerzetes. Ellenséges szervezkedés vezetője volt. Tevékenységéért 1956-ban 10 év börtönre ítélték.

g./ Dombos Tibor kesztyűkészítő.

Az ellenforradalom idején részt vett tüntetéseken és az ÁVH. épület elfoglalásában.

h./ Mácsik Rozália kesztyű varrónő.

1951-ben mint volt apáca jezsuitákkal illegális találkozón vett részt. Tagja az illegális UNUM. szerzetesrendnek.

i./ Merényi Gyula

1950-től a felosztatott cisztercita szerzetesrend tagja volt. Népidemokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette miatt 4 év és 6 hó börtönre, 6 év jogvesztésre ítélve. Az 1963. 4.sz.tvr. 1.§. alapján végrehajtási kegyelmet nyert. 1963.III.27-én szabadult.

A csomagoló részleg dolgozói közül:

a./ Pálmai Péter István részlegvezető.

Ellenforradalom alatt a nemzeti tanács vezető tagja volt. Dadon a SZER. adásait bekapcsolta az utcai hangos bemondóba. Ellenforradalom után fasiszta könyveket terjesztett az általános iskolában, melyeket 1917-ben a szovjetek gyalázására adtak ki.

b./ Turi Lajos csomagoló.

1947-től egyik vezetője volt az Ikvay László által irányított államellenes szervezkedésnek. Egyházi énekkarok szervezése címén illegális csoportokat hozott létre. 1961.jul.10-én őrizetbe véve. A.Bp.Föv.Bíróság 1961.jul.24-én Tb.XVI.9233/61.sz.alatt 5 év börtönbüntetésre, 6 év jogvesztésre és teljes vagyonelkobzásra ítélte. 1963.évi 4.sz.trv.1.§. alapján végrehajtási kegyelmet nyert. 1963.VI.20-tól 1964.I.8-ig ref. alatt állt. 1964-ben a "Békétlenek" fn. ügy során bizonyítást nyert, hogy részt vett az illegális papi közösség által szervezett összejöveteleken, megbeszéléseken.

c./ Hagemann Frigyes adminisztrátor.

A Regnum Mariánum papi szervezkedéstagja volt. 1961.márc.6-án szabadlábban eljárás indult ellene. A BTÁ.56.§. alapján eljárás megszüntetve.

d./ Dr. Tódor Béla csomagoló.

1958.évi karton szerint lakásán ellenséges, rendszert és a Szovjetuniót gyalázó röpiratokat tartott. Közbiztonsági őrizetben volt 1958.április 28-tól 1959.április 30-ig.

Export részleg, kötő részleg, konfekció részlegből:

a./ Németh Margit szabász.

Szovjetunió ellenes cikket tartalmazó Sziv ujságot terjesztett a gyermekek között, amit 1943-ban adtak ki a katolikus egyház által. Címe: "Betekintés az orosz pokolba." 1946-ban gyanúsított jegyzőkönyv lett felvéve.

b./ Agócs Rózsa bolyhozó.

A felosztatott kalocsai "Szegény Iskola Nővérek" rendjének volt tagja, valamint a Ward Kollégium hallgatója. Aktívan részt vett a rendi illegációban.

c./ Legyeház Darinka

Nevezett mint apáca a kalocsai "Szegény Iskola Nővérek" rendjének volt tagja. Levelezési kapcsolatot tart több Jugoszláviában élő rendtársával. A Szegeden működő apácák illegális csoportjához tartozik.

d./ Téglás Etelka MEO-s.

Öccse CIC. ügynök volt, akit az embercsempészásban segített. Internálták 1951.III.8-án. Internálásának rehabilitását kérte 1963.II.13-án. Elutasították.

Fentiekből megállapítható, hogy az antidemokratikus elemek többsége a kesztyű-részlegben dolgozik, mely részleg ilyen vonatkozásban a legfertőzöttebb. Enre utal az a körülmény is -mint azt "Késmárki" fn.ügynök 1965.aug.3-án jelentette- hogy a kesztyű-részlegben dolgozó 8 fő kesztyűszabász az árvizkárosultak javára nem volt hajlandó napi keresetnek megfelelő összeget jegyezni, hanem mindössze 30-40.-Ft.-t személyenként. Ezek közül 3 fő pap volt.

Kővári Anna kötő-részleg MEO-s beosztású alkalmazottjával kapcsolatban az alábbiak merültek fel: /"Sas" fn.ügynök 1960.III.9-i jelentése/

Nevezett a lakásán brossurákat gépelt a volt szerzetesek részére. A brossura élesen támadta a "megalkuvó" egyházi vezetést, ugyanakkor igyekszik felrázni a volt szerzeteseket a materializmus "romboló" tevékenységének elemzése útján. A brossurát, melynek címe "Az élet értelme" egy ismeretlen jezsuita írta.

A szövetkezet felmérése során megállapítottuk, hogy a "Solidaritás" HTSz. teljes operatív árfogására nincs lehetőség, s nem is célszerű. Éppen ezért kiválasztottuk azokat a góccokat /részlegeket, személyeket/ melyeknek keresztül a szövetkezetben folyó ellenséges tevékenységet megállapítani és dokumentálni lehet.

Fentiek figyelembevételével szükségesnek mutatkozik a szövetkezet tevékenységének operatív ellenőrzése és a szövetkezetben dolgozó ellenséges személyek tevékenységének felderítése és dokumentálása.

Operatív terv:

Az operatív feldolgozó munka célja:

1./ Felmérni, hogy a "Solidaritás" HTSz. központjában, valamint a kesztyű-részlegben, papi szabóságban és a csomagoló részlegben milyen ellenséges tevékenység folyik, ebben kik vesznek részt, milyen céllal, milyen célkitűzéssel.

a./ Felderíteni jelenlegi ellenséges tevékenységük módszereit, megállapítani, hogy szervezkednek-e, továbbá kapcsolataikat, összejövetelek helyét, idejét, résztvevőit.

- b./ Könyvek és brossurák készítésével és terjesztésével foglalkoznak-e, azokat kiktől kapják, külföldről vagy belföldről, milyen, illetve melyik rendtől és kik irányítják.
- c./ A volt szerzetesrendek vezetőinek a szövetkezet tagjaira kiterjedő befolyásának konkrétizálása, ill., felderítése és dokumentálása.

- 2./ Külföldi, belföldi kapcsolatok megállapítása, s a kapcsolatok jellege.
- 3./ Különböző operatív eszközök alkalmazásával dokumentumokat összegyűjteni az ellenséges megnyilvánulások bizonyítására.
- 4./ Feldolgozó munkánkkal segítséget nyújtani a KISZÖV-nek a "Solidaritás" sorvasztása terén, ill., a szövetkezet fokozatos visszaszorítása tekintetében.
- 5./ Megállapítani és dokumentálni, hogy a szövetkezetben dolgozó volt szerzetesek az utánpótlást hogyan biztosítják, milyen kategóriából, s hogyan foglalkoznak azokkal.
- 6./ A szövetkezetben dolgozó több antidemokratikus személy jelenlegi magatartását ellenőrizzük, annak megállapítása céljából, hogy jelenleg folytatnak-e ellenséges tevékenységet, s tevékenységük iránya, célja.

Ennek érdekében a következő intézkedések végrehajtását tartjuk szükségesnek:

Az alábbi különösképen veszélyes elemeket célszemélyként kezeljük:

Rumi István
Pálmái Péter
Dukay Julia
Ader Márton

Központban áruforg.oszt.vez.
csomagoló részleg vezető
kesztyü-részleg vezető
kesztyűszabász.

- 1./ Megállapítjuk, hogy lakásukon van-e telefon és 3/a. rendszabály alá vonjuk.

Hi: 1965. XII. 15.

- 2./ Nevezetteket "K" ellenőrzés alá vonjuk.

Hi: 1966. II. 15.

- 3./ Lakásukon társadalmi kapcsolatot létesítünk annak megállapítása és figyelemmel kísérésére, hogy kapcsolataik felkeresik-e lakásukon őket, tartanak-e összejöveteleket, rendezvényeket.

Hi: 1965. XII. 15.

- 4./ Amennyiben szükséges, a lakóhelyeiken rejtett figyelőhelyeket szervezünk és az oda bejáró személyeket fotózzuk.
Ha az ügynökségen vagy a technikai ellenőrzésen keresztül tudomást szerzünk arról, hogy összejöveteleket vagy találkozókat beszélnek meg, meghatározott időre külső figyelés alá vonjuk.
Hi: 1966. folyamatos.
- 5./ "Késmárki" és "Sas" fn. ügynökökön keresztül Rumi István a központban dolgozó áruforg. oszt. vezetőt rendszeresen ellenőriztetjük. Amennyiben az ügynöknek lehetősége van, az ellenőrzést kiterjesztjük a másik három személyre is.
Hi: 1966. folyamatos.
- 6./ Dukay Julia kesztyű-részleg vezetőt M.T. társadalmi kapcsolaton keresztül is ellenőrizzük.
Hi: 1965. folyamatos.
- 7./ Nyilvántartásban szereplő személyek anyagait az irattárban áttanulmányozzuk és azokról jelentést készítünk.
Hi: 1965. XII. 20.
- 8./ Amennyiben az említett célszemélyként feltüntetetteken kívül a "Solidaritás"-ban dolgozó más személyek ellenséges tevékenységéről is tudomást szerzünk, azokat szintén ellenőrzés alá vonjuk.
Hi: 1966. folyamatos.

A "Solidaritás" HTSz. központját, ill., az alábbi részlegeit ellenőrzés alatt tartjuk, annak megállapítása céljából, hogy az ott dolgozó volt szerzetesrendi személyek folytatnak-e, s kik folytatnak ellenséges tevékenységet:

- a./ "Solidaritás" HTSz. központja,
- b./ kesztyű-részleg,
- c./ papi szabóság,
- d./ csomagoló-részleg.

z ellenőrzésnél 3/a. rendszabályt, "K" ellenőrzést, ügynökséget, s amennyiben szükséges egyéb operatív eszközt is igénybe veszünk.

Csoportunk ügynökségének lehetőségét megvizsgáljuk, annak megállapítására, hogy a HTSz.-ben dolgozó személyekkel fel tudják-e a kapcsolatot venni. Amennyiben erre lehetőség van, az ügynököket eligazítjuk.

Hi: 1965. XII. 10.

100

~~217~~

Hálózati pozícióink erősítésére az alábbiakat kívánjuk végrehajtani:

1./ A "Solidaritas" központjában dolgozó és az ügyben már foglalkoztatott "Késmárki" fn. ügynök /BM.III/III-3/h. alosztály hálózata/ további foglalkoztatása. Részére foglalkoztatási és magatartási terv elkészítése.

Hi: 1965. XI. 20.

2./ "Sas" fn. ügynök /BM.III/III-2/a. alosztály hálózata/ további felhasználása a szövetkezet tevékenységének ellenőrzésére és személyek tanulmányozására.

Hi: 1965. folyamatos.

3./ Radics Máriat, központban dolgozó pénztáros, /volt szerzetesnő/ tanulmányozzuk beszerzés céljából. Amennyiben ügynöki munkára alkalmas, beszerzését végrehajtjuk.

Hi: 1966. IV.10.

4./ A meglévő hálózati személyeken keresztül kiválasztunk és tanulmányozás alá vonunk további két személyt, szintén beszerzés céljából. Közülük legalább egy személyt beszervezünk.

Hi: 1966. VII.12.

5./ Vinis Julia volt hálózati személyt ellenőrizzük annak megállapítása céljából, hogy van-e lehetőség a felvételére, ill., az ügyben való foglalkoztatására. Amennyiben alkalmas, a kapcsolatot felvesszük.

Hi: 1966.II.15.

6./ Továbbra is felhasználjuk M.T. társadalmi kapcsolatot személyek tanulmányozására, értesülések beszerzésére, s Dukay Julia magatartásának figyelemmel kísérésére.

Hi: Folyamatos.

A fentiek alapján kérem a javasolt intézkedések végrehajtásának engedélyezését.

Papp Imre n. örgy.
Alosztályvezető

Süki Lajos n. örgy.

Készült: 1 pld.
Kapja: 1 "-" "Solidaritas" anyag.
Gép:VBné.
Nytsz: 47-1569/1965.

Tárgy: Dukai Julianna volt apáca
meghallgatásáról

J e l e n t é s.

Budapest, 1970. január 30.

A mai napon Molnár Ferenc r. őrgy et. jelenlétében meghallgattam Bpest. II., Ganz u. 5/7. I. 10. sz. alatti lakásán Dukai Julianna. /Szenttamás. 1907. I. 4. Szlivác Anna./ magyar állampolgár és nemzetiségű pk. hajdon fogl: részlegvezető, mh: "Szolidaritás" HTSz. szig. sz: AU-III. 501023. volt apácát a "Miaszonyunkról nevezett kalocsai szegény Iskolanővérek" rendjének volt tagját aki a rend feloszlataása előtt az apácarend ceglédi házának főnöknőjeként tevékenykedett.

A Bék. 207 §-ba ütköző egyesülési joggal való visszaélés büntette miatt terheltként kihallgatott Piribauer Mária valamint több tanu egybehangzó vallomása arra utalt, hogy Dukai Julianna is aktivan vette ki a részét az illegális rendi tevékenységben. Tanukénti kihallgatására azért nem kerülhetett sor mivel időközben lábtörést szenvedett és jelenleg is lakásán fekszik. Ez indokolta lakásán történő megkeresését és meghallgatását fenti ügyvel kapcsolatban.

Dukai Julianna a hozzá intézett kérdésekre előadta, hogy a rend feloszlataása előtt a ceglédi rendház főnöknője volt. 1950-ben a feloszlataás után egy ideig Ceglédén egyházközségi irodában segített ki majd 1952-től 1955-ig Nagykőrösre került ált. iskolai tanítónőnek. 1955-től 1956-ig ismét visszakerült Ceglédre ált. iskolába tanítani majd 1956-ban Bpestre került a "Szolidaritás" HTSz. be jelenlegi munkahelyére ahol az exportüzem vezetője.

Piribauer Máriát kb. 1927-óta ismeri mivel a noviciátus ideje alatt tanára is volt. Piribauerrel való kapcsolata eléggé szoros volt mivel vidéki tartózkodása idején is gyakran felkereste szinte minden alkalommal amikor Bpesten járt. Jelenleg is jó kapcsolatban vannak egymással.

Dukai elmondotta, hogy tudomással bír a rend egyes tagjai, elsősorban Piribauerrel szembeni hatósági intézkedésekről /kihallgatás, házkutatás/ mivel Piribauer a kihallgatását követő napok valamelyikén felkereste őt lakásán és részletesen beszámolt mindenről, így nem érte őt sem váratlanul, hogy felkerestük.

Közölte, hogy tudomással bír a Piribauer Mária által szervezett harmadik vasárnapi összejövetelekről, ahol Piribauer tájékoztatta az apácákat a rendtársak egészségi állapotáról, haláláról és ~~személyeskedésekről~~ azonban ő ilyeneken soha nem vett részt, mivel szövetkezetben végzett munkája miatt nem jutott erre ideje. Azt is határozottan állította, hogy ő Piribauernek soha nem fizetett be a család céljaira pénzt mert azt ő maga adta fel rászoruló idős rendtársainak postán csekken.

Tartósan támogatta havonta fizetett különböző összegekkel Németh Veronka Baján lakó rendtársát aki a közelmúltban halt meg és Tolnai Erzsébet nevű ugyancsak idősebb rendtársát.

Dukai a továbbiakban úgy nyilatkozott, hogy rendszeresen kb. kéthavonta járt le Balatonakarattyára ahol meglátogatta Bali Rozália "Ildefonza" alt. főnöknőt és helyettesét Hevesi Margit I. tanácsost. Legutóbb 1969. november vagy decemberében volt látogatáson Nyéki Mária rendtársával, korábban Magó Juliannával.

Elmondotta, hogy kb. 1969 július, augusztusában volt Bali Rozáli jubileumi ünnepélye Balatonakarattyán ahol a főnöknő 50 vagy 60. éves fogadalmi évfordulóját ünnepelte. Ez alkalommal Nyéki Mária Ugri Mária, Magó Julianna és ő utazott le Akarattyára. Arra nem emlékszik, hogy Piribauer Mária is velük utazott-e. Ez alkalommal az ünnepélyen jelen volt Zemplén Eva "Mediatrice" Rómából valamint "Flávia" enni nevű rendtársuk Győnről.

Az ünnepséget a balatonakarattyai házban rendezték meg ahol egy általa ismeretlen pap misézett. Bali Rozália megújította fogadalmát majd közösen énekeltek. Ebből az alkalomból emlékezete szerint ő köszöntötte a főnöknőt. Az ünnepélyt ebéd követte majd valamennyien hazajöttek. Emlékezete szerint rendi dolgokról az ünnepség során nem volt szó.

Zemplén Evával kapcsolatban elmondotta, hogy nagyon jól ismerte és szerette mivel csapatbelije volt. Emlékezete szerint Zemplén 1969-ben két alkalommal járt Magyarországon. Ez alkalommal egyszer Piribauer Mária Sp.VIII. Baross u.50. II.18.sz. slatti lakásán vacsorán látták vendégül ahol több apáca volt jelen, egy másik alkalommal pedig nála voltak valamennyien. Emlékezete szerint Piribauer Mária, Ugri Mária, Magó Julianna Nyéki Mária, valamint Zemplén Eva voltak jelen. Ez alkalommal Markovich Jozefa volt rendi generális halálával kapcsolatos kérdéseket beszéltek meg. Állítása szerint sem a rend helyzetéről sem céljairól nem volt szó.

Zemplén Eva kb. 3 éve tartozkodik Rómában ahová Bali Rozália utasítására költözött, hogy segítségére legyen Markovich Jozefa főnöknőnek. Ezt megelőzően Ausztráliában mint házfőnöknő tevékenykedett. Jelenleg mint megbízott főnöknő látja el a rend külföldi tagjainak irányítását.

A Balatonakarattyai házzal kapcsolatban elmondotta, hogy az tudomása szerint Hevesi Margit rendtársa örökségéből származik akinek valamelyik bányavidéken birtoka volt amit kisajátítottak és elle

értékét Hevesinek kifizették. Tudomása van egy másik telekről is ahol építkeznek amely "Edit" nevű rendtársuk tulajdona. Edit szüleinek malmai voltak melyeket szülei halála után értékesített és ebből vett Akarattyán telket.

Rendi utánpótlásról nincs tudomása. Kérdésre elmondotta, hogy Górné Magda nevű kb. 40 éves célszobai tanítónő gyermekkorától ismeri még szüleit is és innen adódik a vele való ismerettség. Nem emlékezik pontosan, hogy Nagypál Mária rendtársuknak ő mutatta-e be Górné Magdánál vagy Nagypál már korábban ismerte erre nem tud konkrét választ adni. Azt sem, hogy Nagypál Mária még másokkal foglalkozik-e. Annnyit tud, hogy Nagypál meglehetősen önféjú aki mindig csak a maga feje után megy és nem fogad el senkitől tanácsot.

Megjegyzés: Dukai Julianna a kezdeti idegességén és szorongásán egyre inkább urrá lett és a beszélgetés második felében már egyre inkább hangsúlyozta vezető beosztását és kapcsolatait aki-ken keresztül majd ellenőrizni fogja, hogy szabályszerű volt-e az, hogy őt egyáltalán felkeresték. Közöltük vele, hogy tanuként hallgattuk meg.

A meghallgatásra és egész viselkedésére rányomta bélyegét az ottbani környezet az, hogy mi lényegében csak vendégek voltunk magatartása a beszélgetés végére szinte agresszív vá vált és felírta nevémet rendfokozatomat, hogy majd ő kapcsolataim keresztül intézkedéseket fog tenni. Közöltem vele, hogy nyugodtan meglehetősen mivel eljárásom törvényes volt. Amennyiben még tisztázandó kérdések merülnek fel úgy ismételtelen fel fogom keresni.

Válaszából arra következtettem, hogy Piribauer Máriaival és másokkal korábban alaposan megbeszélték azt, hogy a feltett kérdésekre milyen válaszokat adjon.

Cholovics Ferenc
Cholovics Ferenc r. őrnagy.

Haraszi Lajos
Haraszi Lajos r. őrnagy.

Készült: 5. pld.

Belügyminisztérium
 III/III-1-b.abc.

"Szigorúan titkos!"

Engedélyezem:

Tárgy: A "Tanítónők" fn. ügyben
 intézkedések

Baranyai György
 /Baranyai György r. ezds. /
 főcsoportfőnökhelyettes.

J A V A S L A T

Budapest, 1970. szept. 7.

Az év folyamán intézkedéseket tettünk a "Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek" szerzetesrendi illegáció tevékenységének megszakítására, s az illegáció bomlasztására.

Az intézkedések végrehajtásában résztvevő szervek - BRFK. Politikai Osztálya, valamint a Veszprém és Bács-Kiskun megyei alosztályok ki- és meghallgatásokat, házkutatást végeztek az illegáció társadalomra veszélyes tevékenységének bizonyítása céljából.

Bizonyítást nyert, hogy a rendet volt vezetői újjászervezték. Az ország különböző részén élő tagokat csoportosították, s azok irányítását megbízható személyekre bízták. A rend külföldön lévő provinciáinak folyamatos működését biztosították, s a hazai illegáció tevékenységéhez szükséges anyagi bázist megteremtették. Elérték, hogy a rend tagjai a legalitást megközelítő, szervezett közösségi életet éljenek. Megállapítást nyert az is, hogy az illegáció vezetői intézkedéseket tettek a rendi utánpótlás biztosítására.

Az utánpótlást képző személyek felderítése érdekében - engedélyezett javaslat alapján - meghallgattunk 11 olyan 30-45 év közötti nőt, akik alaposan gyanúsíthatók voltak azzal, hogy titokban fogadalmat tettek. A meghallgatások eredménnyel jártak. Bizonyítást nyert hogy az elmúlt években 12 személyt készítettek elő a rendi életre s azok a fogadalmat is letették. A felkészítést és a fogadalomtételt illetően a rend feloszlata előtti szabályai szerint jártak el: Az egyszerű fogadalmat 1-2 éves felkészítés előzte meg, ezt követte a fogadalomtétel,

- 2 -

melyet évenként megújítottak mindaddig, míg a vezetés az örök fogadalomra alkalmasnak nem találta. Az említett 12 fő közül 1969 augusztusában hárman tették le az örök fogadalmat, s váltak a rend teljes jogú tagjává.

Az új fogadalmasok közül heten pedagógus pályán dolgoznak. /4 tanító-tanár, 3 ovónő/.

A fogadalmi aktusokat részben az illegáció vezetője Bali Rózalia, illetve helyettese Hevesi Margit balatonakarattyai lakásán és az új fogadalmasok felügyeletével megbízott Nagypál Mária budapesti lakásán bonyolították le. Az utánpótlás képzésben aktív szerepe volt Piribauer Mariának és Dukai Juliának.

A rendi illegáció utánpótlásra irányuló tevékenységét elemezve megállapítható, hogy az társadalomra veszélyes. 25-30 éves korú nőket - nagyrészt a rend volt jelöltjeit - vonnak befolyásuk alá, akik maguk is terjesztőivé válnak munkahelyeiken a rend szellemének.

Szükséges, hogy az illegáció ez irányú tevékenységét megszakítsuk és lehetőség szerint a befolyásolt személyeket leválasszuk.

Ennek érdekében javasoljuk, hogy:

1/ A rend feloszlataása után fogadalmat tett személyek közül:

TÓTH DEME MARGIT 37 éves, tanítónő, kiskunhalasi lakost részesítsük rendőrhatalósági figyelmeztetésben.

SÜMEGHY MÁRIA 36 éves, asszisztens, budapesti lakost részesítsük rendőrhatalósági figyelmeztetésben.

KISS MAGDOLNA 47 éves, ovónő, mélykúti lakost részesítsük rendőrhatalósági figyelmeztetésben és tájékoztassuk munkahelyi felettes szervét.

GANCZER ERZSÉBET 42 éves, bölcsődevezető, paksi lakos, munkahelyi felettes szervének küldjünk szignalizációt.

Ezen túlmenően a fenti személyekkel szemben kezdeményezzünk szabálysértési eljárást az 1968. évi I.sz. törvény 103. §-a alapján, egyesülési joggal visszaélés miatt.

TANDARI. OLGA 41 éves tanárnő, kiskunhalasi,

HIDEG PIROSKA 42 éves, ovódavezető, kiskunfélegyházi,

✓ SZABÓ MARGIT 48 éves, mosónő, váci,
VÉGH MARGIT 51 éves, gyári munkás, budapesti lakosokat
 részesítsük szóbeli figyelmeztetésben.

2/ DUKAI JULIANNA 63 éves, a Solidaritas HTSz. részlegvezető-
 je, budapesti lakost, aki aktívan részt vett az utánpótlási
 alanyok felkészítésében
 hallgassuk meg, részesítsük rendőrhatalósági figyel-
 meztetésben és munkahelyi felettes szervének küld-
 jünk szignalizációt.

3/ PIRIBAUER MÁRIA 69 éves, nyugdíjas, budapesti lakost a
 rendi illegáció budapesti csoportja vezetőjét - akit folyó
 év februárjában a rendtagok összetartására, s a közösségi
 szellem megvalósítására való törekvése miatt a BTK. 60.§-a
 alapján figyelmeztetésben részesítettünk. Ennek ellenére
 tevékenységét jelenleg is folytatja, s az utánpótlás szerve-
 zésben is aktívan közreműködött,
 ismételten részesítsük figyelmeztetésben.

4/ A meghallgatásokat felhasználtuk ügynök-kutatásra, majd
 beszerzésre is. Így végrehajtottuk - ~~...~~ tanítónő,
~~...~~ lakos "Nagy Éva" fedőnéven; ~~...~~
~~...~~, kalocsai lakos "Ibolya" fedőnéven és ~~...~~ tanító-
 nő, ~~...~~ lakos "Ilonka" fedőnéven beszerzését.
 A beszerezett személyekkel szemben eljárás indítását nem
 javasoljuk. Azonban védelmük érdekében formailag őket is
 figyelmeztetésben részesítjük és az eljárást velük közösen
 elterjesztjük.

A fentiek alapján kérjük engedélyezni a javasolt intézkedések
 végrehajtását.

Zalai Emil
 /Zalai Emil r.alez./
 osztályvezető

Tihanyi László
 /Tihanyi László r.alez./

Geréb Sándor
 /Geréb Sándor r.ezds./
 osztályvezető.

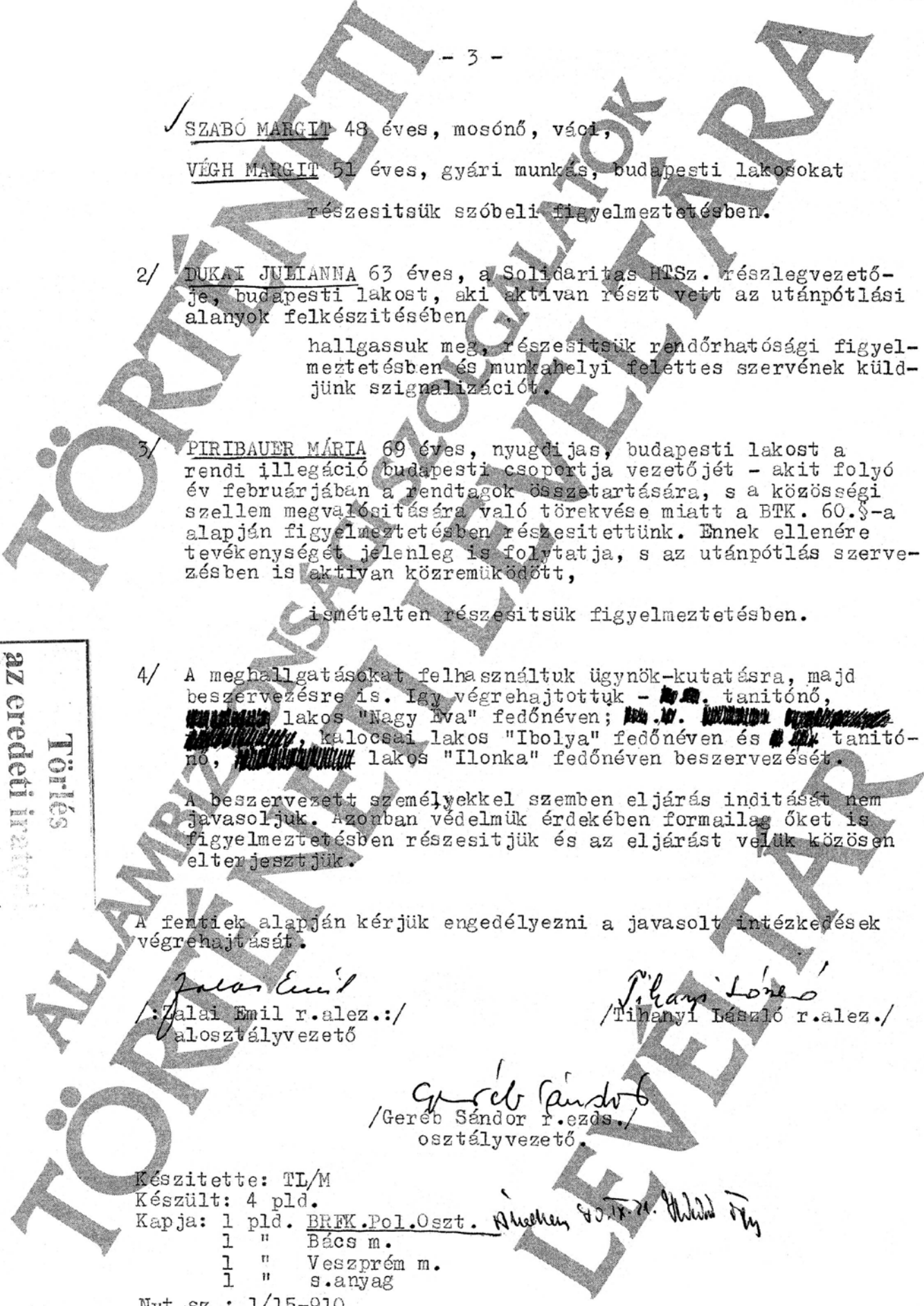
Készítette: TL/M

Készült: 4 pld.

Kapja: 1 pld. BREK.Pol.Oszt.
 1 " Bács m.
 1 " Veszprém m.
 1 " s.anyag

Nyt.sz.: 1/15-910.

az eredeti iratban
 Törés

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
POLITIKAI OSZTÁLY
III/C. Csoport.

Dukai F. 01
232 C
SZIGORUAN TITKOS!

227-1748/1-20

MI-5718/20

Tárgy: Piribauer Mária és Dukai
Julianna rendőrhatósági
figyelmeztetéséről

J e l e n t é s.

Budapest, 1970. október 28.

Engedélyezett javaslat alapján beidéztük a BRFK. Politikai Osztály Vizsgálati Alosztályára f. hó 27-re Piribauer Mária. /Várkony. 1901. Hoyck Mária./ és Dukai Julianna. /Szenttamás. 1907. Szlivák Anna./ Bpesti lakosokat rendőrhatósági figyelmeztetésük céljából.

Idézésre pontosan megjelentek. Piribauer Mária a meghallgatás során elismerte, hogy rendtársaival minden hónap 3. vasárnapján összejön, csak nem lakásán hanem a "Jézus Szive" templomban. A figyelmeztetést aláírta és ígéretet tett, hogy a jövőben nem fog hasonló cselekményt elkövetni. Tartózkodni fog az ilyen szervezetszerű összejövetelektől.

Dukai Julianna a meghallgatás során nem volt őszinte. Nagynehezen elismerte, hogy évente több alkalommal lejárt Ceglédre ahol mint a ceglédi rendház főnöknője részt vett valamelyik volt rendtársa névnapjára szervezett összejövetelen. Egy-egy ilyen u.n. névnapjára összejövetelen kb. 8-10 apáca volt jelen. Többek között Kocsmáros Ilona, Kocsmáros Valéria, Lehotai Erzsébet, Pádár Ilona, Ádám Mária, Vass Veronika, Sággy Eszter, "Lakrimóza" nevű rendtársak. Ez alkalmakkor a névnapj felköszöntésen kívül beszélgettek a hit-tel kapcsolatos kérdésekről. Határozottan állította, hogy rendi dolgokról nem volt szó.

Piribauer Mária a meghallgatás során utlat arra, hogy minden volt házfőnöknek volt egy csoportja. Dukainak a csoportjába a Szolidaritásnál alkalmazásban lévő apácák tartoztak. Ezt Dukai nem volt hajlandó elismerni. Annyiban ismerte csak el, hogy korábban valóban volt de ez kb. 1957-1958-ra tehető. Azóta csak mint részlegvezető szakmailag tartoznak hozzá ezek a személyek.

Dukai a meghallgatás során elismerte, hogy fizetéséből rendszeresen, különböző összegeket ad fel volt rendtársak, többek között Németh Veronika bajai lakos részére azok támogatása céljából. Azt azonban tagadta, hogy a rendet anyagilag támogatta volna.

Fiatal lányok utánpótlás céljából történő kiválasztását is tagadta. Amikor utaltunk arra, hogy Gór Magdolna - aki a rend feloszlata után tett fogadalmat - az ő tanítványa és neveltje

1-332

ÁBTL 3. 15. 0-14026/3 7.

12-1606

ezt a körülményt nem tudta letagadni mivel korábban, - lakásán - történt meghallgatásakor már elismerte, hogy az egész Gór családot ismerte mivel azok is ceglédiek voltak. Azt is elmondotta, hogy Gór Magda őt Bpesti lakásán több alkalommal felkereste. Cinikusan közölte, hogy természetesen vallási kérdések is kerültek szóba beszélgetéseik során. Gór említette neki, hogy apáca szeretne lenni, de arról nincs tudomása, hogy fogadalmat tett volna. Közöltük vele Gór Magdolna rendi nevét és azt, hogy ő legalább úgy tudja mint mi, hogy fogadalmat tett. Ennek alapján kaphatott rendi nevet. Dukai részletesen kifejtette, hogy egy ilyen fogadalomnak semmi jelentősége nincs. Azt mindenkinek magában kell megtennie, mint ahogy azt ő is megtette és tartja jelenleg is.

Azt sem tagadta, hogy több alkalommal járt lenni Balatonakarattyái Bali Rozália ált. főnöknőnél és Hevesi Margit rendi tanácsosnál látogatás céljából. Beszült arról is, hogy Zemplén Évával - aki a rend ügyeit Rómában képviseli és a rend titkos uton kinevezett generálisa - Bpestre történő utazásaikor minden alkalommal beszült. Tagadta azonban, hogy közöttük rendi kérdésekről lett volna szó.

Beszült továbbá arról, hogy Epesten leginkább Piribauer Máriával Nyéki Máriával, Ugri Máriával és Magó Juliannával tartott fenn kapcsolatot. /Valamennyien házfőnöknők voltak./

Fentiek alapján közöltük Dukai Juliannával, hogy eddigi tevékenysége nem megengedett, törvénybeütköző, mivel nyilvánvalóan az illegális rendi dolgokkal függenek össze. Rendszeres lejárása Ceglédre, az ottani rendtagokkal való gyakori összejövetele. Találkozásai volt házfőnök társaival Piribauer, Ugri, Nyéki, Magó valamint a rend hazai és külföldön élő vezetőivel mint Bali és Hevesi valamint Zemplén Éva. Az utánpótlásként számbavet fiatalokkal való szoros kapcsolata köztük Gór Magdolna és Sümegh Mária, mindezek azt mutatják, hogy aktív tagja, egyik vezetője az illegális rendnek. Ezek alapján rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesítjük és felhívjuk figyelmét arra, hogy a jövőben tartozkodjon hasonló cselekményektől mert komolyabb következménnyel járnak.

Dukai határozottan megtagadta a jegyzőkönyv aláírását azzal, hogy nem ért vele egyet. Az illegális rendbe való részvétel ellen emelt kifogást. Ráirattuk vele, hogy nem hajlandó aláírni.

Dukai Julianna az egész meghallgatás alatt cinikus és szemtelen volt. Szemtelensége, gúnyos megjegyzései és hangoskodásai miatt több alkalommal figyelmeztetni kellett.

Nagyképpen beszült jelenlegi beosztása fontosságáról, az ő nagy hatásköréről és felelősségéről. Fenyegetőzött magas beosztásokban lévő kapcsolataival /Minisztertanács/ akiknek ő szíveskedett tett azzal, hogy kesztyüket határidő előtt szállított részükre. Fenyegetőzései miatt ismételten rendreutasítottuk. Közöltük vele, hogy a feltett kérdésekre adjon választ, ne pedig fenyegetőzéseivel igyekezzen kibújni a válaszadás alól.

Közöltük. Dukaival, hogy mivel a rendőrhatalósági figyelmeztetésről készült jegyzőkönyvet nem hajlandó aláírni ezért más intézkedéseket fogunk tenni ügyében. Erre rendkívül ingerülten és cinikusan megjegyezte: "Megtehetik, hiszen maguk vannak hatalmon." E megjegyzése után ismételten rendreutasítottuk.

A meghallgatásoknál jelen volt a BM. III/III-1. Oszt. részéről Tihanyi László. r. alezr. et.

Megjegyzés: Dukai Julianna minősíthetetlenül szemtelen magatartást tanúsított meghallgatása során. Amellett, hogy kihangsúlyozta szerzetesi fogadalmának minden körülmények közötti megtartását, különböző vezető elvtársak neveivel dobálózva fenyegetőzött. A helyiségbe belépve első dolga volt a Tanácstól kapott határozatot letenni az asztalra, mely szerint ellene a szabálysértési eljárást az amnesztia alapján áprilisban megszüntették. Megnyugtattuk, hogy meghallgatása nem azzal, hanem az azóta felmerült kérdésekkel kapcsolatos.

Javaslat: 1. Piribauer Mária és Dukai Julianna operatív ellenőrzését tovább folytatjuk.

2. Dukai Julianna elszigetelésére és lejárátására az alábbi ügynöki kombinációt hajtjuk végre:

Dukai egy munkahelyen dolgozik "Keleti" fn. ügynökünkkel, akin keresztül lejárátjuk és bizalmatlanságot keltünk vele szemben. A találkozó során /Fülöp alezr. et./ bizalmasan megkéri arra, hogy tudomása szerint Dukai a közeljövőben nyugdíjba fog menni ezért a lehetőségek szerint fizetésemelést vagy jutalmat adjanak neki mert nagyon rendes ember és nagyon sok segítséget nyújtott a BM. szervezetnek. Megkérjük az ügynököt, hogy kezelje ezt nagyon "bizalmasan". Azért fordulunk hozzá mert megbizunk benne. "Keleti" aki szerzetes volt, minden bizonnyal elterjeszti baráti körében a Dukaival kapcsolatos dolgokat.

3. Megvizsgáljuk Dukainak néhány rendtársával való viszonyát és itt is lehetőségeket keresünk lejárátására.

4. Dukai Julianna lakhelyén megszervezzük hatékonyabb ellenőrzését.

Haraszi Lajos. r. őrgy.

Készült: 3. pld.

Kapja: 1. " ~~Dukai ag.~~ 134. III/III-1/6.
1. " Piribauer "F"-d.
1. " Tájékoztató.

Nyt. sz: 390-6/1125/70.

184
SZIGORUAN TITKOS!

Tárgy: Dukai Julianna volt
kalocsai iskolanővérré
bevezetett 3/a rsz.-ről
értékelő

A 060/1037. számú belügyminiszteri parancs
alapján 21519 sz. adatlapon jelentve!
Kelt: 1972. év január hó 12. nap

J e l e n t é s.
Budapest, 1972. január 10.

OD-4168 sz. obj. dosszié keretében 3/a ellenőrzés alá vontuk munkahelyén Dukai Julianna. /Szenttamás.1907.Szlivác Anna./ Bp. II.Ganz u.5/7.sz. alatti lakost, a "Kalocsai Szegény Iskolanővérek" felosztatott női szerzetesrend egyik házfőnöknőjét, aki aktív tevékenységet fejt ki az illegális renden belül.

Dukai aktív szereplője volt az 1970. januárjában reálizált "Piri" fn. személyi dossziés ügynek amiért "rendőrhatósági figyelmeztetésben" részesült.

A 3/a rendszabály bevezetésének célja az volt, hogy megállapítsuk az illegációban való jelenlegi részvételének mértékét, a rend tagjaival való kapcsolatát.

Az ellenőrzés a kitzűzött célokat nem érte el, ezért Dukainak az illegációban való jelenlegi szerepét nem sikerült bemérni. Egyetlen anyagot kaptunk amelyben utalás van arra, hogy karácsonykor rendtársai felkeresték.

Az ellenőrzés 1971.december 8-tól 1972.január 3-ig tartott./30.nap/ Ennek során 3 beszélgetést rögzítettek, amelyek közül egy tekinthető érdemlegesnek.

Az anyagokban felderíthető kapcsolatok nem merültek fel.

lel
a
meg
lel
na c
Következtetés: Az anyagok közötti dátumkülönbség /1971.XII.8. - 1971.XII.24. - 1971.XII.28./ azt látszik alátámasztani, hogy az ellenőrzés III/4. Osztály részéről nem tudták teljes mértékben megoldani. Dukai, beosztásánál fogva feltétlenül több beszélgetést kellett, hogy lebonyolítson. Ugyanez, várható lett volna a rend vonatkozásában is, mivel ez kapcsolattartásuk egyik fő formája. Ezt támasztják alá az ellenőrzés során 1965-ben és 1967-ben keletkezett anyagok.

Haraszti Lajos f. örv.

Készült: 3.pld.
Kapja: 1. " Dukai ag.
1. " Obj.d.
1. " Tájé.
Ny.t.sz: 430/16../72.

Tárgy: D.F. társadalmi kapcsolat-
tal folytatott beszélgetésről -

J e l e n t é s
Budapest, 1972. augusztus 21.

D.F. társadalmi kapcsolatunk 1972. VIII. 16.-án a "Solidaritás" HTSZ-ben dolgozó szervezetekkel összefüggésben szóban az alábbiakról tájékoztattott:

A "Solidaritás" HTSZ-ben az elnök és a vezetőség tagjai, két fő kivételével, szervezetesekből tevődik ki. Dr. Csontos Tivadar elnök ferences szerzetes, Dukay Julia elnökhelyettes "Kalocsai Szegény Iskolanővérek" rendfőnöke volt. Varga Pál jezsuita, Jakab Katalin, Czigány Borbála apácák és Kovács Elemér, Bayer Jánosné világi személyek.

milyen rendszer tartása?

/Kovács Elemért is F-dossziés személyként tartjuk ellenőrzés alatt.

D.F. társadalmi kapcsolatunk elmondja, hogy a vezetőség tagjai mind az elnök "talpnyalói". Kijelenti, hogy véleménye szerint csalás, sikkasztás, anyagi visszaélés nincs a szervezetben, de véleményt nyilvánítani, a vezetőséget kritizálni nem szabad, mert az, aki mégis megteszi, azt könyörtelenül tönkreteszik, elszigetelik, ezzel arra kényszerül, hogy önként megváljon a szervezettől. Szembetűnő, hogy az elnök többször hangoztatja, hogy őt nem érdekli, ki milyen vallásu, vagy milyen szerzetes volt, egy érdekli, becsületesen tegyen eleget munkájának, de ugyanakkor kedvezményeket ad volt rendtársainak, Honvéd Jánosnak és dr. Kiss Lehelnek.

Ugyan ezt teszi Dukay Julia is a volt "Kalocsai Szegény Iskolanővérek"-kel a kesztyűreznél.

D.F. társadalmi kapcsolatunk elmondja, hogy a szervezetben nagyobb gondot kellene fordítani a világi személyek munkakörülményeinek javításával, hiszen már tulsúlyban főleg a bedolgozók és a benti üzemekben is világi, nem egyházi személyek dolgoznak. Ehhez megfelelően kellene a vezetést és az adminisztrációs beosztásokat is a világiaknak biztosítani.

Értékelés:

D.F. társadalmi kapcsolat felvetései, javaslatai jogosak, azonban figyelembe kell venni, hogy a "Solidaritás" szervezetet 1953-ban alapították, a feloszlott rendek tagjai részére. A MSZMP Politikai Bizottságának határozata alapján az OKISZ volt

186

a felügyeleti szerv, jelenleg az V. ker. Tanács gyakorolja. Népköztársaságunk nagy fontosságot tulajdonított a szövetkezet életrehozásának, azon célból, hogy az egyházat - felosztott szerzetes rendek tagjait - a szövetkezeten keresztül hasznos munkába kapcsoljuk be. A szövetkezet lényegében egyházi személyek részére alakult. Személyi összetételében lényeges változás ment végbe 1972-ben, 289 közös üzemi dolgozóból 179 fő nem egyházi személy. A 110 fő egyházi személyből 48 fő nem végez termelői munkát. Bedolgozók mintegy 1200 fő, 90 %-a nem egyházi személy. Ezért a felmerülő belső feszültségek jogosak, a meglévő operatív lehetőségeinket arra kell felhasználni, hogy egyrészt figyelemmel kísérjük a szövetkezet tevékenységét, főleg azt, hogy a nem egyházi személyekre milyen befolyást tudnak gyakorolni.

G. ch.

Kérés konkrét jelesletet erre

b.

Gulyás Béla r. örgy.

Gulyás Béla r. örgy.

Készült: 2 pld.
Kapják : 1 pld. 14-11723 do.
1 pld. dr. Csontos ag.
Gépelte: KGné.
Nyf.sz.: 430/ 511 -72.

16.384/1950,

Erdeim hídja

3224

Tárgy: Ceglédi szerzetesnőről

Bejelentés.

Budapest, 1950. július 25-én.

Szófői önk. 64

Bejelentem, hogy konspiratív úton bizonyos körökben került Mária Amancia ceglédi szerzetesnő imakönyve, melyben géppel írott versszövegeket találtam. A vers szövege bizonyítottan fasiszta jellegű és arra lehet következtetni, hogy ezeket a verseket az apácák terjesztik, mert a talált szöveg indágy másolat volt.

Az edig bevizsgált promozáson során a vers szövegek terjesztésére konkrét adatot megállapítani nem tudtam. A versek szövegei az alábbiak:

Ej, haj gyöngyvirág, lesz még egyszer jó világ,
Február ha fáj is, bár hogy bög a bőjti szél,
Mégis benne jödögel, mezzel jön a május.
Ej, haj gyöngyvirág, Ez a világ jó világ,
Rajt az isten bűje, Mégis egyik fancies lóg,
Vásik meg az angyalok, Furulyáját fujja.
Ej, haj gyöngyvirág fogsz te is még gloriát,
Imádkelni kellrem, Téli hó- vagy nyári nap,
Egy is, úgy is gazdagabb, Termőbb lesz a telkem.

A másik vers szövege:

Légy csendességben Isten hogyha hív,
Halkan szólít, mint a pásztorhangu sip,
Kelj fel és indulj engedelmesen,
Kutyuska-vigan, bárány- csendesen.

Ha fanni venne vesszős szenvedély
Ne gondoldj vele, menj és mendegélj,
Márkva hagy el bárki meg se nézd,
Csak elne vétsed a csilingelést,

Ne néz se jobbfelé- se bal felé,
Csak az egyenes út az istené,
Hátad mögött ha menydörög se báná,
Te csak sűrödj a hívó sip iránt.

Ha, éjbe visz is előttd az út,
Meggimogasd a síró kisfiut,
Ha sívó örvény, örvénynek kiált
Te kikerüld a szepegő csigát.

A hangos ember erőt nem terem
Az erőszaknál erősebb a csend,
Ha szeges öv, ha véres máglyaláng,
Te mosolyogj és mond, hogy mistyánk.

S ha tán a hang a véres hegyre visz,
Hol elveszik a világ bűneit
Szeliden lépj a szegesül elé
A nyirő béres is a pásztoré.

(Dukai)

Intézkedés: Mária Amancia szerzetesnőről környezettanulmányt készítünk és megállapítjuk, hogy a versszövegeket az apácák terjesztik-e.

Hanák Pál áv.ny.fhdgy.

„Susogók”

**Kisvárosi értelmiség és az 1945 előtti
keresztény középosztály
az államvédelmi szervek célkeresztjében**